

Alternatiewe funksies van Swartafrikaans

AP Kriel

21578338

Verhandeling voorgelê ter nakoming vir die graad
Magister Artium in *Afrikaans en Nederlands* aan die
Potchefstroomkampus van die Noordwes-Universiteit

Studieleier: Dr JAK Olivier

Mei 2015

BEDANKINGS

My dank en lof aan die Here wat getrou en genadig is: *“Uit Hom en deur Hom en tot Hom is alle dinge. Aan Hom behoort die heerlijkheid tot in ewigheid...” Rom. 12:36*

Aan my studieleier, dr Jako Olivier, vir sy oneindige geduld, deurlopende, waardevolle insette en getroue ondersteuning – ek waardeer dit opreg.

Baie dankie aan die vriendelike en hulpvaardige personeel van die Vakgroep Afrikaans en Nederlands van die Noordwes-Universiteit, Potchefstroomkampus. Baie dankie, ook, vir die finansiële bystand om ’n besoek aan die Universiteit van Antwerpen moontlik te kon maak.

My opregte dank aan my gesin, familie, vriende en vriendinne wat elkeen op ’n unieke wyse my deurlopend gemotiveer en bygestaan het. Ek is bevoorreg om julle as ondersteuningsraamwerk te kan hê.

Baie dankie aan my ouers wat op elke denkbare wyse uit hulle pad gaan om hulle kinders te ondersteun. Dit is ’n seën om Pappa en Mamma as ouers te hê.

Ek het ook groot waardering vir elkeen wat verder ’n bydrae tot hierdie studie gelewer het: me C van der Walt vir vertaling en taalversorging, mnr PT Mekgwe vir vertaling, me C Vorster vir die tegniese versorging en prof C Lessing, vir die versorging van die bronnelys. Julle besondere handelswyse sal nie vergeet word nie.

Opgedra aan

Oupa en Ouma Kriel,
Oupa en Ouma Zaaiman,
Pappa, Mamma,
Jacobus, Gerda en Stef.

OPSOMMING

Die niestandaardvariëteit van Afrikaans, naamlik Swartafrikaans het ontstaan om 'n Afrikataalmoedertaalspreker en 'n Afrikaansmoedertaalspreker in staat te stel om met mekaar te kommunikeer en mekaar te verstaan. Hierdie ontstaansdoel is tiperend van pidgintale en kan ook as die hoof funksie van Swartafrikaans beskou word. Soms word Swartafrikaans egter tussen twee Afrikaansmoedertaalsprekers gebruik. Anders as by 'n pidgin waar die taal tussen twee (of meer) sprekers van verskillende tale gebruik word, word Swartafrikaans in só 'n geval tussen twee (of meer) moedertaalsprekers van dieselfde taal gebruik. Weens die veranderde aard van Swartafrikaans, verander ook die funksies.

Anders as die oorspronklike funksie van Swartafrikaans, vervul Swartafrikaans 'n alternatiewe funksie wanneer dit deur Afrikaansmoedertaalsprekers nagepraat word. Hierdie alternatiewe funksies kan steeds gelykstaande wees aan die funksies van 'n pidgin, maar ook aan dié van 'n jargon. Die funksies van 'n pidgin is steeds teenwoordig, maar kom nou voor in kombinasie met die funksies van 'n jargon.

Binne hierdie studie word 'n kwalitatiewe benadering gevolg met spesifieke fokus op die gegronde teorie. Drie verskillende instrumente is tydens die data-insameling gebruik. Vraelyste is deur 'n groep van 191 respondente ingevul, almal studierend aan die Potchefstroomkampus van die Noordwes-Universiteit in 2014. 'n Groep van 35 studente, almal vir 'n tweedejaarsmodule in Afrikaans-Nederlands ingeskryf, het aan die loodsondersoek deelgeneem. Hierna is die gefinaliseerde vraelys deur 'n groep Afrikaansmoedertaalsprekers wat vir die verpligte module, Akademiese Geletterdheid, geregistreer is, ingevul. 'n Fokusgroeponderhoud is met vyf bruin Afrikaansmoedertaalsprekers gevoer en e-posonderhoude is met twee swart Afrikaansmoedertaalsprekers gevoer.

Nadat die data gekodeer is met behulp van die kwalitatiewe data-analise sagteware, *Atlas.ti*, is die kodes in drie temas verdeel, naamlik die gebruikskonteks, die aard van Swartafrikaans sowel as die persepsies oor die alternatiewe funksies van Swartafrikaans. Daar is bevind dat die alternatiewe funksies van Swartafrikaans as gelykstaande aan dié van 'n pidgin, gekombineerd met dié van 'n jargon beskou kan word. Prominente funksies behels: inklusiwiteit en eksklusiwiteit, humor en die verruyking van die individu se taalrepertoire. Die alternatiewe funksies van Swartafrikaans is sosiaal van aard en meer as een funksie kan gelyktydig deur 'n uiting vervul word. Die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika bring groot sensitiwiteit mee oor die napraat van Swartafrikaans by Afrikataalmoedertaalsprekers sowel as by Afrikaansmoedertaalsprekers. Hierdie sensitiwiteit het op sy beurt tot gevolg dat Afrikaansmoedertaalsprekers dit verkies om Swartafrikaans in 'n sosiaal geborge omgewing te gebruik.

Sleutelwoorde:

Swartafrikaans, Gepidginiseerde Afrikaans, taalfunksies, taalkontak, pidgin, jargon, vreemdelingetaal, etniese variëteit, etnolek, intertaal, inklusiwiteit.

SUMMARY

The non-standard variety of Afrikaans, namely Black Afrikaans originated with a view to enable an African language mother tongue speaker and an Afrikaans mother tongue speaker to communicate with and understand each other. The reason for the development of this variety is typical of pidgin languages and can also be considered to be the main function of Black Afrikaans. However, occasionally Black Afrikaans is used among Afrikaans mother tongue speakers. In contrast with a pidgin in which the language between two (or more) speakers of different languages is used, Black Afrikaans, in such a case, is used between two (or more) of the same mother tongue speakers. Due to the changed nature of Black Afrikaans, the functions also change.

If Black Afrikaans is imitated by Afrikaans mother tongue speakers, Black Afrikaans fulfils an alternative function that is different from the original function as indicated above. These alternative functions can still be equivalent to those of a pidgin, but also to those of a jargon. The functions of a pidgin are still present, but now appear in combination with the functions of a jargon.

Within this study a qualitative approach was followed with specific focus on grounded theory. Three different instruments were applied during data collection. Questionnaires were completed by a group of 191 respondents, all of whom studied at the Potchefstroom Campus of the North-West University in 2014. A group of 35 students, all enrolled for a second-year module in Afrikaans and Dutch, participated in the pilot study. Furthermore, the finalised questionnaire was completed by a group of Afrikaans mother tongue speakers registered for the compulsory module Academic Literacy. A focus group interview was conducted with five brown Afrikaans mother tongue speakers and an e-mail interview was conducted with two black Afrikaans mother tongue speakers.

After having coded the data by means of the qualitative data analysis software, *Atlas.ti*, the codes were divided into three themes, namely the context of usage, the nature of Black Afrikaans as well as the perceptions regarding Black Afrikaans. It was found that the alternative functions of Black Afrikaans can be considered equivalent to those of a pidgin, combined with those of a jargon. Prominent functions entail: inclusivity and exclusivity, humour and the enrichment of the individual's language repertoire. The alternative functions of Black Afrikaans are of a social nature and more than one function be fulfilled through an utterance simultaneously. The socio-historic context of South Africa brings about a large extent of sensitivity concerning the imitation of Black Afrikaans among African language mother tongue speakers as well as among Afrikaans mother tongue speakers. This sensitivity in turn results in

Afrikaans mother tongue speakers preferring to use Black Afrikaans in a socially secure environment.

Key words:

Black Afrikaans, Pidginised Afrikaans, language functions, language contact, pidgin, jargon, foreigner talk, ethnic variety, ethnolect, interlanguage, inclusivity.

TSHOBOKANYO

Mefuta ya Aforikanse e e sa beelwang ditekanyetso, e leng Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One o simolotswe ka boikaelelo jwa go dira gore motho yo o buang puo ya kwa gaabo ya Se-Aforika le motho yo o buang Aforikanse jaaka puo ya gaabo ba kgone go buisana le go tlhaloganya. Lebaka la go tlhama mefuta eno e e farologaneng ya dipuo le dira gore sefanakaloko se buiwe thata e bile ke lone la konokono la Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One. Mme gangwe le gape, Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One o dirisiwa ke batho fa ba bua puo ya kwa gaabo. Go farologana le sefanakaloko e leng puo e e dirisiwang ke batho ba babedi (kgotsa go feta) ba dipuo tse di farologaneng, mo maemong a a ntseg jalo, Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One o dirisiwa fa gare ga batho ba babedi (kgotsa go feta) mme e le ba ba nang le puo e e tshwanang e ba e buang kwa gae. Ka ntlha ya ka fa Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One o fetogileng ka one, tsela e puo eo e dirang ka yone le yone e a fetoga.

Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One o diragatsa tiro e nngwe gape fa e etsiswa ke ba ba buang Aforikanse jaaka puo ya gaabo mme ka jalo e farologana le tiro ya ntlha-ntlha ya Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One jaaka go supilwe fa godimo. Ditiro tseno di sele tse di farologaneng di sa ntse di ka tshwana fela le tsa sefanakaloko, mme gape le tsa mafoko-makima. Ditiro tsa sefanakaloko di sa ntse di le gone, mme jaanong di tlhaga di kopane le ditiro tsa mafoko-makima.

Mo patlisisong eno, go ne ga latelelwa mokgwa o o botlhokwa go tlhomilwe mogopolo ka mo go kgethegileng go *mokgwa wa go dira patlisiso ka go kokoanya tshedimosetso*. Go ne ga dirisiwa didirisiwa di le tharo ka nako ya go kokoanngwa ga tshedimosetso. Baarabadipotso ba le 191 ba ne ba tlatsa dipampiri tsa dipotso tsa patlisiso, mme botlhe e le ba ba ithutileng kwa Khamphaseng ya Potchefstroom Yunibesiti ya Bokone-Bophirima ka 2014. Setlhopha sa baithuti ba le 35, bao botlhe ba neng ba ikwadiseditse mmojule wa Aforikanse le wa Se-Dutch wa ngwaga wa bobedi, ba ne ba tsaya karolo mo patlisisong eno ya tekeletso. Mo godimo ga moo, pampiri ya dipotso tsa patlisiso e e feleleditsweng e ne ya wediwa ke setlhopha sa ba ba buang Aforikanse jaaka puo ya gaabo ba ba ikwadiseditseng mmojule o e seng wa boitlhophelo wa Puisokwalo ya Akatemi. Go ne ga botsolotswa setlhopha se go dirwang patlisiso ka sone sa batho ba le batlhano ba mmala o o phifadu ba Aforikanse e leng puo ya gaabo go bo go botsolotswa batho ba babedi ba mmala o montsho ba Aforikanse e leng puo ya gaabo.

Morago ga go khoutufatswa ga tshedimosetso ka serweboleta sa khomphiutha sa tshekatsheko ya tshedimosetso e e kokoantsweng, *Atlas.ti*, e leng dikhoutho tseo, di ne tsa kgaoganngwa ka ditlhogo di le tharo, e leng tiriso, mofuta wa Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One mmogo le ka fa batho ba ikutlwang ka gone ka Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka

One. Go ne ga fitlhelwa gore ditiro di sele tsa Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One di ka lejwa e le tse di lekanang le sefanakaloko, di kopantswe le tsa mafoko-makima. Ditiro tse di tlhomologileng di akaretsa: go akaretsa botlhe le go nna puo ya batho ba ba rileng fela, motlae le go godisa tlotlofoko ya puo nngwe le nngwe. Ditiro tse dingwe di sele tsa Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One ke tsa go buisana fa ba itisitse fela mme puo eno e ka diragatsa ditiro tse di fetang e le nngwe ka nako e le nngwe fela. Maemo a loago le a hisitori a Aforika Borwa a dira gore go dirisanwe ka kelotlhoko thata malebana le Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One mo gare ga bantsho ba ba buang puo ya Se-Aforika jaaka puo e ba e buang kwa gae mmogo le batho ba ba buang Aforikanse jaaka puo e ba e buang kwa gae. Tirisano e e kelotlhoko eno e felela ka gore batho ba ba buang Aforikanse jaaka puo e ba e buang kwa gae ba eletse go bua Aforikanse ka Mokgwa o Bantsho ba e Buang ka One mo lefelong la selegae le le sireletsegileng.

Mafoko a konokono:

Mokgwa o Bantsho ba Buang Aforikanse ka One, Aforikanse ya Sefanakaloko, ditsela tse puo e dirang ka tsone, go golagana ka puo, sefanakaloko, mafoko-makima, puo ya motswagosele, pharologano ya ditso, tengwana e setso se tlhaolwang ka yone, puo-tswako, go akarediwa ga botlhe.

AFKORTINGS

Swartafrikaans	:	SwA
Gepidginiseerde Afrikaans	:	GpA
Afrikaansmoedertaalspreker	:	AM
Afrikataalmoedertaalspreker ¹	:	ATM
Standaardafrikaans	:	StA
Vreemdelingetaal	:	VT
Babataal	:	BT
Black South African English	:	BSAE
Moroccan Flavoured Dutch	:	MFD

¹ Vir die doeleindes van hierdie studie, word Afrikaans afsonderlik van ander Afrika-gebonde-tale hanteer.

INHOUDSOPGAWE

BEDANKINGS.....	i
OPSOMMING	iii
SUMMARY	v
TSHOBOKANYO.....	vii
AFKORTINGS.....	ix
HOOFSTUK 1: INLEIDING.....	14
1.1 PROBLEEMSTELLING EN KONTEKSTUALISERING	14
1.2 NAVORSINGSVRAE	14
1.3 LITERATUUROORSIG	14
1.3.1 Swartafrikaans.....	14
1.3.2 Historiese konteks	16
1.3.3 Funksie: pidgin en jargon.....	16
1.4 NAVORSINGSDOELSTELLINGS.....	17
1.5 METODE VAN ONDERSOEK	18
1.5.1 Literatuurstudie.....	18
1.5.2 Empiriese ondersoek	18
1.5.2.1 Navorsingsontwerp	18
1.5.2.2 Ondersoekgroep en steekproefneming	18
1.5.2.3 Navorsingsinstrument	18
1.5.2.4 Navorsingsprosedure	18
1.5.2.5 Etiese aspekte	19
1.5.2.6 Dataverwerking	19
HOOFSTUK 2: LITERATUUROORSIG	20
2.1 INLEIDING.....	20
2.2 TEORETIESE KONTEKSTUALISERING.....	21
2.2.1 Inleiding.....	21
2.2.2 Taal, konseptualisering en kennis.....	21
2.3 PRAGMATIEK	23
2.3.1 Inleiding	23
2.3.2 Taalhandelinge: lokusie, illokusie en perlokusie.....	24
2.3.3 Gespreksvoorwaardes en taalhandelinge	25
2.3.4 Hoflikheid.....	26
2.3.5 Mag en gesag.....	28
2.3.6 Konteksgebondenheid	29
2.4 SOSIOLOGIES-TEORETIESE AGTERGROND	29

2.4.1	Inleiding	29
2.4.2	Funksionalistiese perspektief	30
2.5	INTERKULTURELE KOMMUNIKASIE	31
2.5.1	Inleiding	31
2.5.2	Identiteit	32
2.5.3	Vreemdelingetaal	33
2.5.4	Gastarbeiderdeutsch	35
2.5.5	Taal en konnotasie	36
2.5.6	Etnisiteit	38
2.5.7	Etnolekte	39
2.5.7.1	<i>Niestandaardvariëteite</i>	40
2.5.7.2	<i>Black South African English</i>	41
2.5.7.3	<i>Iscamtho, Kasi-taal en Tsotsitaal of Flaaitaal</i>	42
2.5.7.4	<i>Fanakalo</i>	42
2.5.7.5	<i>Marokkaans-Nederlands</i>	43
2.5.7.6	<i>Ebonics</i>	47
2.6	TAALKONTAK	48
2.6.1	Inleiding	48
2.6.2	Standaardtaal en taalideologie	48
2.6.3	Taalvariasie	50
2.6.4	Kodevermenging/-wisseling en taalkontak (sien ook register)	51
2.7	PIDGIN, KREOOLSE EN JARGON	52
2.7.1	Inleiding	52
2.7.2	Pidgin	53
2.7.3	Die aanleerproses van 'n tweedetaal	53
2.7.3.1	<i>Die Intertaalteorie</i>	54
2.7.4	Kreoolse	55
2.7.5	Jargon	59
2.7.6	Tipes funksies	60
2.7.7	Vergelyking: pidgin en jargon	61
2.7.7.1	<i>Pidgins en jargons</i>	61
2.8	FUNKSIES	62
2.8.1	Inleiding	62
2.8.2	Funksies van pidgin en jargon	63
2.8.2.1	<i>Moontlike funksies van die bestudeerde fenomeen</i>	63
2.8.3	Jargon	66
2.9	SWARTAFRIKAANS EN GEPIDGINISEERDE AFRIKAANS	66

2.9.1	Inleiding	66
2.9.2	Oorsig van werk wat gedoen is	70
2.9.3	Eienskappe van SwA.....	71
2.9.4	Sosio-historiese konteks	74
2.9.4.1	<i>Afrikaans as magstaal</i>	74
2.9.4.2	<i>Taal en ras in SA</i>	76
2.9.4.3	<i>Taal, kommunikasie en die Suid-Afrikaanse gemeenskap</i>	77
2.9.4.4	<i>Algemene perspektief op Suid-Afrika</i>	79
2.9.4.5	<i>Die mense van Suid-Afrika</i>	79
2.10	BESPREKING	80
2.11	SAMEVATTING	83
	HOOFSTUK 3: EMPIRIESE ONDERSOEK.....	86
3.1	INLEIDING.....	86
3.2	METODE	86
3.2.1	Kwalitatiewe navorsing	86
3.2.2	Insameling van data.....	86
3.2.3	Doel van metode.....	87
3.2.4	Instrumente.....	87
3.2.4.1	<i>Vraelyste</i>	88
3.2.4.2	<i>E-posonderhoude</i>	88
3.2.4.3	<i>Fokusgroeponderhoud</i>	88
3.3	DEELNEMERS: ONDERSOEKGROEP EN STEEKPROEFNEMING	89
3.3.1	Vraelys	89
3.3.2	E-posonderhoude	90
3.3.3	Fokusgroeponderhoud.....	90
3.3.4	Informele gesprekke	90
3.4	PROSEDURES.....	90
3.4.1	Data-analise	91
3.4.2	Etiese aspekte	91
3.4.3	Geldigheid en betroubaarheid.....	91
3.5	NAVORSERBESINNING	92
3.6	BESPREKING	93
3.6.1	Kodes wat deel uitmaak van die gebruikskonteks van die alternatiewe funksies van SwA.....	95
3.6.2	Die aard van die alternatiewe funksies van SwA.....	110
3.6.3	Persepsies rondom die gebruik van die alternatiewe funksies van SwA	125
3.7	GEVOLGTREKKINGS EN OPSOMMING	132

HOOFSTUK 4: SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING	136
4.1 INLEIDING.....	136
4.2 SAMEVATTING	136
4.2.1 Hoofstuk 2: Teoretiese kontekstualisering.....	137
4.2.2 Pragmatiek	137
4.2.3 Sosiologies-teoretiese agtergrond	138
4.2.4 Interkulturele kommunikasie	138
4.2.5 Taalkontak	141
4.2.6 Pidgin, kreoolse en jargon	141
4.2.7 Funksies	142
4.2.8 SwA en GpA.....	143
4.2.9 Hoofstuk 3: Algehele samevatting en gevolgtrekking	143
4.2.9.1 Die belangrikste bevindings van die empiriese ondersoek behels:	144
4.2.9.2 Algemeen.....	146
4.3 BEPERKINGS VAN DIE STUDIE	146
4.4 MOONTLIKE VERDERE NAVORSING	147
4.5 GEVOLGTREKKING	147
BRONNELYS	151
BYLAE A: VRAELYS	161
BYLAE B: VERKLARING VAN TAALVERSORGING	162
BYLAE C: DATA.....	163

HOOFSTUK 1: INLEIDING

Hoofstuk 1 dien as 'n bondige oorsig van die inhoud en uiteensetting van hierdie studie. Hierdie oorsig word gebied met spesifieke verwysing na die teoretiese vertrekpunte sowel as die raamwerk en uiteensetting van hierdie studie.

1.1 PROBLEEMSTELLING EN KONTEKSTUALISERING

Met hierdie studie gaan die alternatiewe funksies van Swartafrikaans bepaal word, namate hierdie funksies na vore kom wanneer Afrikaansmoedertaalsprekers dit onder mekaar gebruik. Om die alternatiewe funksies van Swartafrikaans vas te stel moet eerstens bevestig word dat Afrikaansmoedertaalsprekers Swartafrikaans gebruik, waarna die konteks, die aard en die persepsies rakende die alternatiewe funksies van Swartafrikaans bepaal word. Hierdie drie afdelings is vasgestel na aanleiding van die teoretiese en empiriese studie. Deur die konteks, die aard en die persepsies rondom die fenomeen in berekening te bring, kan so akkuraat as moontlik beeld van die alternatiewe funksies van Swartafrikaans verkry word.

Hierdie studie is relevant aangesien geen studie tot nog toe onderneem is oor die alternatiewe funksies van Swartafrikaans, wanneer Afrikaansmoedertaalsprekers dit napraat nie. Hierdie studie sal lig werp op die taal-, sosiale en kontekstuele faktore wat 'n rol speel tydens die gebruik van Swartafrikaans onder 'n groep sprekers van dieselfde taal, naamlik Afrikaans.

1.2 NAVORSINGSVRAE

Die navorsing gaan deur die volgende navorsingsvrae gelei word:

- Waarna verwys die konsep pidgin?
- Waarna verwys taalfunksies, veral met betrekking tot pidgin en jargon?
- Wat is Swartafrikaans en in watter konteks kom dit voor?
- Hoe word alternatiewe funksies van Swartafrikaans onder Afrikaanse moedertaalsprekers gerealiseer?

1.3 LITERATUUROORSIG

1.3.1 Swartafrikaans

Swartafrikaans is 'n niestandaard-, niemoedertaal-variëteit van Afrikaans en kan as intertaal beskou word (De Wet, 1993:171, De Wet 1996:7). 'n *Intertaal* is die tussentaal wat ontstaan wanneer 'n spreker besig is om 'n teikentaal aan te leer, maar die teikentaal nog nie volkome

bemeester het nie (De Wet, 1996:20; Du Plessis, 1987:24-25). Hierdie verskillende vorderingstadië in die aanleerproses word “intertaalvlakke” genoem. Die intertaalvlak dui op die vlak waartoe die taalvernuf van die spreker wat die teikentaal aanleer, op ’n sekere tydstip gevorder het (Du Plessis, 1987:24-25). Vervolgens word ’n paar eienskappe van SwA aangedui waarop in afdeling 2.9.3 uitgebrei word:

- Onverboë attributiewe adjektief
- Saam met-konstruksie
- Woordvolgorde: Posisie van die werkwoord
- Besittingsaanduiding
- Lidwoorde: *die, ’n, geen*
- Ontkenning: Oortollige of slegs een merker
- Voegwoorde: *as* en *wanneer* i.p.v. *toe*
- Voorsetsels
- Werkwoorde: *loop* i.p.v. *gaan*, *soek* in plaas van *wil hê/wil wees*, *weet* i.p.v. *ken*
- Engelse invloed
- Die gebruik van *mooi*
- Uitspraak

Bepaalde strategieë word deur ’n SwA-spreker gebruik om sodoende te kompenseer (vgl. 2.9.3):

- ’n Gereduseerde linguistiese sisteem
- Kodewisseling
- Intertalige oordrag
- Reëlveralgemening: ’n Reël in Afrikaans word toegepas in gevalle waar dit nie gebruiklik is nie.
- Parafrasering – aangesien ’n bepaalde woord nie bekend is nie, word die konsep omskryf.
- Woordskepping na analogie van bestaande woorde
- Herstrukturering – ’n sin word gebrekkig geformuleer na aanleiding van die spreker se ontoereikende taalkennis
- Die leerder begin ’n sin of uiting en vorder tot op ’n punt waar hy/sy nie meer kan voortgaan nie.

'n Pidgintaal maak deel uit van die vlakke in bogenoemde taalaanleerproses. 'n *Pidgin* verwys in die sosiolinguistiek na 'n taal wat dikwels uit 'n koloniale opset ontstaan, oor 'n duidelik gereduseerde grammatikale struktuur, leksikon en stilistiese strekking beskik, en geen moedertaalsprekers het nie (Akmajian *et al.*, 2010:294, 594; Crystal, 2008:369; Holm, 2000:5; Joseph, 1996:14; Matras, 2009:60). Swartafrikaans is ook 'n pidgin wat binne sy oorspronklike konteks moontlik 'n aanleedersvariëteit was wat weens die etniese verskille in die Suid-Afrikaanse taalgemeenskap ontstaan het (vgl. Carstens, 2003:281; De Wet, 1993:170; De Wet, 1996:7; Du Plessis, 1987:24-25).

Swartafrikaans as tussentaal kan in twee komponente verdeel word, naamlik: Swartafrikaans (SwA) en Gepidginiseerde Afrikaans (GpA) (Van Wyk, 1983:162-163). Vir die doeleindes van hierdie studie word die bestudeerde vorm eerder as die napraat van Swartafrikaans beskou. Anders as die standaard, word hierdie pidgin tussen persone met 'n ooreenstemmende eerstetaal gebruik en nie tussen sprekers van verskillende tale nie. Streeksgebonde variasie kan binne Swartafrikaans voorkom, maar in dié studie word na meer algemene faktore, wat nie tot een spesifieke Afrikataal gebonde is nie, gekyk (Van Wyk, 1983:164, 168).

1.3.2 Historiese konteks

Weens Suid-Afrika se vorige politieke bestel, waarin die wit Afrikaansmoedertaalspreker dikwels as onderdrukker ervaar of beskou is, word Swartafrikaans deur elemente van die Afrikaanse taal oorheers (Giliomee, 2001:491-498, 501). Normaalweg is die sprekers wat minder mag het, naamlik sprekers van substraattale, meer akkommodierend en gebruik makliker die taal van die meer oorheersende groep, naamlik sprekers van die superstraattaal (Du Plessis, 1987:24; Holm, 2000:5; Klopper, 1981:389). Die twee partye moet hul taal aanpas om 'n verstaanbare middeweg te vind; dus geld die *aanpassingsbeginsel*. Hierdie beginsel behels dat 'n spreker sy/haar taalgebruik volgens die aangesprokene se agtergrond, onderwerpkennis, sy/haar voor- en afkeure, sosiale posisie en ander belangrike faktore aanpas om sodoende effektief te kommunikeer (Van Wyk, 1983:162). Aanpassing vorm die vertrekpunt van 'n pidgin se oorhoofse funksie: om as kommunikasiemiddel te dien waar een van of beide die partye die ander se taal nie onder die knie het nie (Crystal, 2008:369).

1.3.3 Funksie: pidgin en jargon

Om die alternatiewe funksies van Swartafrikaans te bepaal word die standaardfunksies van pidgin en jargon gebruik om 'n vertrekraamwerk te skep. Die oorspronklike funksies van so 'n pidgintaal is om as kommunikasiemedium tussen moedertaalsprekers van verskillende tale en as moontlike handelstaal te dien (Akmajian *et al.*, 2010:294; De Wet 1996:81; Singh, 2000:2). Volgens Mühlhäusler (1986:81-82) kan die volgende funksies deur 'n pidgin vervul word tydens

die ontwikkelingsproses daarvan: proposisioneel/referensieel, direkief, integrerend, ekspressief, faties, metalinguisties, poëties en heuristies.

Die bestudeerde verskynsel handel wel oor die gebruik van 'n pidgin tussen sprekers van dieselfde taal wat, soos reeds aangedui, anders as die oorspronklike definisie van 'n pidgin is. In die geval van die fenomeen wat bestudeer word, dien die oorspronklike term, 'pidgin', slegs as beskrywende oorsprongbasis van die fenomeen. Hierdie term is nie meer toereikend vir die fenomeen nie, daarom kan die napraat van 'n pidgin as 'n pidgin beskou word, maar met die funksie van jargon. *Jargon* is 'n stel spesiale woordeskatitems wat deur lede van 'n bepaalde professie of gespesialiseerde sosiale groep gebruik word (Akmajian *et al.*, 2010:588).

Verskeie terme dien dus aanvullend tot mekaar om die ondersoekte fenomeen te beskryf, aangesien daar nog nie 'n spesifieke naam aan die fenomeen gekoppel is nie. Volgens Hudson (2000:418) word jargon gebruik om sekere sosiale funksies te vervul, soos om mense buite die groep te verstaan, ter versagting, of as 'n 'in-groepmerker' (Hudson, 2000:418). Om hierdie rede is dit moontlik dat 'n pidgin 'n meer veelkantige rol vervul as die oorspronklik bepaalde funksies. Om die korrekte funksie van 'n pidgin in so 'n geval te bepaal is dit belangrik om die konteks waarbinne dit gebruik word, te bepaal, asook die rede vir die voorkeur daarvoor in sekere situasies, bo die spreker se eie moeder- of spreektaal.

1.4 NAVORSINGSDOELSTELLINGS

Hierdie ondersoek het die volgende ten doel:

- om Swartafrikaans met betrekking tot literatuur rakende die historiese konteks sowel as pidgin en jargon te kontekstualiseer; en
- die alternatiewe funksies wat Swartafrikaans onder Afrikaansmoedertaalsprekers het, te beskryf deur die volgende te bepaal:
 - die gebruik van Swartafrikaans onder moedertaalsprekers;
 - konteks van die gebruik van Swartafrikaans onder moedertaalsprekers;
 - die aard van die funksies; asook
 - persepsies rakende die gebruik van Swartafrikaans onder moedertaalsprekers.

1.5 METODE VAN ONDERSOEK

1.5.1 Literatuurstudie

Die literatuurstudie dien as samevatting van die reeds bestaande inligting met veral die klem op die hoofkospunte en hul verwante elemente, naamlik in hierdie geval SwA, GpA, pidgin, jargon en die invloed van die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika.

1.5.2 Empiriese ondersoek

1.5.2.1 Navorsingsontwerp

Hierdie studie neem die vorm van 'n opname aan (Mouton, 2001:152-153) ten einde 'n breë oorsig van die alternatiewe gebruik van Swartafrikaans onder lede van die ondersoekgroep te gee.

1.5.2.2 Ondersoekgroep en steekproefneming

Vraelyste is aan 'n groep studente (n=191) by die Noordwes-Universiteit se Potchefstroomkampus, wat deur middel van 'n gerieflikheidsteekproefneming geïdentifiseer is, uitgedeel. Die persone wat tydens hierdie empiriese deel van die studie gebruik is, is 'n klas wat hoofsaaklik bestaan uit wit Afrikaansmoedertaal-sprekende eerstejaarstudente wat verskillende studierigtings volg. Hier is studente uit 'n akademiese geletterdheidsmodule oorweeg. Die rede vir die gebruik van so 'n klas is dat die studente in hierdie klas verskillende studierigtings volg en nie noodwendig taalstudente is nie. Dit is moontlik dat die gebruik van slegs taalstudente 'n invloed op die antwoorde van die vraelys sou kon hê, aangesien hulle moontlik met groter bewustheid die lys sou ingevul het. Na afloop van die invul van die vraelys is 'n fokusgroeponderhoud met 'n groep bruin Afrikaansmoedertaalsprekers gevoer (n=5) en 'n e-posonderhoud is ook met swart Afrikaansmoedertaalsprekers gevoer (n=2).

1.5.2.3 Navorsingsinstrument

Die data gaan deur middel van 'n semi-gestruktureerde vraelys, 'n fokusgroeponderhoud en e-posonderhoude ingesamel. Na aanleiding hiervan word die data vanuit die gegronde teorie benader. Hierdie teorie behels dat die data dus induktief uit die bestudeerde fenomeen afgelei word (Strauss & Corbin, 1990:23). Volgens dié teorie word alle inligting uit die empiriese ondersoek verkry. Om te verseker dat die vraelys nie die betrokke persoon se antwoorde manipuleer nie, word dit uit verskillende tipes vrae saamgestel (Maree & Pietersen, 2007:163).

1.5.2.4 Navorsingsprosedure

Die volgende fases word vir hierdie studie gevolg:

1. Informele gesprekke gaan by die aanvang van die studie met mense gevoer word;
2. 'n Loodsondersoek word deur middel van 'n vraelys gedoen;
3. Studente wat die onderzoekgroep sal uitmaak, sal geïdentifiseer word;
4. Die vraelys sal gewysig word, waar nodig;
5. Ingeligte toestemming sal van die studente verkry word rakende die vraelys;
6. 'n Onderzoekgroep, bestaande uit meestal wit Afrikaansmoedertaalsprekers, gaan die vraelys ingevul;
7. Fokusgroeponderhoude gaan met bruin Afrikaansmoedertaalsprekers gevoer word;
8. E-posonderhoude is met twee swart Afrikaansmoedertaalsprekers gevoer;
9. Data gaan ingesleutel word;
10. Kwalitatiewe response word deur middel van *Atlas.ti* gekodeer;
11. Verwerkte data word geanaliseer;
12. Gevolgtrekkings word aangeteken.

1.5.2.5 Etiese aspekte

Hierdie navorsing (etieknommer: NWU-00066-14-S7) sal volgens die normale etiese navorsingsprosedure uitgevoer word en sal, soos vereis word, met aansoek om goedkeuring by die fakulteit Lettere en Wysbegeerte se Etiekkomitee uitgevoer word. Deelnemers sal onder geen omstandighede benadeel word nie en staan onder geen verpligting om aan die navorsingsproses deel te neem nie. Die deelnemers sal ten alle tye ingelig wees oor die prosedure en die doel van die studie om vrywilliglik toestemming daarvolgens te kan gee. Deelnemers se inligting sal deurlopend privaat en anoniem hanteer word. Die deelnemers sal ingelig word dat die bevindings na afloop van die studie tot hulle beskikking sal wees.

1.5.2.6 Dataverwerking

Die data-analise is induktief met die kwalitatiewe response van die vraelys en fokusgroeponderhoude, deur middel van *Atlas.ti* (2014) gekodeer. In hierdie verband is daar van die Noordwes-Universiteit se Statistiese Konsultasiediens gebruik gemaak. Tydens die analise is die betroubaarheid van die resultate van die kodering deur middel van inter-beoordelaarsbetroubaarheid versterk. As studieleier wat met hierdie studie vertrou is en kennis van die program *Atlas.ti* dra, tree dr. JAK Olivier as interbeoordelaar op. Nadat interbeoordelaarsbetroubaarheid uitgevoer is, is die Kappa-koëffisiënt bereken om die betroubaarheid van die analise te toets.

In die volgende hoofstuk word 'n teoretiese bespreking van die begrippe wat relevant tot hierdie studie is, gedoen.

HOOFSTUK 2: LITERATUUROORSIG

2.1 INLEIDING

Hoofstuk 2 behels 'n oorsig van die belangrike teoretiese elemente onderliggend aan hierdie studie. Met die studie gaan die alternatiewe funksies van die pidgin, Swartafrikaans (SwA), ondersoek word. 'n Pidgin is 'n "[b]aie vereenvoudigde taalvorm met o.a. woorde uit twee of meer tale, gebruik tussen taalgemeenskappe wat mekaar se tale nie verstaan nie" (WAT, 2000:846). Die funksie is alternatiewe vir hul hoof funksie, naamlik om as hulptaal tussen 'n Afrikaansmoedertaalspreker (AM) en 'n Afrikataalmoedertaalspreker (ATM) op te tree. In die geval van die alternatiewe funksie, word SwA nie meer deur sprekers van verskillende tale gebruik nie, maar tussen twee AM's. Die funksie verskuif in sy geheel van 'n noodsaaklike gebruik, na 'n aanvullende gebruik en sodoende word die individu se taalrepertoire ook uitgebrei. Die alternatiewe funksie van SwA kan, soos ook in die geval van die oorspronklike funksie, op die spesifieke oomblik wanneer AM's SwA napraat, 'n verskuiwing ondergaan. Hierdie verskuiwing vind plaas van die hoof funksie van SwA na 'n alternatiewe funksie van SwA. Hierdie alternatiewe funksies stem moontlik grotendeels ooreen met die funksies van jargon.

Aangesien die alternatiewe funksies van SwA in die literatuur nog nie beskryf is nie, is dit eerstens belangrik om duidelik onderskeid te tref tussen Gepidginiseerde Afrikaans (GpA), SwA en die napraat van SwA (vgl. 2.9). In hierdie studie word deurlopend na die begrip *moedertaal* verwys. *Moedertaal* verwys na die taal/tale wat 'n individu eerste aanleer, mee identifiseer en/of deur ander geïdentifiseer word as 'n spreker se spesifieke taal, soms ook die taal waarin iemand die vaardigste is en wat hy/sy die meeste gebruik (Skutnabb-Kangas & McCarty, 2006:7). *Moedertaal* sluit dus ook die begrip *eerstetaal* in (Skutnabb-Kangas & McCarty, 2006:3).

In dié verhandeling word na 'n interne en eksterne 'ontvanger' verwys: 'n *Interne ontvanger* dui op die persoon wat direk deel uitmaak van die gesprek wanneer twee of meer AM's SwA napraat. Aangesien die napraat van SwA heel waarskynlik in gespreksomstandighede plaasvind, is meer as net die direkte sprekers en ontvangers van die gesprekinhoud betrokke. In die lig hiervan word na die *eksterne ontvanger* verwys as die persoon wat die gesprek aanhoor sonder om direk deel uit te maak daarvan. In hierdie hoofstuk bespreek ek deur middel van 'n literatuuroorsig. Hiermee word die relevante inligtingsbronne rakende verskillende en belangrike elemente van die fenomeen wat ondersoek word, in ag geneem.

Die volgende teoretiese elemente word in hoofstuk 2 bespreek: Eerstens word 'n teoretiese agtergrond geskets waarna aandag aan die relevansie van pragmatiek as rolspeler by die interpretasie van die alternatiewe funksie van SwA geskenk word. Met die belangrikheid van

konteks in gedagte, word die bepaalde funksie wat SwA binne die samelewing verrig, kortliks bespreek binne die raamwerk van die funksionalistiese perspektief binne die Sosiologie. Verder ontstaan daar verskillende variëteite en registerstydens interkulturele kommunikasie, met die gevolg dat hierdie faktore ook as raamwerk dien om die alternatiewe funksies van SwA akkuraat te bepaal.

Hierdie elemente kom ook grootliks voor by die kontakomstandighede wat teenwoordig is by die ontstaan van GpA, SwA en daarom ook die napraat van SwA. Om die alternatiewe funksies van SwA te bepaal word die aard van SwA as pidgin, kreoolse (vgl. 2.7.4 vir volledige definisie van *kreools*) en jargon bespreek, waarna die funksies van pidgin en jargon meer gedetailleerd uiteengesit word. Die relevansie van die funksies van pidgin en jargon lê in dié dat hierdie funksies afsonderlik of saam tydens die alternatiewe gebruik van SwA kan voorkom. Laastens word noukeurig onderskeid getref tussen GpA, SwA en die napraat van SwA om sodoende verwarring tussen hierdie nou-verwante-variëteite te voorkom.

2.2 TEORETIESE KONTEKSTUALISERING

2.2.1 Inleiding

Verskeie teoretiese elemente dien as raamwerk sodat taal by die gebruik en bestudering daarvan so akkuraat moontlik aangewend en bepaal kan word. Die faktore wat 'n rol speel by die individu wanneer sy/hy betekenis aan 'n taaluiting koppel, is ook van kardinale belang om die alternatiewe funksies van SwA vas te stel. Om hierdie raamwerk te verstaan word die verbintenis tussen taal, konseptualisering en kognisie in die volgende afdeling weergegee.

2.2.2 Taal, konseptualisering en kognisie

Konteks bring mee dat elkeen 'n interne representasie van die fisiese, sosiale en psigologiese wêreld konstrueer, wat dui op konseptuele kennis (Nuyts & Pederson, 1997:1). Hierdie linguistiese of interne representasie of linguistiese kennis behels 'n sistematisering van die strukturele patrone wat op verskillende taalvlakke, naamlik fonologies, morfologies, sintakties en tekstueel binne taalgedrag waargeneem kan word en die karakterisering van die meganismes wat dit beïnvloed (Nuyts & Pederson, 1997:2). Menslike konseptualisering dien as voorloper waarteen representasie afspeel. Om menslike konseptualisering te ondersoek is nie die maklikste taak nie; konseptualisering word nie direk op die waarnemingsoppervlak van menslike gedrag bekendgemaak nie, maar is indirek en verbloem (Nuyts & Pederson, 1997:3).

Volgens Hruschka *et al.* (2009:465-) kan onder meer die volgende drie aannames rakende taalontwikkeling gemaak word. Eerstens lig Hruschka *et al.* (2009:465) die deurlopend

veranderende aard van 'n taal uit en ook hoe hierdie taal rigtinggewend daartoe dien om 'n bepaalde funksie oftewel doel te bereik: “ ... a language is not a static entity; neither does it change as a monolithic whole. Rather, it encompasses a population of individual speakers and listeners constructing and interpreting utterances to get things done in the world, such as drawing someone's attention to an event or making someone think or act in a desired way” (Hruschka *et al.*, 2009:465). Vanweë die dinamiese aard van taal kan die AM SwA as hulpmiddel aanwend om daardeur 'n bepaalde doel te bereik. Die AM kan die funksie wat hy/sy binne 'n spesifieke konteks wil bereik, so akkuraat moontlik deur die napraat van SwA bewerkstellig.

Bloot die bestaan van 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans, naamlik SwA en boonop die uitgebreide gebruik daarvan tussen AM's, bevestig die dinamiese aard van die taal. AM's praat SwA onder mekaar na om 'n bepaalde doel of funksie te bereik. Dit is nie noodsaaklik vir die AM's om hierdie niestandaardvariëteit van Afrikaans te gebruik nie. Juis om hierdie rede moet SwA met 'n spesifieke doel aangewend word, ongeag die bewustheidsgraad waarmee AM's SwA gebruik.

Die tweede aanname wat Hruschka *et al.* (2009:466) rakende taalontwikkeling aandui, is dié dat mense oor die vermoë beskik om op verskillende maniere uitinge te konstrueer: “ ... humans have multiple ways of constructing utterances to communicate the same meaning” (Hruschka *et al.*, 2009:466). Met hierdie eienskap in gedagte het AM's (variërend van individu tot individu) 'n groot hoeveelheid elemente tot hul beskikking om 'n bepaalde funksie te bereik. Wanneer AM's SwA onder mekaar napraat, is die variëteit heel waarskynlik geselekteer aangesien SwA in die spesifieke konteks op die mees effektiewe wyse die verlangde funksie of doel gaan bereik.

Laastens word aandag aan sosiale faktore geskenk: “ ... language change depends on social factors. The size of a speech community can affect the repertoire of available linguistic devices ... In addition, the structure of a community (i.e. the frequency and clustering of social interactions) as well as economic and political factors can determine the success and rate with which innovations spread through a population.” (Hruschka *et al.*, 2009:466). Sosiale faktore en ook die historiese en hedendaagse konteks van Suid-Afrika dien ook as raamwerk waarbinne die napraat van SwA geïnterpreteer moet word.

Die konteks waarbinne 'n uiting voorkom, het ook 'n invloed op die representasie daarvan wat op sy beurt 'n invloed op 'n individu se interpretasie en ten slotte op die funksie van die napraat van SwA deur AM's sal hê (Harris, 1984:6). Deel van die proses van konseptualisering is pragmatiek. Tydens die proses van konsepvorming kom pragmatiese faktore na vore.

2.3 PRAGMATIEK

2.3.1 Inleiding

Pragmatiek verwys na die wyse waarvolgens die mens taal in konteks gebruik (Gass & Selinker, 1994:13; Mey, 2006:786; Morris, 1938:6; Van Niekerk & Olivier, 2014:277, 280). Gumperz (1982:130, 131) wys daarop dat linguistiese diversiteit as daaglikse kommunikasiehelpbronn dien deurdat mense wat kommunikeer, staat maak op hul voorkennis en stereotipes oor verskillende praatstyle. Sodoende kan gebeurtenisse gekategoriseer word, die doel van 'n bepaalde uiting afgelei en verwagtings geformuleer word aangaande wat moontlik na die uiting gaan volg. Hierdie kommunikatiewe en ingebedde aard van 'n stereotipe kan moontlik wel kommunikasieprobleme tydens 'n ontmoeting tussen sprekers van verskillende kulture meebring, aangesien sprekers juis op onder meer stereotipes staatmaak vir effektiewe kommunikasie. Probleme word veroorsaak deur die sprekers van verskillende tale wat pragmatiek op verskillende maniere toepas en dan hierdie verskillende toepassings op 'n gegewe oomblik in 'n ooreenkomstige taal gebruik (Gumperz, 1982:130, 131; Meeuwis, 1994:392). Wanneer dit belangrik is dat twee partye mekaar móét verstaan, maar nie kán nie, kan sprekers met min taalmiddele oor die weg kom deur staat te maak op 'n situasie se pragmatiese element (De Wet, 1993:173).

In die pragmatiek word die gebruik van taal tydens menslike kommunikasie bestudeer, soos deur 'n gemeenskap se voorwaardes bepaal (Jacob, 1993:6). Die relevansie van pragmatiek lê in die bykomende betekenis soos opgesluit in 'n uiting. Hierdie bykomende betekenis dui aan wat die spreker deur die uiting wil bereik of bewerkstellig. Deur die bykomende betekenis te bepaal kan die funksie van die uiting vasgestel word. Tydens 'n gesprek speel die aktiwiteit wat plaasvind 'n beduidende rol by die interpretasie van die boodskap wat oorgedra word. Die aktiwiteit bepaal nie die betekenis nie, maar dwing interpretasies in 'n bepaalde rigting deur die belanghebbendes se gevolgtrekkings te kanaliseer. Sodoende word spesifieke aspekte van agtergrondkennis óf op die voorgrond geplaas óf verskuil (Gumperz, 1982:130-132).

Hierdie proses waartydens die interpretasies van die belanghebbendes by 'n gesprek gekanaliseer word, word beïnvloed deur die verhouding tussen die inhoud en die oppervlakstyl van dít wat gekommunikeer word en tree as kontekstualiseringsimbole op (Gumperz, 1982:131). 'n Kontekstualiseringsimbool is enige linguistiese vorm, wat bydra tot die aandui van kontekstueel gebonde voorafopgestelde idees (Gumperz, 1982:131). Van Jaarsveld en Van Niekerk (1993:147) noem só 'n simbool 'n *kontekstuele leidraad*: "n Kontekstuele leidraad is enigiets wat buite die proposisionele inhoud van die taalhandeling lê en aan die hoorder 'n impuls tot interpretasie verskaf. Kontekstuele leidraad sluit sowel verbale en nieverbale leidrade in. Die konsep kontekstuele leidrade, onder meer dialek- en stylwisselingsprosesse, is implisiet van aard. Indien enige inligting verkeerd verstaan of nie agtergekom word nie, word die houding

van die persoon wat verkeerd verstaan dikwels as 'n negatiewe persoonlikheidseienskap bestempel (Gumperz, 1982:130-132).

Wanneer laasgenoemde gebeur, dra dit by tot 'n negatiewe en dikwels ook verkeerde persepsie wat 'n spreker van iemand kan vorm oor iemand wat sy/haar taal praat, maar nie dieselfde spreektaal besig nie. Met *persepsie* word verwys na die kognitiewe proses waartydens 'n persoon sensoriese insette/toevoer/invoer betekenisvol interpreteer (Galotti, 2013:39; vgl. Pickens, 2005:52). 'n Negatiewe idee oor iemand kan weer stereotipering en stigmatisering van 'n taal of taalvariëteit aanvuur (Vgl. 2.5.5). Swanepoel en Van Jaarsveld (1993:129) dui aan dat daar 'n verskil kan wees tussen 'n spreker se intensie met 'n uiting en die hoorder se respons. Indien die hoorder se respons nie ooreenstem met die rede waarom die spreker die uiting gemaak het nie, kan hierdie waninterpretasie spanning meebring. Die hoorder kan moontlik ervaar dat die spreker hom/haar te na wil kom of wil spot, maar die spreker wou byvoorbeeld slegs probeer om solidariteit te bewerkstellig. Carstens (1992:47) tref onderskeid tussen verbale konteks en pragmatiese konteks. Die verbale konteks behels alle linguistiese faktore en die pragmatiese konteks dui op sy beurt op al die nietalige faktore wat 'n invloed op die verstaan en interpretasie van uitings kan hê (1992:47). In die geval waar AM's SwA napraat, sou die pragmatiese konteks op verskeie faktore kon dui, maar veral op die polities-historiese konteks van Suid-Afrika asook die verskil in etnisiteit van die sprekers.

Die moontlike gevolg van 'n ATM se waninterpretasie van die pragmatiese doel waarmee AM's SwA napraat, kan verkeerde aannames wees en as gevolg van misverstande weer die stereotiperingsproses aanvuur wat weer die moontlikheid van misverstande in die toekoms vergroot. Hierdie stereotiperings kan ook hul oorsprong in die polities-historiese verlede van Suid-Afrika vind en moet om dié rede teen hierdie spesifieke agtergrond beskou word (Vgl. 2.9.2). Die spreker kan ook met opset die ontvanger wil affronteer. Hierdie sterk stereotipiese idee of inslag wat tydens só 'n kommunikasieomstandigheid ontstaan, kan moontlik ook deur die spreker uitgebuit en as hulpmiddel ingespan word om die affronterende doel waarmee die spreker die taaluiting gemaak het, te bereik of te versterk.

2.3.2 Taalhandelinge: lokusie, illokusie en perlokusie

'n Taaluiting kan ook as 'n *taalhandeling* beskou word aangesien spraak verskeie handelinge tot gevolg kan hê (Sadock, 2004:53). Die *taalhandelingsteorie* fokus grotendeels op die taalhandeling wat nie volkome deur die oorhoofse afdelings van grammatika of ander oorhoofse afdelings van tipes handelinge gedek word nie. Binne hierdie teorie val die klem van 'n taalhandeling eerder op die handeling wat voortgebring word wanneer die spreker van 'n kombinasie van konvensie en intensie gebruik maak om die gewenste uitwerking te bewerkstellig (Sadock, 2004:53; Van Jaarsveld, 1987:2; Van Niekerk & Olivier, 2014:283).

Sadock (2004:54) verwys ook na Austin se indeling van 'n taalhandeling. Tydens die gebruik van taal ontstaan drie handelinge, naamlik lokusie, illokusie en perlokusie. *Lokusie* behels spraak en handelinge wat ingespan word om spraak te konstrueer (Sadock, 2004:54; Van Niekerk & Olivier, 2014:284). *Illokusie* behels handelinge wat in die spraakproses verrig word en is die duidelik sigbare of voor die hand liggende doel vir die gebruik van 'n sin of woord om 'n bepaalde aksie uit te voer (Sadock, 2004:54; Van Niekerk & Olivier, 2014:284). *Perlokusie* is die gevolg of die sogenaamde neweproduk van spraak, ongeag of dit deur die spreker bedoel is of nie (Sadock, 2004:54; Van Niekerk & Olivier, 2014:284).

'n Taalhandeling is van belang aangesien die AM wat SwA besig 'n bepaalde doel voor oë het en 'n bepaalde handeling verlang. Hierdie doel kan geslaagd, gedeeltelik geslaagd, of glad nie geslaagd wees nie. In beide gevalle, of sprekers beoog om iemand te affronteer of slegs SwA as aanvullend tot hul taalrepertoire gebruik, kan die doel óf geslaagd wees óf die ontvanger, intern en ekstern, kan die verkeerde indruk kry, met die gevolg dat die spreker in sy of haar doel faal. In die bestudeerde geval is dit selfs moontlik nog makliker vir 'n ontvanger om die korrekte afleiding te maak of onder 'n wanindruk te verkeer wanneer die konteks en herkoms van SwA in ag geneem word. Soos reeds genoem, speel hierdie agtergrondkennis 'n sterk rol by die interpretasie van inligting.

Taal word gebruik deur individue wat weer deel uitmaak van 'n groter gemeenskap. Tydens die proses waarin inligting ontvang, geprosesseer en oorgedra word, speel verskeie faktore 'n rol wat 'n invloed op mense se ervarings het. Individue is nie geïsoleerd nie en om hierdie rede is dit belangrik om die sosiale elemente aan te dui wat 'n rol speel tydens die gebruik van taal, en spesifiek met betrekking tot SwA. Omdat taal en kultuur nou verweef is, is emosie sterk teenwoordig wanneer taalaspekte aangeraak word, veral deur 'n spreker van 'n ander taal. In die afdeling wat hierop volg, word onder meer na taal en konseptualisering, pragmatiek, standaardtaal en taalideologie verwys.

2.3.3 Gespreksvoorwaardes en taalhandelinge

Dit wat geïnsinueer word, maak inherent deel uit van die betekenis van 'n spreker se uiting, sonder om direk deel uit te maak van wat gesê word. 'n Spreker is dikwels geneig om 'n baie ryker betekenis as die voor die hand liggende betekenis oor te dra wanneer sy/hy kommunikeer. 'n Spreker wend pragmatiese beginsels aan om sodoende die kommunikasiegaping tussen twee sprekers te oorbrug en maak staat op die ontvanger om dieselfde beginsels toe te pas en sodoende die doel van die gesprek te verstaan. Pragmatiek handel dus oor wat gesê word wat bedoel word en ook oor die betekenis van wat bedoel maar nie eksplisiet gesê word nie (Horn, 2006:3). Die spreker impliseer 'n bepaalde betekenis en die ontvanger lei 'n bepaalde betekenis daaruit af (Horn, 2006:6). Die geïmpliseerde en die afgeleide korreleer

soms slegs gedeeltelik en soms geensins nie; dit kan gevolglik misverstande meebring, wat weer tot die versterking van 'n stereotipe kan lei.

Binne die bestudeerde fenomeen kan pragmatiek op verskillende vlakke voorkom. Oorhoofs kan bloot die napraat van SwA deur AM's moontlik 'n ryker betekenis hê as slegs die ooglopende betekenis van wat gesê word. Binne die verskynsel is dit moontlik dat die AM's wat SwA napraat een ding impliseer, maar dat die ontvangers 'n verkeerde betekenis daarvan aflei op grond van hul verwysingsraamwerke wat ook direk met die polities-historiese aspekte verband hou. Verder kan die bedoelde boodskap deur die spreker wat SwA napraat wel korrek deur die ontvanger afgelei word. Afhangend van hoe die napraat van SwA geïnterpreteer word, kan die gevolg hiervan dus moontlik positief, negatief of neutraal wees. Dit is wel ook moontlik dat die ontvangers nie agterkom dat die spreker wat SwA napraat bedoel om 'n meer gelade betekenis oor te dra as die voor die hand liggende betekenis nie. Aangesien die fenomeen wat ondersoek word uit veelvuldige aspekte bestaan wat betref die motivering en ingesteldheid van die sprekers en ontvangers, is die pragmatiese sy van studie troebel en moet met behulp van die empiriese ondersoek uitgeklaar word.

2.3.4 Hoflikheid

Meyerhoff (2006:82) definieer *hoflikheid* as “the actions taken by competent speakers in a community in order to attend to possible social or interpersonal disturbance”. AM's mag moontlik die hoflikheidsbeginsel aanwend deur hulle daarvan te weerhou om SwA in die direkte omgewing van 'n ATM na te praat om sodoende die moontlikheid van spanning uit te skakel. Hoflikheid het te make met die spreker se taalkeuse op grond van wat sosiaal van hulle verwag word en konvensioneel hoflik in 'n spesifieke situasie is, en ook en veral wat hulle met hul gespreksgenoot wil bereik (Otto, 2014:340). Otto (2014:340) vestig ook verder die aandag daarop dat die hedendaagse fokus meer op die aangesprokene se behoeftes en begeertes val as vroeër. Selfs die sosiale groep waarin die “spreker en aangesprokene grootgeword het en gesosialiseer is”, speel 'n rol (Otto, 2014:340).

Aangesien GpA en SwA dikwels in magsverhoudings gebruik word, sou hoflikheid 'n bepalende rol in die alternatiewe funksies van SwA speel. Die napraat van SwA word tussen taalgenote gebruik wat op 'n meer gelyke vlak met mekaar in gesprek tree. Om hierdie rede is die hoflikheidsbeginsel nie noodwendig tussen die interne sprekers en ontvangers so sterk nie. Hoflikheid sou eerder intree wanneer die interne sprekers bepaal in watter situasie dit “veilig” is om SwA na te praat. Indien byvoorbeeld 'n ATM as interne of eksterne ontvanger in die AM se teenwoordigheid is, kan hy/sy moontlik geaffronteerd voel en AM's sal dan heel waarskynlik nie SwA napraat nie. Die graad van hoflikheid hang ook af van die alternatiewe funksie wat die AM wil bereik deur juis SwA na te praat.

Meyerhoff (2006:82) onderskei verder tussen twee vorme van hoflikheid, naamlik positiewe hoflikheid en negatiewe hoflikheid. *Positiewe hoflikheid* bring 'n spesifieke manier van optree by sprekers mee om sodoende solidariteit deur middel van vriendskapsaanbiedinge, komplimente en informele taal te bewerkstellig en sodoende nie die ander spreker se *aansien* te bedreig nie (Meyerhoff, 2006:82). *Face*, of soos in Afrikaans, *aansien* is deur Levinson (in Brown & Levinson, 1987:61) gemunt as "... [t]he public self-image that every member wants to claim for himself ..." (vgl. Van Niekerk & Olivier, 2014:298-299). Dit is moontlik dat sommige AM's die napraat van SwA juis as 'n informele manier aanwend om solidariteit te bewerkstellig. Hier is dit wel belangrik om verskillende reaksies van verskillende individue te verwag. Die konteks kan ook bepaal in watter mate solidariteit deur middel van positiewe hoflikheid bewerkstellig kan word.

Wanneer *negatiewe hoflikheid* aangewend word, sal 'n spreker verskoning maak en indirekte en meer formele taal gebruik om seker te maak dat die ander spreker nie geaffronteerd voel nie (Meyerhoff, 2006:82). Sodoende word die ander spreker se *aansien* soos sy/hy dit voorhou, nie bedreig nie (Meyerhoff, 2006:82). Deur negatiewe hoflikheid aan te wend, sal die AM dit vermy om SwA in die direkte teenwoordigheid van 'n ATM te gebruik of hy/sy sal hierdie vorm geensins napraat nie.

Silvia (2014:1) verduidelik dat daar 'n direkte verband bestaan tussen hoflikheid en *aansien*:

"In social interaction, one needs a recognition from the other parties. In Goffman's (1955 & 1967) term, people need to present a 'face' to the others and to others' faces. They always want to protect both their own face and the faces of others because each time they interact with others, they play out a kind of mini-drama, a kind of ritual in which each party is required to recognize the identity that the other claims for himself or herself."

Wanneer SwA deur AM's nagepraat word, kan *aansien* deur beide die interne en eksterne ontvanger vertoon word, om te bepaal wat die funksie is wat die spreker wil bereik deur die gebruik van hierdie spesifieke niestandaardvariëteit. *Aansien* help ook die sprekers en ontvangers om 'n bepaalde en ook gewenste identiteit vir hulle toe te eien. Die frase: "they play out a kind of mini-drama ..." kan aansluit by 'n moontlike funksie van die napraat van SwA, naamlik om 'n spesifieke ATM se identiteit akkuraat tydens 'n vertelling na te maak. In so 'n geval word toneel as 't ware gespeel. Verder kom die fenomeen wat bestudeer word heel waarskynlik in baie spesifieke kontekste voor waarin verskillende sprekers teenwoordig is. Hierdie kontekste en teenwoordigheid van moontlike ATM's al dan nie, sal 'n invloed hê op die tipe *aansien* wat vertoon word.

Silvia (2014:1) en Meyerhoff (2006:85) bevestig die onderskeid wat Brown en Levinson (1987:61) tussen twee tipes "face" tref, naamlik *positiewe aansien* en *negatiewe aansien*: "*positive face*: the consistent self-image or positive 'personality' (crucially including the desire

that this self-image be appreciated and approved of) claimed by interactants” teenoor “*negative face*: the basic claim to territories, personal preserves, rights to non-distraction – i.e. to freedom of action and freedom from imposition”. *Aansien* staan ook sterk tot verhouding met aanvaarding, wat weer met inklusiwiteit gepaard gaan.

Volgens Wardhaugh (2006:277) is *Positiewe aansien* “the desire to gain the approval of others ... ” en *Negatiewe aansien* “the desire to be unimpeded by others in one’s actions ... ” Die verskil kan kortliks soos volg saamgevat word: “*Positive face* looks for solidarity; negative face, however, is more problematic for it requires interactants to recognize each other’s negative face, i.e., the need to act without giving offense.” (Wardhaugh, 2006:277). AM’s wat SwA napraat, ervaar heel waarskynlik ’n positiewer gevoel as ATM’s, of selfs ook sprekers wat ’n meer direkte verbintenis met SwA het. Na aanleiding van hierdie definisies kan *positiewe aansien* heel waarskynlik verwag word tussen die AM’s wat met mekaar praat. Hierteenoor sal *negatiewe aansien* eerder waargeneem kan word wanneer AM’s, SwA napraat sonder om die ATM’s te wil affronteer maar waar die ATM geaffronteerd voel.

2.3.5 Mag en gesag

Dikwels bedoel ’n spreker meer as wat hy of sy sê en is daar dikwels ’n gaping tussen wat die spreker sê en wat die spreker bedoel (Wilson, 2009:744). Mag en magsverhoudings in ’n gemeenskap speel ook ’n definitiewe rol in die betekenis wat tydens ’n uiting oorgedra word. Die gevolg is dat sekere individue of groepe pragmatiese hulpbronne misbruik om hul posisie bo ander te handhaaf of mag te verkry (vgl. Harris, 1984:7-8; Van Niekerk & Olivier, 2014:296). Pragmatiek word daarom as sentraal tot die funksionering van mag in ’n gemeenskap beskou (Wilson, 2009:746). Wanneer hierdie rol van pragmatiek tydens hierdie studie in berekening gebring word, kan dit as hulpmiddel dien om te bepaal wat die alternatiewe funksies van SwA is.

Aangesien die napraat van SwA in ’n konteks waar moontlike magsverhoudings kan voorkom, aangewend word, moet taalideologie en taalhouding nie uitgeskakel word nie. *Taalideologie* is idees oor ’n taal wat oor tyd heen in gemeenskappe ontwikkel, maar tot voordeel van die maghebbers in daardie gemeenskap (Da Costa *et al.*, 2013:312). Die relevansie van die begrip “taalideologie” geniet verdere aandag in 2.6.2. Spesifieke idees oor ’n taal wat meer persoonlik van aard is en selfs van individu tot individu verskil, word *taalhouding* genoem (Da Costa *et al.*, 2013:312).

Taalideologie en taalhoudings kan per definisie ’n invloed hê op die funksie wat die AM deur die napraat van SwA sou wou bereik. Die taal-ideologie en taalhoudings kan ook ’n invloed hê op hoe ATM’s die funksie interpreteer wat AM’s wil bereik deur SwA na te praat, veral in die

politiese lig van Afrikaans wat vroeër as “magstaal” beskou is (vgl. 2.9.4). Hierdie korrekte of verkeerde interpretasie van ’n funksie dien dan ook as ’n rolspeler in die geslaagdheid, al dan nie van die funksie (vgl. 2.4.2; 2.5.2; 2.7.4). Die AM moet SwA strategies napraat en in die regte kontekstuele omstandighede om die funksie wat hy/sy ten doel het, suksesvol te bereik. Die konteks waarbinne ’n AM SwA napraat en die konteks waarbinne ’n ATM hoor wanneer ’n AM SwA napraat, is ’n belangrike faktor aan die hand waarvan die alternatiewe funksies van SwA bepaal kan word. Hierdie kontekstuele faktore word vervolgens bespreek.

2.3.6 Konteksgebondenheid

Interpretasie is altyd konteksgebonde. Kontekstualiseringsmerkers vorm die raamwerk wat interpretasiemoontlikhede beperk en sodoende in ’n spesifieke rigting kanaliseer (Gumperz, 2006:388). Die gebruik van taal moet grammaties en kontekstueel korrek geïmplementeer word sodat die korrekte boodskap oorgedra word (Carstens, 2011:16). Carstens (2011:38) voeg ook by dat kommunikasie in ’n multikulturele opset soos dié van Suid-Afrika met groot sensitiviteit benader moet word aangesien kommunikasiegapings maklik tussen kulturele groepe kan ontstaan. “Gebare en optredes kan gou verkeerd vertolk word en dit kan tot groot spanning lei” (Carstens, 2011:39). Dit is wel moontlik dat AM’s tydens die gebruik van SwA, juis hierdie “sensitiviteit” tussen kulture kan uitbuit of dat mense wat aanhoor hoe AM’s, SwA napraat, die korrekte of die verkeerde boodskap kry en hulle eie afleidings maak.

Binne die pragmatiek is aandag geskenk aan taalhandeling en gespreksvoorwaardes om sodoende die klem daarop te plaas dat ’n uiting koverte en overte boodskappe kan dra en dat die AM en die ATM se interpretasie van en ook die funksie van die gebruik van SwA konteksgebonde is. Nog elemente wat hierby ’n rol speel is elemente soos hoflikheid en mag en gesag. Hierdie elemente bepaal ook waar en wanneer ’n spreker SwA sal napraat, al dan nie.

Aangesien daar binne hierdie studie veronderstel word dat mense SwA onder mekaar napraat om ’n bepaalde doel te bereik, is die verbintenis tussen die fenomeen wat bestudeer word en die gemeenskap waarbinne AM’s SwA napraat, van belang.

2.4 SOSIOLOGIES-TEORETIESE AGTERGROND

2.4.1 Inleiding

Soos reeds genoem, is individue deel van ’n gemeenskap. Taal, as ’n sosiale verskynsel, kan nie behoorlik verklaar word sonder dat die sosiale konteks in ag geneem word nie (Du Plessis, 1987:72). Du Plessis (1987:72) verduidelik ook die volgende aangaande die direkte verbintenis tussen taal en sosiale gedrag: “Die implikasie is immers dat taal as sosiale en kommunikatiewe sisteem geïntegreer word – ’n sisteem wat per definisie deel moet uitmaak van ’n gemeenskap

en die kultuur daarvan. Taalgebruik moet as 'n vorm van sosiale wisselwerking of interaksie wat in konkrete situasies voorkom, gemotiveer word.” (Du Plessis, 1987:72). Binne die sosiologie word die samelewing vanuit verskillende perspektiewe beskou, naamlik die funksionele, konflik- en interaksionistiese perspektief (Schaeffer & Lamm, 1995:18-21). Eers word die drie verskillende perspektiewe gedefinieer waarna die toepaslikheid van die funksionalistiese perspektief as die mees gepaste perspektief vir hierdie studie verduidelik word. Weens die hoofelement wat ondersoek word, naamlik die alternatiewe funksies van SwA, geniet die funksionalistiese perspektief daarom verdere aandag in die onderstaande bespreking.

2.4.2 Funksionalistiese perspektief

Aangesien daar sosiale eienskappe aan taal verbonde is, is dit belangrik om die sosiologiese perspektiewe waarvolgens 'n gemeenskap bestudeer kan word, aan te dui (Schaeffer & Lamm, 1992:73). Ten eerste word die konfliktperspektief hanteer. Vanuit die *konflikperspektief* word kompetisie en konflik as algemene verskynsels binne sosiale interaksie beskou, aangesien verskillende groepe in die samelewing om mag en hulpbronne meeding (vgl. Bonjean *et al.*, 1990:20; Landis, 1995:13, 15; Mooney *et al.*, 2011:10; Schaefer & Lamm, 1992:19-22). Die tweede perspektief, naamlik *simboliese interaksie* verwys na die spesifieke eienskappe van die interaksie tussen mense (vgl. Bonjean *et al.*, 1990:20, Blumer, 1962:180, Landis, 1995:13, 15; Schaefer & Lamm, 1992:19-22). Blumer (1962:180) verduidelik dat mense mekaar se handeling definieer deur nie slegs op 'n handeling te reageer nie, maar hierdie handeling ook te interpreteer (vgl. ook Oliver, 2012:410-411). Hierdie proses van menslike interaksie word gemedieer deur die gebruik van simbole, deur interpretasie of deur te bevestig wat iemand se presiese bedoeling is (Blumer, 1962:180). Aangesien die klem in dié studie op die alternatiewe funksies van SwA lê, word verder uitgebrei oor die derde perspektief, naamlik die funksionalistiese perspektief.

Gesien vanuit 'n sosiologiese oogpunt, moet 'n gemeenskap bepaalde funksies verrig deur middel van aangepasde strukture. Die *funksionalistiese perspektief* in die sosiologie dui hoofsaaklik op die hegte verhouding tussen struktuur en funksie sodat bepaalde dele van die gemeenskap uit interafhanklike komponente bestaan wat só gestruktureer is dat stabiliteit bewerkstellig kan word (Vgl. Bonjean *et al.*, 1990:20, Landis, 1995:13, 15; Schaefer & Lamm, 1992:19-22). Die verskillende sosiale funksies binne hierdie teorie behels: manifeste funksies, latente funksies, en disfunksies. *Manifeste funksies* verwys na die sigbare en bedoelde funksies wat gemeenskaplik erken word. *Latente funksies* verwys na die meer verborge en dikwels onbedoelde funksies van 'n spesifieke komponent. Binne die ondersoekte geval sou byvoorbeeld die napraat van SwA deur 'n AM se manifeste funksie sou kon wees om inklusiwiteit en 'n samehorigheidsgevoel van 'n bepaalde sosiale groep te bewerkstellig. 'n

Latente funksie van die napraat van SwA in só 'n geval sou dan eksklusiwiteit van hierdie groep binne 'n gemeenskap kon wees. Teenoor bogenoemde manifeste en latente funksies, dui *disfunksie* op elemente wat sosiale stabiliteit versteur en sodoende kragte vorm wat 'n sisteem omver kan werp. (Bonjean *et al.*, 1990:20, Mooney *et al.*, 2011:8-9).

Emile Durkheim het binne 'n gemeenskap onderskei tussen twee tipes solidariteit (Ritzer, 2010:16). In geval van *meganiese solidariteit* word die gemeenskap bymekaar gehou deurdat almal wat deel uitmaak van die gemeenskap wesenlik presies dieselfde take verrig (Ritzer, 2010:16). Daar is dus klein verdelings van arbeid in primitiewe gemeenskappe en juis hierdie eienskap hou die gemeenskap bymekaar (Ritzer, 2010:16). Hierteenoor behels *organisatoriese solidariteit*, wat met 'n moderne samelewing soos dié van Suid-Afrika verbind word, meer substansiële afdelings van arbeid, en mense voer meer gespesialiseerde take uit. Solidariteit word in hierdie geval juis deur verskille bewerkstellig aangesien mense elke individu se bydrae benodig om sodoende effektief te funksioneer en selfs te oorleef (Ritzer, 2010:16).

Beskou vanuit hierdie perspektief kan diversiteit, soos in Suid-Afrika, tot solidariteit bydra. Met die napraat van SwA (wat 'n niestandaardvariëteit is en daarom taaldiversiteit meebring) is dit moontlik dat solidariteit binne bepaalde groepe deur die napraat van SwA onder AM's bewerkstellig kan word. Hierdie alternatiewe funksie van SwA poog om eksklusiwiteit binne 'n sosiale konteks aan te dui. Verder is dit ook moontlik om hierdie solidariteit vanuit die *aanpassingsbeginsel* (vgl. 2.9.1) te beskou. AM's, as hoofgebruikers van GpA, en ATM's as hoofgebruikers van SwA, kom mekaar tegemoet deur hul taalgebruik aan te pas wanneer hulle met mekaar praat. Op so 'n wyse kan solidariteit tussen verskillende sprekers bewerkstellig word. Verdere studie in hierdie verband is wel nodig.

Al doen AM's en ATM's moeite om mekaar tegemoet te kom ten opsigte van taalgebruik, is 'n deurlopende gevoel van solidariteit tussen dié twee groepe moeilik bereikbaar. Die moontlikheid van totale harmonie tussen sprekers wat aan verskillende kultuurgroepe behoort, is moontlik meer geïdealiseerd of eerder moeiliker bereikbaar, as wat daar gemeen word, juis as gevolg van die verskillende kommunikasiebenaderings van die betrokke kultuurgroepe. Hierdie verskillende interkulturele benaderings tot kommunikasie speel 'n belangrike rol in die moontlike alternatiewe funksies van SwA en ook by die geslaagdheid van hierdie alternatiewe funksies.

2.5 INTERKULTURELE KOMMUNIKASIE

2.5.1 Inleiding

Taal, kultuur, etnisiteit en identiteit is ten nouste aan mekaar verbind (Barkhuizen & De Klerk, 2006:277; Ferris *et al.*, 2013:371-380; Ramsay-Brijball, 2004:144; vgl. 2.5.6). Hierdie noue

verbintenis tussen bogenoemde elemente kan spanning meebring as gevolg van die verskille en die tipes verhoudings tussen verskillende etniese groepe (vgl. Pavlenko, 2003:313-331, vgl. 2.5.5, 2.5.6). Deur in die onderstaande bespreking na identiteit, “foreigner talk”, “Gastarbeiterdeutsch”, taal en konnotasie, etnisiteit asook etnolekte te verwys, word dit duidelik dat interkulturele kommunikasie ’n bykomstige emosionele geladenheid kan hê. Die sensitiwiteit wat om interkulturele kommunikasie heen kan ontwikkel, kan ook ’n effek op die alternatiewe funksie van SwA hê wanneer SwA deur AM’s nagepraat word. Binne die breër Suid-Afrikaanse konteks is dit belangrik om in ag te neem dat die oorsprong van so ’n spanning tussen taalgroepe en die onderstrominge wat daarmee gepaard gaan, ook lank reeds met Suid-Afrika saamkom (vgl. 2.9.4). Die omstandighede binne Suid-Afrika, en ook dít waarmee die landsburgers van Suid-Afrika hulle identifiseer, kan selfs ’n invloed hê op so ’n persoonlike vlak soos identiteit.

2.5.2 Identiteit

Pavlenko en Blackledge (2004:21-22) identifiseer die volgende tipes identiteite: “*imposed identities* (which are not negotiable in a particular time), *assumed identities* (which are accepted and not negotiated), and *negotiable identities* (which are contested by groups and individuals)”. [Beklemtoning uit die bron]. *Imposed identities* behels die sogenaamde “etikette” wat mense aan mekaar toeskryf (Pavlenko & Blackledge, 2004:22). Hierdie tipe identiteit word aan individue toegeskryf sonder dat hulle enige inspraak daarin het (Pavlenko & Blackledge, 2004:22). Dikwels is dit nie duidelik wat die identiteitseienskappe is wat aan iemand op ’n bepaalde tydstip en binne ’n spesifieke konteks toegeskryf word nie en die persoon kan ook nie werklik iets daaraan verander nie (Ferris *et al.*; 2013:372-373; Pavlenko & Blackledge, 2004:22).

Aangenome identiteite behels die identiteitseienskappe waarmee die meeste individue tevrede is en hierdie eienskappe dan ook aanvaar (Ferris *et al.* 2013:373; Pavlenko & Blackledge, 2004:22). Hierdie eienskappe kom na vore in dag-tot-dag take en hoef nie onderhandel te word nie (Ferris *et al.* 2013:373). *Ononderhandelbare identiteite* verwys na alle identiteitsmoontlikhede waarteen individue en groepe kan vasskop (Pavlenko & Blackledge, 2004:22). Indien so ’n individu of groep ’n bepaalde identiteit verwerp, kan hulle die gewenste identiteit aan hulleself toeskryf (Ferris *et al.* 2013:373). Dit is ook moontlik om te onderhandel oor verskillende identiteite oor domeine en sosiale kontekste heen (Ferris *et al.* 2013:372).

Soos in die inleiding genoem, bestaan daar ’n noue verband tussen etniese groepe, taalgebruik en identiteit en dit kan binne hierdie studie direk van toepassing gemaak word op die groepe sprekers van Afrikaans en Afrikatale. Na aanleiding van die bespreekte tipes identiteite beskik AM’s en ATM’s elk oor identiteitseienskappe wat aan hulle toegeskryf word, eienskappe wat vir

hulle as “aanvaarbaar” van hul spesifieke identiteit is en eienskappe van identiteite waarteen hulle vasskop en met ’n meer “geskikte” eienskap kan vervang. AM’s en ATM’s moet na aanleiding hiervan spesifieke idees vorm aangaande elke groep se identiteit. Die selftoegeskrewe en toegeskryf-aan-ander-identiteite kan lei tot waninterpretasie van die funksie waarvoor AM’s SwA napraat.

Die bedoelde funksie en die waargenome funksie stem moontlik nie ooreen nie en kan tot misverstande aangaande die funksie van SwA lei wanneer AM’s dit napraat. In hierdie geval dui *bedoelde funksie* op die motivering vir AM’s om SwA na te praat of die rede daarvoor, teenoor die *waargenome funksie* wat dui op die aanname of interpretasie wat ATM’s sou kon maak wanneer AM’s SwA napraat. Hierdie interpretasie of ervaring het weer ’n direkte invloed op die geslaagdheid van die funksie (vgl. 2.4.2; 2.5.2; 2.7.4).

2.5.3 Vreemdelingetaal

Die begrip vreemdelingetaal (“foreigner talk”) verklaar op sigself reeds die betekenis van hierdie begrip. De Wet (1996:105-106) gebruik die term “vreemde taal” om na hierdie vereenvoudigde register te verwys en Pavlenko (2010:313-331) gebruik die Engelse “foreign language”. In hierdie studie verkies ek om na “vreemdelingetaal” te verwys eerder as “vreemde taal” aangesien die eerste term duideliker na die tipe sprekers sou verwys wat hierdie tale sou gebruik wat onder hierdie term val. In Afrikaans kan die tweede term, naamlik “vreemde taal” moontlik verwarring meebring. Die rede hiervoor is dat die woord “vreemd” moontlik die konnotasie van enige sogenaamd “vreemde” taal of taal wat bloot nie sin maak nie, byvoorbeeld kindertaal, kan ontketen. Hierdie term kan ook met ’n vreemdetaal as vakgebied, geassosieer word. Deur die term “vreemdelingetaal” te gebruik word moontlike verwarring in verband met die tipe taal uitgeskakel.

Volgens Hinnenkamp (1989:117) is *Vreemdelingetaal*: “the mode of talk that native speakers sometimes revert to when conversing with non-native speakers ...” (vgl. ook Dashti, 2013:66; Sebba, 1997:293). Hinnenkamp (1989:122) maak dit ook duidelik dat hierdie vorm nie met aanleerders- of intertaalvariëteite en die nie-korrekte taalgebruik van ’n vreemdetaalspreker, verwar moet word nie. Singh (2000:38) verwys ook na die vereenvoudigingsaspek wat deel uitmaak van *Vreemdelingetaal* (VT). Hierdie aspek dui weer op die aanpassingsbeginsel wat in werking tree wanneer ’n moedertaalspreker en die aanleerder van ’n taal met mekaar kommunikeer (Vgl. 2.9.1). Ferguson (1981:10) definieer VT as: “... the particular register used primarily to address foreigners, i.e., people who do not have full native competence (or possibly any competence at all) in one’s language.”

Ferguson verwys na “Vreemdelingetaal” (vgl. 2.5.3) as die begrip wat gelyk staan aan *Baby Talk* soos Mühlhäusler (1986:97-101) en McWhorter (2005:4) *Baby Talk of babataal* (BT) definieer, naamlik as die taal wat inwoners met buitelanders sou praat, wat soortgelyk is aan die taal wat met ’n kind gepraat sou word. ’n Pidgin en ’n kreools word ook dikwels verwar met die begrip BT. Ferguson (1981:9), De Wet (1996:105) en Stoltz (1982:35) verduidelik dat BT na dié variëteit of register verwys wat hoofsaaklik deur ’n volwassene met klein kinders gepraat word. Ferguson (1981:9) wys ook daarop dat BT na die register verwys wat babas self besig tydens die aanleerproses van hulle taal en kan selfs as vertroetelingstaal gebruik word tussen geliefdes, byvoorbeeld (Ferguson, 1981:10). BT (vgl. 2.7.2) en VT kan daarom as deel van beide die groepe vereenvoudigde registers beskou word (Ferguson, 1981:10). ’n *Vereenvoudigde register* dui op “die register wat gebruik word teenoor hoorders waarvan die sprekers aanneem dat hulle die taal nie volledig beheers nie.” (Stoltz, 1982:35). Stoltz (1982:35-50) gebruik VT, BT en “Gebroke Taal” (GT), wat direk met ’n aanleerdersvariëteit en pidgin verband hou, as moontlike registers wat kan help om GpA beter te belig.

Verder wys Stoltz (1982:50-55) daarop dat dit duidelik is dat sommige pidginiseringsprosesse ’n rol speel by die Afrikaans wat met swart mense gepraat word, al is GpA volgens Stoltz se studie nie noodwendig self ’n pidgin nie. Soos bespreek, is sommige van dieselfde prosesse ook teenwoordig by die taalvariëteite en daarom, weens gebrek aan ’n beter term, word die variëteit GpA genoem. Stoltz dui aan dat daar wel baie kenmerke van pidgins in GpA teenwoordig is, maar dat GpA weereens as ’n suiwer pidgin verwerp word aangesien daar nie stabiliteit is nie en pidginisering self eerder ’n rol speel (vgl. Stoltz, 1982:50-55).

Met hierdie definiëring van die term GpA, verduidelik Stoltz (1982:51-55) die verhouding tussen GpA en SwA. Daar is bepaalde sosiolinguistiese en psigolinguistiese verskille tussen die twee variëteite wat weer problematies is wanneer die begrip “versteuring” in berekening gebring word. SwA word deur niemoedertaalsprekers gebruik en die afwykings word veroorsaak deur versteuring van ’n Afrikataal. Hierteenoor word GpA deur moedertaalsprekers gebruik en word die afwykings meegebring deur die gespreksgenoot se aanpassing. Daarom kan GpA as aangepaste Afrikaans bestempel word, maar “kan nie deur ’n enkele begrip soos ‘register’, ‘pidgin’ of ‘VT’” getipeer word nie alhoewel GpA verskeie eienskappe van hierdie begrippe toon (Stoltz, 1982:54).

Aangaande die aard van GpA en SwA skryf Stoltz (1982:54): “Die aard van GpA word in ’n groot mate bepaal deur SwA, wat op sy beurt ’n gevolg is van ’n reeks faktore soos onder andere die gebrekkige aanleer van ’n tweedetaal en die blootstelling aan ’n gebrekkige model.”. Sy dui ook aan dat GpA die produk is van langtermynkontak wat weer gelei het tot die institusionalisering van GpA aangesien dit vir die meeste AM’s toeganklik is. GpA was veral vroeër meer plattelandgebonde waar daar meer direkte kontak tussen AM’s en ATM’s was. Die

gebruik daarvan “is dikwels gekoppel aan ’n statusverskil tussen die Blanke spreker en die Swart aangesprokene”. GpA is deel van ’n kontinuum van taalveranderingsprosesse en moet volgens ’n meerdimensionele stel kenmerke getipeer word (Stoltz, 1982:55).

Vreemdelingetaal kan as ’n hulpmiddel aangewend word om GpA volkome te verstaan. Dit is belangrik om dit duidelik te maak dat die fenomeen wat bestudeer word, moontlik uit ’n kombinasie van SwA en GpA saamgestel is. Aangesien verdere studie nodig is om die gedetailleerde beskrywing van hierdie fenomeen te bepaal, laat ek my nie verder uit oor die verhouding tussen SwA en GpA tydens die napraat van SwA nie. Dit is net belangrik om ook die elemente wat deel uitmaak van die vorming van SwA en GpA, te verstaan, aangesien hierdie elemente vanweë hul invloed op SwA en GpA, ook ’n indirekte invloed op die napraat van SwA het.

Gastarbeiterdeutsch is ’n variëteit wat soortgelyk is aan die napraat van SwA deur AM’s en word tussen Duitsers en gaswerkers, wat in hierdie geval as die “vreemdelinge” is, gebruik.

2.5.4 Gastarbeiterdeutsch

Gastarbeiterdeutsch, of Gaswerkerduits, is in Duitsland deur die immigrantewerkers uit die gebied rondom die Middellandse see gepraat en kan ’n sekondêre hibried geklassifiseer word (Singh, 2002:3). Holm (1989:618) dui aan dat Gastarbeiterdeutsch dikwels ’n pidgin geklassifiseer word, maar dat daar ook kontroversie rakende die korrekte klassifisering van hierdie variëteit bestaan. Sebba (1997:80) en Singh (2002:3) verduidelik op hul beurt dat die immigrante Duits as ’n teikentaal beskou, maar nooit ’n formele geleentheid kry waarby hulle hierdie taal kan aanleer nie en skep dan ’n jargon, soos opgebou uit hul persoonlike weergawe van die taal.

McWhorter (2005:33) verduidelik dat Gastarbeiterdeutsch, en by implikasie ook SwA, dikwels as deel van ’n taalaanleerproses beskou word al is die variëteit ver van die teikentaal verwyder. Tóg kom die taalaanleersvariëteit en pidginisering ooreen weens die feit dat beide op dieselfde klieën voorgestel kan word (McWhorter, 2005:33). Die taalaanleerproses hang immers af van toegang tot die teikentaal, motivering om hierdie taal aan te leer en tipologiese afstand tussen die superstraat- en die substraattale (McWhorter, 2005:33).

Soos in die geval van SwA is hierdie sprekers van Gastarbeiterdeutsch vroeër grotendeels geïsoleer van ander Duitse sprekers wat meegebring het dat hul Duits nie juis kon verbeter nie (Holm, 1989:618-619). Die Duitsers wat met die gasarbeiders in werksomstandighede in aanraking gekom het, het ook dikwels hul taal aangepas wanneer hulle met die gasarbeiders praat (Holm, 1989:619). Dit is binne ’n soortgelyke konteks dat GpA ontwikkel het wanneer AM’s hul taal aanpas wanneer hulle met ATM’s praat (vgl. 2.9). Holm (1989:619) dui ook aan

dat hierdie “eenvoudiger” wyse waarmee die moedertaalsprekers van die teikentaal met die taalaanleerders praat, die sosiale afstand tussen die verskillende groepe vergroot.

2.5.5 Taal en konnotasie

Soms dien taal in so 'n groot mate as versterking van etniese identiteit dat die betrokke groep se handhawing van hul taal as gelykstaande aan menseregte beskou kan word (Kotzé, 1996:155). Kotzé lig op hierdie manier die hegtheid tussen etniese identiteit en taal uit en dui ook sodoende die belangrikheid en gewig van taal vir 'n spesifieke groep aan. Die negatiewe konnotasie wat deel uitmaak van hoe die ATM's Afrikaans en daarom ook die AM's van Afrikaans mag ervaar, word in stand gehou deur die onreg wat met Afrikaans verbind word en vroeër in Suid-Afrika teenwoordig was (vgl. 2.9.4). Chick (1995:238) verwys soos volg na die uitbeelding van hierdie proses:

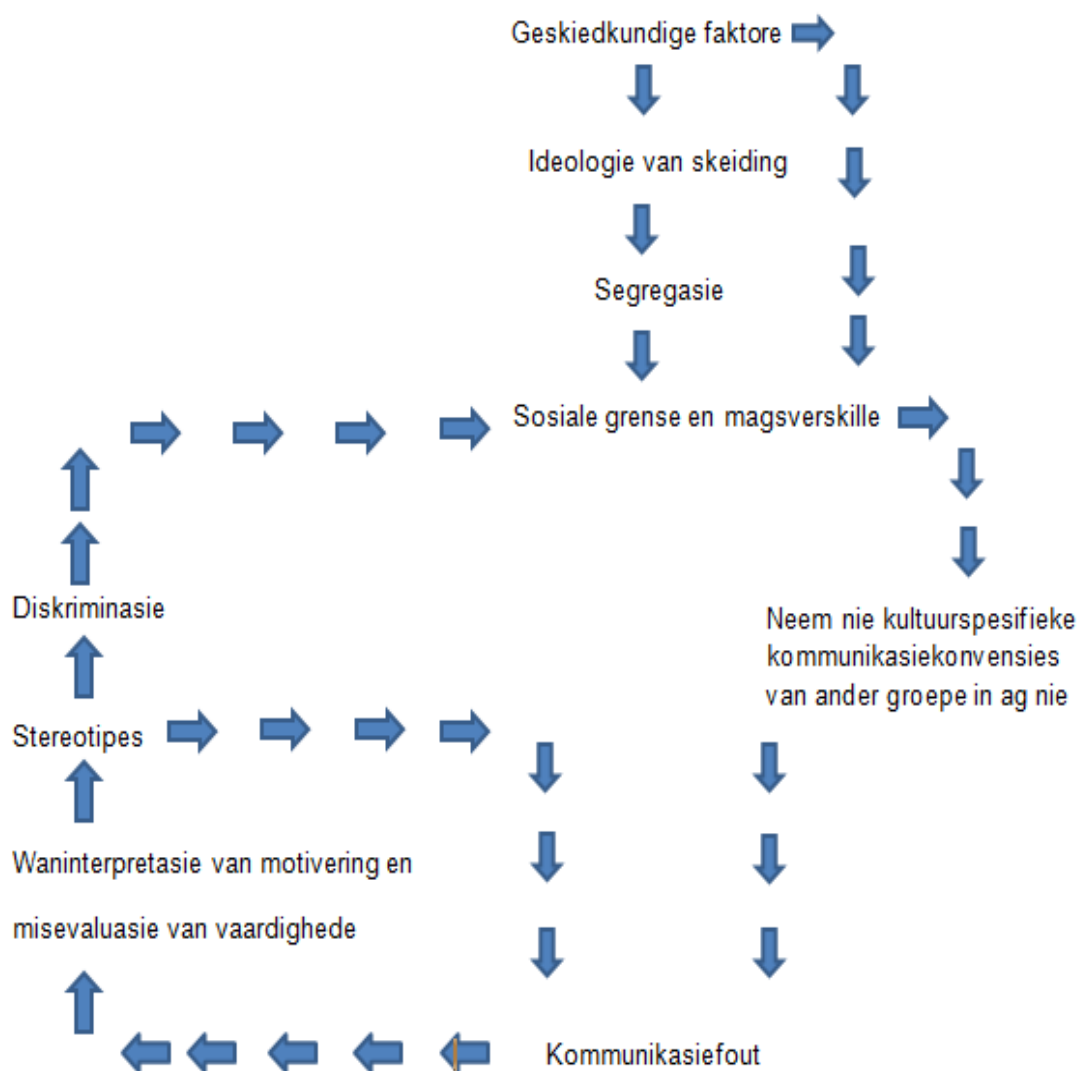

Fig.2.1: Negatiewe siklus om sosiaal gekonstrueerde diskriminasie uit te beeld (Chick, 1995:238)

Chick (1995:238) verduidelik hierdie skema as die historiese en strukturele kragte in Suid-Afrika wat gelei het tot die aanneem van 'n ideologie van skeiding, segregasie deur wetgewing en sosiale en ekonomiese skeiding tussen die verskillende kulturele groepe. Met die gevolg dat "[t]his has left them ignorant of the cultural backgrounds and communicative conventions of culturally different others, and thus susceptible to intercultural miscommunication".

Verder verduidelik Chick (1995:238) dat mense op grond van wat hulle kon waarneem, verkeerdelik aannames betreffend die vermoëns van onderdrukte groepe gemaak het en sodoende bygedra het tot diskriminasie en die versterking van ongelijkheid binne die sosio-ekonomiese en politiese sisteme. Indien aannames wat verkeerdelik gemaak word, voortduur, versterk hierdie aannames die negatiewe stereotypes wat oor 'n spesifieke kultuurgroep bestaan: "Repeated miscommunication generates and reinforces negative cultural stereotypes, which constitute further barriers to intercultural communicating..." (Chick, 1995:238). Kulturele stereotypes wat herhaaldelik versterk word, hou op hul beurt die sosiale grense en ongelykhede in stand wat dit juis uit die staanspoor reeds vir mense moeilik gemaak het om mekaar se konvensies aan te leer (Chick, 1995:238).

Die gevolg van die negatiewe siklus wat in werking tree, soos Chick (1995:238) dit uitbeeld, is kommunikasiefoute. Hierdie kommunikasiefoute het ook 'n invloed op hoe iemand die bedoeling van die spreker tydens kommunikasie verkeerdelik kan interpreteer. Verder toon hierdie "gevolg" byna paradigmatische eienskappe vir beide ATM's en AM's. Die negatiewe taal- en spreker-stereotiperings van die verlede en verwysingsraamwerk maak deel uit van die bril waarmee een spreker 'n ander spreker se taal in oënskou neem.

'n Spreker se verwysingsraamwerk moet oorweeg word wanneer die data van die empiriese ondersoek geïnterpreteer word. Chick (1995:239) vat die bespreking saam deur na die volgende te verwys, naamlik dat: "... economic and political factors influence intercultural encounters more directly by determining whether interlocutors allow cultural differences to become barriers to communication". Die verskille tussen mense en kulture is duidelik. Die omvang van die invloed wat hierdie verskille op interkulturele kommunikasie het, word onder meer bepaal deur eksterne faktore soos die ekonomie en die politiek. Tóg lê die laaste punt van "toestemming" oor die hoeveelheid invloed wat hierdie faktore op 'n bepaalde gespreksituasie het, by die gespreksdeelnemers self. Die volgende bespreking wys ook op die moontlike invloed wat prominente verskille tussen gespreksdeelnemers op kommunikasie kan hê, soos vervat in die begrip, *etnisiteit*.

2.5.6 Etnisiteit

Etnisiteit word sosiaal gekonstrueer en word sosiaal verder uitgebou deur middel van die ideologieë wat hiermee verbind word (Fought, 2006:4-5). Skutnabb-Kangas (1999:57) verwys na ras (soos uit 'n biologiese oogpunt beskou), etnisiteit, kultuur en taal as moontlike oorsprongspunte van ideologieë, strukture en praktyke wat negatiewe gevolge kan hê. Etnisiteit is onlosmaaklik verbind aan konteks en die sosiale veranderlikes wat 'n invloed daarop uitoefen (Fought, 2006:5).

Tydens die proses om identiteit te konstrueer, speel etnisiteit 'n belangrike rol asook by selfidentifisering en by die persepsies en houdings van ander wat met die konstruksie van etniese identiteit gepaard gaan (Fought, 2006:6). Kontak tussen verskillende etniese groepe beklemtoon etniese verskille (Fought, 2006:12). Die belangrikheid van die etniese “ek” in verhouding tot die etniese “ander” is 'n duidelike manier om identiteit te konstrueer (Fought, 2006:13; Haarmann, 1999:61; Paris, 2011:27). Etnisiteit kom die duidelikste na vore waar “ingroep” en “uitgroep” deel uitmaak van die grense van die konteks (Fought, 2006:13; Haarmann, 1999:61; Paris, 2011:27).

Fought (2006:17) lê ook daarop klem dat etnisiteit 'n komplekse aard het en dus nie in isolasie gesien moet word nie: “We can only study ethnicity as a complex process of constructing and reproducing identities within a particular community, a process intertwined with social, historical, ideological, and biographical factors.” Wat etnisiteit en taal betref, is taal 'n sleutelfaktor aan die hand waarvan onderskeid tussen verskillende etniese groepe getref word (vgl. 2.5.5). Paris (2011:24-25) verwys ook na die band tussen etnisiteit, taal en die konstruksie van identiteit, en Fought (2006:21) sit hierdie verbintenis verder uiteen: “ ... there will be a range of ways of speaking that are appropriate to the complexities of identity construction by individuals, a pool of resources from which members of a speech community draw the linguistic tools they need.”

Vir doeleindes van hierdie studie word Skutnabb-Kangas en McCarty (2006:3) se definisie van *etnisiteit* benut: “Historical, geographical, cultural, linguistic, sociolinguistic, and/or national associations that bind individuals together as a distinct, self-identified group. Group-defining characteristics may include common descent (“factual” or “mythical”), religion, and social organization ... ” Wanneer AM's SwA napraat, is twee etniese groepe direk betrokke: AM's wat van die niestandaardvariëteit gebruik maak gepaard met ATM's wat die sprekers of hoofgebruikers van SwA vorm. Die moontlikheid dat die verskille tussen hierdie twee etniese groepe opnuut duidelik word, kan voorkom wanneer AM's SwA napraat. Hierdie ongewone en op die oog af minder nodige gebruik van SwA tussen AM's, kan moontlik deel uitmaak van identiteitskepping. In hierdie geval sou die AM nie SwA besig om die identiteit van sy/haar

etniese groep uit te bou nie, maar eerder met toevoeging tot die spreker se identiteit as individu as doel, of om die identiteit van 'n bepaalde sosiale kring aan te neem.

AM's mag die ideologieë verbonde aan die ATM se etniese identiteit gebruik om 'n spesifieke doel te bereik. Die AM's kan moontlik SwA gebruik om sodoende juis die AM te affronteer, en die teenwoordigheid van hierdie funksie sal in die empiriese afdeling getoets moet word. Omdat etnisiteit, identiteit en ideologie so nou saamhang, kan hierdie verbintenis bydra tot moontlike sensitiwiteit rakende die gebruik van SwA deur AM's en nie deur ATM's nie.

2.5.7 Etnolekte

Die term *etnolek* word gebruik om linguistiese verskille wat etniese groeppaffilasie weerspieël, te beskryf, of om sprekers met 'n eiesoortige etniese agtergrond en hul linguistiese verskille te onderskei (Becker, 2014). Die moontlikheid is daarom groot dat lede van dieselfde etnolinguistiese groepe ooreenkomstige linguistiese gedrag toon (Hoffman & Walker, 2010:5). Clyne (2000) definieer etnolekte as: "... varieties of a language that mark speakers as members of ethnic groups who originally used another language or distinctive societies".

Jaspers (2008:86) verduidelik dat 'n etnolek normaalweg beskou word as "... the product of a language contact and language shift situation where, as a result of second language acquisition processes and bilingualism, members of local minority groups speak a vernacular version of the dominant lingua franca that deviates from that standard variety in a number of phonological and morphosyntactical respects". Volgens hierdie twee definisies van 'n etnolek, is daar sterk ooreenkomste tussen SwA en die samestelling van 'n etnolek (vgl. 2.9). In ooreenstemming met 'n etnolek word SwA direk met 'n bepaalde etniese groep verbind, naamlik ATM's. SwA is nie ATM's se moedertaal nie, maar dien wel as hulptaal om sodoende oor die weg te kom wanneer 'n ATM en 'n AM met mekaar moet kommunikeer. Standaardafrikaans (StA) kan basies as die doelwittaal beskou word wat die funksie van 'n lingua franca tussen AM's en ATM's moet vervul (vgl. 2.9). Wanneer StA in praktyk die rol van die lingua franca moet inneem, is die taalgrens tussen die twee sprekers wat betrokke is, die beginpunt vir die niestandaardvariëteite, naamlik SwA en GpA, wat in plaas van StA die rol van die lingua franca oorneem (Vgl. Du Plessis, 1987:27). *Lingua franca* is die taal wat as kommunikasiemiddel tussen mense van verskillende tale gebesig word (Clyne, 2000:83; Du Plessis, 1987:26).

In hierdie afdeling word eerstens aandag geskenk aan die niestandaardvariëteite wat ook deur Afrikaans beïnvloed word. Black South African English word hierna vlugtig bespreek as 'n moontlike Engelse eweknie vir SwA, waarna Iscamtho, Tsotsitaal/Flaaitaal, Kasi-taal en Fanakalo gedefinieer en met SwA vergelyk word. SwA en die napraat van SwA deur AM's, deel ook eienskappe met Marokkaans-Nederlands. Nortier en Dorleijn (2008:125-142) se artikel A

Moroccan accent in Dutch: A sociocultural style restricted to the Moroccan community? word breedvoeriger bespreek aangesien die variëteit wat deur Nortier en Dorleijn ondersoek word, heelwat ooreenkomste met spesifiek die napraat van SwA toon. Laastens word dieselfde benadering wat sprekers rakende *mock ebonics* het, as moontlik ooreenstemmend met 'n alternatiewe funksie van SwA oorweeg.

2.5.7.1 Niestandaardvariëteite

SwA is 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans en 'n kombinasie tussen Afrikaans en 'n Afrika-taal (vgl. 2.9.1) Daar is ook nog niestandaardvariëteite van Afrikaans en ook variëteite wat nie noodwendig as 'n direkte variëteit van Afrikaans beskou kan word nie, maar wat wel elemente van Afrikaans bevat. Die meeste van hierdie variëteite kom in stede voor: "Varieties which are not given sanction in the official censuses include urban lingua francas (Tsotsitaal, Flaaitaal en Iscamtho) and the pidgin Fanakalo." (Mesthrie, 2002:12.) Die niestandaardvariëteite van Afrikaans en ook die variëteite van Afrikatale met 'n Afrikaanse invloed wat hanteer word, is: Flaaitaal/Tsotsitaal, Iscamtho/Iscamto² en ook Kasi-taal (Makalela, 2013:111-112; Mesthrie & Hurst, 2013:103).

Jong swart stedelinge gebruik graag Flaaitaal wat ook as Tsotsitaal bekend staan. Hierdie taaltipe, wat 'n variasie van Afrikaans is, verskil dikwels so veel van Afrikaans dat die meeste AM's probleme daarmee ondervind om die taal te verstaan (Schuring, 1983:116). Een van die oorhoofse verskille tussen een van bogenoemde variëteite en SwA is die spreker wat by die gebruik daarvan betrokke is. SwA word tussen 'n ATM en 'n AM gebruik, teenoor bogenoemde variëteite wat tussen AM's gebruik word (vgl. 2.9.1).

'n *Argot* verwys na 'n geheime vorm van jargon of "slang", uniek aan 'n spesifieke groep en oorspronklik 'n groep van misdadigers (Oxford references, 2014). Makoni (2003:123, 148) verwys ook na die negatiewe konnotasie wat bepaalde argot en niestandaard-Afrikatale in Suid-Afrika dra, maar stel ook voor dat hierdie persepsie kan verander. Hy stel voor dat "language disinvention" gedoen moet word.

By reconstituting language, the disinvention project will be confronting the increasingly powerful movement toward language "purity" in South Africa in which standard African languages are equated with moral purity. Speakers of urban argots and non-standard African languages are regarded as morally irresponsible and corrupt. These speakers are morally suspect because they demonstrate that the so-called "impure" languages are indeed the norm of ordinary use.

Met bogenoemde in gedagte, is dieselfde konnotasie moontlik vir die niestandaardvariëteit van Afrikaans, naamlik SwA, ooreenstemmend met dié van die niestandaardvariëteite van Afrikatale in Suid-Afrika.

² Iscamtho en Iscamto is wisselvorme van mekaar. In hierdie studie word die vorm "Iscamtho" gebruik.

2.5.7.2 *Black South African English*

Black South African English (BSAE) is 'n Engelse dialek wat deur Afrikataalsprekers van Suid-Afrika gebruik word (Buthelezi, 1995:242). De Klerk (1999:311) definieer BSAE as “the variety of English commonly used by mother-tongue speakers of South Africa’s indigenous African languages in areas where English is not the language of the majority.” Hierdie definisie van BSAE en ook die ooreenstemmende politieke konteks waarbinne SwA en BSAE ontstaan het, kan SwA in sommige opsigte tot 'n Afrikaanse soortgelyke van BSAE verklaar (vgl. 2.9.1).

Oorspronklik is Engels in 1800 na Suid-Afrika gebring toe die Kaap in Britse besit geneem is (De Klerk, 1999:311; Gough, 1996:xviii). Om hierdie rede is Suid-Afrikaners genoodsaak om die taal van die onderdrukker en ook werkgewer te besig (De Klerk, 1999:311). ATM's het nie behoorlike toegang tot hoëgehalte Engels gehad nie: Onderrigmediums was minimaal en hul Engels is onder meer saamgestel uit dit wat hulle wel kon “optel” (Buthelezi, 1995:242-243; De Klerk, 1999:311).

Later, tydens die apartheidsjare in Suid-Afrika, is Engels om ekonomiese redes steeds as 'n belangrike taal, wat onderrig en werk betref, beskou (Buthelezi, 1995:243). Die probleem dat ATM's nie toegang tot goeie Engels gehad het nie het vererger aangesien moedertaal Engelssprekende onderwysers as gevolg van die samestelling van die onderwysstelsel, stelselmatig uitgefaseer is (De Klerk, 1999:312). Engels het al hoe meer aftrek begin kry as die sleutel tot sosio-ekonomiese vooruitgang en mag (De Klerk, 1999:312).

Hierteenoor het sprekers van inheemse tale hul taal as waardeloos beskou as gevolg van die funksionele beperkings wat hierdie tale in die breër gemeenskap, meegebring het (De Klerk, 1999:312). *South African English*, waaronder ook BSAE ressorteer, dra maklik steeds ras- en etniesgebonde etikette (Coetzee-Van Rooy & Van Rooy, 2005:1). Die taalsituasie in Suid-Afrika het wel verander met elf amptelike landstale en Engels as die *lingua franca* wat hierdie taal steeds gesog maak (Louw & De Wet, 2007:91). Soms word kodewisseling in BSAE aangewend om groepsolidariteit aan te dui (De Klerk, 1999:315; Buthelezi, 1995:245). Kodewisseling en leksikale variasie is dikwels ook 'n manier om omskrywings of benamings te skep wat aanvullend is en leemtes in 'n bepaalde taal se woordeskat te vul.

Dieselfde funksies kan moontlik deur die napraat van SwA vervul word (Buthelezi, 1995:243, 245). AM's praat moontlik SwA na om sodoende 'n mate van eksklusiwiteit en inklusiwiteit te bewerkstellig (vgl. 2.7.6). 'n AM kan die napraat van SwA ook as aanvullend tot sy/haar taalrepertoire aanwend, alhoewel die variasie wat dit aan 'n spreker bied, nie noodwendig só 'n belangrike leemte vul as wat woordeskatitems van ander variëteite of tale in BSAE dit doen nie.

2.5.7.3 *Iscamtho, Kasi-taal en Tsotsitaal of Flaaitaal*

Iscamtho is 'n taal wat deur 'n ander taal gebruik word. Dit kan as 'n basilek beskou word, maar behou tog sy eie kenmerke. Iscamtho het geen struktuur van sy eie nie aangesien dit grootliks van die taalstruktuur of die tale van waaruit dit te werk gaan, staatmaak. Iscamtho het dus nog nie sy eie sintaktiese basis ontwikkel wat onafhanklikheid van 'n basistaal aan dié taal sal skenk nie. Dikwels word Iscamtho met Flaai- of Tsotsitaal verwar aangesien hierdie tale op vele plekke oorvleuel. Iscamtho dien ook as aanduider van stedelike identiteit en met spesifiek Soweto-identiteit. (Ntshangase, 2002:407). Die spraakgemeenskappe waaruit hierdie tale ontstaan het, verskil ook en wel ten opsigte van Iscamtho en Flaai- of Tsotsitaal. Iscamtho het uit 'n argot genaamd Shalambombo ontstaan (Ntshangase, 2002:408).

Flaaitaal het ontstaan in die “townships” aan die westelike gebiede van Johannesburg. Weens die verskillende plekke van ontstaan (met betrekking tot Flaaitaal en Iscamtho) weerspieël dié tale sosiale transformasie en dui ook op permanensie betreffende swart stedelike nedersetting (Ntshangase, 2002:408). *Kasi-taal* is 'n hibried wat juis as 'n “stedelike variëteit” wat binne swart “townships” ontstaan het, bestempel kan word en deur sommiges selfs as 'n tuistaal erken word (Makalela, 2013:111).

Flaai- of Tsotsitaal is ook 'n Suid-Afrikaanse stedelike “township”-argot wat hoofsaaklik, maar nie uitsluitlik nie, deur swart mans gebruik word. Hierdie taal is 'n gemengde kode aangesien dit aanvanklik van Afrikaans afhanklik was vir struktuur en van 'n verskeidenheid ander tale vir sy woordeskat. Flaaitaal mag vir die ongeoefende oor selfs soos 'n variëteit van Afrikaans klink, maar die Bantutaal-grondslag mag nie uit die oog verloor word nie (Makhudu, 1995:298). Flaaitaal moet ook nie met Fanakalo verwar word nie (Makhudu, 1995:298).

2.5.7.4 *Fanakalo*

Die napraat van SwA deur AM's behels nie die napraat van Flaaitaal/Tsotsitaal, Iscamtho of Fanagalo nie, alhoewel dit moontlik ooreenstemmende elemente kan bevat, afhangend van die sprekers se verwysingsraamwerk (Bhutelezi, 1995:291-303). Daar is wel definitiewe raakpunte tussen Fanagalo en die napraat van SwA.

Adendorff (1995:17) definieer *Fanakalo*³ as 'n pidgintaal wat in Suid-Afrika voorkom. (Vgl. ook Mesthrie, 2007:76-77).. Verskillende verduidelikings bestaan wat die oorsprong van dié taal betref, maar word dikwels beskou as 'n taal wat vir kommunikasiedoeleindes tussen mense met verskillende moedertale ontwikkel is (Adendorff, 1995:17; Ravyse, 2013:3-4). Gesien uit 'n strukturele oogpunt kan Fanakalo ook as “a-tipes” beskou word aangesien dit oor eienskappe beskik wat nie normaalweg by 'n pidgin teenwoordig is nie (Adendorff, 1995:17). Op grond van

³ Fanakalo kan ook as Fanagalo geskryf word. Vir hierdie studie word “Fanakalo” gebruik.

die verskille wat tussen 'n pidgintaal en Fanakalo identifiseer kan word, dui Ravyse (2013:37) aan dat daar nie duidelikheid oor die presiese klassifisering van Fanakalo is nie. Verder word dikwels aanvaar dat hierdie taal slegs in die mynindustrie gepraat word, wat nie die geval is nie (Adendorff, 1995:17). Fanakalo word as 'n interaksionele hulpbron om 'n reeks redes en ook vir kontekste geïmplementeer (Adendorff, 1995:17). Fanakalo dra ten minste twee sosiale konnotasies waarvan die een minagtend is en die ander positief (Adendorff, 1995:17; vgl. Ravyse, 2013:101). Aangesien hierdie teenstellende konnotasies aangaande die taal bestaan, word dit op sekere myne doelbewus uitgefaseer, maar in ander kontekste word die taal as steun gebruik vir interpersoonlike doeleindes (Adendorff, 1995:17).

Ongeag die verskille tussen Fanakalo en 'n pidgin, is daar raakpunte tussen Fanakalo en die napraat van SwA. In die eerste plek toon SwA ook kenmerke van 'n pidgin, maar 'n pidgin wat oor unieke eienskappe beskik aangesien dit as niestandaardvariëteit van Afrikaans beskou word en ook 'n mede-variëteit het, naamlik GpA (vgl. De Wet, 1993:170). SwA het ook, soos Fanakalo, 'n meer negatiewe en meer positiewe sosiale konnotasie (vgl. Van Wyk, 1983:162-164). Hierdie taal word in sy oorspronklike gebruiksvorm as hulpbron aangewend om kommunikasie tussen AM's en Afrikataalsprekendes te bewerkstellig, maar kan ook 'n negatiewe konnotasie dra vanweë die taal se oorsprongskonteks (vgl. De Wet, 1993:170-171; Van Wyk, 1983:162-164). In SwA se alternatiewe gebruiksvorm kan dié variëteit ook 'n meer positiewe en negatiewe rol aanneem: SwA kan oorhoofs as aanvullend tot iemand se taalrepertoire gebruik word, of dit kan op 'n negatiewe wyse aangewend word en sodoende iemand te na kom. Laasgenoemde sal in die studie ondersoek word.

2.5.7.5 Marokkaans-Nederlands

Die tipe fenomeen wat binne hierdie studie ondersoek word, is nie slegs op Suid-Afrika nie, maar universeel van toepassing soos uit die volgende duidelik sigbaar is. In 2014 staan Nederland se populasiegetalle op 16 829 289. Uit hierdie totaal is die hoeveelheid mense met 'n eg-Nederlandse agtergrond slegs 13 234 545. Die hoeveelheid Marokkane wat deel uitmaak van die Nederlandse bevolking staan op 374 996, waarvan 168 320 eerste generasie en 206 676 tweede generasie is (vgl. Statistics Netherlands, 2014). Marokkaanse en Turkse immigrante ondervind dikwels probleme in hul nuwe omgewing wat op sy beurt lei tot probleme wat immigrante se aanpassing in die Nederlandse gemeenskap betref. Aanpassing is vir immigrante belangrik aangesien hulle dit assosieer met aanvaarding in die oorheersende gemeenskap. Na afloop van 'n studie wat deur Oudenhoven *et al.* (1998:995-1013) onderneem is om die aanpassingstrategieë van Marokkaanse en Turkse immigrante te toets, is bevind dat hulle hulle met integrasie as aanpassingsmeganisme assosieer. *Integrasie* vind plaas wanneer beide die oorspronklike kultuur en die kultuur van die meerderheid, na afloop van kultuurvermenging, as ewe belangrik beskou word (Oudenhoven *et al.*, 1998:995).

In teenstelling met die Marokkaanse en Turkse immigrante se verkose aanpassingsmeganisme neem Nederlanders aan dat Marokkaanse en Turkse immigrante eerder van die skeidingstrategie gebruik maak. Laasgenoemde strategie behels dat die oorspronklike kulture (in hierdie geval Marokkaans en Turks) as belangrik beskou word, maar nie die kultuur van die meerderheidsbevolkingsgroep nie. Dit is ook die strategie waarvan die Nederlanders die minste hou. Só 'n verkeerde aanname kan spanning tussen die verskillende bevolkingsgroepe in die gemeenskap meebring (Van Oudenhoven *et al.*, 1998:995, 1011). 'n Slegte verhouding dra weer by tot die moontlike “stigma” wat kleef aan die pidgintaal wat deur immigrante gebruik word. Vir Nederlanders kan dit op 'n moontlike moedswilligheid en arrogansie by immigrante dui. Die noue samehang tussen kultuur, taal en historiese konteks kom weer duidelik na vore wanneer 'n situasie soos bogenoemde in oënskyn geneem word.

In Nortier en Dorleijn (2008:125-142) se artikel: *A Moroccan accent in Dutch: A sociocultural style restricted to the Moroccan community?* bespreek hulle die verskynsel waar 'n etniese aksent met Marokkaanse karaktereienskappe in Nederlands ontwikkel. Hierdie verskynsel stem op 'n groot hoeveelheid punte ooreen met die fenomeen SwA wat onder Afrikaanssprekers gepraat word. Ek lig graag enkele kersake uit.

In die eerste plek is een van die gebruikselemente wat uitstaan die feit dat hierdie aksent nie alleen deur jong Marokkaans-Nederlanders gebruik word nie, maar ook deur jongmense van eg-Nederlandse afkoms en ook jeug met 'n geheel en al ander agtergrond (Nortier & Dorleijn, 2008:125, 126).

Die eienskappe van die variëteit MFD (Moroccan Flavoured Dutch) word grotendeels op aksentvlak onderskei (Nortier & Dorleijn, 2008:128). Hierteenoor is die napraat van SwA grotendeels op grond van aksent en sinskonstruksie gebaseer. Verdere studie is nodig oor die tipe elemente wat AM's sal gebruik om SwA so akkuraat as moontlik na te praat. Nortier en Dorleijn wys ook die verskil tussen MFD en 'n gewone kontaktaal uit met dié dat 'n kontaktaal gewoonlik uit noodsaak vir kommunikatiewe doeleindes ontwikkel waarteenoor MFD ontwikkel het uit mense se behoefte daaraan om hulle van ander te onderskei (Nortier & Dorleijn, 2008:128). Nortier en Dorleijn brei uit en lê klem daarop dat hul studie gerig is op die mens se vermoë om self personae of verskillende identiteite te skep met behulp van linguistiese hulpbronne soos van ander groepe geleen, eerder as om hul “eie” taal te gebruik (Nortier & Dorleijn, 2008:128). AM's het nie nodig om SwA onder mekaar te gebruik of om dit na te praat nie aangesien beide sprekers dieselfde taal as moedertaal gebruik. Dus is die oorsprong van die fenomeen gebaseer op 'n variëteit wat uit 'n kontaksituasie ontstaan het, maar toon 'n ander ontstaansdoel of funksie as 'n gewone kontaktaal (vgl. 2.6.1). Hierdie variëteit word heel moontlik ook eerder gebruik om die soortgelyke rol van 'n jargon te vervul, byvoorbeeld om eksklusiwiteit asook individualiteit aan te dui (vgl. 2.7.7.1, 2.8.3).

Uit die studie rakende MFD noem Nortier en Dorleijn (2008:131) die moontlikheid van doelbewuste integrasie van ander tale met Nederlands. Hierdie doelbewuste integrasieproses verg bykomstige aandag juis omdat dit meer onnatuurlik is, alhoewel hierdie bykomstige woorde mettertyd die natuurliker keuse raak (Nortier & Dorleijn, 2008:131). Met hierdie doelbewuste integrasieproses in gedagte, ontstaan die moontlikheid dat hierdie taalintegrasie blote pret en humor aandui en daarom ook as die produk van die doelbewuste manipulerings van taal beskou kan word (Nortier & Dorleijn, 2008:131).

Hier moet vinnig by humor stilgestaan word. Met *humor* word verwys na uitings wat op 'n basis van paralinguistiese, prosodiese en diskoersleidrade, soos deur die spreker(s) as amusant bedoel en ook as amusant deur die ontvangers ervaar te word (vgl. Holmes, 2011:163). Volgens Ross (1998:ix) is humor invloedryk in dié dat dit onder meer politiese satire omvat, spottender- of grappenderwys gebruik kan word om vriendskap mee te vestig en ook om ander mee uit te sluit. Wanneer groepe onder skoot is wat humor betref, bied dit dikwels 'n blik op die samelewing (Ross, 1998:ix). Ross (1998:x) dui verder aan dat die essensie van humor uit die volgende bestaan: verrassing, innovasie en die verbreking van reëls.

Nash (2013:1) dui aan dat humor die volgende funksies kan vervul: "... it is a complex piece of equipment for living, a mode of attack and a line of defence, a method of raising questions and criticizing arguments, a protest against the inequality of the struggle to live, a way of atonement and reconciliation, a treaty with all that is wilful, impaired, beyond our power to control.". Die funksies van humor stem ook grotendeels ooreen met die funksies van 'n jargon (vgl. 2.8.2, 2.8.3). Elke unieke konteks waar AM's, SwA vir humoristiese doeleindes gebruik, moet hanteer word volgens die funksie waarvoor dit gebruik word. 'n Individue kan besluit hoe om funksies op verskillende maniere te bereik deur verskillende taalhulpmiddels te gebruik, onder meer humor.

Die keuse om taal vermeng deur verskillende variëteite te gebruik, word 'n doelbewuste keuseproses en hierdie keuse word beïnvloed deur eksterne faktore en word op hierdie wyse na vore gebring (Nortier & Dorleijn, 2008:131). Tóg lê die spreker se linguistiese besef van wat gebruik word, op 'n meer onderbewuste vlak (vgl. Nortier & Dorleijn, 2008:131). Die napraat van SwA is vir AM's 'n buitengewone manier van praat aangesien SwA 'n variëteit van Afrikaans is (Van Wyk, 1983:163). Die sprekers doen as 't ware ekstra moeite om SwA na te praat aangesien hulle dit nie noodgedwonge moet gebruik nie.

Tydens Nortier en Dorleijn (2008:131) se studie vind hul ook verskillende vorme van MFD in verskillende stede. Volgens Van Wyk (1983:164, 168) kan SwA ook van stad tot stad verskil aangesien dit van streek tot streek wissel (vgl. 1.3.1). Al word daar in hierdie studie slegs na meer algemene faktore, wat nie tot een spesifieke Afrikataal gebonde is nie, gekyk, is dit moontlik dat die variasie in SwA 'n invloed op die napraat daarvan kan hê. Sekere elemente van

SwA wat meer streeksgebonde is, kan 'n meer prominente invloed op die AM's se napraat van SwA hê.

Benewens streeksgebonde invloed is nog 'n moontlike faktor waardeur die napraat van SwA beïnvloed kan word, die bron waardeur die AM SwA aanleer. Hierdie bronne en daarom ook blootstelling aan SwA, kan van individu tot individu verskil. Die AM-spreker kan byvoorbeeld SwA direk aanleer by 'n ATM wat SwA praat. Die AM kan SwA by 'n ander AM wat SwA napraat, aanleer. Dit is selfs 'n moontlikheid dat hy/sy verder met SwA kennis maak deur middel van die media soos deur 'n film of 'n nuusonderhoud. 'n AM kan ook moontlik, wanneer hy/sy 'n gebrek aan kennis van SwA het, op GpA terugval aangesien daar 'n noue verband tussen SwA en GpA bestaan. Dit wil voorkom of streeksverbintenis, as invloed op die wyse waarop 'n AM SwA napraat, deel uitmaak van verskeie faktore wat 'n rol kan speel by die napraat van SwA. Verdere studie in hierdie verband is wel nodig. Die geografiese ligging waarbinne variëteite soos MFD en die napraat van SwA gebruik word, kan een van die kontekstuele faktore wees wat 'n invloed op hierdie variëteite uitoefen.

Die belangrikheid van konteks tydens die studie van hierdie soortgelyke fenomeen word ook beklemtoon: 'n informele en ingroep-omstandigheid speel 'n kernrol (Nortier & Dorleijn, 2008:134). Volgens Nortier en Dorleijn (2008:134) het hierdie omstandigheid terselfdertyd 'n gevolg wat ooreenstem met die funksie van 'n jargon, naamlik uitsluiting wat deur eksklusiwiteit bewerkstellig word (vgl. 2.8.2, 2.8.3). MFD-sprekers gebruik ook nie die variëteit wanneer hulle in aanraking is met sprekers wat eg-Nederlands is nie (Nortier & Dorleijn, 2008:134). Die gebruik van MFD het 'n definitiewe begrensing tot gevolg: "Thus the use of MFD marks the boundaries between in- and outsiders, and between fun and seriousness." (Nortier & Dorleijn, 2008:134). Wanneer AM's SwA napraat, kan dieselfde gedoen word met jargonfunksies as oogmerk. Definitiewe verskille tussen eksklusiwiteit en inklusiwiteit, erns en humor kan op hierdie wyse aangetoon word. Die fenomeen wat ondersoek word, kom ook voor in meer informele omstandighede en kan ook met *register* verbind word aangesien hierdie variëteit binne bepaalde situasies onder sekere omstandighede meer gebruik word as in ander, of meer gepas is daarvoor (Carstens, 2011:277-278, 289).

In totaliteit dui Nortier en Dorleijn (2008:139) aan dat MFD veelvuldige funksies kan vervul. In die artikel word die moontlikheid ook aangedui dat MFD as bykomstig tot sprekers se stilistiese repertoire dien (Nortier & Dorleijn, 2008:139). Dit is ook belangrik om in gedagte te hou dat die verskynsel MFD tot bepaalde subgroepe beperk is (Nortier & Dorleijn, 2008:140). Ook so het SwA meervoudige funksies wat oorhoofs ooreenstem met die funksies van 'n jargon (vgl. 2.7.5, 2.8.2, 2.8.3). SwA word ook heel waarskynlik deur sprekers gebruik volgens die mate waarin hulle aan hierdie niestandaardvariëteit van Afrikaans blootgestel is. AM's gebruik ook heel

moontlik hierdie variëteit as aanvullend tot hul individuele repertoire. SwA kan ook selfs gelyktydig meer as een funksie vervul.

Een van die funksies wat oorweeg moet word, is of die napraat van SwA deur AM's gebruik word om die spot te dryf met ATM's. Indien AM's wél hierdie funksie deur middel van die napraat van SwA wil bereik, vervul SwA 'n funksie ooreenkomstig dié van Mock Ebonics.

2.5.7.6 *Ebonics*

Ebonics dien as ander naam vir die Afro-Amerikaanse omgangstaal Engels (Meyerhoff, 2006:278). "*Mock Ebonics*" behels dus linguistiese rassisme deurdat mense wat nie van die Ebonics-binnegroep deel uitmaak nie, die spot dryf met Ebonics (Ronkin & Karn, 1999:360). Ronkin en Karn (1999:360) brei verder hierop uit: "Mock Ebonics is a system of graphemicphonetic grammatical, semantic, and pragmatic strategies for representing an outgroup's belief in the imperfection and inferiority of Ebonics and its users". Dieselfde kan moontlik met 'n variëteit soos SwA gebeur. Sprekers van die taal waaruit SwA ontstaan het, kan moontlik verskeie taalstrategieë toepas om SwA te bespot en sodoende 'n rassistiese afkeur van die taal en sprekers van die taal aan te dui. SwA wat deur ATM's gepraat word, is nie 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans nie; dit is bloot 'n swak onbemeesterde weergawe van Afrikaans self.

Mock Ebonics "is a system of graphemicphonetic, grammatical, semantic, and pragmatic strategies for representing an outgroup's belief in the imperfection and inferiority of Ebonics and its users." (Ronkin & Karn, 1999:360). Volgens Ronkin en Karn (1999:361) word Mock Ebonics aangewend om die hiërgargiese volgorde van twee taalsisteme te beklemtoon. Sodoende word die verskil tussen die niestandaardtaalsisteem en die standaardtaalsisteem as besonder groot uitgebeeld en dat die een grootliks ondergeskik is aan die ander. Die woord *Ebonics* word ooreenkomstig variëteite soos "African American Vernacular English" (AAVE) gebruik (Bucholtz, 2011:22; Fought, 2006:45). Fought (2006:46) dui ook die sterk verband aan tussen hierdie variëteit en die konstruksie van etniese identiteit. Wat houdings teenoor AAVE betref, vat Fought (2006:53) dit soos volg saam: "They are simple in the sense that they follow the all-too-familiar pattern in which a non-standard variety is the target of negative prejudices: it's "bad" or "lazy" or a "broken" version of the standard variety; it holds you back; it sounds terrible, etc."

Wanneer AM's SwA as 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans en as pidgintaal napraat, kan SwA aan dieselfde faktore as Mock Ebonics blootgestel wees. Indien AM's SwA spottenderwys gebruik, kan dit wees om deur middel van oordrywing nie net die "groot" verskil tussen SwA en StA te aksentueer nie, maar om reeds bestaande magsverhoudings te probeer vestig. Die alternatiewe funksie van SwA kan moontlik ook negatief spottenderwys aangewend word

aangesien AM's negatiewe vooroordele teenoor die sprekers, en daarom ook teenoor die niestandaardvariëteit, kan hê.

Aangesien verskillende taalgroepe naamlik AM's en ATM's by die bestudeerde fenomeen betrokke is, moet aandag aan taalkontak geskenk word (vgl. 2.9.1).

2.6 TAALKONTAK

2.6.1 Inleiding

Taalkontak vind plaas wanneer die verskillende tale waaraan 'n persoon blootgestel word op bepaalde punte integreer en die moontlikheid van 'n vermengde taalvorm ontstaan (Matras, 2009:xiii; Clyne, 2003:1). Volgens Clyne (2003:1) bevat taalkontak belangrike elemente wat aandui hoe en waarom mense taal of tale op verskillende maniere gebruik: "language contact is a multidimensional, multidisciplinary field in which interrelationships hold the key to the understanding of how and why people use language/s the way they do". Aangesien 'n pidgin ontwikkel as verstaanmedium tussen sprekers van verskillende tale, kan 'n pidgin se herkoms teen die agtergrond van taalkontak beskou word.

2.6.2 Standaardtaal en taalideologie

Binne 'n taal is daar bepaalde taalvorme en taalvermoëns wat bo ander verkies en ook verwag word. Die vorme en vermoëns wat verkies en verwag word, vorm die gestandaardiseerde maatreëls van 'n taal. Da Costa *et al.* (2013:314, 327) definieer 'n *standaardtaal* as die variëteit van 'n taal wat meestal met sub-spesifieke groepe geassosieer word en bepaalde funksies binne 'n gemeenskap vervul wat meer mense beïnvloed as slegs die direkte sprekers van hierdie variëteit. 'n Meer algemene definisie van standaardtaal is: *Standaardtaal* is die ooreenstemmende vorm van 'n taal wat in die algemeen in die openbare domein gebruik word – dit wil sê in alle belangrike sektore – en ook wat bestaan uit ooreengekome norme en konvensies (Concise Oxford Companion to the English Language, 2013; Encyclopedia Britannica, 2014; Taalunieversum, 2014).

Verder onderskei Du Plessis (1987:31) tussen twee benaderings tot standaardtaal. Hier dui hy die verskil tussen standaardtaal as geïdealiseerde vorm van 'n taal teenoor standaardtaal wat binne 'n taalgemeenskap gebruik word soos ook in bostaande, algemene definisie duidelik is. Carstens (2011:282) definieer Standaardafrikaans in die lig van die gebruik daarvan binne 'n taalgemeenskap: Standaardafrikaans "kan omskryf word as daardie variëteit van Afrikaans wat deur die Afrikaanse spraakgemeenskap aanvaar word as die taalvorm wat die algemeenste gebruikswaarde het oor die hele Afrikaanse taalgebied." Verder dien standaardtaal ook as die "vastigheid ... vanwaar 'n verskynsel as veranderlik verklaar kan word." (Du Plessis, 1987:31;

Van Rensburg, 1983:15). Volgens Du Plessis (1987:9) moet Standaardafrikaans (StA) daarom in die lig hiervan verstaan word. SwA en ook die napraat van SwA kan op vergelykingsbasis van Standaardafrikaans en ook van ander variëteite onderskei word.

Van den Berg (2000:1-367) dui in haar PhD-studie aan dat daar kontroversie rakende die term “standaardtaal” en ook meer taalspesifieke konsepte van standaardtaal, onder meer Standaardafrikaans, bestaan. Van den Berg (2000:4) verduidelik dat die oorhoofse problematiek uit die komplekse aard van dié konsepte voortspruit en ook uit die feit dat die betekenis wat linguïste aan hierdie terme heg, teenstrydig is. Van den Berg (2000:335) bied aan die einde van haar studie ’n verduidelikende definisie waarvan die begin soos volg lui en ook as kortdefinisië hanteer word [Skuinsdruk in bron aangebring]: “*Standaardafrikaans* is die variëteit van Afrikaans wat om taaleksteme (sosiopolitiese) redes die *status* verkry het (en doelbewus uitgebrei is) om oor die hele Afrikaanse taalgebied as openbare kommunikasiemiddel gebruik te kan word.” Verder lig Van den Berg (2000:335) onder meer ook die verskil tussen die gesproke en geskrewe vorm van Standaardafrikaans uit aangesien hierdie twee vorme op verskillende maniere gestandaardiseer en gekodifiseer word. Die gesproke vorm van Standaardafrikaans word informeel gestandaardiseer deurdat “(opgevoede) taalgebruikers onbewustelik die taalgebruik van *openbare rolmodelle* naboots (Van den Berg, 2000:335).

Indien ’n spreker nie aan die neergelegde standaard van ’n taal voldoen nie, ontstaan die risiko dat stigmatisering plaasvind. ’n Oorsaak van hierdie stigmatisering is taalideologieë. (Jaspers, 2004:19). Aangesien SwA ’n niestandaardvariëteit van Afrikaans is, is dit moontlik dat, as gevolg van die verskil tussen SwA en Standaardafrikaans, taalideologieë aangaande SwA kan ontstaan.

’n *Taalideologie* is enige stel oortuigings aangaande taal wat taalgebruikers interpreteer as ’n rasionalisering of regverdiging van waargenome taalstruktuur en -gebruik (Silverstein, 1979:193, vgl. 2.3.5). Daarom, as gevolg van ’n reeds gevestigde stigma oor SwA, is stigmatisering ’n moontlike oorsaak van die gebruik van SwA tussen sprekers van dieselfde taal. Die gevolg hiervan is moontlik dat sprekers dit juis op spottende wyse gebruik en sodoende eksklusiwiteit op grond van taal aandui. Tog moet daar ’n oorsaak wees vir die rede waarom iemand of ’n groep eksklusiwiteit wil aandui. Een van die moontlike oorhoofse redes hiervoor kan die politieke geskiedenis wees waarbinne die fenomeen wat bestudeer word, verskyn.

Dit is ook belangrik om in gedagte te hou dat konteks ten opsigte van die gebruik van taal van groot belang is. In sekere kontekste word daar meer waarde daaraan geheg dat iemand die “korrekte” of “verwagte” taal besig as in ander, byvoorbeeld in ’n gekolonialiseerde gebied. Hierdie kontekste kan ook dikwels op ’n hiërargiese wyse geïmposisioneer wees waar die

belangrikste konteks die omgewing uitmaak waar die grootste moontlikheid van stigmatisering kan plaasvind (Jaspers, 2004:19). So is dit dan ook moontlik dat die napraat van SwA deur sprekers van dieselfde taal in sekere kontekste meer prominent gebruik word, as in ander. Dit is moontlik dat sprekers wat SwA napraat, sal ophou om dit na te praat, of met groter versigtigheid sal gebruik, wanneer 'n pidginspreker van SwA teenwoordig is.

2.6.3 Taalvariasie

'n Aantal taalvariëteite kom in 'n taalgemeenskap voor. Hierdie verskille kan uitgeken word aan woordeskat-, uitspraak- en sinsbou-elemente wat nie in die algemeen binne die hele taalgebied gebruik word nie. Om hierdie rede is dit nie noodwendig so dat 'n spreker oral dieselfde taalvariant en in alle omstandighede gaan gebruik nie (vgl. Du Plessis, 1983:50) SwA dien as niestandaardvariëteit van StA (vgl. 2.9.1). Die napraat van hierdie variëteit onder AM's, vind moontlik in meer informele omstandighede plaas asook in spesifieke, eksklusiewe situasies, byvoorbeeld in 'n vriendekring. Tydens die studie word SwA – en daarom die napraat van SwA – as 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans beskou. SwA word nie as 'n dialek van Afrikaans beskou nie, aangesien hierdie variëteit 'n vorm van kontakvariasie en nie interne variasie is nie (vgl. Du Plessis, 1987:18 ; vgl. Fig. 2.4).

“Variante wat aanvanklik fundamenteel van verskillende geografiese oorsprong is, word dialekte genoem.” (Du Plessis, 1983:50.) In Du Plessis (1987:19) se latere studie definieer hy 'n dialek as: “'n variëteit van 'n gegewe taal, wat as variëteit bestaan op grond van die gebruiker daarvan”, waaronder geografiese en sosiale herkoms ook bepalende faktore is wat 'n rol speel. Du Plessis (1983:50) vestig ook die aandag daarop dat taalvariasie verder strek as slegs dialekvariasie, maar dat variasie binne 'n streek ook deur sosiale omstandighede meegebring kan word (Du Plessis, 1983:50). “Variëteiten kunnen in een bepaalde tijd regionaal zijn en in een andere sociaal” (Fishman 1970:37 soos aangehaal deur Du Plessis, 1983:50). Indien Fishman se stelling uit 'n meer algemene variëteitshoek beskou word, laat die stelling ruimte vir kontakvariasie en nie slegs interne variasie nie. Geografiese, en veral sosiale faktore, kan om hierdie rede wél ook bepalende faktore van SwA en die napraat daarvan wees.

Dit wil voorkom of die napraat van SwA onder AM funksionele eienskappe kan toon wat met 'n sosiale variëteit en 'n pidgin kan ooreenstem (Du Plessis, 1987:17-19). Sosiale variasie wat deur sosiale faktore gevoed word, word 'n sosiale dialek genoem (Du Plessis, 1987:19). SwA het ontstaan as produk van kontak tussen AM's en ATM's en kan daarom as kontakvariasie bestempel word (vgl. 2.9.1). Tydens die napraat van SwA deur AM's dien die kontakvariasie as voermiddel om sosiale faktore byvoorbeeld inklusiwiteit en humor tot hul funksionele reg te laat kom.

Verder kan die napraat van SwA ook die funksie van gebruiksvariasie hê, wat verband hou met die spreker as individu se taalgebruik (Du Plessis, 1987:19). Hierdie variasie bevat onder meer elemente, naamlik styl en register, wat weer die toepaslikheid van die napraat van SwA in bepaalde situasies aandui (Du Plessis, 1987:19). Die kontakvariasie neem die nuwe formaat van die funksies van interne variasie aan. Die rede hiervoor is moontlik dat die gesprekslede wat SwA napraat, beide AM's is. Die funksie van 'n kontakvariëteit vervaag en plek word gemaak vir 'n meer sosiaalgesentreerde funksie.

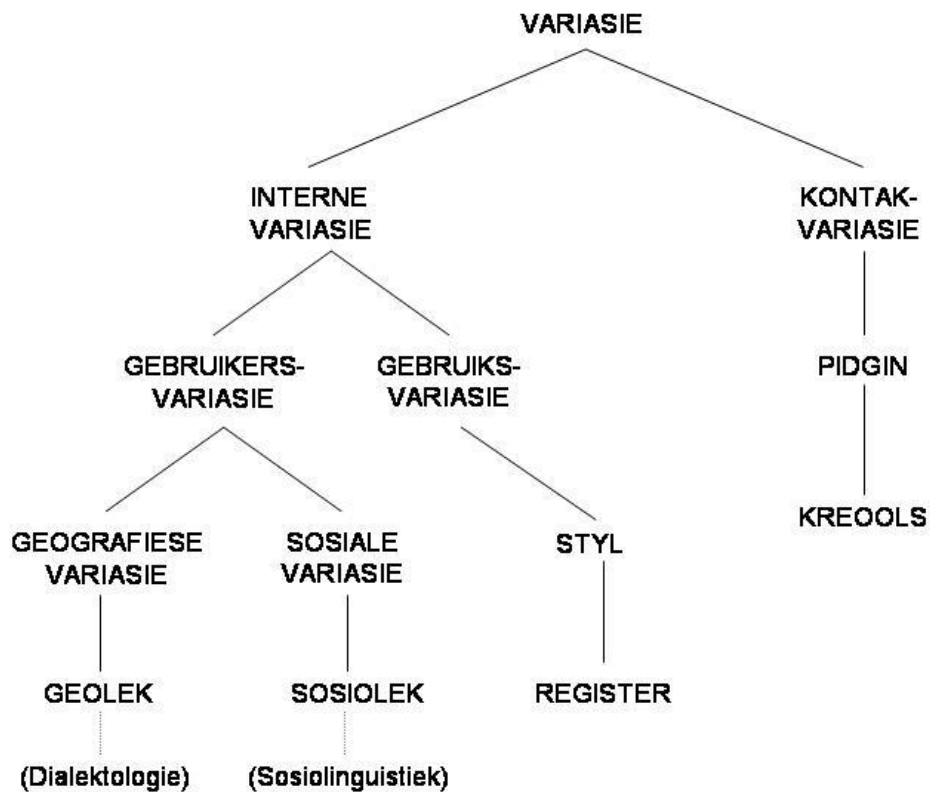

Fig. 2.2: Diagram om die uiteensetting van die variëteite binne 'n taal aan te dui (Du Plessis, 1987:18)

2.6.4 Kodevermenging/-wisseling en taalkontak (sien ook register)

Matras (2009:277) herinner die leser daaraan dat 'n pidgin binne 'n situasie waar taalkontak plaasgevind het, ontstaan (vgl. ook 2.7.2). Taalkontak het weer kodevermenging en/of kodewisseling tot gevolg. *Kodewisseling* dui op geselekteerde keuses van 'n ingebedde taal wat deur tweetaliges of multitaliges binne uitings van 'n matriksvariëteit, gebruik word (Lawrence, 1998:267). 'n *Matrikstaal* verwys na die hooftaal en die *ingebedde taal* verwys na die taal wat tydens die gebruik van die matrikstaal geïmplementeer word (vgl. Lawrence, 1998:267). Myers-Scotton (2001:23) definieer kodewisseling as "the alternation between two varieties in the same constituent by speakers who have sufficient proficiency in the two varieties to produce

monolingual well-formed utterances in either variety". Kodevermenging en/of kodewisseling kan binne hierdie studie dui op die gebruik van Afrikaans deur 'n AM wat wissel na en tussen StA as matrikstaal en SwA as ingebedde taal. Lawrence (1998:266) dui aan dat sprekers kodewisseling as instrument gebruik om effektiewe kommunikasie te bewerkstellig. Buthelezi (1995:243) dui aan dat kodewisseling dikwels doelbewus gebruik word om groepsolidariteit te bewerkstellig wat ook moontlik 'n alternatiewe funksie van SwA kan wees.

'n Proses wat beide kodevermenging en kodewisseling omsluit, word "translanguaging" oftewel *transtaling* genoem (Heugh, 2013:351). "*Translanguaging* is a new term which is very similar to and includes the practices of code-mixing and code-switching. It focuses more on the processes which people use in order to move back and forth between languages that they know and use in daily life." (Heugh, 2013:351).

'n Ooreenkomstige proses wat kan plaasvind is *language crossing* en kan ook moontlik voorkom wanneer AM's SwA napraat. *Language crossing* staan in verhouding met kodewisseling aangesien beide as byprodukte van taalkontak beskou kan word (Kamwangamalu, 2001:76). Wanneer mense in interrassige situasies 'n taal gebruik wat nie normaalweg van hulle verwag sou word nie, vind *Language crossing* plaas. (Kamwangamalu, 2001:75; Rampton, 1995:280; Rampton, 1997:1; Rampton, 2011:276-294). Rampton (1995:1) beskryf *language crossing* as: "... code alternation by people who are not accepted members of the group associated with the second language they are using (code switching into varieties that are not generally thought to belong to them).".

Die gebruik van SwA deur AM's kan deur middel van hierdie prosesse bloot as deel van die AM se daaglikse manier van praat deelvorm. SwA bied in so 'n geval variasie vir 'n AM wat deel uitmaak van sy/haar individuele taalrepertoire. SwA kan op so 'n wyse aangewend word om taal interessant te maak deur verskeidenheid te bied. 'n Spreker kan met behulp van kodewisseling en/of –vermenging meer effektief kommunikeer. Dit is belangrik om aan die volgende verwante elemente aandag te skenk: pidgin, kreoolse en jargon.

2.7 PIDGIN, KREOLSE EN JARGON

2.7.1 Inleiding

SwA toon ooreenstemmende eienskappe met dié van 'n pidgin (De Wet, 1993:174; De Wet, 1996:2). Die eienskappe van 'n pidgin weerspieël duidelik die kenmerke van die ontstaansproses van daardie pidgin, asook dikwels die beperkte funksie daarvan (De Wet, 1993:174). De Wet (1996:81) toon ook verder in haar PhD-studie die verskillende afdelings waarin definisies van pidgins en kreools gekategoriseer kan word aangesien daar nie duidelike ooreenstemming tussen die onderskeie definisies is nie.

'n Pidgin se status word bepaal deur en moet beskou word teen die agtergrond van die geskiedkundige, asook die huidige politieke en sosiale stand van sake in 'n land. 'n Pidgin is, weens sy ontstaan, 'n tussen- of intertaal en word ook maklik bespot, aangesien die sprekers die teikentaal nog nie volkome onder die knie het nie. Die bestudeerde fenomeen is in wese 'n kombinasie tussen pidgin en jargon: aangesien SwA nagepraat word, kan hierdie niestandaardvariëteit van Afrikaans steeds as 'n pidgin hanteer word, maar met 'n gewysigde funksie na dié van 'n jargon.

2.7.2 Pidgin

'n *Pidgin* verwys in die sosiolinguistiek na 'n taal wat dikwels weens noodsaak en uit 'n koloniale opset ontstaan, oor 'n duidelik gereduseerde grammatikale struktuur, leksikon en stilistiese strekking beskik, en geen moedertaalsprekers het nie (Akmajian *et al.*, 2010:294, 594; Crystal, 2008:369; Gilmore, 2011:371; Holm, 2000:5; Joseph, 1996:14; Matras, 2009:60). Die voorafgaande definisie sal as werksdefinisie vir pidgins dien.

Volgens Kouwenberg en Singler (2008:283) is dit op sigself reeds moeilik om die begrip "pidgin" akkuraat te definieer. Die moeilik definieerbaarheid van 'n pidgin dien ook as rede waarom verskillende reeds bekende en verwante begrippe ingespan word om die alternatiewe funksies van SwA so akkuraat moontlik te bepaal (vgl. 2.7.4, 2.7.5, 2.7.7). Afhangend van wat die konteks tydens en intensie vir die skep en ontwikkeling van 'n pidgin is, kan dit die gesindheid van die sprekers positief of negatief beïnvloed. De Wet (1993:172) herinner: "'n Pidgin word gekenmerk deur eienskappe wat die gevolg is van die ontstaanproses van die pidgin self en van die beperkte funksie daarvan as kontaktaal." Na aanleiding van die omstandighede wat in Suid-Afrika (vgl. 2.9.4) teenwoordig was tydens die ontstaan van SwA, is dit moontlik dat die gesindheid van die sprekers wat een van hierdie pidgins napraat tog negatief ingestel kan wees. Laasgenoemde stelling dra tóg ook uitsonderings, byvoorbeeld die afskaffing van politieke grense tussen verskillende rassegroepe in Suid-Afrika in 1994, wat 'n positiewer ingesteldheid teenoor alle tale en etniese groepe tot gevolg kan hê.

2.7.3 Die aanleerproses van 'n tweedetaal

'n Pidgin maak deel uit van die taalaanleerproses en dien daarom as tussen- of intertaal tydens die aanleer van die teikentaal (Du Plessis, 1987:24-25). Taalaanleerders skep 'n intertaal wat oor 'n definitiewe struktuur beskik en nie net uit 'n sisteem bestaan wat uit foute saamgestel is nie (Selinker & Gass, 1994:14). Hierdie intertaalsisteem bestaan uit elemente van die sprekers se moedertaal, die betrokke teikentaal en bevat ook elemente waarvan die herkoms nie maklik vasgestel kan word nie (Selinker & Gass, 1994:14).

Die taalaanleerders skep self die struktuur van die intertaal deur middel van die linguistiese inligting wat tot hul beskikking is en vorm sodoende 'n intertalige sisteem. Volgens die intertaalteorie kan verskillende stadia van ontwikkeling geïdentifiseer word deur tussen verskillende intertaalvlakke te onderskei (De Wet, 1996:1). Vanuit die intertaalteorie kan SwA as niemoedertaalvariëteit van Afrikaans op die ontwikkelingsklien in die taalaanleerproses geplaas word en om hierdie rede moet *fossilering* as deel van hierdie proses bespreek word (De Wet, 1996:168).

By taalaanleerders dui *fossilering* op stabiliserings- of stagneringspunte in die taalaanleerproses, ongeag of die taalaanleerder verder aan die teikentaal blootgestel word of nie (De Wet, 1996:53; Matras, 2009:75). SwA as pidgin en as moontlike intertaal, behels ook moontlik fossilering aangesien hierdie niestandaardvariëteit 'n gestruktureerde sisteem is. Die struktuur van SwA word bevestig deurdat sprekers van Afrikaans dit napraat. Dit is moontlik dat die meer dominante items waaruit SwA opgebou is, wat onder meer gefossileerde taalelemente of -plato's behels, ook as brug vir die napraat van SwA kan dien.

Soos reeds na verwys, word die taal wat tydens die ontwikkelingsproses tussen die aanleerder se eie taal en die teikentaal gepraat word, en daarom *intertalig* van aard is, met die *Intertaalteorie* verbind.

2.7.3.1 Die Intertaalteorie

'n *Intertaal* is die taal wat 'n leerder konstrueer uit verskillende ontwikkelingstadia tydens 'n taalaanleerproses wat uit opvolgende sisteme bestaan, hoewel onafhanklik van die eerstetaal of die teikentaal (De Wet, 1993:171; De Wet, 1996:20-21; Selinker, 1972:213). De Wet (1996:20) beskryf die intertaalteorie as 'n teorie wat beskrywingsmoontlikhede vir die variasie in 'n tweedetaal bied. Sy wys ook tereg uit dat Selinker as die “vader van die intertaalteorie” beskou kan word (1996:20). Volgens Selinker (Selinker, 1972:214; Selinker & Gass, 1994:14) dui 'n intertaal op die taalsisteem wat leerders skep tydens die aanleerproses van 'n tweedetaal: “... a separate linguistic system based on the observable output which results from a learner's attempted production of a TL norm. This linguistic system we will call 'interlanguage' (IL)” (Selinker, 1972:214). SwA kan as intertaal beskou word, aangesien hierdie taal 'n aanleerdersvariëteit is (Vgl. 2.9.1).

Die begrip *intertaal* bied waarde aan 'n aanleerderstaal. Hierdie taal word nie as 'n minderwaardige sisteem bestaande uit lukrake foute beskou nie, maar as 'n selfstandige sisteem met sy eie struktuur. Die sisteem word uit verskeie elemente opgebou, onder meer uit elemente van die taalaanleerder se eie moedertaal en ook die teikentaal en kan op verskillende vlakke gemeet word (De Wet, 1996:1; Selinker & Gass, 1994:14). SwA is 'n intertaal aangesien

hierdie variëteit gevorm word wanneer 'n ATM Afrikaans as teikentaal aanleer. Die bestudeerde fenomeen is uniek, aangesien SwA as intertaal deur sprekers nageboots word van wie die teikentaal, naamlik Afrikaans, hul moedertaal is. Daar is inherent geen nodigheid vir die sprekers om van hierdie taal gebruik te maak nie, nogtans boots hulle SwA na om 'n bepaalde doel te bereik. Hierdie doel wat bereik moet word, vorm die alternatiewe funksie van SwA.

'n Taalvariëteit kan maklik in die intertaal-grammatikas van alle aanleerders van 'n tweedetaal uitgeken word, ongeag hierdie leerders se verskillende vaardigheidsvlakke wat die teikentaal betref. Hul gebruik van intertaal word deur die veranderlike teikentaalvorme gekenmerk deur die veranderlike voordoen van teikentaalvorme en die variant van 'n vorm waar die teikentaal slegs een vorm het (Kilian, 2002:1).

2.7.4 Kreoolse

Daar is groot verskille wat betref 'n enkelsoortige linguistiese definisie van 'n *kreools*, wat Mühlhäusler (1986:6) in die volgende drie oorwegings saamvat:

1. creoles are regarded as mixed languages typically associated with cultural and often racial mixture;
2. creoles are defined as pidgin languages (second languages) that have become the first language of a new generation of speakers;
3. creoles are reflections of a natural bioprogram for human language which is activated in cases of imperfect language transmission.

Singh (2000:13) definieer 'n *kreools* as soortgelyk aan die tweede oorweging, soos Mühlhäusler dit in die bostaande definisie uiteensit: 'n *kreools* is 'n pidgin wat as 'n eerstetaal aangeneem word deur mense wat in 'n pidginsprekende gemeenskap is en wanneer die taal steeds linguisties en sosiaal evolueer (vgl. Bickerton, 1981:2). Die werksdefinisie lui soos volg: 'n *kreools* is 'n pidgin wat op 'n klienvoorstelling nader aan die teikentaal as aan die moedertaal lê en as gevolg van meer gestabiliseerde kenmerke as 'n pidgin, deur mense binne 'n pidginsprekende gemeenskap, as moedertaal aangeneem word (De Wet, 1993:172, 186; De Wet, 1996:168, Mühlhäusler, 1986:6, Oxford dictionaries, 2014, Singh, 2000:13).

Binne 'n gemeenskap wat 'n *kreools* praat, word onderskeid getref tussen 'n superstraat en 'n substraat wat te make het met die ontwikkeling en vestiging van 'n uitgebreide pidgin tot 'n *kreools*. 'n *Superstraattaal* word beskou as die taal van die sosiaal- en ekonomiesdominante groep wat ook in koloniale of ander sosiaal onderdrukte omstandighede gewoonlik op die taal van die kolonialiste dui. Hierdie superstraattaal vorm die leksikale basis van 'n pidgin of 'n *kreools* en word om hierdie rede ook die "lexifier language" genoem. 'n *Substraattaal* verwys op

sy beurt na die eerstetaal van die sosiaal- en ekonomies gesubordineerde bevolkingsgroepsprekers (Kouwenberg & Singler, 2008:27; Singh, 2000:3).

Aangesien die sprekers van die *superstraattaal* vroeër dikwels Europese slawehandelaars was en hul eie taal met ATM's gebruik het, moes die ATM's by hierdie Europese taal aanpas ongeag die sosiale afstand en ook vyandigheid tussen die twee spreker-groepe (Singh, 2000:3-4). Sprekers wat deel uitmaak van die substraatsprekersgroep het ook dikwels verskillende tale gepraat en moes met mekaar oor die weg kom, wat tot gevolg gehad het dat 'n hulptaal gevorm is, sodat hierdie groep sprekers van verskillende tale mekaar kon verstaan (Singh, 2000:4). Hierdie hulptaalsisteem word 'n jargon genoem, maar wanneer dit meer stabiel is, 'n pidgin (Singh, 2000:4). Vir kreoolse om te ontstaan, moet die pidgin op verskeie vlakke uitbrei, maar 'n pidgin moet ook as 'n moedertaal aangeneem word (Singh, 2000:7). Die eerste generasie van 'n uitgebreide pidginsprekende gemeenskap wat dié taal as 'n moedertaal aanneem, is kreoolssprekers (Singh, 2000:7).

Die ontwikkelingspad van 'n kreools is belangrik aangesien dit die belangrikheid van konteks aandui wat as verduideliking dien vir sommige van die alternatiewe funksies van SwA en in watter lig hierdie funksies beskou moet word. Die duidelike sosiale verskille tussen sprekers van die *superstraattaal* en dié van die *substraattaal* dui op die moontlikheid dat wanneer 'n *superstraattaalspreker*, in hierdie geval die AM, SwA napraat, die ATM hierdie verskynsel moontlik as spottend of affronterend kan ervaar. 'n Mens sou kon redeneer dat Afrikaans slegs die *superstraattaal* voor 1994 was en dit daarom nie meer 'n relevante oorweging is nie, maar Jansen (2010) lig uit dat die handhawing van verhoudings tussen AM's en ATM's beïnvloed kan word deur wat hy "knowledge in the blood" noem. Hierdie "kennis" en dus ook ervaring of 'n gevoel van vyandigheid wat deur politiese of ander bande meegebring is, word deur geslagte onderhou en is om hierdie rede steeds in die hede 'n relevante oorweging (Jansen, 2010).

Tydens Hewitt (1986) se studie oor die verhouding tussen swart en wit adolessente in 'n stedelike omgewing, bepaal hy die impak wat die kreools *London Jamaican*, wat deur swart Londenars gebruik word, op die taal en kultuur van jong wit sprekers het. Hewitt (1986) tref hier onderskeid tussen "wit" sprekers en "swart" sprekers aangesien hierdie onderskeid van toepassing is op die spesifieke geval wat hy bestudeer. Hierdie studie toon ooreenstemmende eienskappe met die bestudering van die napraat van SwA deur AM's. Tydens sy studie bevind hy dat die wit jeug soms van kreoolse woorde onder mekaar gebruik maak (Hewitt, 1986:127). Die swart kreoolssprekers beskou hierdie verskynsel nie as affronterend nie aangesien die kreoolse woorde geïntegreerd is in die algemene taalgebruik van die jeug (Hewitt, 1986:162-170). Hewitt (1986) se studie dui daarop dat die moontlikheid wel bestaan dat die gebruik van kreoolse of pidgin-woorde tussen sprekers wat dit nie noodwendig hoef te gebruik nie, op taalintegrasie van verskillende tale dui en/of bydra tot taalvariëteit (vgl. 2.6.3).

Sprekers gebruik nie die taal om mekaar op enige manier te benadeel nie aangesien die gebruik van 'n kreools deur wit sprekers bloot die resultaat van taalkontak is en dus die vermenging van taal tot gevolg het (Hewitt, 1986:126-128, 134). Bogenoemde gevolgtrekking dui daarop dat die gebruik van pidgin of kreools deur wit sprekers 'n natuurlike verskynsel kan wees en nie noodwendig 'n verskynsel wat met opset gebruik word om pidgin- of kreoolssprekers in 'n negatiewe lig te stel nie. Buiten hierdie verskynsel, kan wit sprekers wel 'n kreools of 'n pidgin in verskillende kontekste aanwend om bepaalde funksies te vervul (Hewitt, 1986:135).

Ochs (1993:287) beskryf soortgelyke prosesse as deel daarvan om 'n sosiale identiteit te skep: "*social identity* (is) a cover term for a range of social personae, including social statuses, roles, positions, relationships, and institutional and other relevant community identities one may attempt to claim or assign in the course of social life." Wanneer 'n spreker só 'n spesifieke identiteitsrol aanneem, kan dit weer met toneelspel geassosieer word wat aan 'n spreker die geleentheid gee om 'n spesifieke identiteit na te boots. Hierdie gebruiksfunksie sluit by jargon aan wat onder meer as 'n meertalige idiolek ("multilingual idiolect") beskou kan word wat op die samestellingsformaat van 'n individu se jargon dui (Mühlhäusler, 1986:5, vgl. 2.7.5).

Sprekers gebruik soms kreoolse taalvorme juis om die funksie vir die sterk stereotipes aangaande 'n kreools tot hul voordeel te gebruik deur die funksie van hierdie stereotipe tot hul voordeel te kan benut, bv. om "machó" voor te kom. Die individu assosieer hom met die kultuur wat kreools gebruik of neem kreools aan om sodoende 'n spesifiek geselekteerde vorm van identiteit vir hom-/haar te bewerkstellig. Kreoolse kan meer as een funksie vervul en verskillende funksies kan selfs op 'n gegewe oomblik oorvleuel (Hewitt, 1986:142). Na aanleiding van hierdie eienskappe van 'n kreools, moet die moontlikheid van meer as een funksie en ook meer as een funksie wat terselfdertyd vervul word, by die alternatiewe funksie van SwA oorweeg word.

Die sosiale strukture van die gemeenskap waarbinne die fenomeen bestudeer word, is belangrik aangesien hierdie strukture weer die rol wat ras en klas speel, beïnvloed (Hewitt, 1986:149). Die verhouding tussen rasse en klasse het 'n invloed op die moontlike funksies wat die gebruik van pidgin tussen AM's vervul. Hierdie verhouding kan grotendeels aandui of die funksies negatief of positief is, wat weer deur sosio-historiese en histories-politiese faktore beïnvloed word (Chick, 1995:239). Taal word óf met opset gebruik om 'n bepaalde funksie te bereik óf dit is 'n integrale deel van 'n spreker se uitdrukkingsvermoë (Hewitt, 1986:149). Benewens die elemente van kreools wat onbewus in taal geïmplementeer word, bestaan die gebruik van kreools onder wit sprekers uit twee dele, naamlik die strategiese, kompeterende deel wat meer verskuil lê en ook die gedeelte wat sigbaar is en direk met die kulturele gedeelte

te make het (Hewitt, 1986:149). Om hierdie rede word kreools as 'n stilistiese middel binne 'n beperkte stel funksies gebruik (Hewitt, 1986:149).

Bepaalde funksies van pidgins kan ook moontlik in die volgende twee subkomponente verdeel word: 'n pidgin kan strategies aangewend word om 'n bepaalde uitkoms of reaksie by die interne en eksterne ontvangers te genereer, of dit kan as middel gebruik word om 'n bepaalde identiteit te skep of te vestig. Weereens is dit belangrik om die moontlikheid van 'n kombinasie tydens die implementering van Hewitt (1986:149) se twee gebruiksdoeleindes betreffende kreools en/of pidgin, in gedagte te hou.

Al gebruik iemand 'n kreools of pidgin om 'n ander te affronteer of te intimideer, dui dit steeds op 'n vorm van identiteitsvestiging. Taal is ten nouste verbind aan 'n bepaalde etniese groep en behels dat bepaalde eienskappe deur die groep se lede gedeel en van geslag tot geslag “oorgeërf” word (Matsuo, 2009:57, 60; Kotzé, 1996:154). Matsuo (2009:66) verduidelik dat die verskil tussen twee tale op grond van grammatikale reëls of leksikale elemente of deur die klanksisteem bepaal word. Volgens hom kan hierdie verhouding soos volg uitgebeeld word:

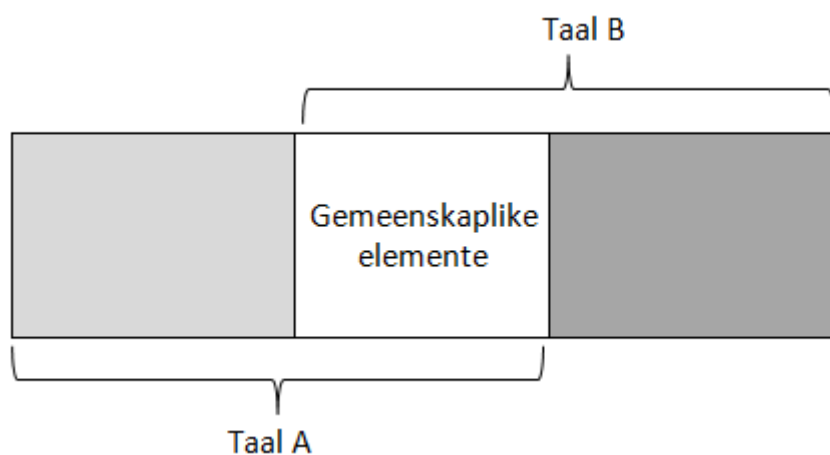

Fig. 2.3: Skema om die basiese verhouding tussen twee tale of dialekte voor te stel. Aangepas uit Matsuo (2009:66).

Bogenoemde kan daarom as voorstelling van en op die verskil tussen Afrikaans en 'n Afrikataal toegepas word. Op grond van wat bekend is rakende SwA as 'n pidgin, sou 'n mens SwA as voortspruitend uit hierdie oorvleuelende gedeelte tussen die twee tale kon plaas (Matras, 2009:277; vgl. 2.7.2, 2.9.1, 2.9.3). SwA word as niestandaardvariëteit van Afrikaans bestempel en lê dus “nader” aan Afrikaans as aan 'n Afrikataal. Dit is tóg interessant dat hierdie variëteit eerder aan ATM's toegeken word as aan AM's.

'n Kwessie rakende taaleienaarskap kan ontstaan: Kan die sprekers van 'n taalvariëteit, of die sprekers van die standaardtaal waaruit die variëteit ontstaan het, eerder op die taalvariëteit aanspraak maak, of speel die selftoeëiening en/of toeskrywing van die eienaarskap van 'n taalvariëteit die oorwegende rol? Verdere studie in hierdie verband is nodig. Die antwoord op hierdie vrae sou 'n invloed op ATM's se reaksie kon hê wanneer AM's SwA napraat wat weer 'n invloed kan hê op die funksie waarvoor AM's SwA sou napraat. Gedeelde of gemeenskaplike "eienaarskap" van SwA waaroor 'n AM en ATM's oor SwA beskik, mag 'n bydraende faktor wees wat die dinamiese aard van die alternatiewe funksie van SwA betref.

Waar kreoolse gebruik kan word om veral die kontekstuele faktore en kwessies te belig, soortgelyk aan dié van 'n pidgin, dien die begrip "jargon" verduidelikingsmoontlikhede aan die alternatiewe funksies van SwA.

2.7.5 Jargon

Verskeie bekende begrippe dien as aanvullend tot mekaar om die alternatiewe funksies van SwA vas te stel, aangesien 'n soortgelyke studie in Afrikaans nog nie gedoen is nie. Wanneer SwA deur AM's nagepraat word, na aanleiding van Hudson (2000:418), kan hierdie variëteit as jargon gebruik word om sekere sosiale funksies te vervul, soos om aan mense buite 'n groep dit duidelik te laat verstaan, as versagtingsvorm of om iemand aan te dui as deel van 'n bepaalde groep.

Jargon kan as die onstabiele voorloper en daarom ook eenvoudiger fase van 'n pidgin beskou word (Matras, 2009:278; Mühlhäusler, 1986:147; Singh, 2000:2). Mühlhäusler (1986:147) sê verder oor die aard van 'n jargon: "Jargons are unstable both linguistically and socially. Moreover, they are not transmitted in any consistent way from speaker to speaker or generation to generation, but invented in an ad hoc fashion." *Jargon* is 'n stel spesiale woordeskatitems wat deur lede van 'n bepaalde professie of gespesialiseerde sosiale groep gebruik word (Akmajian *et al.*, 2010:588). Die werksdefinisie van *jargon* lyk soos volg: *Jargon* is linguisties en sosiaal 'n onstabiele stel spesiale woordeskatitems wat deur lede van 'n bepaalde professie of gespesialiseerde sosiale groep gebruik word. Jargon kan ook op die voorloper van 'n pidgin dui en ontstaan dikwels om 'n spesifieke rede (Akmajian *et al.*, 2010:588).

Volgens Nash (1993:iv) moet onderskeid getref word tussen *jargon* en *jargoning*. *Jargoning* is die begrip wat gebruik word om jargon in proses of in aksie aan te dui. Hierdie begrippe omvat verskeie style, taalvariasie, geskrewe of gesproke, binne diverse funksies met diverse aansprake. In die lig van Nash (1993:iv) se beskrywing van jargon in praktyk word bevestig dat jargon as 'n meertalige idiolek kan funksioneer (vgl. Mühlhäusler, 1986:5). Met ander woorde, 'n individu kan jargon as aanvullend tot sy of haar taalrepertoire gebruik. Sodoende kan die

individueel byvoorbeeld die gewenste identiteit uitbou aangesien hy/sy jargon toeëien as deel van sy/haar persoonlike taalgebruik (vgl. Mühlhäusler, 1986:5). Met betrekking tot die fenomeen wat bestudeer word, beteken dit dat die funksie van die gebruik van SwA tussen AM's sal wees om byvoorbeeld variasie in hul taal te toon, 'n bepaalde identiteit uit te bou en inklusiwiteit binne 'n groep aan te dui.

Jargon dui ook op die terminologie wat aan 'n bepaalde professie, werk, veld of rigting gebonde is. Hierdie jargon-groepe dien as taalhulpbronne aangesien bepaalde begrippe wat deel van geslote jargon-groepe uitgemaak het, na alledaagse gebruikstaal oorspoel. Die geslote jargon-groepe, of hulpbronne, verander wel van generasie tot generasie, wat verandering in alledaagse gebruikstaal meebring. Daarom word taal deur die sosiale geskiedenis van mense gekleur (Nash, 1993:4).

Soos reeds aangedui word 'n jargon nie van spreker tot spreker of generasie tot generasie oorgedra nie, maar word deurlopend ontwikkel vir 'n spesifieke doel (Mühlhäusler, 1986:147). Tydens die napraat van SwA deur AM's, kan die taalgebruik tussen die AM's deur eksterne elemente beïnvloed word (Mühlhäusler, 1986:147). Kontekstueel gesproke bied elke geleentheid 'n ander groep behoeftes en funksies wat vervul moet word. Dit is moontlik dat AM's die napraat van die pidgin, SwA, aanpas na aanleiding van basiese kennis aangaande die taal. Die sprekers se basiese kennis van SwA kan moontlik as 'n templaar vir onbekende of meer gevorderde behoeftes en funksies dien wat deur die napraat van SwA vervul moet word. In hierdie geval is dit ook moontlik dat sprekers inherent mekaar se taalrepertoire op so 'n wyse uitbou (vgl. 2.6.4).

2.7.6 Tipes funksies

Volgens Burke en Porter (1993:14) kan tussen die funksies en die simboliese funksies van 'n jargon onderskei word, byvoorbeeld wanneer dit speels tussen kinders of studente gebruik word. Jargon word gebruik om kennis ten toon te stel of om aan die ontvanger, wat nie van 'n bepaalde groep deel uitmaak nie, die spreker se lidmaatskap van 'n groep te toon (Burke & Porter, 1993:14).

Jargon dien dus as 'n manier om inklusiwiteit en eksklusiwiteit te bewerkstellig (Burke & Porter, 1993:14,15 & Hudson, 2000:418). Wanneer jargon op so 'n wyse aangewend word, lei dit tot sosiale en psigologiese isolasie eerder as fisiese isolasie (Burke & Porter, 1993:15). Hierdie psigo-sosiale funksie van 'n jargon toon *esprit de corps*, met ander woorde jargon vorm 'n samebindingsfaktor in 'n groep (Burke & Porter, 1993:14). Die inhoud en samestelling van jargons dra simboliese betekenis en is ryk aan beeldspraak, veral metafore en eufemismes (Burke & Porter, 1993:15).

2.7.7 Vergelyking: pidgin en jargon

2.7.7.1 *Pidgins en jargons*

'n Pidgin word dikwels beskou as 'n taal wat spontaan ontstaan wanneer groepe wat nie dieselfde taal praat nie, verplig is om met mekaar te kommunikeer en só 'n taal bevat min tot geen strukturele of grammatikale reëls nie (Singh, 2000:2). Hierteenoor beskik 'n pidgin wél oor 'n vaste, linguistiese struktuur, maar ontstaan moontlik vanuit 'n sisteem wat linguisties en sosiaal onstabiel is, naamlik 'n *jargon* (Mühlhäusler, 1986:147). 'n Jargon wat geskep en om 'n spesifieke rede gebruik word, toon 'n hoë graad van leksikale en grammatikale variasie van spreker tot spreker. Jargons het ook 'n beperkte funksiestrekking aangesien dit dikwels vir spesifieke situasies gebruik word (Singh, 2000:2). Tydens die ontwikkelingsproses van 'n pidgin en uiteindelik, 'n kreools, is daar bepaalde fases wat uitgeken kan word, waarvan die eerste as jargon beskou word (Mühlhäusler, 1986:5; Singh, 2000:8).

Volgens Mühlhäusler (1986:5) word jargon ook as gelykstaande aan die volgende begrippe beskou: pre-pidgin, meertalige idiolek en sekondêre hibried. Die verskynsel wat in hierdie studie bestudeer word, kom in wese as 'n “onsuiwer jargon” voor aangesien SwA nagepraat word en dus ooreenstemmende faktore met jargon en pidgin deel. In hierdie geval verskuif SwA se funksies van dié van 'n pidgin na die funksies wat jargon vervul. 'n Beter, meer omvattende begrip vir die bestudeerde verskynsel sou eerder bogenoemde “meertalige idiolek” wees, aangesien hierdie begrip nie reeds 'n negatiewe konnotasie soos die begrip “pidgin” dra nie. Sodoende kan die begrip met groter gemak gebruik word omdat sprekers 'n meer neutrale benadering tot die begrip het. Die verskynsel dui dan eerder op taal wat as aanvullend tot iemand se taalrepertoire gebruik word, teenoor taal wat gebruik word om iemand te affronteer.

Wanneer 'n pidgin uit 'n *jargon* ontwikkel, vind dit volgens die oorspronklike tale van die betrokke sprekers plaas, ook bekend as “hibriede” taal (Mühlhäusler, 1986:5; Singh, 2000:8). Wanneer die primêre hibriedtale vermeng word, word dit 'n *jargon*. 'n Jargon word gebruik sodat sprekers van verskillende tale, wat nie 'n ooreenkomstige taal het nie, met mekaar kan praat. 'n Tussentaal vorm wanneer twee of meer taalsisteme vermeng. 'n Jargon ontstaan gewoonlik waar die taalgemeenskap nie konstant bly nie en die linguistiese norme dus dikwels verander. Wanneer 'n taalgemeenskap meer gevestig raak en 'n jargon begin grotendeels aan die taalgemeenskap se behoeftes voldoen, stabiliseer 'n jargon en ontwikkel dit tot 'n pidgin (Singh, 2000:3, 4). Die stabiliseringsproses vind plaas wanneer: variasie in voorafgaande jargonfases afneem of verminder; vaste leksikale en grammatikale konvensies vasgestel word; en grammatikale strukture, onafhanklik van die brontale waaruit die pidgin saamgestel is, ontwikkel (Mühlhäusler, 1986:176).

Die vraag ontstaan of die verskynsel wat bestudeer word, naamlik die napraat en gebruik van 'n pidgin deur een persoon teenoor 'n ander persoon van ooreenkomstige ras en taal, as jargon of pidgin beskou moet word. In die studie, word die bestudeerde verskynsel as 'n pidgin met 'n verskuifde funksie beskou – 'n pidgin wat in die oomblik van gebruik, die funksies ooreenkomstig met die van jargon vervul. Die rede hiervoor is dat beide begrippe nodig is om die verskynsel volledig te beskryf en dit nie slegs 'n suiwer vorm van óf die een óf die ander is nie. Reeds bestaande begrippe word dus gebruik om die alternatiewe funksies van SwA te bepaal, eerder as om dit te definieer.

2.8 FUNKSIES

2.8.1 Inleiding

Die napraat van SwA is, in sy uniekheid, nie alleenlik pidgin of jargon nie. Die eerste vlak van verskil tussen 'n pidgin en jargon kan per definisie aangedui word (vgl. 2.7.2 & 2.7.5). Die begrippe, pidgin en jargon, word in hierdie studie as aanvullend tot mekaar hanteer om die alternatiewe funksie van SwA vas te stel (vgl. 2.7.2). Die napraat van SwA is nog nie behoorlik beskryf nie en dien as veld vir verdere studie.

Nog 'n rede waarom die bestudeerde fenomeen nie slegs as 'n suiwer jargon hanteer kan word nie, is dat jargon grotendeels uit enkelbegrippe bestaan en nie noodwendig oor 'n reeds bestaande taalstruktuur beskik nie (Nash, 1993:4). Die napraat van SwA is ook die napraat van taal wat meer elemente behels as slegs die leen of skep van 'n aantal losstaande begrippe. 'n AM gebruik wel heel moontlik elemente van GpA wanneer hy/sy SwA napraat. Dus word SwA in hierdie studie as 'n pidgin hanteer wat, deur die napraat van SwA, op 'n spesifieke oomblik ten opsigte van funksie met die funksies van jargon ooreenstem. Die begrippe 'jargon' en 'pidgin' loop nou saam. 'Jargon' en 'lingua franca' is selfs vroeër jare as die beskrywende begrippe vir 'n pidgin gebruik, voor die begrip 'pidgin' gemunt is (Winford, 2003:268).

Om so akkuraat moontlik die alternatiewe funksies van SwA te bepaal word hierdie twee terme, naamlik pidgin en jargon, gesamentlik gebruik. Die funksies van pidgin sou meer gelykstaande aan die funksies van SwA kon wees en die funksies van jargon meer gelykstaande aan die napraat van SwA. Aangesien die pidgin, naamlik SwA, tydens die napraat van SwA deur sprekers van dieselfde taal gebruik word, moet beide pidgin en jargon se funksies gebruik word om die alternatiewe funksies van SwA te bepaal.

Die moontlikheid dat misverstande tussen sprekers kan ontstaan en 'n funksie om hierdie rede ongeslaagd is omdat 'n verkeerde interpretasie gemaak is, moet nie uitgeskakel word nie. Die doel wat die sender voor oë gehad het deur met die interne ontvanger SwA na te praat, mag deur die eksterne ontvanger (dus die ontvanger wat indirek die boodskap ontvang), verkeerd

interpreteer word. Byvoorbeeld, die sender praat SwA na in 'n informele situasie met die doel om humor in 'n saak aan te dui. Die interne ontvanger ervaar dit dalk so en dus het die sender in sy/haar doel geslaag, maar nie volkome nie. In die geval waar 'n eksterne ontvanger betrokke is (dus 'n persoon wat nie direk by die gesprek betrokke is nie), kan dit moontlik vir hom of haar anders voorkom, byvoorbeeld dat die sender met opset die niestandaardvariëteit bespot en dus ook die sprekers van SwA. Die oorsaak van hierdie miskommunikasie is geskoei op sosiale verhoudings uit 'n historiese konteks wat, te midde van veranderde omstandighede, steeds van geslag tot geslag onderhou word.

Die alternatiewe funksies van SwA word om hierdie rede in die *bedoelde funksie* en die *waargenome funksie* ingedeel. Hierdie twee funksies korreleer wanneer die waargenome funksie en die bedoelde funksie ooreenstem, maar kan ook verskil, byvoorbeeld 'n AM kan SwA napraat met die doel om 'n humoristiese element aan sy/haar spraak te verleen, maar die ATM, hetsy as interne of eksterne ontvanger, kan hierdie funksie anders interpreteer, wat die AM dan in 'n negatiewe lig stel. Die waargenome funksie is dan om te affronteer, teenoor die bedoelde funksie wat oorspronklik humor sou wees.

In die volgende afdeling word die funksies van pidgin en jargon bespreek om sodoende die alternatiewe funksie van SwA te bepaal.

2.8.2 Funksies van pidgin en jargon

2.8.2.1 Moontlike funksies van die bestudeerde fenomeen

Funksie binne taal kan op twee oorhoofse maniere benader word. Funksie kan direk met die interne vorm en struktuur van taal verbind word teenoor die verbintenis tussen funksie en taal in praktyk (Fries et al., 2002:1-2; Halliday, 1973; Newmeyer, 1998). Tydens hierdie studie word funksie soos vanuit die tweede, praktykgerigte benadering gevolg.

Rupp (2013:13-22) dui die volgende funksies en kenmerke aan van die studentepidgin wat deur Ghanese studente gebruik word: dié studentepidgin word gebruik as 'n ingroep-taal. Binne 'n groep kan dit ook die geselekteerde identiteit en solidariteit van die groep versterk (Rupp, 2013:14, 20). Die groep wat hierdie taal besig, onderskei hulle op hierdie wyse van ander groepe wat nie die pidgin kan praat nie (Rupp, 2013:20). Hierdie funksies stem heel moontlik ooreen met die funksies van SwA wanneer AM's dit napraat. Soos AM's het hierdie Ghanese studente nie nodig om die studentepidgin te praat nie aangesien hulle van dieselfde etniese groep afkomstig is en selfs nog ander tale ook magtig is (Rupp, 2013:14). Die gebruik van dié variëteit het daarom 'n aanvullende funksie tot individue se taalrepertoire.

In Jurgen Jaspers (2004:1) se tesis ondersoek hy die gedrag waaraan die Marokkaanse jeug hulle soms skuldig maak deur te spot en te ondermyn deur middel van hul taalgebruik. Hierdie verskynsel word genoem: om jouself “belachelijk te doen”. Hy bestempel die verskynsel onder meer as ’n vorm van toneelspel. Alhoewel dit nog nie vasgestel is of die fenomeen wat in hierdie studie voorkom uitsluitlik ten doel het om te bespot of te ondermyn of selfs ’n gemengde funksie vervul nie, kan dit beslis ook die ooreenkomstige element van toneelspel behels, aangesien die taalgebruiker buite sy of haar karakter of taalgrense optree en dié van ’n ander taalgebruiker aanneem. Die oorspronklike funksies van so ’n pidgin is om as kommunikasiemedium tussen moedertaalsprekers van verskillende tale en as moontlike handelstaal te dien (Akmajian *et al.*, 2010:294; De Wet, 1996:81 Singh, 2000:2). De Wet (1996:85) verwys ook na die onderskeie taalfunksies soos deur Mühlhäusler (1986:81-82) uiteengesit.

Aangesien pidgins dikwels as ‘funksioneel gereduseerd’ beskou word, neem Mühlhäusler (1986:81-82) die funksies van taal en plaas dit in ’n volgorde soos dit uitbrei tydens die ontwikkelingsproses van ’n pidgin:

- **proposisioneel/referensieel**: die inhoud van die boodskap, die inligting wat uitgeruil word
- **direktief**: om aktiwiteit te bewerkstellig en sodoende iets gedoen te kry, om ander te manipuleer
- **integreerend**: om sosiale bande te stig, die gebruik van taal as aanduider van groepsidentiteit
- **ekspressief**: om gevoelens uit te druk teenoor die boodskap of die gespreksgenote
- **faties**: om kommunikasiekanale oop te hou of rituele daar te stel
- **metalinguisties**: om taal te gebruik om taal te bespreek
- **poëties**: om kreatief met die taal om te gaan
- **heuristies**: om taal te gebruik om inligting te bekom

Aangesien die funksies aan die ontwikkeling van 'n pidgin gebonde is, is dit nodig om die weg van die ontwikkeling van 'n pidgin aan te dui, asook sommige van hul ander gebruiksnames (Mühlhäusler, 1986:5):

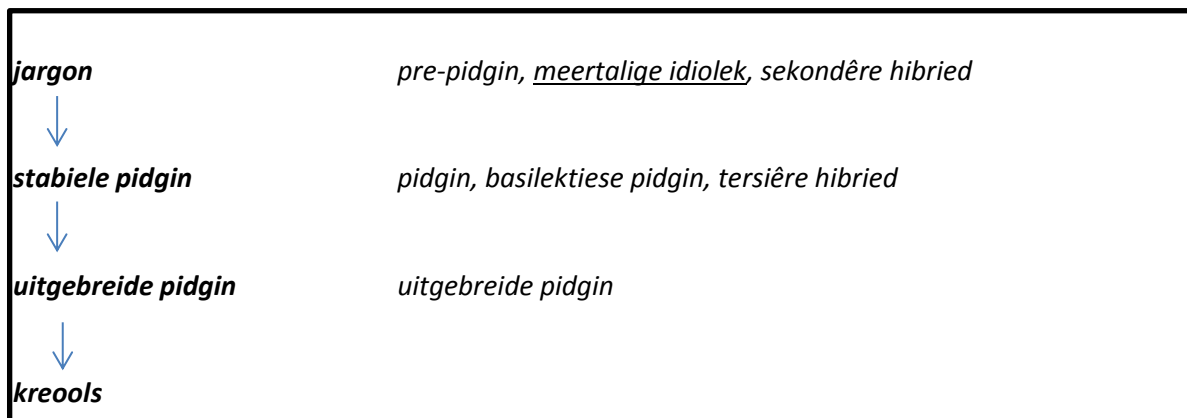

Fig. 2.4: Uiteensetting om die pad van ontwikkeling van 'n pidgin aan te dui asook die soortgelyke gebruiksnames

Dit is belangrik om in gedagte te hou dat 'n pidgin gewoonlik 'n bykomstige taal is en enige nuwe funksies wat dit vervul in verhouding tot die funksionele gebruik van 'n spreker se eerstetaal, beskou moet word. Die gebruik van 'n jargon, 'n taal wat vir proposisionele en heuristiese funksies gebruik word, het 'n geringe effek op 'n spreker se omgangstaal (vernacular) en word daarom as aanvullend tot 'n taal gebruik (Mühlhäusler, 1986:84). Hierteenoor word 'n pidgin met uitgebreide funksies en struktuur nie slegs as aanvullend tot 'n eerstetaal gebruik nie; dit vervang naderhand die eerstetaal (Mühlhäusler, 1986:4).

Met Mühlhäusler (1986:4, 84) se oorweging van 'n jargon en 'n pidgin wat as aanvullend en later vervangend van 'n eerstetaal gebruik kan word in gedagte, kan die volgende geantisipeer word tydens die empiriese ondersoek: Indien 'n jargon as aanvullend tot iemand se taal gebruik word, of slegs by 'n eerstetaal gevoeg word, is dit moontlik dat AM's wat SwA napraat dit slegs doen ter uitbreiding van hul individuele taalrepertoire. Indien dit die geval is, word die pidgin, SwA, gebruik om die funksie van jargon te vervul. Van daar ook die sinoniem van 'n jargon, naamlik "meertalige idiolek".

2.8.3 Jargon

Die volgende teoretiese begrippe is deur Mühlhäusler (1986:5) geselekteer as sinonieme van jargon en dui inherent die oorhoofse funksies van jargon aan:

- 1. Vaktaal/pre-pidgin**
- 2. meertalige idiolek**
- 3. Groepstaal/inklusiwiteit en eksklusiwiteit**
- 4. Voorloper van pidgin/intertaal**

Jargon kan op grond van die funksies wat dit vervul in afdelings verdeel of georganiseer word, naamlik die jargon wat as voorloper van 'n pidgin dien, maar ook die jargon wat spesifiek gebruik word met die funksie om inklusiwiteit en eksklusiwiteit aan te dui. Die stelling dat die napraat van SwA 'n pidgin is wat gebruik word om die funksie van jargon te vervul, sou dan op funksie 2 en 3, naamlik 'n idiolektiese, meertalige toevoeging of inklusiwiteit en eksklusiwiteit van toepassing kon wees.

2.9 SWARTAFRIKAANS EN GEPIDGINISEERDE AFRIKAANS

2.9.1 Inleiding

In Afrikaans kan onderskei word tussen 'n voortsettingsvariëteit en 'n aanleerdersvariëteit (De Wet, 1996:7). Onder die “voortsettingsvariëteit” sou 'n mens “moedertaalvariëteite” kon klassifiseer en onder “aanleerdersvariëteit” kan “niemoedertaalvariëteite” aangetref word (De Wet, 1996:7). Daar is ook 'n duidelike onderskeid tussen GpA en SwA (Van Wyk, 1983:162-163).

Om SwA as konsep volkome te verstaan is dit belangrik om die oorsprong van GpA te verstaan. GpA vorm deur middel van die aanpassingsbeginsel. Hierdie beginsel tree in werking wanneer AM hul taal vereenvoudig om by 'n spreker wat probleme ondervind om die taal te praat aanpas (Van Wyk, 1983:162). SwA, daarenteen, is Afrikaans soos dit deur 'n Bantoetaalspreker⁴ gepraat word (Stoltz, 1982:21; Van Wyk, 1983:163). Die Bantoetale kan onderskeidelik in vier groepe verdeel word: Ngunitale (Zoeloe, Xhosa, Ndebele, Swazi), Sothotale (Suid-Sotho, Noord-Sotho, Tswana), Venda en Tsonga (Kotzé, 1977:2). De Wet (1993:186 & 1996:7) definieer SwA as 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans wat as 'n intertaal beskou word, spesifiek 'n pidgintaal.

⁴ Die term word met sensitiwiteit gebruik aangesien die term negatiewe konnotasies kan dra. Die term word vanuit sy linguistiese aard benader (Mesthrie, 2002:4-5, 212).

Verder definieer De Wet (2009:153) SwA as die term wat gebruik word om “te verwys na die variëteit van Afrikaans wat hoofsaaklik gepraat word deur die swart bevolking in Suid-Afrika wat ’n Afrikataal as moedertaal of huistaal het”. Van Rensburg (1989:460-461) verwys ook na SwA as dié variëteit van Afrikaans wat deur swart sprekers “as ’n teikentaal hanteer” word. Hierdie definisie veronderstel dat SwA ’n *aanleerdersvariëteit* is en ook vanuit die *intertaalteorie* benader kan word (vgl. De Wet, 1993:170-172, 186; De Wet, 1996:7, 15,17; De Wet, 2009:153, Du Plessis, 1987:23-24; Otto, 2014:338; Van Wyk, 1983:162-164). As werksdefinisie vir hierdie studie is SwA die niestandaardvariëteit van Afrikaans wat as ’n intertaal beskou kan word. Hierdie aanleerdersvariëteit kan volgens die intertaalteorie as ’n pidgintaal op die kien voorgestel word.

De Wet (2009:154) verwys ook na interne variasie wat onder die oorkoepelende term SwA voorkom. Vir AM’s wat dikwels SwA hoor, is dit moontlik om hierdie variëteit na te praat (Stoltz, 1982:21-22; Van Wyk, 1983:163). Aangesien daar so ’n noue verband tussen hierdie twee variëteite getrek kan word, deel ’n mens in Stoltz (1982:iv) se bekommernis oor die negatiewe effek wat die onoordeelkundige gebruik van GpA op die ATM se houding teenoor Afrikaans het. In hierdie geval sal die bekommernis wel wees oor die effek wat napraat van SwA deur die AM op verhoudings tussen die betrokke taalgebruikers kan hê. In sommige gevalle is dit moontlik dat die AM wel selfs hierdie sensitiwiteit rakende die gebruik van hierdie variëteit kan aanwend om ’n bepaalde funksie te vervul.

In hierdie stadium is dit belangrik om die verskil tussen die napraat van SwA wat volgens Van Wyk (1982:163) dus as GpA bestempel word, teenoor die napraat van SwA soos dit in die fenomeen wat bestudeer word voorkom, aan te toon. Hier moet die belangrikheid van die aanpassingsbeginsel weereens genoem word aangesien hierdie beginsel as een van drie hoofpunte van verskil tussen laasgenoemde twee vorme dien. In vereenvoudigde terme sou die onderskeid tussen die napraat van SwA wat Van Wyk (1982:163) GpA noem en die napraat van SwA soos in die fenomeen wat ondersoek word, moontlik soos volg getref kon word: GpA is SwA soos AM’s dit napraat gekombineer met aanpassing of vereenvoudiging van sy/haar moedertaal. Hierteenoor praat AM’s in die geval van die fenomeen wat ondersoek word, SwA, so eg moontlik na sonder om hierdie vorm bewustelik te kombineer met aanpassing of vereenvoudiging van sy of haar moedertaal. Dit is as ’t ware of die AM’s vir daardie oomblik tydens die gebruik van SwA hul taalrolle omruil en hulle voordoen as ATM’s. Die napraat van SwA gaan as ’t ware gepaard met rolspel.

Die tweede belangrike verskil lê by die sprekers wat betrokke is wanneer ’n gesprek in GpA gevoer sou word teenoor die napraat van SwA. Tydens die gebruik van GpA word die gesprek tussen ’n AM en ’n ATM gevoer (Stoltz, 1982:22). Hierteenoor word SwA tussen twee of meer AM’s nagepraat. Die derde verskil lê in die funksie wat hierdie entiteite vervul. GpA dien as

tussentaal en kommunikasiemedium tussen 'n ATM en 'n AM en vorm die primêre funksie van SwA (Van Wyk, 1982:164). Wanneer SwA tussen twee AM's gebruik word, verskuif die funksie na alternatiewe moontlike funksies soos deur die studie vasgestel sal word. Die verwagting is wel dat hierdie alternatiewe funksies grotendeels ooreenstem met dié van jargon.

Bogenoemde drie punte waarvolgens GpA en die napraat van SwA onderskei kan word, dien slegs as breë, oppervlakkige beskrywing vir die napraat van SwA. Verdere studie is nodig oor die strukturele verskil tussen GpA en SwA teenoor die napraat van SwA. Vir die doeleindes van hierdie studie kan hierdie verskil soos volg hanteer word:

Tabel 2.1: Die verskil tussen GpA, SwA en die napraat van SwA

Variëteit	Sprekers	Verhouding tussen sprekers en konteks van gebruik	Funksie	Samestelling ⁵
GpA	Afrikaans-moedertaalspreker (AM) <i>teenoor</i> Afrikataal-moedertaalspreker (ATM)	1.Dikwels in werksverhouding 2.Dikwels magsverhouding tussen sprekers 3.Aanpassingsbeginsel geld	1. Basiese kommunikasiedoeleindes (dikwels in werksomstandigheid)	1.Taaluniversalie: Universele grammatika 2.Taalblootstelling: Napraat van SwA gekombineer met elemente van StA as moedertaalvariëteit 3.Kommunikasiestrategie: Aanpassing van Afrikaans as moedertaal (dikwels om te akkommodeer) 4.Moedertaalinterferensie: Gebruik van moedertaal as steunmiddel
SwA	Afrikataal-moedertaalspreker (ATM) <i>teenoor</i> Afrikaans-moedertaalspreker (AM)	1.Dikwels in werksverhouding 2.Dikwels magsverhouding tussen sprekers 3.Aanpassingsbeginsel geld 4.Aanleerdersvariëteit	1.Basiese kommunikasiedoeleindes (dikwels in werksomstandigheid) ⁶	1.Taaluniversalie: Universele grammatika 2.Taalblootstelling: Napraat van StA Afrikaans waaraan blootgestel word gekombineer met elemente van Afrika-taal as moedertaalvariëteit 3.Kommunikasiestrategie: Aanpassing van Afrikaans as moedertaal (dikwels om te akkommodeer) 4.Moedertaalinterferensie: Gebruik van moedertaal as steunmiddel

⁵ (De Wet, 2009:154-158)

⁶ (De Wet, 2009:156)

Tabel 1 (vervolg): Die verskil tussen GpA, SwA en die napraat van SwA

Fenomeen: Napraat van SwA	Afrikaans-moedertaalspreker (AM)	1.Sprekers staan in meer gelyke, sosiale verhouding tot mekaar	1.Funksie is nie vir noodsaaklik/noodgedwonge gebruik nie – word grotendeels aanvullend gebruik.	1.Taaluniversalia: Universele grammatika
	Afrikaans-moedertaalspreker (AM)	2.Magsverhouding tussen AM's en ATM's kan invloed op funksie hê 3.Informele konteks 4.Geborge omgewing/kringe	Bv. - Akkuraatheid van oortelling - Aanvullend tot die individuele taalrepertoire - Om inklusiwiteit te bewerkstellig - Identiteitskepping - Humor - Om taal interessant te maak	2.Taalblootstelling: Napraat van SwA volgens blootstelling, selfs moontlik ook volgens blootstelling aan BSAE-faktore (verdere studie is nodig) gekombineer met elemente van StA as moedertaalvariëteit 3.Kommunikasiestrategie: Aanpassing van Afrikaans as moedertaal om kommunikasiestrategieë van ATM's wat SwA gebruik, na te praat 4.Moedertaalinterferensie: Gebruik van moedertaal as steunmiddel

Indien die napraat van SwA as 'n eiesoortige variëteit beskou word, moet dit ook moontlik wees om hierdie tipe variëteit te kan klassifiseer. Aangesien die napraat van SwA soortgelyke ontstaanseienskappe aan dié van SwA en GpA toon, kan hierdie variëteit tog ook as niestandaardvariëteit geklassifiseer word. Volgens my is dit wel belangrik om verdere onderskeid te tref. Die napraat van SwA kan moontlik gereken word as 'n subvariëteit van SwA as niestandaardvariëteit, aangesien AM's, SwA as variëteit napraat en SwA nie meer in sy oorspronklike vorm gebruik nie. Hierdie variëteit, naamlik die napraat van SwA, word verder deur intertalige eienskappe gedefinieer deurdat die spreker wat die variëteit napraat se eie variëteit, in hierdie geval Standaardafrikaans, en SwA as niestandaardvariëteit ook wedersyds mekaar kan beïnvloed (vgl. 2.7.3). Om hierdie intertalige eienskappe aan te dui kan die napraat van SwA verder geklassifiseer word as 'n "intervariëteit". Alhoewel hierdie term verdere verfyning nodig het, kan die napraat van SwA en soortgelyke variëteite as 'n *subniestandaardintervariëteit* bestempel word. Ter vereenvoudiging kan die plasing van hierdie term ook soos volg voorgestel word: niestandaardvariëteit → subniestandaardvariëteit → subniestandaardintervariëteit.

In hierdie afdeling word verder 'n oorsig gegee oor relevante studies wat vir hierdie studie van belang is en word onder meer ook die eienskappe van SwA uiteengesit (vgl. 2.9.2 en 2.9.3). Om insig te verkry betreffend die alternatiewe funksies van die napraat van SwA, is die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika wat van magsverhoudings en kultuurverskille spreek, onweglaatbaar. Hierdie konteks word in 2.9.4 aan die hand van die volgende bespreek:

Afrikaans wat as magstaal beskou is en moontlik steeds so beskou word (2.9.4.1), die verbintenis tussen taal en ras in Suid-Afrika (2.9.4.2), taal en kommunikasie in die Suid-Afrikaanse gemeenskap (2.9.4.3), 'n algemene perspektief op Suid-Afrika (2.9.4.4) en die mense van Suid-Afrika (2.9.4.5).

2.9.2 Oorsig van werk wat gedoen is

Volgens Hendricks (2012:44-63) kan die verskillende variëteite van Afrikaans vanuit twee perspektiewe, naamlik 'n hiërargiese perspektief en 'n gelykevlakperspektief, beskou word. 'n Sterk stigmatisering van die variëteite van Afrikaans het vroeërjare reeds ontstaan (Hendricks, 2012:44, 49). Hierdie stigmatisering staan in verband met "mense van kleur" en "hang ten nouste saam met, wat genoem kan word, 'n hiërargiese perspektief op variëteite waarvolgens Standaardafrikaans as prestige-variëteit voorgehou word." (Hendricks, 2012:44). Hierdie perspektief het 'n negatiewe impak op variëteite soos Kaaps, Griekwa-Afrikaans, SwA en Flaaitaal gehad (Hendricks, 2012:50). Die gevolg van die talige toedrag van sake uit die apartheidsera het "geresulteer in die verdeling van die Afrikaanse taalgemeenskap deur die kleurskeidslyn asook in die uitstoting van bruin en swart Afrikaans moedertaalsprekers" (Hendricks, 2012:44, 50). Hierteenoor word variëteite vanuit die gelykevlakperspektief, volgens die aanname beskou "dat die konstituerende variëteite van Afrikaans prinsipieel gelykwaardige kommunikasiekodes is en derhalwe bejeën behoort te word as eenhede op gelyke vlak." (Hendricks, 2012:51).

Die hiërargiese perspektief bied 'n moontlike verduideliking vir sensitiwiteit wat rondom die napraat van SwA deur AM's kan ontstaan. Hierdie sensitiwiteit kan moontlik tot konflik tussen AM's en ATM's lei en om hierdie rede sal AM's selektief wees met betrekking tot die omstandigheid waarbinne hulle SwA napraat. Dit is wel nie te sê dat SwA nagepraat is met die doel om 'n ATM te affronteer nie. Indien die gelykevlakperspektief geld, sou SwA en StA as variëteite met 'n gelyke waarde beskou word. Hierdie perspektief kan weer 'n groter rustigheid ten opsigte van die napraat van SwA meebring, aangesien een variëteit nie 'n hoër waarde as die ander het nie.

Navorsingsprojekte wat reeds oor SwA aangepak is, behels onder meer die volgende: Kotzé (1977) doen 'n MA-verhandeling naamlik 'n *Sosiolinguistiese ondersoek na die Sintaktiese, Morfologiese en Leksikale afwykings in die Afrikaans van Xhosas*. Kroes lewer in 1979 'n referaat waartydens hy die redes waarvoor en waarom swart mense werklik Afrikaans aanleer en gebruik, bevraagteken. Klopper (1981) lewer weer sy bydrae en voltooi sy MA-verhandeling: *Die stand van Afrikaans onder die Suid-Sotho in die RSA: 'n sosiolinguistiese ondersoek*. Stoltz voltooi in 1982 haar MA-verhandeling getiteld *Gepidginiseerde Afrikaans in wit-swart-interaksie*.

In hierdie werk beskryf Stoltz die kenmerke van GpA soos dit deur blanke AM's gebruik word, deur na onder meer versteurings en aanpassings te verwys.

Van Wyk (1983) gee 'n beskrywing van GpA en dui die onderskeid tussen GpA en SwA aan wat as die hoofstuk *Gepidginiseerde Afrikaans* in die versamelwerk *Taalverskeidenheid: 'n Blik op die spektrum van taalvariasie in Afrikaans* gepubliseer word onder redaksie van Claassen en Van Rensburg (1983). Setshedi (1987) se MA-verhandeling onder die opskrif *Versteuringspatrone in die Afrikaans van die Tswanasprekende* word toegeken. Van Rensburg (1989) gee ook 'n oorsig van die verskillende soorte Afrikaans en toon die kenmerke van SwA volgens uitspraak en sintaksis. De Wet doen 'n studie getiteld *Swartafrikaans as niestandaardvariëteit van Afrikaans*, wat in 1993 gepubliseer word. In 1995 voltooi Wela sy MA-verhandeling getitel *Die rol van moedertaalversteuring in die Afrikaans van Zoeloesprekende leerlinge* en verwys ook onder meer na die interne variëteit wat by SwA as niemoedertaalvariëteit kan voorkom. De Wet voltooi hierna haar PhD in 1996 met die titel *Swartafrikaans as 'n aanleerdersvariëteit in die Vrystaat*.

Van Jaarsveld, Jenkins en De Wet (2001) doen ook 'n studie oor taalverskeidenheid ten opsigte van die intertaalteorie en dui die intertaal-kenmerke van SwA in die Vrystaat asook dié van Oranjerivierafrikaans aan. In 2009 skryf De Wet die hoofstuk *Swartafrikaans* wat as deel van *Halala Afrikaans* (vgl. Hugo, 2009) uitgegee word. Dyers (2010) bepaal in 'n inskrywing op *Litnet* of 'n nuwe status vir SwA nodig is in die lig van die negatiewe, politiese konnotasie wat die ontstaansjare van hierdie variëteit as agtergrond het. Volgens haar word SwA hedendaags, soos die ander variëteite van Afrikaans, as geïntegreerd en aanvullend tot veral die jeug se taal, gebruik. Hendricks (2012) bied twee verskillende perspektiewe op die variëteite van Afrikaans, naamlik 'n hiërargiese perspektief en 'n gelykevlakperspektief. Otto (2014) verwys na SwA as etnolek in die hoofstuk *Sosiolinguistiek* as deel van die versamelwerk *Kontemporêre Afrikaanse taalkunde* (vgl. Carstens & Bosman, 2014).

2.9.3 Eienskappe van SwA

Van Rensburg, (1989:461) deel die kenmerke van SwA in volgens uitspraak en sintaksis. Van Wyk (1983:165-167) onderskei weer tussen sintaksis, leksikale aanpassings en fonologiese aanpassings. Van Jaarsveld *et al.* (2001:152-154) verdeel die eienskappe in drie komponente, naamlik morfologiese eienskappe, sintaktiese eienskappe en leksikon. Enkele voorbeeldeienskappe word aangedui soos saamgestel uit die navorsing van De Wet (2009:157-160); De Wet (1993:173-185) en Van Rensburg (1989:461):

- Onverboë attributiewe adjektief
 - Ek is baie goed speler (goeie)

- Saam met-konstruksie
 - Hulle wil *saam* met hom praat
 - Sy speel *saam* met die pop
- Woordvolgorde: Posisie van die werkwoord
 - Hoofsin: Ek *wil slaag* my standerd tien. (Ek *wil* my standerd tien *slaag*.)
 - Bysin: ... sodat ek *kan* alles *doen* vir hulle. (... sodat ek alles vir hulle *kan doen*.)
- Besittingsaanduiding
 - Die vel *van* hom (sy vel)
 - Wie is die pa *van* jou? (Wie is jou pa?)
- Lidwoorde: *die, 'n, geen*
 - Toe ek *die* baba was ... ('n)
 - *Die* radio Xhosa was daar (Geen lidwoord)
- Ontkenning: Oortollige of slegs een merker
 - Hy wil ook *nie* werk soek. (Hy wil ook nie werk soek *nie*.)
 - Moenie worrie. (Moenie worrie *nie*.)
- Voegwoorde: *as* en *wanneer* i.p.v. *toe*
 - *As* ons was in Kroonstad. (*Toe* ons in Kroonstad was.)
 - *Wanneer* ek die eksamen geskryf het. (*Toe* ek die eksamen geskryf het.)
- Voorsetsels
 - Die pad is vol *van* water
 - Ons luister *aan* hom (na)
 - Hy dink nie *van* ander mense nie (aan)
- Werkwoorde: *loop* i.p.v. *gaan*, *soek* in plaas van *wil hê/wil wees*, *weet* i.p.v. *ken*
 - Sy *loop* skool. (Sy *gaan* skool)
 - Ek *maak* voorbeeld. (Ek *gee* 'n voorbeeld)
- Engelse invloed
 - Later vertel die seun my *al* wat gebeur het (alles, Eng.: "all")
 - Ek sal jou nooit vertel *al* die storie. (die *hele* storie)

- Die gebruik van *mooi*
 - Jy het 'n *mooi* hart vir ander mense. (Jy het 'n goeie hart)
- Uitspraak
 - *mar* i.p.v. maar
 - *gakry* i.p.v. gekry
 - *skrou* i.p.v. skree/skreeu

Bogenoemde eienskappe wat SwA toon, word ook bepaal deur bepaalde strategieë wat AM's aanwend. Volgens De Wet (2009:154) speel die volgende faktore 'n rol by die ontstaan van SwA: taaluniversalie, taalblootstelling, fossilerings, 'n proses van inferensie en versteuring met betrekking tot die spreker se moedertaal en kommunikasiestrategieë (De Wet, 2009:154). Sprekers wat nie in staat is daartoe om die korrekte, oorspronklike kommunikatiewe doelwit uit te voer nie, maak gebruik van implisiete en eksplisiete versoeke om hulp (De Wet, 2009:154). Doelgerigte strategieë kan onder meer gebruik word wat weer in kompensasië- en opsporingstrategieë verdeel kan word (De Wet, 2009:154). Die volgende dien as voorbeelde van kompensasiestrategieë (De Wet, 1993:183-185; De Wet, 2009:154):

- 'n Gereduseerde linguistiese sisteem bv.
 - Opheffing van geslagsonderskeid: *Sy het gedink sy (i.p.v. haar) dogter is dorp toe.*
- Kodewisseling
 - Spreker wissel tussen SwA en woorde direk uit sy/haar moedertaal
- Intertalige oordrag bv.
 - die versterkte schwa in Afrikaans: *wenke/* i.p.v. *winkel*
- Reëlveralgemening: 'n Reël in Afrikaans word toegepas in gevalle waar dit nie gebruiklik is nie:
 - Die reël vir die vorming van 'n verlede deelwoord in Afrikaans (*ge-*): *gevergeet/gevorgeet*
- Parafrasering – aangesien 'n bepaalde woord nie bekend is nie, word die konsep omskryf:
 - Bv. *die kinders van die skool* teenoor *skoolkinders*

- Woordskepping na analogie van bestaande woorde
 - Bv. Hy is *natuurlustig* – (na aanleiding van *avontuurlustig*)
- Herstrukturering – 'n sin word gebrekkig geformuleer na aanleiding van die spreker se ontoereikende taalkennis
- Die leerder begin 'n sin of uiting en vorder tot op 'n punt waar hy/sy nie meer kan voortgaan nie. Hy/sy pas dan die sinstruktuur aan sodat 'n alternatiewe vorm gebruik kan word om die kommunikasiedoelwit te bereik.

Soos die eienskappe van SwA belangrik is, speel die sosio-historiese konteks waarbinne hierdie niestandaardvariëteit van Afrikaans gebruik word, 'n ewe belangrike rol.

2.9.4 Sosio-historiese konteks

Die fenomeen wat ondersoek word, is van so 'n aard dat mense geaffronteerd kan voel wanneer hulle AM's SwA hoor napraat. In hierdie afdeling word aandag aan die sosio-historiese agtergrond geskenk. Die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika kan juis veroorsaak dat ATM's die aanname maak dat AM's ATM's wil bespot, verkleineer of affronteer deur SwA na te praat.

2.9.4.1 Afrikaans as magstaal

Taal en politiek speel 'n groot rol in hoe mense die doel van 'n gesprek verwerk en vertolk aangesien politiek deel uitmaak van mense se direkte konteks en dus ook verwysingsraamwerk. Die politiek van 'n land en in hierdie geval, van Suid-Afrika, dien as deel van die burgers van 'n land se sogenaamde “kollektiewe geheue”. Du Plessis en Du Plessis (1987:ix) verwys in die tyd van hul studie na die “gepolitiseerdheid van die Suid-Afrikaanse samelewing.” Die invloed van die politiek van Suid-Afrika tydens apartheid en Afrikaans, kom duidelik na vore.

Verder beskryf Du Plessis en Du Plessis (1987:xiv) taal as “'n sosiale bron wat gemanipuleer kan word om mense politiek te mobiliseer.” Taal en politiek hou dus direk verband met mekaar, wat weer kan deursypel na mense se verbintenis met 'n spesifieke taal. Afrikanernasionalisme het meegebring dat Afrikaans die taal van die onderdrukker geword het, met die gevolg dat dit ook 'n uitwerking op die sekondêre gebruikers van Afrikaans het (Du Plessis & Du Plessis, 1987:14; Steyn, 2014:313-318; 389-393). Hierdie konnotasie kan maklik lei tot veralgemening en stereotipering, wat AM's tydens die napraat van SwA selfs doelbewus as basis kan gebruik, om sodoende 'n bepaalde boodskap oor te dra of seker te maak dat die ontvanger die boodskap op 'n bepaalde manier interpreteer.

Die wrywing wat jare terug tussen AM's en alle andertaliges, veral ATM's, ontstaan het, word die bepaler van die spreker se bedoeling met die napraat van SwA en ook van die ontvanger se interpretasie van die boodskap (Jansen, 2010). Dit is belangrik om kennis te neem dat Afrikaans eers na 1948 meer in gebruik geneem is en vroeër in 'n groot stryd met Engels gewikkel was (Barkhuizen & De Klerk, 2012:279-280). Die draai teen Afrikaans as “magstaal” het in 1976 begin plaasvind deurdat skoolkinders van Soweto teen Afrikaans as onderrigtaal in opstand gekom het (Barkhuizen & De Klerk, 2012:280). Sedert 1994 staan Afrikaans gelyk aan en maak dit deel uit van die elf amptelike landstale (Barkhuizen & De Klerk, 2012:280).

Die intensiteit van die taalsituasie in Suid-Afrika in die 1980's, word duidelik uitgebeeld in die enkele punte soos geselekteer uit 'n referaat wat AP Brink (1988:24) geskryf het. Hierdie referaat is saamgestel rakende Afrikaans en bevryding, en dien as voorbeeld van politieke stoornisse, verskille en die gevolg hiervan op 'n taal soos Afrikaans. “Dit is 'n apartheid van die denke om te redeneer dat 'n taal (of enigiets anders) “op sy eie” kan bestaan of “op sy eie” ondersoek of geëvalueer kan word.” (Brink, 1988:24.) Taal dien as 'n poging om die self as individu en as deel van 'n gemeenskap te verstaan en te definieer (Brink, 1988:24). Teks verkeer in gesprek met konteks, die verlede en die hede, en kan nie as losstaande van 'n spreker gesien word nie (Brink, 1988:24).

Toe Europa Suid-Afrika as hul eie opgeëis het, is onderskeid getref tussen “Afrika-inwoners” en “Europese inwoners” (Brink, 1988:25). Brink (1988:25) verwys na hierdie onderskeid as “nie net 'n ‘onskuldige’ teenoorstelling van Europa en Afrika nie, maar 'n gelade onderskeid” aangesien die situasie lojaliteit kan eis teenoor óf die een óf die ander. Verder vestig Brink die aandag op die begrip “Afrikaner” wat nie na iemand met suiwer Europese of Afrika-bloed verwys nie, maar wel na iemand van gemengde bloed (Brink, 1988:26), met die gevolg dat Afrikaners tóg 'n kollektiewe onbewuste het wat weer in taal beslag vind (Brink, 1988:26).

“Ons verkeer in die ironiese situasie dat wat vandag gepropageer word as ‘alternatiewe Afrikaans’ in werklikheid die essensiële Afrikaans is: dit is die establishment se taal – Apartaans, soos dit al genoem is – wat van die spoor af is, wat gerelegeer behoort te word tot die alternatiewe.” Webb (1992:9) verwys verder na die verdelende mag van taal in Suid-Afrika, veral na afloop van die apartheidsera. Afrikaans het 'n sterk simbool van Afrikanernasionalisme geword (Webb, 1992:9). Verder is 'n verband gelê tussen die landstale en die regeringsideologie van hierdie tyd: “Aan die een kant het die Afrikaner se sterk assosiasie met apartheid meegebring dat Afrikaans gestigmatiseer geraak het. Afrikaans word tans in bepaalde belangrike kringe gesien as die simbool van manipulasie, diskriminasie en wit bevoordeling.” (Webb, 1992:9.) Weens die noue verband wat tussen taal, kultuur en bepaalde groepe bestaan, kan taal maklik as manipulerende en diskriminerende middel aangewend word (Webb, 1992:10-11).

Steyn verduidelik dat opstande wat in die sewentigerjare teen Afrikaans as skooltaal plaasgevind het, by swart mense tot 'n "verskerping van anti-wit gevoelens" gelei het wat weer 'n "groter wantroue en bitterheid" tot gevolg gehad het (Steyn, 1988:297). Volgens Steyn is die posisie van Afrikaans, gevolglik, ernstig geraak (Steyn, 1988:296). By vooruitskouing oor wat na apartheid met die taalsituasie en spesifiek Afrikaans gaan gebeur, bied Van Rensburg (1992:184) 'n positiewer blik op dié saak: Een van die vereistes wat demokrasie meebring, behels dat al die tale van Suid-Afrika, as meertalige land, as gelyk beskou word. Op grond van dié benadering, voorspel Van Rensburg (1992:184) dat die tale wat groot hoeveelhede niemoedertaal-sprekers kan akkommodeer, 'n nuwe funksie gelykstaande aan dié van 'n lingua franca sou kon verkry. In retrospeksie wil dit voorkom of Afrikaans reeds só 'n funksie gehad het en steeds het, deur middel van die variëteite SwA en GpA (vgl.2.9.4).

Volgens Van Rensburg (1992:184) sou demokrasie ook kon meebring dat onnodige verskille tussen gestandaardiseerde en ongestandaardiseerde variëteite van 'n taal verminder word. Sodoende kan sprekers van verskillende dialekte en variëteite "gesamentlike nuttigheid vir die onderling verskillende variëteite" vind waaraan verskillende sprekers met vrymoedigheid kan deelneem (Van Rensburg, 1992:184). Juis as gevolg van die veranderde politiese en taalsituasie in Suid-Afrika, is dit moontlik dat byvoorbeeld AM's met groter vrymoedigheid 'n niestandaardvariëteit soos SwA kan napraat en as deel van hul daaglikse omgangstaal kan implementeer.

2.9.4.2 *Taal en ras in SA*

Die vraag wat ontstaan is of Suid-Afrikaners enigiets wat hulle as 'n bedreiging beskou, "afmaak" om sodoende die bedreiging af te weer. Indien die uitkoms van die studie van so 'n aard is dat mense wel aanstoot neem wanneer moedertaalsprekers van Afrikaans SwA napraat, is dit nie 'n nuwe verskynsel nie. *Apartheid* speel 'n groot rol aangesien dit in hierdie tyd was dat swart mense en wit mense van mekaar geskei was en swart mense sodoende onderdruk is en dít grotendeels deur AM's (Jansen, 2009:1-10). Tydens die apartheidsjare in Suid-Afrika het daar groot etnolinguistiese probleme ontstaan (Kotzé, 1996:156). Kotzé (1996:156) het in 1995 voorspel dat AM's in die toekoms 'n registerverskuiwing sal maak. In hierdie geval verwys Kotzé wel na die verskuiwing tussen Afrikaans en Engels, maar hierdie verskuiwing kan moontlik ook betrekking hê op die registerverskuiwing tussen Afrikaans soos 'n moedertaalspreker dit sou praat, na die napraat van SwA (Kotzé, 1996:156). "'n Mens sou ook kon verwag dat kodewisseling en kodevermenging as 'n natuurlike gevolg van taalkontak toenemend sal voorkom, maar dat 'n groter taalbewussyn, ook as weerspieëling van 'n toenemend gedestigmatiseerde etnisiteit, sal lei tot 'n vermeerdering van kulturele taalprodukte deur die onderskeie taalgemeenskappe." (Kotzé, 1996:156).

Tesame met die begrip “Gedestigmatiseerde etnisiteit”, moet dit in ag geneem word dat die stigma van ’n etnisiteit van geslag tot geslag onderhou en oorgedra word (Jansen, 2010). Die destigmatisering kom wel voor aan die hand van stigmatisering byvoorbeeld die media wat stereotipes gebruik. Die stereotipe dien as die algemene vertrekpunt, maar aangesien hierdie gestigmatiseerde voorbeeld gebruik word, word mense meer gedesensitiseer as gevolg van erkenning van die stigma, maar in ’n ligte lig.

2.9.4.3 *Taal, kommunikasie en die Suid-Afrikaanse gemeenskap*

Suid-Afrika is ’n meertalige, transformerende land waarbinne taal ’n dinamiese en sentrale rol speel (Bock & Mheta, 2013:x; Ferris *et al.*, 2013:379). ’n Aksent en dialek, sosiolek en idiolek is begrippe wat tydens die bestudering van die fenomeen in gedagte gehou moet word. Aksent en dialek dui op die verskillende variasies van een taal wat in verskillende gemeenskappe voorkom (Mheta, 2013:293-294). Hierdie verskille kan gewoonlik in die grammatika, woordeskat en uitspraak waargeneem word (Mheta, 2013:294). Sosiolekte kom dikwels binne een geografiese gebied voor en die onderskeid tussen sosiolekte is sosiaal van aard (vgl. 2.6.3). Die rede hiervoor is dat hierdie grense tussen dialekte op grond van sosiale grense vasgestel word, byvoorbeeld politiese, etiese, klas-, geslags-, ouderdoms- en/of geloofsoortuigings (Mheta, 2013:294). Die laaste is ’n idiolek. ’n *Idiolek* verwys na die unieke en gemarkeerde manier waarop ’n individu volgens gewoonte, taal gebruik (Du Plessis, 1987:16; Mheta, 2013:294-295; Olsson, 2008:28-29).

In Suid-Afrika is daar sensitiwiteit tussen mense onderling as gevolg van verskille in kulturele herkoms, ras, etnisiteit en ander sake wat hiermee in verband staan. Hierdie sensitiwiteit spruit grotendeels vanuit die manier waarop die apartheidsregering swart mense in verskillende stamme probeer deel het om sodoende die behoud van die Afrikaners te bevorder (Du Preez, 1997:3; Scher, 2012:326-327). Du Preez (1997:6) wys daarop dat ’n verskil tussen interkulturele kommunikasie en intrakulturele kommunikasie bestaan. Tydens interkulturele kommunikasie ontbreek ’n kollektiewe bewussyn dikwels en moet die persone wat by die kommunikasieproses betrokke is, bepaalde aanpassings maak om sodoende misverstande te voorkom (Du Preez, 1997:3).

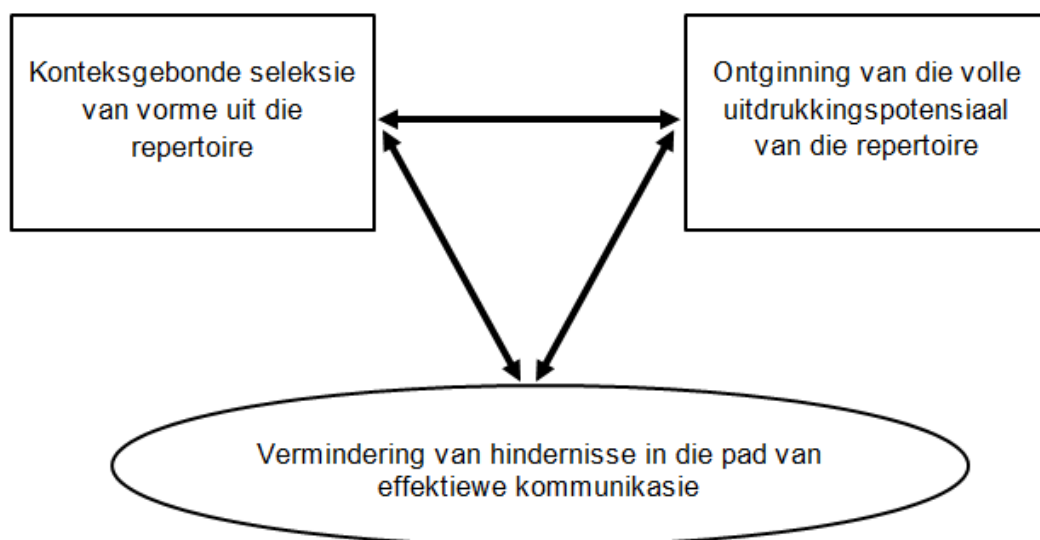
Hierdie afwesigheid van ’n kollektiewe bewussyn bring die moontlikheid mee dat ’n misverstand tussen sprekers van verskillende kulture en tale makliker kan ontwikkel as tussen sprekers met ’n ooreenkomstige kulturele agtergrond. Vanweë Suid-Afrika se geskiedenis, waar daar teen ATM’s gediskrimineer is, kan hierdie interkulturele misverstande emosioneel swaarder belaaie wees as normaalweg. As gevolg hiervan is dit moontlik dat Afrikataalsprekendes wat aanhoor hoe AM’s SwA napraat, geaffronteerd kan voel aangesien hulle bykomstige betekenis daarin lees. Aan die anderkant is dit ook moontlik dat die AM’s juis die sosio-historiese konteks

aanwend om te affronteer. Afhangend van die faktore waarna verwys word, kan 'n kollektiewe bewussyn as aan- of afwesig beskou word. In hierdie geval is die kollektiewe bewussyn van taal tussen die twee betrokke groepe byvoorbeeld afwesig, maar die kollektiewe bewussyn van die politieke geskiedenis van Suid-Afrika is aanwesig.

Deur van die veronderstelling uit te gaan dat tweetalige of meertalige sprekers 'n gekompliseerde repertoire van linguistiese strukture het om uit te kies, beskryf Matras (2009:4-6) die interspel in kommunikasie tydens 'n taalkontaksituasie soos volg: tydens die proses word hierdie sprekers uitgedaag om die korrekte elemente van hul taalrepertoire te selekteer en op die regte geleentheid te implementeer. Hierdie proses word beskou as deel van 'n linguistiese sosialiseringproses en maak 'n sentrale deel uit van kommunikasie in 'n meertalige situasie (Matras, 2009:4). Tydens só 'n situasie waar taalkontak plaasgevind het, speel twee faktore 'n rol: lojaliteit teenoor 'n stel norme wat die konteksgebonde seleksieproses van elemente vanuit 'n repertoire reguleer, asook die behoefte om alle elemente in die repertoire ten toon te stel, ongeag situasionele beperkings (Matras, 2009:4).

Die balans tussen hierdie twee faktore word bepaal deur die behoefte om problematiese aspekte wat in die pad van effektiewe kommunikasie staan, te verwyder (Matras, 2009:4). In die geheel gesien, dien hierdie proses as bewys daarvan dat meertalige sprekers nie een van die tale blokkeer of afskakel wanneer hulle een van die ander tale tydens kommunikasie gebruik nie, maar hulle het deurlopend die hele, komplekse linguistiese repertoire tot hul beskikking (2009:5). "Contact-induced language change is thus ultimately the product of innovations that individual multilingual speakers introduce into discourse in a multilingual setting ... functionality, synchronic and diachronic manifestations of contact are therefore inseparable." (Matras, 2009:5). Vervolgens word die interaksie tussen die verskillende faktore uitgebeeld in Fig. 2.5.

Fig. 2.5: Skematiese uiteensetting van die interspel van faktore in kommunikasie in taalkontaksituasies (Matras, 2009:5)

Wanneer 'n AM SwA kan napraat vorm dit deel van sy of haar taalrepertoire. Die napraat van SwA kom in sosiale omgewings en situasies voor; daarom kan dit as deel van 'n linguistiese sosialiseringproses beskou word. Vir die AM is dit belangrik om vanuit hierdie taalrepertoire met bepaalde norme as oorwegende faktor, die “korrekte” elemente te kies om in verskillende kontekste te gebruik met die uiteindelijke doel om die funksie wat hy of sy nastreef deur SwA na te praat, suksesvol te kan bereik. Na afloop van die seleksieproses kan die AM bepaal of dit relevant en gepas is om SwA na te praat, al dan nie. Om hierdie rede kan dit moontlik wees dat AM's SwA onder mekaar sal napraat, maar nie in die direkte omgewing of teenwoordigheid van 'n ATM nie.

Kontak tussen 'n AM en 'n ATM het dus nie alleen die gevolg dat beide sprekers se taalrepertoire uitgebrei word nie, maar bring ook 'n groter bewustheid by die sprekers mee wanneer bepaalde taalelemente in verskillende kontekste geselekteer word.

2.9.4.4 Algemene perspektief op Suid-Afrika

Von Wissel (1991:68) verduidelik dat die oorsaak van vooroordeel, woede en vrees is en dat hierdie elemente geskiedkundig en emosioneel van aard is en daarom ook moeilik elimineerbaar. Met geskiedkundige onregte wat voor en na apartheid in Suid-Afrika plaasgevind het in ag genome, kan vooroordeel steeds as vuur dien wat mense in 'n negatiewe rigting afleidings kan laat maak (Jansen, 2010). Hierdie rigting behels óf die verkeerde aanname deur die ATM betreffende die motivering van 'n AM wat SwA praat óf dit gee die AM 'n platform wat gebruik kan word om juis ATM sogenaamd verbaal te na te kom. Die sosio-historiese agtergrond/konteks van ons land kan, aan die ander kant, ook as platform dien om juis oper verhoudings te bewerkstellig. 'n Meer feitelike benadering word gevolg. Daar is oper grense en mense kan makliker mekaar se taalvorme aanneem en as unieke, saamgestelde taal gebruik – iets wat eie is aan Suid-Afrika as multikulturele en meertalige land (Rule, 2004:329).

2.9.4.5 Die mense van Suid-Afrika

Vir mense is dit onmoontlik om nie te kommunikeer nie. Elke individu is uniek met betrekking tot sy/haar kommunikasiewyse (Coulthard, 2004:431) wat die moontlikheid van die aanvullende rol van SwA in die AM se taalrepertoire bevestig. Suid-Afrika bevat 'n groot verskeidenheid kulture, verskille en uitdagings as gevolg hiervan. Verskille tydens interkulturele kommunikasie word deur faktore beïnvloed, byvoorbeeld persepsies, agtergrond en onderrig, taal en norme (Mannikam, 1991:69). Persepsies word vanuit 'n persoonlike verwysingsraamwerk gevorm waar tyd en so ook die sosio-historiese 'n beduidende rol by effektiewe kommunikasie speel (Mannikam, 1991:70). Wanpersepsies kan veral tydens interkulturele kommunikasie tot ontevredenheid lei, wat weer wrywing meebring tussen die betrokke partye (Mannikam, 1991:71).

Tydens die voorkoms van die bestudeerde fenomeen word SwA tussen sprekers van dieselfde taal en dus heel moontlik kultuur ook gebruik. Die probleem tree na vore by die ontvanger se kultuur wat betrekking het op SwA. Aangesien die sprekers en die eksterne ontvanger uit verskillende kulture afkomstig kan wees, bestaan die moontlikheid dat wanpersepsies aangaande die bedoeling waarmee die sprekers SwA napraat, gevorm kan word. Dit is ook moontlik dat die sprekers 'n wanopvatting het van die sensitiviteit rakende die eksterne ontvanger: word hierdie persoon geaffronteer of geensins nie? Om SwA as konsep volkome te verstaan is dit belangrik om die oorsprong van GpA te verstaan. GpA neem vorm aan deur middel van die aanpassingsbeginsel. Hierdie beginsel tree in werking wanneer AM's hul taal vereenvoudig om by 'n spreker, wat probleme ondervind om die taal te praat, aanpas (Van Wyk, 1983:162). SwA, daarenteen, is Afrikaans soos dit deur 'n Bantoetaal-spreker gepraat word (Van Wyk, 1983:163). Aangesien daar so 'n noue verband getrek kan word tussen hierdie twee variëteite, deel 'n mens in Stoltz (1982:iv) se bekommernis oor die negatiewe effek wat die onoordeelkundige gebruik van GpA op die ATM se houding teenoor Afrikaans het. In hierdie geval sal die bekommernis wel wees oor die effek wat napraat van SwA deur die AM op verhoudings tussen die betrokke taalgebruikers kan hê. In sommige gevalle is dit moontlik dat die AM juis hierdie sensitiviteit benut om 'n bepaalde funksie te vervul.

2.10 BESPREKING

SwA as niestandaardvariëteit van Afrikaans kan deel uitmaak van die individu se taalrepertoire aangesien SwA en GpA reeds sogenaamde filiale van Afrikaans is. Die ATM is, hierteenoor, die spreker wat ook eienaarskap van hierdie variëteit kan eis aangesien hy/sy die eintlike "spreker" van SwA is. Op hierdie manier speel die mate van identiteit en vereenselwiging met die bepaalde niestandaardvariëteit 'n groot rol by die interpretasie en dus ook die geslaagdheid van die funksie (vgl. 2.4.2; 2.5.2; 2.7.4). Die alternatiewe funksie van SwA verkry outomaties 'n nuwe betekenis in die lig daarvan dat die verskil in eienaarskap van hierdie niestandaardvariëteit se hoof bepalende faktor in die politieke konteks lê wat vroeër in Suid-Afrika 'n rol gespeel het (vgl. 2.9.4). Die wyse waarop die historiese politieke konteks van Suid-Afrika na die hedendaagse politieke konteks verander het, moet ook tydens hierdie studie in gedagte gehou word. Die sensitiviteit wat deur die konteks veroorsaak en meegebring word wanneer SwA deur AM's nagepraat word, kan tot verdere probleme tussen ATM's en AM's lei.

Een van die oorsake van sensitiviteit wanneer AM's SwA napraat, is die direkte assosiasie wat tussen 'n bepaalde taalvariëteit en 'n spesifieke etniese groep gemaak word, hetsy deur die groep self of deur 'n ander groep. Wanneer hierdie variëteit dan deur een etniese groep in 'n ligte trant of spottenderwys gebruik word, is dit vir die etniese groep van wie die taal of variëteit wat met hul geassosieer word, nagepraat word, moontlik om geaffronteerd te voel. Die etniese

groep wat met opset die taal of variëteit van die ander etniese groep napraat, of dit spottenderwys gebruik, dui ook sodoende die definitiewe verskil tussen die twee groepe aan. In hierdie geval word die definitiewe verskil tussen StA en die “gebroke” SwA versterk wanneer AM’s SwA napraat.

Die alternatiewe funksie van SwA as pidgin kan in teenstelling met die vry “regime” ná apartheid gebruik word, of juis ’n goeie spieëlbeeld wees van hoe sake positief verander het, afhangend van die doel waarmee die spreker SwA gebruik. Vermenging tussen rasse kan vryer gebruik of misbruik van mekaar se taal meebring. AM’s kan SwA, wat eie is aan ATM’s, gebruik as aanvullend tot AM’s se taalrepertoire. Hierteenoor kan AM’s, SwA misbruik om ATM’s doelbewus te affronteer. Taal kan op hierdie manier rassisme aandui (vgl. Alves, 2009). Ferris *et al.* (2013:382) definieer rassisme as: “... discrimination or prejudice directed at a person based on the belief that members of different ‘races’ possess inherited attributes which make them superior or inferior.” Rasse is vroeër in Suid-Afrika onder meer ook volgens taal geklassifiseer (Ferris *et al.*, 2013:381). As gevolg van die apartheidsisteem het mense al hoe meer bewus geraak van verskille tussen rasgroepe en die status wat aan so ’n groep toegeskryf is, wat weer tot rassisme kon lei (Ferris *et al.*, 2013:381). Dit is moontlik dat die effek van apartheid tot hedendaagse rassisme met behulp van taal, kan lei.

Ntshangase (2002:407) se verduideliking van taal is direk van toepassing op die napraat van SwA deur AM’s wat eintlik as nie-gebruikers beskou word: “Languages are not abstract entities but important social and historical phenomena which bind, and sometimes reflect cleavages within, communities. Thus, Iscamtho reflects an urban identity and, at the same time, the social barriers between its users and non-users...” SwA kan ’n samebindende rol tussen die gebruikers van SwA self en die nie-gebruikers speel, of SwA kan skeiding meebring. Die moontlikheid bestaan immers ook wel dat AM’s SwA napraat om sodoende ’n mate van solidariteit tussen AM’s en ATM’s te probeer bewerkstellig. Die geslaagdheid hang wel suiwer af van die ATM se interpretasie wanneer ’n AM SwA napraat. Die geslaagdheid van die alternatiewe funksie van SwA hang af van die mate waarin die bedoelde en die waargenome funksie ooreenstem. Die geskiedenis van Suid-Afrika wat as verwysingsraamwerk dien, speel ’n prominente rol by die geslaagdheid van die funksie.

Die fenomeen wat ondersoek word, is ’n produk en aanduider van verskil:

- deur SwA na te praat toon die AM eksklusiwiteit van ’n etniese groep aan,
- die vestiging van identiteit en daarom ook die verskil tussen die individu wat SwA napraat en die individu wat dit nie napraat nie,
- ooreenkoms tussen individue wat wél SwA napraat wat weer lei tot die eksklusiwiteit van die betrokke individue binne ’n groep,

- die moontlikheid van “welsprekendheid” aangesien die akkurate napraat van ’n taal of variëteit ook as uitdaging beskou kan word,
- die aantoon van verskil wat die formaliteit van ’n saak of omstandigheid betref, en
- variasie in die individu se eie taalrepertoire.

Die gebruik van taal met ’n afbrekende bedoeling kan moontlik ’n inherente beskermingsmetode van die self of eie identiteit vorm. Aangesien die individu ’n bepaalde taal of variëteit as voorstelling van sy/haar identiteit beskou, is dit moontlik dat die individu, wanneer hierdie taal of variëteit deur ’n lid van ’n ander etniese groep nagepraat word, hulle direk vereenselwig met die fenomeen (Jansen, 2010; Kotzé, 1996:154-155). Om hierdie rede is die individu en daarom ook die groep met die ooreenkomstige eienskappe sensitief vir die rede vir die gebruik of napraat van die groep se taal of variëteit (Jansen, 2010; Kotzé, 1996:154-155). Wanneer SwA deur ’n AM nagepraat word, moet die “positiewe” moontlikheid van gebruik nie uitgeskakel word nie. Indien ’n AM, SwA bloot as aanvullend tot sy of haar taalrepertoire gebruik, kan dit ook ’n metode wees om ’n bepaalde identiteit vas te stel deur hom of haar met behulp van taalgebruik van ander te onderskei. In beide bogenoemde gevalle sal die spreker ook van inklusiwiteit en/of eksklusiwiteit gebruik maak om sy/haar identiteit uit te beeld.

’n Pidgin word soms ’n hulptaal of “auxiliary language” genoem aangesien dit die kommunikasie in moeilike omstandighede vergemaklik met hulp of bystand. ’n Pidgin beskik oor ’n linguistiese struktuur, alhoewel dit dikwels uit ’n sisteem ontstaan wat linguisties en sosiaal onstabiel is, naamlik ’n jargon (Mühlhäusler, 1986:147; Singh, 2000:2). Dit is moontlik dat wanneer SwA tussen AM’s gebruik word, SwA se pidginfunksies na jargonfunksies verander. Die rede hiervoor kan lê in die konteksverskuiwing van noodgedwonge kommunikasie na sosiaal-spesifieke kommunikasie (Singh, 2000:2). Die napraat van SwA kan byna, net soos ’n pidgin, ook as ’n “hulptaal” beskryf word, maar ook nie in die gewone sin van die woord nie. Soos reeds genoem, dien ’n hulptaal as kruk om kommunikasie, in hierdie geval tussen ’n ATM en ’n AM, te vergemaklik. Die hulpverlening skuif na ’n “hulptaal” met meer pragmaties gedrewe funksies (vgl. 2.3).

Volgens Sebba (1997:16) is daar in wese geen behoefte tussen sprekers wat dieselfde taal of ’n variëteit van ’n taal gebruik, om ’n ander taal tussen mekaar te gebruik nie: “Clearly, two people who both speak one language or dialect – or even different dialects of the same language – have no essential need for any other language in order to communicate with each other. It is only when a common first language is lacking that people necessarily have to find other strategies in order to communicate”. ’n Pidgin kan ook as sosiaal neutraal beskou word: “Pidgins may also have a social advantage, in that because they are no-one’s native language, ‘all speakers are equal’ – there are no native speakers with a ‘superior’ knowledge of the

language. Pidgins may therefore be seen as socially neutral, even though they may also have low status.” (Sebba, 1997:17). Hierdie stellings bevraagteken ook die benaming GpA.

Beide hierdie stellings skiet tekort wanneer die napraat van SwA deur AM's in oorweging geneem word. Sebba (1997) se eerste stelling lê slegs klem op noodsaaklike funksies wat 'n pidgin vervul. Die alternatiewe funksies wat 'n pidgin vervul wanneer twee sprekers van dieselfde taal 'n pidgin gebruik, word inherent uitgeskakel of beskou as minder essensieel. Hierdie alternatiewe funksies dui daarop dat 'n pidgin moontlik meer dinamies van aard is as wat in die literatuur te kenne gegee word. Die alternatiewe funksies van SwA is noodsaaklik vir effektiewe kommunikasie vir die sprekers wat hierdie pidgin napraat. Al is die doel met die napraat van SwA negatief of positief, verkies die sprekers hierdie niestandaardvariëteit aangesien die sprekers hierdie vorm heel waarskynlik op die gegewe oomblik as die mees akkuraat beskrywende opsie geselekteer het uit sy of haar individuele taalrepertoire. Die doel waarmee 'n AM SwA napraat, is daarom nie dat die AM noodwendig genoodsaak is om hierdie niestandaardvariëteit te gebruik nie, maar dat die gebruik daarvan goeie en akkurate moontlikhede bied om die oorhoofse kommunikatiewe funksie te bereik.

In hierdie hoofstuk is die moontlikheid dat 'n pidgin verskuif na dié ooreenkomstig 'n jargon se funksies verduidelik. Wanneer 'n AM SwA napraat, kan dit wees om onder meer inklusiwiteit binne 'n sosiale groep te vestig; sodoende ook eksklusiwiteit buite hierdie groep. Hierdie funksies stem direk ooreen met dié van 'n jargon. Die moontlikheid dat die alternatiewe funksies van SwA ook dikwels gelyktydig ingespan kan word om meer as een doelwit tegelykertyd te bereik moet tydens die empiriese ondersoek in gedagte gehou word.

Pidgins en kreoolse is dikwels meer sosiaal gelaai as wat dit mag voorkom weens die konteks waarbinne 'n pidgin en 'n kreools ontstaan (vgl. 2.7.2, 2.7.4). Om hierdie rede en ook die omstandighede waarbinne SwA ontstaan het, is mense moontlik meer ingestel op en sensitief oor die gebruik van SwA, veral deur sprekers van die superstraattaal, naamlik Afrikaans. “All speakers are equal” (Sebba 1997:17) moet eerder ruimte maak vir: “All speakers are equal, but sometimes perceived as unequal. This perception of equality depends on the context within which the pidgin language is used and with the function that it is to fulfil, borne in mind”.

2.11 SAMEVATTING

Binne die teoretiese kontekstualisering is die verbintenis tussen taal, konseptualisering en kognisie aangedui en bespreek. Sodoende word 'n teoretiese agtergrond daargestel vir verdere bespreking van die relevante teoretiese elemente. In die bespreking van die pragmatiek word die belangrikheid van taalgebruik in konteks aangedui. Binne hierdie afdeling word aandag gegee aan 'n taalhandeling as die handeling wat die gevolg vorm wanneer 'n spreker 'n uitlating

gemaak het. Gespreksvoorwaardes en taalhandelinge dui op die elemente wat in plek moet wees vir die gewenste taalhandeling om uitgevoer te word. Hoflikheid en aansien dui weer op die gespreksdeelnemers se reaksie op 'n boodskap. Die reaksie van die persoon wat by die kommunikasieproses betrokke is, word ook deur sosiale posisie beïnvloed. Mag en gesag speel daarom 'n definitiewe rol in mense se benaderings tot interpretasies van 'n boodskap of uitlating. Hierna word die verband tussen iemand se interpretasie en die konteksgebondenheid van 'n uitlating, ook aangedui.

Aangesien taal 'n sosiale verskynsel is, is kortliks aandag aan die sosiologies-teoretiese agtergrond geskenk. Die drie verskillende sosiologiese perspektiewe word aangeraak met spesifieke aandag aan die funksionalistiese perspektief. Hierdie perspektief is grootliks relevant aangesien die napaat van SwA deur AM's 'n spesifieke funksie binne die samelewing of binne 'n sosiale- en/of taalgemeenskap moet hê. So 'n gemeenskap is nie noodwendig homogeen nie. Interkulturele kommunikasie in veral 'n land soos Suid-Afrika, is onvermydelik en speel 'n baie belangrike rol om interkulturele verhoudings gesond te hou. Weens verskille tussen kulture, kan verhoogde spanningselemente tydens interkulturele kommunikasie meegebring word. Hierdie eienskap van interkulturele kommunikasie is belig deur na identiteit, vreemdelingetaal, Gastarbeiterdeutsch, konnotasies wat deur sprekers aan taal toegeken word, etnisiteit en etnolekte te verwys. Aangesien SwA 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans is, is 'n bondige beskrywing van nog niestandaardvariëteite en variëteite wat onder meer Afrikaanse elemente bevat, gegee. Aandag word ook aan BSAE en Marokkaans-Nederlands gegee wat ooreenkomstige eienskappe met SwA en die napaat van SwA deel.

Met multikulturele kommunikasie in gedagte, dien taalkontak as agtergrond waarteen 'n pidgin en daarom ook SwA, beskou moet word. Die verskillende konsepte wat bespreek word behels: standaardtaal en taalideologie, taal en nasionale identiteit, taalintegrasie, taalvariasie, kodevermenging/-wisseling en taalkontak. Sodoende word die moontlike aanvullende rol wat 'n variëteit soos SwA tot die individu se taalrepertoire kan speel, as oorweging daargestel.

Vanweë die ooreenkomstige eienskappe tussen SwA en pidgins, word pidgins bespreek met spesifieke verwysing na 'n aanleerdersvariëteit en die intertaalteorie. Jargon en 'n kreools kan, net soos pidgin, ook op die taalaanleerdersklien geplaas word. Daar word wel by jargon onderskei tussen jargon as voorloper van 'n pidgintaal en jargon as taal wat tot 'n bepaalde konteks of kring beperk is. Om die alternatiewe funksies van SwA te bepaal, word ook aandag gegee aan die funksies wat bogenoemde begrippe moet vervul. Die funksies wat 'n pidgin oorspronklik vervul word met die funksies van 'n jargon vergelyk. Sodoende kan die moontlikheid bepaal word of SwA se alternatiewe funksies tydens die napaat van SwA deur AM's, met die funksies van 'n jargon ooreenstem.

SwA en GpA staan in 'n nou verwantskap met mekaar. Voor 'n oorsig van die werk wat oor hierdie variëteite gedoen is gegee word, word die basiese eienskappe van GpA, SwA en die napraat van SwA in tabelvorm vergelyk. Hierna word aandag geskenk aan die konteks en sprekers wat 'n invloed op die persepsie van en gevoel teenoor hierdie variëteite kan hê. Vir die doeleindes om verder 'n duidelike onderskeid aan te dui tussen SwA en die napraat van SwA, word ook meer breedvoering aandag aan die kenmerke van SwA geskenk. Die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika en die moontlike invloed op SwA, GpA en die napraat van SwA dien as tweede laaste afdeling van Hoofstuk 2. Ten slotte word 'n bespreking van enkele sake gehou wat ook tydens die empiriese gedeelte van die studie in gedagte gehou moet word.

Ten einde die navorsingsvrae rondom pidgin asook SwA en die konteks daarvan te bespreek, is daar in hierdie hoofstuk na enkele teoretiese konsepte gekyk. In hierdie verband is pragmatiek, die funksionalistiese perspektief uit die sosiologie, interkulturele kommunikasie asook taalkontak bespreek. Met hierdie agtergrond kon pidgins (veral ook in kontras met kreoolse en jargon) en uiteindelik die funksies van pidgins en jargon ondersoek word. Dit is duidelik dat 'n hele aantal uiteenlopende veranderlikes en kontekstuele faktore 'n invloed op die gebruik van die ondersoekte fenomeen asook die navorsing daarvan sal inhou.

Die relevansie van die teoretiese inligting in praktyk, word aan die hand van 'n empiriese ondersoek getoon. Hierdie ondersoek word in Hoofstuk 3 uiteengesit en bespreek.

HOOFSTUK 3: EMPIRIESE ONDERSOEK

3.1 INLEIDING

Hierdie studie sal die vorm van 'n opname (Mouton, 2001:152-153) aanneem ten einde 'n breë oorsig van die alternatiewe gebruik van SwA onder lede van die onderzoekgroep te gee. In hierdie hoofstuk word eerstens aandag geskenk aan die metode, deelnemers en prosedures van die empiriese proses, waarna die empiriese data in kodes uiteengesit en bespreek word. Sodoende kan die konteks, die persepsies en die aard van die alternatiewe funksies van SwA bepaal word.

3.2 METODE

3.2.1 Kwalitatiewe navorsing

Kwalitatiewe navorsing dien as navorsingsbegrip wat as 'n oorkoepelende kategorie gebruik word vir verskeie benaderings en metodes binne verskillende navorsingsvelde (Croker, 2009:5; Snape & Spencer, 2003:2). Binne die navorsingsmetodologie, *kwalitatiewe navorsing*, poog navorsers om die prosesse sowel as die sosiale en kulturele kontekste onderliggend aan verskillende gedragspatrone, te bepaal (Nieuwenhuis, 2007:51). Hierdie navorsingsmetodologie kom handig te pas in 'n studie waar min inligting oor 'n spesifieke fenomeen bekend is, of wanneer reeds bestaande navorsing beperk is (Croker, 2009:9).

Daar is nog geen studie oor die aard van die napraat van SwA gedoen nie. Om hierdie rede is min direkte inligting tydens hierdie studie tot die navorser se beskikking, van waar die alternatiewe funksies van SwA bepaal kan word. Om hierdie rede is kwalitatiewe navorsing die geskikte navorsingsmetodologie vir hierdie studie. Een van die kwalitatiewe benaderings wat Creswell (2003:20-21) aandui, behels konstruktivistiese kenniseise, etnografiese ontwerp en waarneming van gedrag. Vanuit hierdie benadering poog die navorser om onder meer betekenis van 'n fenomeen, vanuit deelnemers se beskouings daarvan, vas te stel (Creswell, 2003:20; vgl. Merriam, 2002:4). Om inligting van die respondente te verkry, is 'n bepaalde proses tydens data-insameling gevolg.

3.2.2 Insameling van data

Die volgende fases is tydens die data-insamelingsproses gevolg: Nadat die konsepvraelys deur die Etiekkomitee goedgekeur is, is die vraelys verder verfyn om uitgegee te word. Hierna is die groep studente wat van die onderzoekgroep deel uitmaak, geïdentifiseer en die nodige reëlins is getref. 'n Loodsondersoek is met die vraelys gedoen met 'n groep studente (n=35). Aangesien wysigings op die vraelys na afloop van die loodsondersoek op so 'n geringe skaal

aangebring is, is hierdie groep se vraelyste by die totaal (n=191) ingesluit. Dit is aanvaarde praktyk dat loodsondersoekdata tot 'n datastel gevoeg kan word (Van Teijlingen & Hundley, 2001).

Gelyktydig met die uitdeel van die vraelyste is die studente deeglik van hul reg as respondente ingelig en toestemming is deur die studente gegee dat die data soos uit die vraelys verkry, gebruik mag word. Hierna het die onderzoekgroep die vraelys ingevul. Nadat die vraelyste ingesamel is, het die navorser hiervan die data begin verwerk om te bepaal in watter mate die dataversadigingspunt bereik is. Dit was wel nodig dat verdere data ingesamel moes word ter bevestiging van wat reeds in die vraelyste gevind is. Om hierdie rede is 'n fokusgroeponderhoud met vyf bruin respondente gevoer. In dieselfde tyd is daar ook per e-pos, onderhoude met twee swart AM's gevoer. Nadat al die data ingesamel is, is die fokusgroeponderhoud getranskribeer en die e-posonderhoude is deurgewerk, waarna die data ingesleutel is. Hierdie koderingsproses is met behulp van *Atlas.ti* (2014) gedoen. Na afloop van laasgenoemde proses is die verwerkte data geanaliseer en die gevolgtrekkings aangeteken. Die gekose data-insamelingsmetode en -proses word gebruik om te bepaal of die fenomeen voorkom, waarna die data so inklusief as moontlik ingesamel word.

3.2.3 Doel van metode

Weens die feit dat die fenomeen uit eie ervaring geïdentifiseer is, moet onder meer eers bewys word dat hierdie fenomeen werklik voorkom. Deur van vraelyste en 'n fokusgroeponderhoud gebruik te maak, kan 'n reeks vrae gestel word om sodoende te bevestig: (a) of die fenomeen wat ondersoek word, bestaan, (b) of die betrokke respondent bewus is van die fenomeen en moontlik self SwA napraat, (c) en ook om die funksie daarvan te bepaal. Die hoofdoel van hierdie studie is om die alternatiewe funksies van SwA te identifiseer. Deur van verskillende data-insamelingsmetodes gebruik te maak word verseker dat die respondente wat Afrikaans as moedertaal gebruik, nie slegs tot 'n bepaalde ras beperk is nie. Binne die kwalitatiewe navorsingsbenadering word betekenis deur individue in interaksie met hul leefwêreld, gekonstrueer (Merriam, 2002:3). Deur van hierdie data-insamelingsmetodes gebruik te maak kan die konteks, houdings en persepsies van AM's en ATM's rakende die fenomeen bepaal word. Sodoende kan hierdie faktore as hulpmiddele dien om die alternatiewe funksies van SwA vas te stel. Soos reeds genoem, word verskillende instrumente gebruik om data in te samel.

3.2.4 Instrumente

Die data is deur middel van 'n semi-gestruktureerde vraelys, 'n e-posonderhoud aan twee geselekteerde sprekers en 'n fokusgroeponderhoud ingesamel. Na aanleiding hiervan word die data vanuit die gegronde teorie benader (Creswell, 2003:13; 3.4).

3.2.4.1 *Vraelyste*

Kothari (1985:100) definieer die samestelling van 'n vraelys soos volg: "A questionnaire consists of a number of questions printed or typed in a definite order on a form or set of forms." Om te verseker dat die vraelys nie die betrokke persoon se antwoorde manipuleer nie, word dit uit verskillende tipes vrae saamgestel (Maree & Pieterse, 2007:163). Die vraelys is op bepaalde punte gewysig en uitgebrei om sodoende sommige inligtingsvermoedens volgens die terugvoer van die eerste vraelys, deur middel van twee e-posonderhoude te bevestig. (Sien volledige vraelys in addendum A).

3.2.4.2 *E-posonderhoude*

Vraelyste is per e-pos aan twee swart AM's gestuur. Hier word Skutnabb-Kangas & McCarty (2006:3) se definisie van moedertaalspreker aanvaar as insluitend van eerstetaal (vgl. 2.1). Hierdie vraelys is spesifiek aan twee swart AM's gestuur en gebruik aangesien die navorsingspopulasie wat die vraelys ingevul het redelik homogeen ten opsigte van ras was, naamlik wit. Daar is eers telefonies met die gekose respondente in verbinding getree om toestemming vir die voer van die e-posonderhoud te verkry en ook agtergrond vir die vraelys te bied. Die e-posse is uitgestuur en die respondente het hul antwoorde ingevul.

Uit die terugvoer van die e-posonderhoud het dit geblyk dat die eerste respondent nie volkome verstaan het wat van hom verwag is nie. Die agtergrondinligting is weereens aan hom oorgedra waarna hy gereageer het met 'n uitbreiding op sy eerste antwoorde. Dit is duidelik dat die dubbele reaksie van hierdie respondent op 'n onbewustheid van die napraat van SwA tussen twee AM's dui. Daarenteen was die tweede respondent volkome bewus van die fenomeen wat bestudeer word. Hierdie respondent het ook, in sy e-posreaksie, telefonies bevestig wat hy in die vraelys weergegee het.

3.2.4.3 *Fokusgroeponderhoud*

'n *Fokusgroeponderhoud*strategie is op die aanname gebaseer dat groepinteraksie tot 'n breër reeks response bydra (Nieuwenhuis, 2007:90; Patton, 1990:335). Tydens hierdie metode kan respondente op mekaar se antwoorde voortbou (Nieuwenhuis, 2007:90; Patton, 1990:335). Die groep word saamgestel met die oog daarop om die verlangde teikengroep voor te stel (Nieuwenhuis, 2007:90). In hierdie geval is die fokusgroep uit 'n groep van vyf bruin⁷ individue saamgestel, van wie vier AM's en een Engelssprekend is. Die Engelssprekende respondent verstaan Afrikaans, maar dit is nie haar moedertaal nie. Die rede waarom die Engelssprekende respondent van die homogene groep wat Afrikaans moedertaalsprekers is, deel uitgemaak het,

⁷ Aangesien die term "Kleurling" in die apartheidswetgewing gebruik is en om hierdie rede 'n bepaalde konnotasie dra, word die term "bruin" gebruik (vgl. Le Cordeur, 2011:759, voetnoot 1).

is dat die Engelssprekende respondent deel uitmaak van die studentegemeenskap en die betrokke kleiner sosiale groep.

Die ideaal in hierdie geval is 'n homogene fokusgroep op grond van ras en moedertaal (Nieuwenhuis, 2007:90). Die Engelssprekende respondent het wel ook 'n geldige bydrae gelewer en kan as 'n moontlike aanknopingspunt vir verdere studie oor die napraat van BSAE tussen Engelse moedertaalsprekers dien. Hierdie lid se ouers is ook self AM's. Hierdie vyf lede kom ook uit verskillende dele van Suid-Afrika, wat weer 'n effek op hul variëteit van Afrikaans het, soos hulle ook self in die fokusgroeponderhoud aangedui het (sien ook Du Plessis, 1987:19). Met die aanvang van die onderhoud is oper, meer algemene vrae oor die onderwerp gestel om sodoende 'n ontspanne atmosfeer te skep en die respondente oor die onderwerp aan die praat te kry. Hierna is meer spesifieke vrae gestel om by die kern van die studie uit te kom (Nieuwenhuis, 2007:91).

Die basis van die vrae is saamgestel uit die oorspronklike vraelys asook die vraelyste wat tydens die e-posonderhoud gebruik is. Hierdie basisstruktuur is verder uitgebrei met behulp van vrae soos uit die studie en die fokusgroeponderhoud self benodig is. Die navorser hiervan het ook deurlopend seker gemaak dat almal 'n geleentheid gegun is om aan die gesprek deel te neem aangesien sommige respondente sterker reageer en sodoende die ander respondente in 'n mate onderdruk (Nieuwenhuis, 2007:91). Die materiaal wat gebruik is om die fokusgroeponderhoud effektief op te neem, behels 'n video- asook 'n oudio-opname en die fokusgroep se toestemming is verkry. Na afloop van die onderhoud is die data getranskribeer en gekodeer.

3.3 DEELNEMERS: ONDERSOEKGROEP EN STEEKPROEFNEMING

3.3.1 Vraelys

Vraelyste is aan 'n groep studente (n=191) by die Noordwes-Universiteit se Potchefstroomkampus, wat deur middel van 'n gerieflikheidsteekproefnemning geïdentifiseer is, uitgedeel. Die persone wat tydens hierdie empiriese deel van die studie gebruik is, bestaan uit akademiese klasse van AM-eerstejaarstudente. Vir hierdie doel is studente uit 'n akademiese geletterdheidsmodule oorweeg. Die rede vir die gebruik van hierdie klasse is dat die studente wat hierdie module moet neem, in verskillende rigtings studeer en nie noodwendig taalstudente is nie. Die verteenwoordiging van die samelewing is meer akkuraat. Indien slegs taalstudente gebruik sou word, sou dit 'n invloed op die antwoorde van die vraelys kon uitoefen aangesien hulle die lys met sterker bewustheid sou invul. Ten einde die vraelys af te rond, is 'n loodsondersoek met 'n groep seniorstudente (n=35) gedoen. Waardevolle data is reeds uit hierdie loodsstudie bekom en is om hierdie rede by die ondersoekgroep ingesluit wat die totaal

vraelyste by (n=226) uitbring. Ten tye van die loodsondersoek is slegs 'n paar stylwysigings op die vraelys aangebring.

3.3.2 E-posonderhoude

Na aanleiding van die vraelys is 'n tweede vraelys as deel van 'n e-posonderhoud saamgestel en aan swart AM's (n=2) per e-pos gestuur. Voor die lys aan hierdie twee kandidate ge-e-pos is (beide is in Gauteng woonagtig), is elkeen eers persoonlik telefonies deur die navorser genader. Sodoende kon sy aan die respondente verduidelik wat die fenomeen waarop hulle terugvoer moes gee, behels.

3.3.3 Fokusgroeponderhoud

Terselfdertyd is 'n fokusgroep ook saamgestel uit bruin AM's (n=5). Die uitkoms van die fokusgroep het anders daar uitgesien as wat vooraf gemeen is, naamlik vier bruin AM's en een bruin Engelsmoedertaal-spreker.

Bepaalde prosedures is gevolg om die data wat met behulp van bogenoemde instrumente ingesamel is, te verwerk.

3.3.4 Informele gesprekke

Aangesien die napraat van SwA deur AM's nog nie so direk nagevors is nie, het die navorser vooraf en deurlopend informele gesprekke met enkele persone gevoer om vas te stel of hierdie fenomeen wel bestaan en wat die algemene gevoel daaromheen sou wees. Die meeste lede is wél van die fenomeen bewus en het al self SwA nagepraat of/en is bewus van AM's wat ook SwA napraat. Aanvanklik, tydens die gesprekke, is die fenomeen dikwels met die gebruik van GpA verwar, waarna onderskeid getref is. Hierdie lede is deeglik bewus van die sensitiwiteit rakende hierdie saak, maar sommige vestig dadelik en doelbewus die navorser se aandag daarop dat hulle nie SwA napraat om te affronteer nie, maar bloot om hul taal as aanvullend tot hul taalrepertoire en dus as 'n bron te dien wat variasiemoontlikhede bied.

3.4 PROSEDURES

Binne hierdie kwalitatiewe studie is die *grounded theory* as benadering gekies (Creswell, 2003:13). Hierdie teorie behels dat die data induktief uit die bestudeerde fenomeen afgelei word (Strauss & Corbin, 1990:23; vgl. Merriam, 2002:7-8). Volgens dié teorie word alle inligting uit die empiriese ondersoek verkry: "Grounded theory (is a process) in which the researcher attempts to derive a general, abstract theory of a process, action, or interaction grounded in the views of participants in a study. This process involves using multiple stages of data collection and the refinement and interrelationship of categories of information" (Strauss & Corbin, 1990, 1998,

soos aangehaal deur Creswell, 2003:14; vgl. 3.2.3, 3.4.3.2). Twee hoofeienskappe van die gegronde teorie, naamlik kategorieë van data en verskillende data-insamelingsmetodes, kom prominent na vore binne hierdie studie: “Two primary characteristics of this design are the constant comparison of data with emerging categories and theoretical sampling of different groups to maximize the similarities and the differences of information.” (Creswell, 2003:14). Vervolgens word die data-ontleding, etiese aspekte asook geldigheid en betroubaarheid van hierdie studie hanteer.

3.4.1 Data-analise

Die data-analise van die kwalitatiewe response van die vraelys en fokusgroeponderhoude is induktief deur middel van *Atlas.ti* (2014) gekodeer. *Kodering* is die proses waartydens die getranskribeerde data in betekenisvolle analitiese eenhede verdeel word (Nieuwenhuis, 2007:105; Saldaña, 2009:3). Eers word verskillende kodes geskep, namate die data deurgewerk word. Sommige van hierdie kodes omvat ook sub-kodes (Saldaña, 2009:11). Die kodes word verdeel en aan die hand van drie oorhoofse kategorieë bespreek: die gebruikskonteks, die tipe funksies en die persepsie rakende die napraat van SwA. (Vgl. Saldaña, 2009:11-13).

3.4.2 Etiese aspekte

Hierdie navorsing is volgens die normale etiese navorsingsprosedure uitgevoer en is deur die Etiekkomitee van die Fakulteit van Lettere en Wysbegeerte goedgekeur – etieknommer NWU-00066-14-S7. Deelnemers is op geen wyse benadeel nie en het onder geen verpligting gestaan om aan die navorsingsproses deel te neem nie. Die deelnemers is ten alle tye ingelig oor die navorsingsprosedure en oor die doel van die studie en het ingeligte toestemming tot deelname aan die studie verleen. Deelnemers kon op enige stadium onttrek. Deelnemers se inligting is ook deurlopend privaat en anoniem hanteer. Na afloop van die studie is die bevindings op aanvraag tot die deelnemers se beskikking. Die data van die studie sal ook deur die studieleier vir rekordhouding bewaar word.

3.4.3 Geldigheid en betroubaarheid

Tydens die data-insamelingsprosesse is van verskillende data-insamelingsinstrumente gebruik gemaak (vgl. 3.2.4). Kwalitatiewe navorsing kan gedoen word aan die hand van verskillende data-insamelingsmetodes om sodoende betroubaarheid deur middel van kristallisering te bewerkstellig. In hierdie studie is van 'n vraelys, 'n fokusgroeponderhoud en e-posonderhoude gebruik gemaak. *Kristallisering* vind plaas wanneer verskillende data-insamelingsmetodes gebruik word om die betroubaarheid van die data te verhoog (Maree & Van der Westhuizen,

2007:40; Nieuwenhuis, 2007:81). Volgens hierdie strategie word die gevolgtrekkings beskou as die inligting wat as't ware duidelik word of uit die data uitkristalliseer (Nieuwenhuis, 2007:81).

As deel van die data-analise, is die betroubaarheid van die resultate van die kodering deur middel van inter-beoordelaarsbetroubaarheid verhoog. Cohen se Kappa is met behulp van SPSS (2014) bereken en die Kappa-waarde is op 0.707 ($p < 0.001$) gestel. Volgens Landis en Koch (1977:165) dui 'n waarde tussen 0.61 en 0.80 op 'n aansienlike ooreenkoms met die inter-beoordelaarsbetroubaarheid.

Simmetriese mates

	Waarde	Asimp. Standaardfout ^a	Benaderde T ^b	Benaderde Bed.
Mates van ooreenkoms Kappa	.707	.057	19.747	.000
N aantal geldige gevalle	68			

a. Nulhipotese word nie aangeneem nie.

b. Die asimptotiese standaardfout word gebruik met die aanname van die nulhipotese.

Tabel 3.1: Om die statistiese betroubaarheid van die koderingsresultate aan te dui soos dit deur middel van SPSS bereken is.

3.5 NAVORSERBESINNING

In hierdie gedeelte besin die navorser oor die ontstaan van hierdie studie. Op hoërskool het AM-leerders dikwels SwA onder mekaar nagepraat. Hierdie fenomeen het wel slegs in bepaalde “kringe” voorgekom, is tydens pouses gepraat en het 'n bepaalde “prestige” was daaraan gekoppel. Die napraat van SwA het die navorser laat wonder hoe sprekers wat self sprekers van SwA is, of iemand wat 'n nou verbintenis met dié niestandaard-variëteit het, voel wanneer hulle hoor hoe iemand SwA napraat. Nadat sy die fenomeen weer op universiteit aangetref het, het die belangrikheid van die bedoelde funksie wat SwA vervul wanneer dit van die oorspronklike gebruik na die alternatiewe gebruik verskuif, haar begin interesseer. Hierdie “verskuiwing” vind plaas deurdat SwA, wat as hulptaal tussen 'n AM en 'n ATM dien, na 'n alternatiewe gebruik verskuif wanneer dié taal tussen twee AM's gebruik word. Sodoende kan die ervaring en gevoel van die sprekers en ontvangers van die boodskap tydens die napraat van SwA ook beter bepaal word.

Hierdie studie kan sodoende as een van die pilare dien wat sensitiwiteit by mense wek aangaande die gebruik van taal. Sprekers kan deur bewuswording van die intensies waarmee sprekers taal gebruik en ook waarom hulle dit doen, groter ruimte ontwikkel vir verdraagsaamheid, wat weer lei tot versterking van intertalige bande.

Aangesien die respondente grotendeels by die Potchefstroomkampus van die Noordwes-Universiteit betrokke was, mag dit voorkom of hierdie ondersoekte verskynsel eerder 'n bepaalde sosiolek of jargon verbonde aan hierdie kampus kan wees. Die twee respondente met wie onderhoude per e-pos gevoer is, is wel nie meer by die kampus betrokke nie en beide is tans werkend in 'n ander provinsie van Suid-Afrika. Die navorser erken ook dat indien die studie dit sou toegelaat het, meer kultuurgroepe gebruik kon word aangesien daar moontlik byvoorbeeld Afrikaanssprekende Indiërs ook kan wees met Afrikaans as moedertaal. In die studie word oorhoofs aandag geskenk aan wit, bruin en swart AM's. Weereens moet beklemtoon word dat die term *moedertaalspreker* ook die term *eerstetaalspreker* insluit (vgl. 2.1).

Vervolgens word die analise van die kwalitatiewe data aan die hand van geïdentifiseerde kodes bespreek.

3.6 BESPREKING

In hierdie afdeling word die kodes in drie afdelings onderverdeel: kodes wat deel uitmaak van die gebruikskonteks van die alternatiewe funksies van SwA, die aard van die alternatiewe funksies van SwA en persepsies van die gebruik van die alternatiewe funksies van SwA. Elkeen van hierdie afdelings begin met 'n hermeneutiese netwerk om die verbintenisse en verhoudings tussen die verskillende kodes aan te dui. Elkeen van hierdie kodes word dan afsonderlik bespreek aan die hand van een of meer toepaslike aanhalings.

Aan die einde van elke aanhaling word die teksnommer eers aangedui, daarna die nommer waarvolgens die aanhaling gekodeer is bv. [5:49]. Die toepaslike aanhaling(s) word eers gegee waarna die navorser 'n geïntegreerde bespreking van hierdie aanhaling(s) doen. In gevalle waar dit nodig is word die toepaslike vraag eers aangedui om sodoende die respondent(e) se daaropvolgende antwoord(e) kontekstueel aan die leser te belig. Sommige van die fokusgroeponderhoud-antwoorde kom in gespreksformaat voor. Die rede hiervoor is ook om konteks aan die leser te bied. In laasgenoemde geval word letters gebruik om die volgende aan te toon:

- N (Navorser)
- D (Deelnemer)
- G (Groep)

Die bietjie kontekstuele inligting wat wel van die respondente beskikbaar is, kan ook 'n invloed hê op die funksie waarvoor hulle SwA napraat of bloot ook hoe hulle oor dié fenomeen voel. Aangesien verskillende data-insamelingsmetodes gebruik is en sodoende verskillende respondente betrokke is, is dit belangrik om tussen die groepe te onderskei en sodoende so akkuraat moontlik die alternatiewe funksie van SwA te bepaal.

Nommers van gekodeerde tekste (Teksnommers is deur Atlas.ti aan die tekste toegeken en volg om hierdie rede nie op mekaar nie) :

Verwerkte teks van vraelyste: ***nr. 5***

E-posonderhoud A: ***nr. 3***

E-posonderhoud B: ***nr. 8***

Fokusgroeponderhoud ***nr. 9, 10***
(Slegs een fokusgroep is gehou, al is daar twee getranskribeerde tekste vir hierdie onderhoud):

Waar nodig, word die toepaslike vraag in verwerkte vorm voor die aanhalings aangedui en daarna volg die bespreking. Response word verbatim weergegee en geen taal- en/of spelfoute is gekorrigeer nie. Tydens die bespreking word onderskeid dikwels eksplisiet tussen wit, swart en bruin AM's getref. Hierdie verwysing na verskillende rasse-groepe geskied slegs om sodoende duidelikheid te gee⁸ oor 'n spesifieke funksie of funksie-element. Onderskeid word ook eksplisiet getref aangesien min biografiese inligting van die respondente tydens die navorsingsprojek gebruik word. Die onderskeid word dus getref vir verdere definiëring en duidelikheid van die alternatiewe funksies van SwA.

Elke afdeling word ingelei waarna onderskeidelik figure 3.1, 3.2 en 3.3 volg om die relevante kodes en die verhouding tussen die kodes aan te dui. Hierdie figure word gestruktureer rondom die ooreenkomstige temas, soos deur die onderafdelings aangedui, naamlik met betrekking tot: die gebruikskonteks, die aard van en die persepsies rondom die alternatiewe funksies van SwA.

⁸ Onderskeid word getref tussen wit, swart en bruin om diversiteit aan te dui (vgl. Le Cordier, 2011:759, voetnoot 1).

3.6.1 Kodes wat deel uitmaak van die gebruikskonteks van die alternatiewe funksies van SwA

Die gebruikskonteks van die alternatiewe funksies van SwA bied duidelikheid oor wanneer en waar AM's SwA napraat. Binne die gebruikskonteks kom bepaalde moontlikhede ook voor waarom AM's SwA as geskik sal beskou om bepaalde funksies te vervul. Kontekstuele faktore gee as't ware aanleiding tot die spesifieke funksies. Konteks is wel 'n breë begrip en daarom is dit belangrik om tussen makrokonteks en mikrokonteks te onderskei. In hierdie studie word *makrokonteks* gebruik met betrekking tot die historiese en oorhoofse konteks van Suid-Afrika. Hierteenoor verwys *mikrokonteks* na die kontekstuele faktore wat direk waargeneem kan word tydens die situasie waarin AM's SwA sou napraat. *Mikrokonteks* word daarom geassosieer met die kontekstuele faktore; daardie konteks waarin individue SwA napraat. Konteks is ook belangrik aangesien dit 'n direkte invloed het op die interpretasie tydens die gebruik of aanhoor van SwA (Gumperz, 2006:388). Korrekte of verkeerde interpretasie word weer direk verbind met die geslaagtheid van die funksie (Carstens, 2003:38).

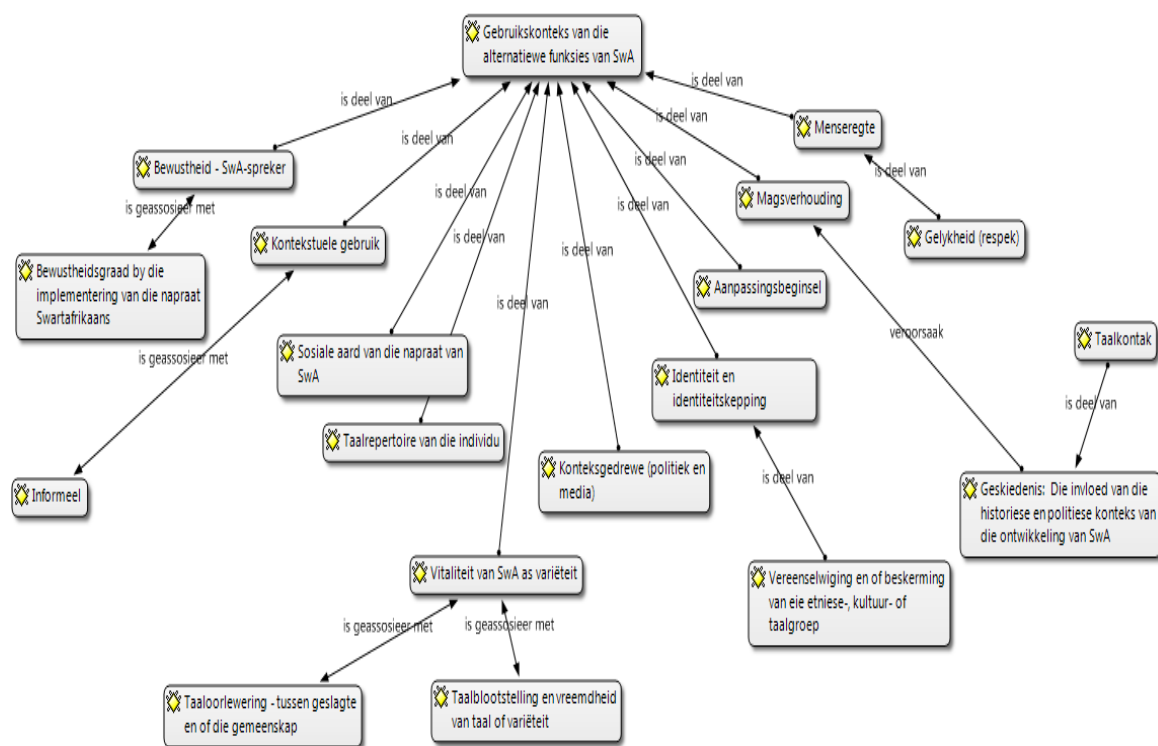

Fig. 3.1: Kodes wat deel uitmaak van die gebruikskonteks van die alternatiewe funksies van SwA.

Toepaslike vrae op kodes 1-6:

Wanneer gebruik jy hierdie soort Afrikaans? **Waarom** gebruik jy hierdie soort Afrikaans?

Kode 1: Bewustheidsgraad by die implementering van die napraat van SwA {3-1}

Wanneer ek gewoonlik redelik gesteld is op taalgebruik [5:43]

Besef dit nie altyd nie [5:47]

Wanneer 'n AM SwA napraat, is die gebruik van hierdie niestandaard-variëteit ongewoon. Die graad van bewustheid van hierdie taalgebruikverskuiwing van die spreker se “gewone” manier van praat, na die napraat van SwA verskil van spreker tot spreker. Aanhaling [5:43] dui op 'n spreker wat meer attent is op die manier waarop hy/sy praat en daarom ook weet wanneer hy/sy SwA gebruik. Hierteenoor dui die tweede aanhaling op 'n geringer graad van bewustheid wanneer hy/sy SwA gebruik. Dit is wel moontlik dat hierdie bewustheidsgraad by implementering van SwA deur 'n AM op sy/haar algemene taalingesteldheid dui. Die spreker se bewustheid van die napraat van SwA kan verder beïnvloed word deur die aan- of afwesigheid van 'n veilige omgewing. Indien 'n SwA-spreker of ATM in die direkte omgewing is, of iemand wat dalk geaffronteerd mag voel, sal die spreker moontlik met groter bewustheid kies of hy/sy wel SwA gaan napraat of nie.

Kode 2: Bewustheid – SwA-spreker (ATM) {1-2}

Hulle weet hoe hulle die taal praat [5:124]

In hierdie geval maak die respondent 'n stelling aangaande sy/haar idee oor die bewustheidsgraad waarmee ATM's SwA gebruik. Die respondent dui op hierdie manier aan dat ATM's nie so sensitief oor die saak moet wees wanneer AM's SwA napraat nie. Dit wil voorkom of die respondent sy/haar uitgangspunt regverdig deur aan te dui dat ATM's weet dat hulle manier van praat “anders” is en daarom ook oop is daarvoor dat AM's spottenderwys SwA napraat. Die ware bewustheidsgraad by 'n ATM van die “andersheid” van sy/haar manier van Afrikaans praat (SwA) moet eers vasgestel word om die mate van waarheid in hierdie respondent se uitgangspunt te bepaal. Indien die ATM nie besef dat hy/sy anders praat nie, gaan hy/sy ook nie geaffronteerd voel wanneer AM's SwA napraat nie. Die bewustheidsgraad waarmee 'n ATM SwA gebruik, kan ook deur die konteks beïnvloed word.

Kode 3: Kontekstuele gebruik {9-2}

Wanneer ek saam sekere vriende is. [5:108]

As die oomblik voorkom [5:137]

Om 'n gemaklike atmosfeer te skep [5:78]

AM's gebruik SwA in spesifieke kontekste. Bogenoemde dien as moontlikhede van verskillende kontekste en dui oorwegend op informele omstandighede. In [5:108] dui die respondent aan dat

hy/sy SwA slegs in die teenwoordigheid van sekere vriende gebruik. Die rede hiervoor is moontlik dat die respondent veilig voel in die gegewe omgewing. Dit kan wel ook so wees omdat hierdie spesifieke vriende self ook SwA kan napraat of 'n positiewe reaksie toon wanneer die respondent SwA napraat. In [5:137] dui die respondent aan dat hy/sy op enige gegewe oomblik SwA napraat. SwA bied heel waarskynlik aan die respondent op daardie oomblik die mees akkurate of maklikste manier om hom/haar uit te druk. Hierdie lukrake manier van SwA napraat bevestig die moontlikheid dat SwA as deel van die individu se taalrepertoire beskou moet word (vgl. 2.1). Verder dui nog 'n respondent in [5:78] aan dat SwA gebruik word om juis gemaklikheid binne 'n geselskap te bewerkstellig. SwA kan as 'n sogenaamde ysbreker gebruik word om 'n gesprek in die gewenste luim te plaas.

Kode 4: Informeel {31-1}

Dit is vir humor, veral onder vriende. [3:14]

Wanneer ons grappies maak tussen vriende in informele situasies [5:34]

Wanneer ek en my vriende mekaar afkraak [5:18]

AM's dui aan dat hulle SwA in informele situasies napraat. Die moontlike rede hiervoor kan gekoppel word aan die meer spesifieke kontekste soos in Kode 3 bespreek is. Die omgewing waarbinne AM's op hul gemak voel om SwA na te praat is binne informele kontekste byvoorbeeld binne 'n vriendekring. Die verband tussen humor en informele kontekste, is ook moontlik 'n rede waarom AM's aandui dat hulle SwA in informele situasies praat. Wat interessant is, is dít wat die respondent in respons [5:18] aandui, naamlik dat hulle SwA op 'n grappige, dog afbrekende manier gebruik – nie teenoor ATM's nie, maar teenoor mekaar. Die variëteit, SwA, kan moontlik 'n negatiewe konnotasie dra wat dui op minderwaardigheid. Die rede hiervoor is dat 'n niestandaard-variëteit 'in die lig van waar dit ontstaan het, beskou moet word (De Wet, 1993:172). Hierdie vorm word dan aangewend om 'n afbrekende funksie teenoor mekaar te verrig. Dit is duidelik dat die bestudeerde fenomeen tydens sosiale interaksie voorkom.

Kode 5: Sosiale aard van die napraat van SwA

Want ek geniet dit om snaaks te wees en so bietjie te speel met woorde en om mense te laat lag [5:126]

Dit is moontlik dat die respondent in [5:126] dit werklik net geniet om ander te laat lag. Dit is wel moontlik dat om “snaaks te wees”, te “speel met woorde” en “om mense te laat lag” deel uitmaak van gewone, sosiale omgang. In die loop van die studie word dit duidelik dat die alternatiewe funksies van SwA 'n baie sterk sosiale onderbou bevat. Aan die een kant verwys

hierdie stelling na die erkende sosiale aard van taal (Du Plessis, 1987:72). Aan die ander kant word met die sosiale onderbou van die alternatiewe funksies van SwA ook na die “minder genoodsaakte” rol van die napraat van SwA verwys. Die alternatiewe funksies, kan ’n mens maar sê, speel nie ’n oorlewingsrol nie, maar dien as aanvullend en verrykend tot die individu en daarom ook die gemeenskap se taalrepertoire.

Kode 6: Taalrepertoire van die individu {25-1}

Dit sê lekker [5:31]

Want dit is 'n manier van praat [5:76]

Dit word na 'n tydperk 'n gewoonte om hierdie woorde te gebruik [5:86]

Ek het dit aangeleer by ander mense [5:109]

Bostaande antwoorde dui daarop dat AM's SwA met implementering as basiese omgangstaal sou gebruik. AM's gebruik SwA bloot as variasie in hul daaglikse omgang wanneer hulle dit nodig kry en in die mate wat hulle die napraat van dié variëteit bo ander taalmoontlikhede tot hul beskikking verkies. SwA maak deel uit van die individu se taalrepertoire. Hy/sy praat hierdie variëteit na wanneer SwA, volgens die spreker, die mees geskikte vorm is om die funksie te vervul wat hy/sy in gedagte het. In [5:109] is dit wel noemenswaardig dat die respondent daarop dui dat hy/sy die napraat van die variëteit by “ander mense” aangeleer het. Op die een of ander manier moes die napraat van SwA vir hierdie respondent aanloklik genoeg gewees het dat hy/sy hierdie manier van praat ook vir hom/haar toegeëien het. Daar is 'n moontlikheid dat SwA deesdae nie meer so gereeld soos vroeër gebruik word nie.

Kode 7: Vitaliteit van SwA as variëteit {2-3}

Dit kom meer voor onder die ouer swart mense [3:7]

Dis asof die verskynsel van SwA minder word [8:10]

Uit [3:7] en [8:10] is dit duidelik dat SwA as 'n variëteit beskou word wat tans nie meer so dikwels gepraat word nie. Beide respondente is swart Afrikaansmoedertaal-sprekende respondente wat spontaan hierdie inligting meegedeel het. Hierdie verskynsel gaan moontlik gepaard met veranderings wat na apartheid in Suid-Afrika meegebring is (vgl. 2.9). Aangesien hierdie studie kwalitatief van aard is, is dit moeilik om die vitaliteit van SwA en ook die napraat van SwA te bepaal. Met behulp van 'n uitgebreide kwantitatiewe studies sou hierdie getalle wel relatief vasgestel kon word. SwA word ook moontlik van geslag-tot-geslag in stand gehou.

Kode 8: Taaloorlewering – tussen geslagte binne die gesin en/of die gemeenskap {4-1}

Want mense is gewoon daaraan. Kinders sien dalk hulle ouers praat so, dan doen hulle dieselfde en dit word 'n gewoonte. [8:5]

Die oorlewering van taal tussen geslagte speel 'n belangrike rol in die taal wat sprekers gebruik. Die napraat van SwA kan van geslag-tot-geslag oorgedra word deurdat jonger geslagte ouer geslagte se taal vir hulle toeëien. In hierdie geval is dit wel moontlik dat die respondent eintlik na GpA verwys, soos afgelei kan word uit vorige vrae. Kinders sou dan sien hoe hul ouers met ATM's praat en hierdie wyse nadoen.

Kode 9: Taalblootstelling en vreemdheid van taal of variëteit {4-1}

Onder kode 9 (vgl. [8:39]) word afgewyk van die standaarduitleg van die empiriese bespreking. Indien dit nodig is, word die toepaslike vraag wat aan die respondent(e) gestel is, vir kontekstuele doeleindes ingesluit. Hierdie vraag word dan aangedui voor die relevante reaksie van die respondente aangedui word. Binne sommige van die vrae word die vraagwoord ook vetgedruk om verstaanbaarheid te vergemaklik. Hierdie sogenaamde “vraag”-formaat word ook verder tydens die bespreking geïmplementeer.

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie, slegs 'n resultaat van kulture wat kontak maak. [5:55]

Hierdie respondent beskou die napraat van SwA as die produk van taalkontak tussen sprekers. Hy/sy voer ook taalkontak aan as die rede waarom dit nie neerhalend is om SwA na te praat nie. Dit wil voorkom of die respondent die napraat van SwA deur AM's as 'n natuurlike gebeurtenis beskou, dat daar volgens hom/haar nie te veel aandag daaraan geskenk behoort te word nie.

Ja, dis rêrig- Soos ek kom nou van... ek het ook kleurling-gebied en alles, maar ek was kleuterskool Engels. So as ek met swart mense te doen gehad het, het hulle Engels gepraat. En toe kom ek op die laerskool, by my ma-hulle se skool, hulle het ook swart kinders in hulle skool. Maar toe is dit nog vir my soos, “Huh? Wat sê jy? Rêrig?” Hulle praat rêrig baie snaaks. [9:22]

In [9:22] kom dit sterk deur dat die houding of gevoel wat 'n spreker teenoor 'n bepaalde variëteit of taal het, ook beïnvloed word deur hoe “gewoond” sprekers aan hierdie variëteit of taal is. Met ander woorde, indien 'n spesifieke variëteit deur 'n minderheidsgroep gepraat word, staan die variëteit meer uit en trek sodoende die aandag van die meer dominante variëteit in 'n spesifieke groep of gemeenskap. Soos die respondent ook aandui, kan SwA as niestandaard-variëteit (vgl. De Wet, 1993:186; 1996:7) as 'n “snaakse” variëteit op die oor van veral die AM's val.

Toepaslike vraag op [9:38]:

Waarom, dink julle, kry ons dit reg om so 'n tipe Afrikaans (met betrekking tot SwA) te praat?

D	Soos 'n mens loop en luister, jy kom met aanraking met swart mense en dan praat hulle miskien Afrikaans met jou; mens tel dit op en dan- so mens oefen aan die namaak. Kry dit min of meer reg-
G	[lag]
N	Oukei, so dis amper met oefening.
G	Ja.
D	En soos, sê- Ek dink in vroeër jare het die mense mos nou nie mekaar so baie verskillende rasse na gekom as gevolg van die wette en what-what. Maar nou is dit, soos, ek het met die mense klas. Ek gaan met die mense SS toe, ek stap met die mense in 'n koshuis.
D	In groepwerk-
D	In 'n groeptaak. Al daai goeters gaan jy met die mense moet werk eendag en die mense gaan vir my werk eendag. So jy pas jouself net ook maar aan.

[9:38]

Een van die respondente se onmiddellike antwoord op die toepaslike vraag was: “Demokrasie?”. Bostaande aanhaling uit die gesprek met die fokusgroep dien as opvolgantwoord op “Demokrasie?” as antwoord. Ek het eers gedink die lede van die fokusgroep verstaan die vraag nie so mooi nie en bied toe 'n verdere verduideliking van wat die vraag behels. Dit wil voorkom of die groepslede wél die eerste maal verstaan het wat deur die vraag bedoel word aangesien die bostaande aanhaling die antwoord: “Demokrasie?”, aanvul en verduidelik. Die mate van blootstelling aan verskillende etniese groepe en daarom ook verskillende tale het in Suid-Afrika verander. Die respondent aan die woord verduidelik dat die rede waarom AM's SwA kan napraat, is dat die leefruimtes van verskillende etniese groepe, wat vroeër geskei was, nou oorvleuel.

Nog 'n element wat interessant is, is dat die respondent tog te kenne gee dat daar 'n inoefeningselement by die aanleer van die variëteit voorkom. Die insette wat nodig is om SwA onder die knie te kry behoort nie talryk te wees nie aangesien hierdie variëteit so na is aan Afrikaans soos 'n AM dit sou praat. Die respondent doen wel steeds moeite om hierdie variëteit aan te leer en te bemeester. Die aanleerder moet tog 'n tipe beloning ervaar deur hierdie variëteit aan te leer of in te oefen. Vermoedelik sluit die “beloning” weer direk aan by sosiale aanvaarding of insluiting in 'n binnekring. Die dryfveer om SwA aan te leer moet per individu hanteer word (sien ook kode 16). Politiek en die media kan ook die individu se konteks beïnvloed.

Kode 10: Konteksgedrewe (politiek en die media) {13-1}

Ek gebruik die taal as ek saam met my vriende praat en ons grappe maak oor die politiek [5:15]

Dit is 'n tipe vorm wat meer gebruik word in samelewing en op televisie en radio. [5:90]

Almal van ons is mense, ons moet almal maar net eenvoudig uithou met diskriminasie. Almal word teen gediskrimineer. [5:144]

Die meerdere of mindere mate waarin 'n AM aan SwA blootgestel word, beïnvloed sy/haar aanleer van die variëteit. Die media en sommige politieke figure kan bydra tot die blootstelling van AM's aan SwA. Die konnotasie wat die AM-spreker aan politici koppel, kan ook 'n rol speel in die wyse waarop 'n AM SwA verstaan en dit moontlik in die toekoms implementeer. Byvoorbeeld 'n politikus wat nie geloofwaardig handel nie, staan 'n groter kans om bespot te word of mee te bring dat bepaalde veralgemenings gemaak en stereotiperings versterk word. In [5:144] is dit asof die respondent namens AM's wat SwA napraat, wil intree en dit wil regverdig, veral in 'n geval waar SwA op spottenderwys nagepraat sou word. Die konteks waarbinne SwA nagepraat word en ook die konteks wat die behoefte by die AM kan aanwakker om SwA na te praat, speel 'n belangrike rol soos uit die volgende aanhaling duidelik word.

Toepaslike vraag op aanhaling [8:7]: Dink jy daar is bepaalde kontekstuele elemente wat in ons land 'n rol speel en dus mense 'n rede gee om SwA na te praat?

Ja ek dink so. Meestal mense wat met hulle werkers so praat, en dan as hulle 'n swart persoon sien dan praat hulle swart Afrikaans met hom, maak nie saak wie hy is nie. [8:7]

In [8:7] word die gebruik van SwA aan magsverhoudings gekoppel, wat kontekstueel veral met apartheid in Suid-Afrika geassosieer word (vgl. 2.9). Wanneer die tweede deel van die aanhaling in ag geneem word, kom 'n sterk neiging tot veralgemening en stereotipering na vore (vgl. 2.9.4).

Toepaslike vraag op aanhaling [9:39]:

En dink julle die media het ook 'n invloed? Dit wat mense hoor op TV, sê nou maar president Zuma praat nou? Dit is wel meestal in Engels.

D	Ja.
D	Beslis.
D	Engelse swart- Swartengels, ja.

[9:39]

Die sterk invloed wat die media op sprekers kan hê, word in [9:39] bevestig. Deur middel van die media word die sprekers van verskillende tale aan tale en variëteite blootgestel waaraan hulle vroeër geensins blootgestel sou gewees het nie, of ten minste nie soveel en so omvangryk as wat die media bied nie. Dit wil ook voorkom of die algemene variëteit wat in die media deur ATM's gebruik word, eerder BSAE as SwA is. Indien dit wêl die geval is, sluit die verskynsel by Engels aan as 'n tipe lingua franca in Suid-Afrika (2.5.7). Verdere studie in hierdie verband is nodig.

Nóg 'n moontlikheid waarom die media 'n invloed op die napraat van SwA (of selfs BSAE) kan hê, is dat die gebruik van 'n bepaalde variëteit in isolasie geskied. Met ander woorde, die variëteit word byvoorbeeld in 'n televisieprogram, soos die nuus, as deel van 'n enkele insetstel aangebied. Uit die aard van televisie, is daar ook nie kommunikasie tussen die kyker en die spreker wat hierdie variëteit gebruik nie. Dit wat op 'n spesifieke oomblik op die televisie aangebied word, geniet die kyker se volle aandag teenoor 'n "gewone" gesprek in die daaglikse omgang tussen verskillende sprekers waar 'n verskeidenheid elemente aandag geniet. Dit is daarom moontlik die taalvariëteit van die spreker wat op die nuus sou verskyn, wat 'n geïntensiveerde hoeveelheid aandag van die kyker geniet.

Aangesien 'n gesin in 'n veilige omgewing televisie sou kyk, byvoorbeeld, en die persoon op televisie nie kan hoor wat oor hom/haar gesê word nie, is dit moontlik dat AM's makliker kommentaar sou lewer op ATM's wat SwA praat, as in die daaglikse omgang. Hierdie "gemak" en napraat van SwA op 'n "spottende" wyse kan moontlik later deursypel na 'n meer alledaagse napraat van hierdie variëteit deur AM's. Verdere studie in hierdie verband is nodig.

AM's kan SwA gebruik om sodoende 'n bepaalde identiteit te bewerkstellig.

Toepaslike vrae op kode 11:

Wanneer gebruik jy hierdie soort Afrikaans? **Waarom** gebruik jy hierdie soort Afrikaans?

Kode 11: Identiteit en identiteitskepping {20-2}

As ek by 'n sekere groep praat [5:89]

"Om vriende"; "dit is ons tiener taal" [5:103]

"Wanneer ek saam sekere vriende is." [5:108]

Wanneer 'n AM SwA napraat, wil dit voorkom of hierdie persoon dit binne 'n opset doen waar SwA deel uitmaak van 'n individu of groep se identiteit (vgl. 2.5, 2.5.2). Hierdie groepsidentiteit sluit aan by die funksies van 'n jargon om die eksklusiwiteit van 'n groep te bewerkstellig (vgl. 2.8.3). Die gebruik van hierdie variëteit binne 'n sosiale groep dra by tot die identiteitskepping

van 'n spesifieke groep en inherent ook van die individue wat deel uitmaak van hierdie groep. In [5:133] dui die respondent die hegte verbintenis tussen identiteit en die spreker van 'n bepaalde variëteit aan.

[5:133] As kommentaar op die volgende antwoord: Ek gebruik dit nie wanneer iemand wat self SwA sou praat, of iemand ken wat SwA praat, in die omgewing is nie.

"Dit is hoe hy praat en jy gebruik dit om te spot." [5:133]

In [5:133] dui die respondent aan dat hy/sy versigtig sal wees om SwA in die teenwoordigheid van 'n ATM te gebruik. 'n Moontlike rede hiervoor kan wees dat taal en identiteit so nou verbind is: "Dit is hoe hy praat..." [5:133]. Die verband tussen taal en identiteit loop hand-aan-hand met die verband tussen identiteit, etnisiteit en kultuur (Barkhuizen & De Klerk, 2006:277; Ferris et al., 2013:371-380; Ramsay-Brijball, 2004:144; Vgl. 2.5.7 & 2.5.5). Indien die respondent as AM SwA sou napraat, bestaan die sterk moontlikheid dat die ATM geaffronteerd sou kon voel.

Kode 12: Vereenselwiging en/of beskerming van eie etniese, kultuur- of taalgroep {10-1}

Jy spot met mense wat gebroke Afrikaans praat (dit beteken nie hulle is dom nie, dit beteken hul is nie jou taal magtig soos jy nie). [3:12]

Ek haat SwA as dit deur 'n wit mens gepraat word. Ek noem wit mense, omdat hulle dit meer gebruik wanneer hulle met ander praat. Wanneer iemand anders so praat, beteken dit nie JY moet so praat nie. [3:22]

"Want ek sou kwaad word as dit vir my klink of iemand spot met die manier hoe ek praat." [5:77]

My taal is Afrikaans en as 'n ander kleurige dit praat en dit leer ken is ek glad nie gepla nie, want ek verstaan wat hulle sê en hul spot nie daarmee nie, hulle moet dit net nie spot en vir die snaaksigheid Afrikaans probeer praat nie. [5:127]

En ek het al gesien hoe verander mense se gesigte as jy dit doen, want ek weet self hoe ek voel as mense dit met my doen. [9:3]

Al is die respondente almal AM's, kan hul etniese en kulturele verbintenisse steeds verskil. Elkeen van die respondente sal weens hierdie verskille die napraat van SwA deur AM's op verskillende wyses ervaar en interpreteer. Elke individu se interpretasie van die fenomeen onder bestudering is ook afhanklik van die mate waarin hy/sy hom/haar met 'n bepaalde groep vereenselwig of kan vereenselwig. Onderstaande bespreking word gevoer met die veronderstelling dat die volledige inligting oor die respondente se etniese assosiasie nie beskikbaar is nie.

In [3:12] en [3:22] dui die swart AM aan dat enige vorm van die napraat van SwA deur 'n AM taboe is. Die respondent se reaksie spruit onder meer voort uit 'n slegte ervaring wat hy met 'n AM wat met die respondent GpA gebruik het:

In die kinderhuis het 'n huistannie eens die taal op my gebruik, ek het gedog sy is mal, want ek kon Afrikaans mooi verstaan. [3:1]

Al was die variëteit wat die AM met die respondent gepraat het, heel waarskynlik GpA gewees en nie die napraat van SwA nie, kan die respondent hom indink hoe dit vir ander ATM's sou voel indien hulle in 'n soortgelyke situasie sou wees, hetsy dit dan ook die napraat van SwA deur 'n AM is [3:12]. Die respondent tree byna beskermend op teenoor sy etniese groep.

In [5:77] en [5:127] reageer wit AM's op só 'n wyse dat beide respondente hulle kan vereenselwig met hoe dit sou voel wanneer SwA deur AM's nagepraat word, maar op verskillende maniere. In [5:77] plaas die respondent hom/haar volledig in die ATM se skoene. Hierteenoor neem die respondent [5:127] aanvanklik 'n byna beskermende houding in wat betref Afrikaans as sy/haar "eie" taal wat so te sê "geleen" mag word, maar slegs indien dit goed versorg word. Uit die respondent se meer hewige reaksie, kan afgelei word dat die respondent tóg inherent hom/haar kan vereenselwig met hoe dit sou wees as iemand anders spottenderwys met 'n taal of taalvariëteit omgaan.

In [9:3] dui die bruin AM aan dat sy ook al ervaar het hoe dit voel as iemand die variëteit wat sy gebruik, napraat en haar daarom kan vereenselwig met SwA wat nie in die teenwoordigheid van 'n ATM nagepraat behoort te word nie. Volgens die respondent is daar, in teenstelling hiermee, niks verkeerd daarmee om SwA in 'n geslote, sosiale omgewing na te praat nie:

Ons het so 'n huishulp en alles, maar sy praat rêrig soos wat ons praat, maar ons sal vir die grap, ons sal vir die grap soos like, "hey, Sarah, jy moet daar anderkant gaan skoonmaak", sulke goed maar dan antwoord sy my ook so maar nou net soos grappenderwys. [9:6]

'n Enkele opmerking: Alhoewel hierdie stelling op StA lyk wanneer dit gelees word, word herinner dat [9:6] as uittreksel vanuit 'n fokusgroeponderhoud dien en om hierdie rede speel die aksent waarmee die respondent praat, 'n beduidende rol. Wanneer 'n AM sy/haar taal wysig om by die veronderstelde taal van die aangesprokene aan te pas, tree die aanpassingsbeginsel in werking.

Kode 13: Aanpassingsbeginsel {13-2}

Ek verstaan dat jy jou taal moet aanpas by tweedetaalsprekers, maar pas dit meer gepas aan bv. Sal jy my asb omhels? Jy sal eerder sê: Sal jy my asb 'n drukkies gee? NIE: Gee my die drukkies. Nog voorbeelde kar (motor), garage (motorhuis) ens. [3:25]

Om effektief te kommunikeer met iemand wat nie bedrewe is in Standaardafrikaans nie" [5:63]

"Want gewoonlik is dit meer mens pas aan by hoe iemand anders praat en nie omdat ek hulle spot nie. [5:110]

ek sal gewoonlik na 'n taal toe verander wat almal kan verstaan" [5:115] en "Om nie as ongeskik af te kom nie" [5:116]

Op die oog af is die aanpassingsbeginsel positief daarin dat sprekers hul taal vereenvoudig om dit sodoende makliker verstaanbaar te maak vir die spreker wat met die taal sukkel (Vgl. Van Wyk, 1983:162; & 2.9.1). In [3:25] maak die respondent dit wel duidelik dat dit nie noodwendig so 'n positiewe ervaring is vir die spreker vir wie die taal vereenvoudig word nie. Die ATM mag die gebruik van vereenvoudigde Afrikaans as affronterend ervaar.

Toepaslike vrae op aanhalings [3:21] en [8:9] Dink jy daar is bepaalde kontekstuele elemente wat in ons land 'n rol speel en dus mense 'n rede gee om SwA na te praat?

Kode 14: Magsverhouding {13-2}

'n Persoon wat met 'n "onderdanige" praat of probeer snaaks wees. [3:21]

In [3:21] verwys die respondent na die woord "onderdanige" wat 'n sterk konnotasie van ondergeskiktheid binne 'n magsverhouding ontlok. Hiermee saam dui die respondent aan dat die gebruiker van SwA hierdie variëteit ook soms op 'n humoristiese wyse aanwend. Sou SwA gebruik word, soos die respondent dit in aanhaling [3:21] verduidelik, verwys die respondent heel moontlik eerder na GpA, dus wanneer Afrikaans tussen 'n AM en 'n ATM gepraat sou word (vgl. 2.9.1). Die "wit" AM teenoor die "swart" ATM (vgl. 2.9). In die tweede instansie wys die respondent op die moontlik humoristiese gebruik van SwA. In hierdie geval sou dit dui op die ooreenkomstige gebruik van SwA wanneer AM's dit napraat. Hierdie aannames kan duidelik vanuit die konteks afgelei word. Die idee van Afrikaans as die onderdrukkertaal, kom hier duidelik na vore (Vgl. Du Plessis & Du Plessis, 1987:14, & 2.9.4.1).

Meestal mense wat met hulle werkers so praat, en dan as hulle 'n swart persoon sien dan praat hulle swart Afrikaans met hom, maak nie saak wie hy is nie. [8:9]

Hierdie respondent dui ook eerder die gebruik van GpA binne 'n arbeidsituasie aan, wat ook te make het met die oorspronklike ontstaan van GpA en SwA, maar dui daarop dat AM's veralgemeen en daarom die aanpassingsbeginsel op "alle" swart mense toepas en nie net dié wat hulle weet werklik sukkel om Afrikaans te praat nie (Vgl. Van Wyk, 1983:162; & 2.9.1, & 2.5.5). Bostaande aanhalings kom uit die onderhoude wat met die swart AM's gevoer is en daarom sou 'n mens kon redeneer dat hulle die gesag het om aan te dui hoe hulle die gebruik van 'n vereenvoudigde Afrikaans en die napraat van SwA beleef. Daar is wel nog verdere studie nodig wat die ervaring van 'n ATM betref wanneer hy/sy nog nie Afrikaans met gemak kan handhaaf nie.

Toepaslike vraag op aanhalings [10:5] en [10:6] Dink julle daar is mense wat SwA met opset sal gebruik om sodoende iemand te affronteer?

D	Definitief. Wat dit kliphard doen. Al is hulle in watter situasie. Die vakansie toe het ons van die kuierplek af gery en my vriende agterin die kar was dronk... ek en my vriend sit nou hier voor. Toe trek polisie-mense ons af. Joh, en toe's dit toevallig swart mense en hulle begin praat sommer so dronk in SwA, aspris. En ek is laaik dis nou nie 'n situasie waar jy daai moet gebruik nie. Ek weet jy's nou kwaad want... omdat jy afgetrek word, maar dis nie jy wat afgetrek word op die agterste sitplek nie; dis die persoon hier voor wat die moeilikheid kry. Jis, ek het só groot geskrik. Hulle was sommer net, "[in SwAaksent] nee, ma dis mos nou die swart mense..."
G	[lag]
D	Joooooh! Het groot geskrik nè!
N	Ja. Haai, julle.
D	"[In aksent] Nee, ma hulle ken ook niks!"
G	[lag]
D	Net so! "[In aksent] Julle moet nie vir my sê ek moet stilbly nie, ek is... [onhoorbaar 00:03:27:13]". Wag dat ons wegry, dan praat jy so.
G	[lag en gesels deurmekaar]
N	[lag] So met ander woorde mense doen dit maar om mense half te-
D	Ja, hulle is nie ge-worry nie.

[10:5] en [10:6]

[10:5] en [10:6] is 'n duidelike voorbeeld van 'n politiese magsverhouding en ook 'n magsverhouding soos dit uit 'n gesagsverhouding sou kon voortspruit. Wat belangrik is, is die verandering in die voorkoms van 'n magsverhouding vroeër in Suid-Afrika, teenoor die huidige voorkoms daarvan, maar met die invloed van die polities-historiese konteks van Suid-Afrika op 'n spreker se verwysingsraamwerk en hoe die invloed wesenlik van vroeër tot en met nou verander het.

In aanhalings [3:21] en [8:9] word die gebruik van SwA en GpA binne magsverhoudings tussen swart en wit aangedui, soos dit vroeër in Suid-Afrika gelyk het en hoe hierdie tipe verhouding steeds dikwels, met die sosio-historiese as verwysingsraamwerk, geïnterpreteer word. Hierteenoor is die verandering in verhoudings duidelik, soos in [10:5] en [10:6] voorkom: in hierdie geval is dit nie wit en swart wat in 'n magsverhouding met mekaar staan nie, maar wel bruin en swart.

Die aard van die situasie, naamlik dat daar 'n lid van die polisie betrokke is en dat die respondent afhanklik van sy besluit is, dien op sigself as 'n natuurlik verleë posisie van die AM teenoor die ATM en ook die rede vir die AM se sensitiwiteit rakende haar vriende wat SwA met die ATM napraat. Indien die ATM geaffronteer word, is die kans goed dat die bestuurder en die passasiers (in die aanhaling hierbo) in die moeilikheid gaan beland. Hier kom die komplekse aard en ook die sensitiwiteit rakende die napraat van SwA deur 'n AM duidelik na vore.

Kode 15: Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA {10-2}

Die historiese en politiese konteks van Suid-Afrika het 'n deurslaggewende invloed op die sensitiwiteit wat rondom SwA tussen AM's en ATM's bestaan. Hierdie konteks en die invloed daarvan word reeds volledig bespreek en word om hierdie rede hier slegs na verwys (vgl. 2.3.6, 2.9.4.1, 2.9.4.4, 2.9.4.5, kode 14, kode 43, kode 46).

Kode 16: Taalkontak {2-1}

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie, slegs 'n resultaat van kulture wat kontak maak. [5:55]

Volgens hierdie respondent [5:55] is die ontstaansrede vir SwA bloot taalkontak en is dit nie nodig dat sensitiwiteit rakende die gebruik van SwA moet bestaan nie.

Toepaslike vraag op aanhalings [9:39] Hoekom kry ons dit reg om so 'n tipe Afrikaans (SwA) te praat?

D	Demokrasie?
D	Soos 'n mens loop en luister, jy kom met aanraking met swart mense en dan praat hulle miskien Afrikaans met jou; mens tel dit op en dan- so mens oefen aan die namaak. Kry dit min of meer reg-

[9:39]

Hierdie respondent dui in [9:39] aan dat die politiese verandering wat in Suid-Afrika plaasgevind het 'n invloed kan hê op die rede waarom AM's SwA sou napraat. Aangesien die kontak tussen verskillende rasse, kulture en tale in 'n groot mate toegeneem het, is dit moontlik dat die napraat van SwA tussen AM's kon toeneem (vgl. (Kotzé, 1996:156; vgl. 2.9.4.2). Ongelukkig is die beskikbare inligting oor die napraat van SwA nie genoeg om die mate van verandering van toe tot nou te bepaal nie. In [9:39] raak dit ook duidelik dat die napraat van SwA as niestandaard-variëteit van Afrikaans, tóg oefening van die AM verg om SwA so akkuraat moontlik na te praat. (Sien ook kode 9).

Kode 17: Menseregte {1-2}

Toepaslike vraag op aanhalings [9:31] Dink julle die geskiedenis van die land is bydraend tot sensitiwiteit rondom die napraat van SwA, byvoorbeeld of jy SwA voor 'n ATM sal gebruik?

Ek dink rêrig die geskiedenis het rêrig 'n groot deel daarmee te doen. Maar daar's ook net soos-Onthou daar's soos naamskending en menseregte en alles. So dan sê praat jy nou so en dan is dit nou soos, jy probeer eintlik help maar dan's dit soos, "maar sy het neergekyk op my" of wat ook al. So, dis nie- Oukei, Apartheid het nou niks meer te doene met ons nie, maar ek dink dit is, jy't meer respek vir die persoon in terme van ek gaan nou nie vir jou so undermine nie, as ek daai woord kan gebruik. So hulle gaan jou nie undermine nie. So dis nie rêrig te doen met Apartheid nie. Dis maar net respek, dink ek. [9:31]

Aanvanklik dui die respondent aan dat daar wél 'n verband is tussen die sensitiwiteit rakende die napraat van SwA en die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika (Du Preez, 1997:3; Scher, 2012:326-327; vgl. 2.4.3). Dan toon sy aan dat daar aspekte soos naamskending en menseregte is wat ook 'n moontlike rol sou kon speel in dié dat mense mekaar met groter sensitiwiteit sou hanteer, waarna sy aandui dat dit net op 'n algemene basis van respek werk. Mense moet mekaar respekteer sodat iemand se waarde as mens nie "ondermyn" of laer aangeslaan word nie. 'n Basis van gelykheid tussen mense, ook tydens gesprekvoering, is belangrik.

Kode 18: Gelykheid (respek) {8-1}

[5:114] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: *"Indien jy en 'n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos 'n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?"*

Keuse-antwoord⁹: *Ek gebruik dit nie wanneer iemand wat self SwA sou praat, of iemand ken wat SwA praat, in die omgewing is nie.*

"Wil nie disrespekvol wees teenoor ander mense" [5:114]

In [5:114] dui die respondent aan dat hy/sy nie "disrespekvol" teenoor sy/haar medemens wil wees nie en om hierdie rede ook nie SwA in die teenwoordigheid van 'n ATM sal gebruik nie.

[5:144] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: *"Indien jy en 'n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos 'n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?"*

⁹ Keuse-antwoord dui op die antwoord wat die respondent vanuit 'n paar vasgestelde antwoordmoontlikhede, soos op die vraelys aangedui, gekies het.

Keuse-antwoord: Neutraal – geen gevoel

"Almal van ons is mense, ons moet almal maar net eenvoudig uithou met diskriminasie. Almal word teen gediskrimineer." [5:144]

D	Respek, dat ek sal dit nou nie in jou gesig doen nie. Nee, ek sal dit nie voor jou doen nie.
N	En julle, dink julle ook.
G	[stem saam]
D	Dis maar net soos, ek gaan nie laat daai persoon wil hê hy moet spot maak van hoe ek praat nie; ons almal praat mos nou ma net verskillend so ek sal ook nie in die persoon se gesig so praat nie, dis net verkeerd. Dis net verkeerd. Mense moet mekaar respekteer.

[9:32]

In hierdie geval toon die respondent in [5:144] nie werklik deernis met 'n ATM nie, maar probeer eerder verduidelik dat almal 'n vorm van diskriminasie ervaar en dat almal om hierdie rede minder sensitief moet wees en besef dat almal gelyk is. Hierdie respondent het meer van 'n apatiese houding teenoor die napraat van SwA. Hier word weereens bevestig dat die houding wat 'n AM teenoor SwA het, van individu tot individu kan verskil. [9:32] **As uitbreiding en kommentaar op [10:5] en [10:6] (sien kode 14 vir voorafgaande aanhaling)**

In [9:32] dui die AM's aan dat 'n besef van gelykheid en respek daartoe sal lei dat hulle SwA nie in die teenwoordigheid van 'n ATM moet napraat nie. Die respondente vereenselwig hulle weereens met die posisie van ATM's met dié dat hulle sensitief is daaroor dat iemand nie met hulle manier van praat moet spot nie.

Met hierdie uiteenlopende reaksies en maniere van verstaan wat die napraat van SwA deur AM's betref, is dit belangrik om te besef dat telkens wanneer AM's SwA napraat, dit gedoen word om 'n spesifieke funksie te vervul. Hiermee saam het elke individu weer 'n spesifieke idee oor die vraag of die napraat van SwA van 'n positiewe of negatiewe aard is en hierdie idee dra ook weer by tot die uitkoms wat die AM wil bereik deur SwA na te praat. Wat dus uiteindelik belangrik is om in gedagte te hou is dat die konteks waarbinne 'n AM SwA napraat, 'n deurslaggewende invloed het op die aard van die alternatiewe funksies van SwA.

3.6.2 Die aard van die alternatiewe funksies van SwA

Met die kontekstuele raamwerk in gedagte, kan die aard van die alternatiewe funksies van SwA bepaal word. Hierdie funksies stem dikwels ooreen met die funksies van jargon. Verder is dit ook belangrik om tussen die bedoelde en die waargenome funksie te onderskei. (Vgl. 2.7.6, 2.7.7, 2.8.2, 2.5.2).

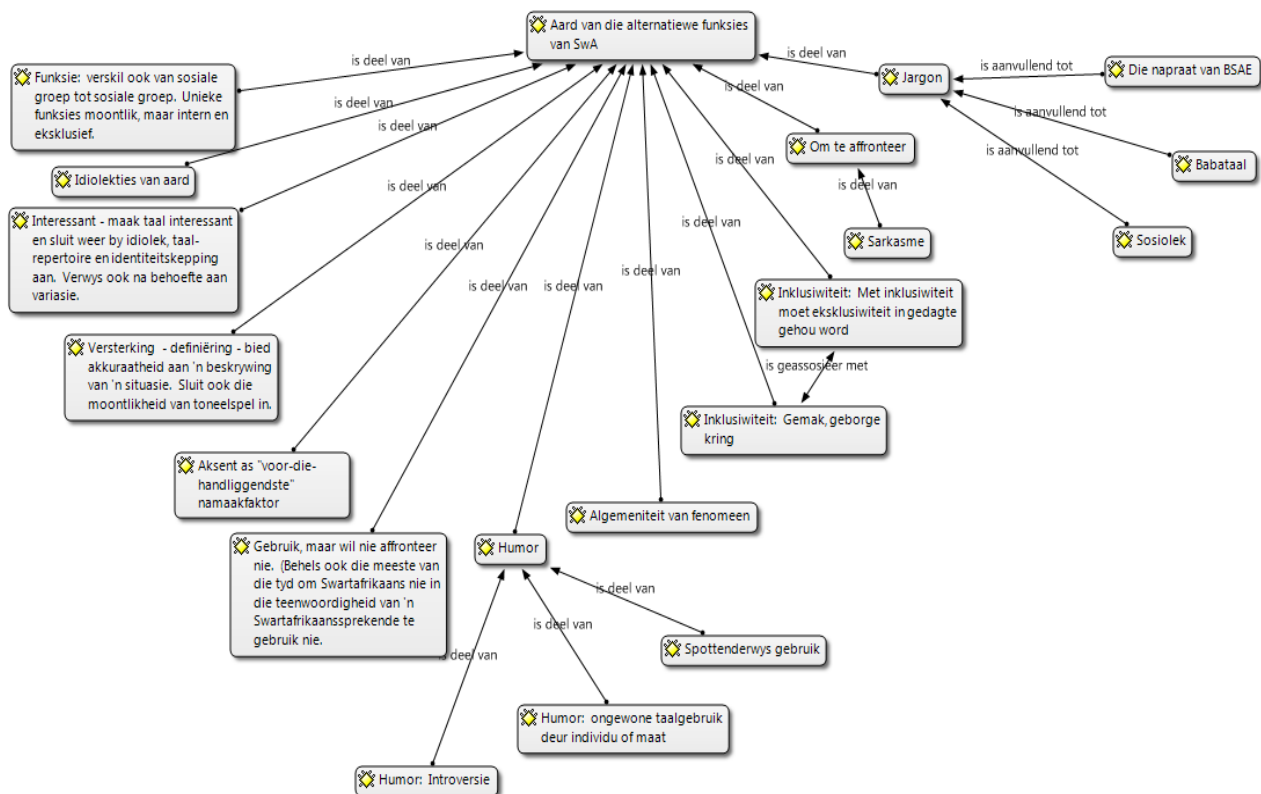

Fig. 3.2: Kodes om die aard van die alternatiewe funksies van SwA aan te dui

Kode 19: Funksie: verskil ook van sosiale groep tot sosiale groep. Unieke funksies moontlik, maar intern en eksklusief {1-1}

As dit net ons kleurlinge is. Ons verstaan mekaar, ons weet waaroor gaan dit, dan sal ons dit gebruik, ja [9:16].

[9:16] dien as antwoord op die vraag rakende wanneer die respondente SwA sal napraat. Dit kom duidelik na vore dat etnisiteit in hierdie geval die veilige omgewing skep waarbinne die respondente gerus genoeg voel om SwA na te praat. Daar is iets van 'n wedersydse, onuitgesproke verstandhouding met betrekking tot die rede vir die napraat van SwA. Hierdie "verstandhouding" geld vir 'n bepaalde oomblik, slegs intern tussen die lede van 'n etniese en selfs sosiale groep, wat weer eksklusiwiteit tot gevolg het. Eksklusiewe gebruik van SwA deur 'n eenderstalige groep stem ooreen met die funksies van jargon aangesien jargon gebruik kan word om eksklusiwiteit te bewerkstellig (vgl. 2.7.6).

Soos die respondent in [9:16] aandui, is eksklusiwiteit nie noodwendig die enigste of selfs die hoof funksie wat die groep wil bereik deur SwA na te praat nie. Binne hierdie sfeer van eksklusiwiteit is daar funksies wat die primêre doel van die napaat van SwA vorm. Dit is nie uit aanhaling [9:1] duidelik presies waarvoor hierdie groep SwA sou napaat nie, maar moontlikhede sou kon insluit: om onder andere die oorvertel van gebeure interessant te maak, 'n oorvertelling akkuraat weer te gee of om te spot.

Die groep praat SwA na om 'n bepaalde rede, met die gevolg dat lede wat nie deel van hierdie groep uitmaak nie óf uitgesluit voel óf opsetlik uitgesluit word deur byvoorbeeld SwA slegs na te praat wanneer die groepslede in 'n sosiaal of fisies geïsoleerde opset verkeer. Burke en Porter (1993:15) dui aan dat wanneer jargon gebruik word om eksklusiwiteit te bewerkstellig, dit sosiale en psigologiese isolasie eerder as fisiese isolasie tot gevolg het. Dit is ook moontlik dat individue SwA deel van hul algemene omgangstaal kan maak.

Kode 20: Idiolekties van aard {20-1}

Om myself beter uit te druk [5:64]

Soos, ek hou daarvan om vroue wat my vriende is as suster aan te spreek. Dit is nie my regte susters nie, maar beteken eintlik "vriendin". Dis my eie taal [3:16]

Vir party word dit 'n ideolek [3:15]

Dit word na 'n tydperk 'n gewoonte om hierdie woorde te gebruik [5:86]

N	Soos jou eie taal amper wat jy maak.
D	Ja.
D	Soos, my broer-hulle. Hulle sal nie sê, "ek het met-" Wag, hy sal nie sê "hy" of "sy" nie, hy sal sê "hom". Nê, "waar is homne". Ek haat dit as hulle so praat!
G	[lag]
D	"Nee, waar's hom ding?" Dis <i>hom ding</i> . Is <i>hom kêp</i> of <i>hom foon</i> . Ek haat dit rêrig nê, maar Kuruman se mense praat so! Ek is soos, hoe skryf- Dis hoekom my broer nie in matriek 'n opstel kan skryf nie. Want hy <i>homne</i> . Dis vir my rêrig.

[9:41]

Wanneer die AM sekere elemente van SwA deel maak van sy/haar manier van praat, kan hierdie elemente deel uitmaak van die individu se idiolek. In so 'n geval eien die individu elemente van SwA vir hom/haar toe om sodoende identiteit deur middel van taal te skep. SwA dra op so 'n wyse by tot hierdie taal wat uniek is aan 'n individu.

In [9:41] dui die respondent ook die moontlikheid aan dat die napaat van SwA eienskappe van 'n sosiolek kan toon. (vgl. 2.9.4.3; vgl. kode 34). Daar kan moontlik 'n tipe wisselwerking tussen die elemente van 'n sosiolek en 'n idiolek, bestaan. Só 'n wisselwerking kan oorweeg word

wanneer SwA in verskillende kontekste gebruik word, maar verdere studie is nodig. 'n AM kan moontlik sy/haar taal interessant probeer maak deur SwA na te praat.

Kode 21: Interessant – maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taalrepertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie. {6-1}

Vir ekstra effek as ek met my vriende of familie praat [5:84]

As ek met vriende praat om 'n storie meer interessant te maak [5:22]

Omdat dit anders is as wat ons Afrikaanssprekendes praat en hul dit aangeleer het en ons dus hul namaak met hul aksent ens. [5:122]

In [5:84] en [5:22] dui die respondente aan dat die rede waarom en dus ook die funksie waarvoor hulle SwA sal napraat is om hul taal “interessant” te maak aangesien dit 'n “ekstra effek” skep. Vanuit 'n meer taalkundige oogpunt beskou, sou “interessant” by die taalfunksies ekspressief en selfs poëties kon aansluit (vgl. Mühlhäusler, 1986:81-82; vgl. 2.8.2.1). Ter verduideliking: Hierdie funksie sou ekspressief kon wees daarin dat SwA gebruik word om gevoelens uit te druk (vgl. Mühlhäusler, 1986:81-82; vgl. 2.8.2.1). Die poëtiese funksie van taal dui op kreatiewe omgaan met die taal (vgl. Mühlhäusler, 1986:81-82; vgl. 2.8.2.1.) Soos 'n respondent in [5:122] aanvoer, dui “interessant” in hierdie geval op die variasie wat SwA bied teenoor die Afrikaans wat die AM gewoonlik sou gebruik, wat moontlik eerder weer nader aan StA sou wees. SwA word dus op 'n kreatiewe wyse gebruik wanneer 'n AM sy/haar taal interessant wil laat oorkom.

Die variasie wat die napraat van SwA aan die AM bied, kan hy/sy ook gebruik om ander funksies te vervul, naamlik ter wille van nie alleen interessantheid nie, maar ook akkuraatheid aan 'n uiting te verleen.

Kode 22: Versterking en definiëring – bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in. {18-1}

Ek sal slegs hierdie vorm van Afrikaans gebruik om 'n situasie beter te verduidelik of in 'n graperige bedoeling [5:5]

Maak iemand na, maak grappe ens. [5:106]

Slegs as ek iets aan iemand verduidelik (Namaak - vermaaklik) [5:6]

Aanhalings [5:5], [5:106] en [5:6] dui daarop dat die respondente SwA napraat in 'n grapperige situasie, maar dikwels wanneer hy/sy iets aan iemand moet verduidelik en ook wanneer hy/sy die direkte woorde van 'n persoon moet oordra. Die napraat van SwA word om hierdie rede vir die AM 'n manier om die betekenis van 'n uiting duidelik aan die ontvanger te stel. Deur SwA na te praat dui die AM aan dat die ontvanger van die boodskap die bepaalde gedeelte waar die AM

SwA napraat, nie ernstig moet opneem nie. Dit is wel ook moontlik dat die respondent die napraat van SwA as hulpmiddel gebruik om positiewe aansien te bewerkstellig (vgl. Brown & Levinson, 1987:61; Meyerhoff, 2006:85; Silvia, 2014:1). Die boodskapper wil dalk 'n ernstige boodskap oordra, maar gebruik die informaliteit wat die napraat van SwA kan meebring om die erns van die saak minder bedreigend te laat klink.

Die respondente dui ook aan dat hulle SwA napraat om 'n "situasie beter te verduidelik" soos in [5:5] of om iemand na te maak [55:106], [5:6]. Sodoende word gepoog om akkuraatheid aan die vertelling te verleen, maar ook akkuraatheid aan hoe die respondent die ervaring beleef het soos ook uit aanhalings [6:27], [5:65], [5:120] en [10:1] blyk.

om die regte gevoel oor iets deur te gee [5:27]

Om myself beter uit te druk [5:65]

Ek gebruik dit om 'n persoon wat 'n Afrikataal praat se direkte woorde oor te dra [5:120]

Toepaslike vraag op aanhaling [10:1]

Is daar 'n verband tussen die geloofwaardigheid van bv. 'n politikus en die napraat van hierdie politikus se manier van praat?

D	Ja, soos as ek 'n voorbeeld dan noem... kyk nou vir Malema miskien op nuus...
D	Malema is 'n goeie voorbeeld!
G	[lag]
D	Hy kom mos nou baie op die nuus en almal spot mos, as ek so kan sê, met hom. So sê dan nou miskien dan na-aap, as ek nou daai woord kan gebruik, wat hy gesê het. Jy moet dit mos nou kind of oorbring wat hy gesê het dan moet mens nou... amper praat soos hy gepraat het. Soos, as ek miskien die nuus gekyk het en hulle het nie die nuus gekyk nie en Malema was nou-
G	[lag]
D	En hy het nou iets gesê en hulle moet dit nou hoor, gaan ek dit nou sê soos hy dit gesê het, want my Afrikaans gaan nie pas nie.

[10:1]

In aanhaling [5:120] dui die respondent aan dat hy/sy SwA napraat om sodoende 'n ATM wat SwA gebruik, direk aan te haal. In [10:1] dui nog 'n respondent aan dat die rede waarom hy/sy 'n ATM direk sou aanhaal, bloot is dat haar eie Afrikaans nie pas om bv. aan haar vriendinne oor te dra wat Julius Malema, kontroversiële leier van die EFF (*Economic Freedom Fighters*), politieke party in Suid-Afrika, gesê het nie. Sy moet Malema om akkuraatheidsredes direk

aanhaal en daarvoor moet sy SwA napraat. Dit kan ook wees dat BSAE nagepraat word. Die behoefte om iets akkuraat deur te gee is nie noodwendig om waarheidsredes nie, maar om tog die bespotlikheid van ongeloofwaardige woorde, soos 'n politikus se uiting, aan ander oor te dra.

Die namaak, of volgens die respondent, die “na-aap” van iemand, kan ook moontlik op 'n neerhalende wyse gebruik word juis wanneer 'n ampspersoon wat met integriteit moet optree byvoorbeeld, nie aan hierdie vereistes voldoen nie. Die ironie van die saak word deur die napraat van SwA (of selfs BSAE) spottenderwys gedoen. Hier moet die moontlikheid van toneelspel gepaard met die gebruik van SwA oorweeg word, wat weer benut word om 'n vermaaklikheidsfaktor in taal in te bring. Aangesien die respondent aandui dat hulle SwA napraat om iets akkuraat oor te vertel, is dit heel moontlik dat die napraat van SwA in daardie stadium deel uitmaak van toneelspel. Die spreker beeld as't ware 'n karakter, byvoorbeeld 'n politikus, uit, en het gebare, uitdrukking en taal nodig om 'n geloofwaardige karakter uit te beeld. In [5:146] verwys 'n respondent na SwA wat binne 'n toneelstuk gebruik word.

Kode 23: Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om SwA nie in die teenwoordigheid van 'n SwA-sprekende te gebruik nie). {25-1}

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie, slegs 'n resultaat van kulture wat kontak maak.”; "Hulle sal kan identifiseer met die konteks beskou en dit dus humoristies vind. [5:54]

Mense moet verder begin dink wanneer hulle iets doen of gebruik – wanneer oningeligtheid, ingeligtheid word, moet mense anders begin optree. [3:26]

In [5:54] en [3:26] kom twee teenoorgestelde opvattinge na vore. Volgens die eerste respondent [5:54], is dit nie verkeerd om SwA na te praat nie. Die respondent dui ook aan dat hy/sy meen dat 'n ATM die konteks waarbinne 'n AM SwA napraat, sal kan verstaan en die situasie in 'n ligte, humoristiese luim sal beskou. Die respondent van [3:26] dui aan dat 'n reaksie, soos die respondent in [5:54] aangaande die napraat van SwA gee, een is wat die gevolg is van kortsigtigheid of oningeligtheid. Hy spreek ook sy mening daaroor uit, naamlik dat wanneer 'n spreker wél tot die besef kom dat 'n ATM geaffronteerd voel wanneer AM's SwA onder mekaar napraat, hierdie spreker die napraat van SwA moet staak.

Aanhalings [5:69] en [5:99] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: “Indien jy en ’n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos ’n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?”

Keuse-antwoord: Ek gebruik dit nie wanneer iemand wat self SwA sou praat, of iemand ken wat SwA praat, in die omgewing is nie.

Omdat ek respek wil toon aan daardie persoon en dit sou verwag van sy/haar kant ook. [5:69]

Ek probeer nie om ’n SwA sprekende se taal te spot nie, dus praat ek nie voor hulle nie, anders sal hulle dink ek mok hulle taal en ek doen nie. [5:99]

Die respondente toon in [5:69] en [5:99] begrip vir ’n uitgangspunt soortgelyk aan dié van die respondent in aanhaling [3:26]. In aanhalings [5:54] en [3:26] en ook [5:69] en [5:99] word dit duidelik dat die napraat van SwA moontlik die funksie om ’n ATM te affronter sou kon vervul. Die respondente dui in [5:69] en [5:99] aan dat hulle juis hierdie funksie van affrontering so ver as moontlik probeer vermy deur nie SwA in die teenwoordigheid van ATM’s na te praat nie.

Dit is opmerklik dat ’n groot aantal respondente aandui dat hulle uit respek vir die ATM nie noodwendig geheel en al sal ophou om SwA na te praat nie, maar eerder net nie SwA in die teenwoordigheid van ATM’s te gebruik nie. Een van die respondente voer wel ’n moontlike rede aan vir hierdie manier van gebruik van SwA: in [5:99] dui die respondent aan dat hy/sy juis wil voorkom dat ’n ATM dink die respondent spot met sy/haar taal terwyl dit nie die geval is nie. Dit wil voorkom of die onderskeid tussen dit wat as “spot” beskou word en wat as slegs “gebruik” van SwA beskou word, van AM tot AM verskil en dat dit gevolglik ook ’n effek gaan hê op hoe hulle SwA kan aanwend om bepaalde funksies te vervul.

[5:92] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: “Indien jy en ’n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos ’n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?”

Keuse-antwoord: Neutraal – geen gevoel

Dit is net ’n manier van praat en ek doen dit nie om die persoon te beledig nie. [5:92]

In [5:92] dui die respondent aan dat hy/sy nie werklik aandag skenk aan wanneer en in wie se teenwoordigheid hy/sy SwA napraat nie, aangesien sy/haar bedoeling nie is om die ATM te beledig nie. Die respondent beskou eerder die napraat van SwA as net nóg ’n manier van praat en dat dit nie nodig is om sensitief daarmee om te gaan nie.

D	“Daaaar”. So ja, ek sal nou nie iemand spot sommer so nie. Ek sal- Nee, rêrig, ek is te bang.
N	Maar, so jy sal nogal 'n wit Afrikaans spot nè?
D	Ja, ek sal.
G	[lag]
D	Ek sal- Want julle sal, julle vat dit soos rêrig as 'n grap. Hulle sal dit nie as 'n grap vat nie, hulle sal rêrig-
D	Hulle sal ons <i>attack</i> !
G	[lag] Ja!

[9:24]

Aanhaling [9:24] lê weer 'n ander element bloot, wat moontlik eerder met die konnotasie wat verskillende etniese groepe aan mekaar heg, te make het. Hierdie konnotasie het weer 'n effek op hoe sensitief sprekers met die napraat van SwA sal omgaan. In hierdie aanhaling wil dit voorkom of dit nie noodwendig daaroor gaan of 'n ATM geaffronteer sal voel wanneer 'n AM SwA in hul teenwoordigheid gebruik nie, maar eerder of die napraat van SwA deur 'n AM nie verreikende gevolge kan hê nie. Die respondente van [9:24] is bruin AM's en verduidelik dat hulle eerder die vrymoedigheid sal hê om Afrikaans soos wit mense dit praat, te bespot, as SwA. Die rede wat hulle hiervoor aanvoer is dat hulle 'n meer gewelddadige reaksie van ATM's verwag, as van AM's. Die bruin AM's dui ook duidelik in [9:24] aan dat hulle SwA sal gebruik om te spot, maar op 'n grappenderwyse en nie noodwendig om te affronteer nie.

Kode 24: Humor {42-4}

Dit is vir humor, veral onder vriende [3:14]

Om humor of gevoel te skep in gesprek [5:2]

Wanneer ek snaaks wil wees... [5:16]

Sommer as ek laf wil wees en 'n grappie wil maak. Ek hou daarvan om snaaks te wees [5:32]

AM's kan SwA napraat om sodoende humor in hul gesprek in te bring (vgl. Nortier & Dorleijn, 2008:131, vgl. 2.5.7.5).

[5:117] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: “Indien jy en ’n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos ’n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?”

Keuse-antwoord op vraag: Neutraal – geen gevoel

Dit kan miskien net ’n grap wees wat vertel word en glad nie gemik wees op hulle nie [5:117]

In [5:117] verduidelik die respondent dat die napraat van SwA deur AM’s gebruik kan word om humor aan te wend, sonder die bedoeling om ’n ATM te spot oor die manier waarop sy/hy Afrikaans praat.

Humor kan verder verdeel word, soos vervolgens aangedui word (vgl. kodes 25-27, kode 32).

Kode 25: Humor: Introversie {2-1}

[5:123] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: “Indien jy en ’n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos ’n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?”

Keuse-antwoord: Ander gevoel, spesifiseer:

Hulle sal dink dit klink snaaks omdat ek dit nie oor die algemeen doen nie. [5:123]

In die geval van [5:123] word humor op ’n byna omgekeerde wyse beskou. In plaas daarvan dat die AM dit snaaks vind om SwA in sy/haar taal te integreer om sodoende humor te bewerkstellig, dui die AM-respondent aan dat wanneer ’n AM SwA napraat, die ATM dit snaaks sal vind. “Snaaks” kan wel in hierdie verband moontlik “vreemd” beteken.

Kode 26: Humor: Ongewone taalgebruik deur individu of maat {4-1}

D	Ek dink omdat ons nie gewoonlik so praat nie en nou is dit iets anders. Dan’s dit nou meer in terme van grap maak en so.
D	Ja, soos ons kom straight van ’n kleurling-gebied af. Daar’s nie regtig swart mense daar nie, so as ’n mens dit hoor da is dit ’n bietjie snaaks, of vreemd.

[9:21]

In [9:21] dui die respondent aan dat die “snaaksheid” van die napraat van SwA, uit die vreemdheid van hierdie variëteit voortspruit. Aangesien SwA vreemd op die oor van die AM val, is dit snaaks en word daarom as element aangewend om humor te bewerkstellig.

Kode 27: Spottenderwys gebruik {33-1}

Onder hierdie kode kom daar veral sterk individuele verskille na vore. Respondente interpreteer die napraat van SwA as ’n moontlike manier van spot, maar op verskillende maniere en vanuit verskillende perspektiewe oor die saak. Die individu bepaal ook die wyse waarop hy/sy wil spot, afhangend van die konteks. In hierdie geval kan SwA eienskappe soortgelyk aan dié van *Mock Ebonics* toon (vgl. Ronkin & Karn, 1999:360, vgl. 2.5.7.6).

Soms by die huis as ons met mekaar spot; As ons grappe maak [5:29]

Wanneer ek en my vriende mekaar afkraak [5:18]

In [5:29] en [5:18] word SwA intern tussen AM's gebruik om met mekaar te spot. In [5:29] wil dit voorkom of “spot” eerder na ’n algemene ligte luim verwys teenoor [5:18] se antwoord waarin gestel word dat AM's mekaar op ’n afkrakende wyse spot. Die AM's het in só ’n geval nie werklik rede om geaffronteerd te voel wanneer een AM SwA gebruik om die ander AM mee te spot nie, aangesien hulle hulle nie noodwendig met hierdie variëteit assosieer nie. Die respondente gebruik wel die konnotasie wat hulle aan SwA heg om in hierdie geval die funksie te vervul, naamlik om met mekaar te spot. In [5:18] heg die AM's byvoorbeeld beide ’n negatiewe en minderwaardige konnotasie aan SwA en om hierdie rede kan die vriende onder mekaar die napraat van SwA op ’n “afbrekende” wyse aanwend.

Om myself beter uit te druk, en iets is altyd snaakser as dit op daardie manier gesê word [5:66]

’n Respondent dui in [5:66] aan dat iets “altyd snaakser” is wanneer SwA nagepraat word. SwA kan daarom gebruik word om humor te verryk.

Ek sal dit nie voor so persoon gebruik nie anders sal hulle dink ons spot met hulle [5:135]

As gevolg van sensitiwiteit oor die gebruik van SwA en juis ook omdat AM's SwA wél gebruik om ATM's te spot, is daar by sekere AM's ’n versigtigheid dat ATM's nie moet voel daar word met hulle gespot nie.

D	Partykeer weet hulle dan self nie wat hulle sê nie.
G	[lag, stem saam]
D	Ek móét jou sê hoe hy dit gesê het! Ek moet net, dis belangrik! [lag]

G	[lag]
---	-------

[10:2]

In aanhaling [10:2] verduidelik die respondent dat hy/sy 'n politikus soos Julius Malema in 'n gesprek eerder sal aanhaal in die variëteit wat hy gebruik en die manier waarop hy praat. Die respondent verduidelik dat nog 'n rede hiervoor sal wees dat politici, volgens haar, soms ondeurdagte uitlatings maak en dat SwA daartoe kan bydra om só 'n uitlating te versterk. Die gevolg is wel wedersydse versterking van 'n stigma. Die een element voer die ander. Indien daar reeds 'n stigma aan SwA kleef, wat byvoorbeeld op 'n sogenaamd lae intelligensievlak dui, versterk 'n ondeurdagte opmerking deur 'n politikus in SwA hierdie stigmatisering (Hendricks, 2012:44, 49, 50). Die politikus bevestig die stigmatisering en so word die stigma rakende SwA weer versterk. Stigmatisering sluit ook aan by taal-ideologieë wat verwys na opvattinge wat 'n gemeenskap oor 'n taal het en taalhoudings, wat verwys na opvattinge wat 'n individu oor 'n taal het (Da Costa et al., 2013:312, vgl. 2.3.5).

Ek gebruik dit nie. Ek spot altyd die (wit) mense wat dit gebruik om met ander te kommunikeer. Dit is neerhalend om so met iemand anders te praat. [3:11]

In die geval van [3:11] lyk die situasie weer omgekeerd. Hier dui 'n swart AM-respondent aan dat hy eerder wit AM's sal spot wat SwA napraat. Sodoende spreek hy sy weersin uit teen die feit dat SwA deur AM's nagepraat word.

Kode 28: Algemeenheid van fenomeen {3-1}

Nie baie gereeld nie. [5:42]

Want dit pas by die oomblik [5:75]

[5:123] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: "Indien jy en 'n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos 'n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?"

Keuse-antwoord: Ander gevoel, spesifiseer:

Hulle sal dink dit klink snaaks omdat ek dit nie oor die algemeen doen nie. [5:123]

Dit wil voorkom of AM's oor die algemeen nie op gereelde basis SwA napraat nie, soos dit duidelik word uit [5:42] en [5:123]. Volgens [5:75] praat AM's SwA in meer konteksspesifieke omstandighede na. Aangesien 'n paar elemente, byvoorbeeld die veiligheid van 'n geborge kring, 'n spesifieke sosiale kring en 'n informele omstandigheid, eers moet bestaan vir AM's om SwA na te praat, kan dit moontlik daartoe bydra dat SwA nie so algemeen gebruik word nie. Die

algemeenheid van die fenomeen sal wel meer akkuraat met behulp van 'n kwantitatiewe studie bepaal kan word.

Kode 29: Inklusiwiteit: Gemak, geborge kring {3-2}

'n Noue vriendekring. Soos ons verstaan mekaar hoe dit gaan. Dis nie almal wat dit altyd verstaan nie [9:19]

Wanneer ek om sekere vriende is en grapperig voel [5:40]

Bostaande respondente dui in [9:19] en [5:40] aan dat hulle SwA napraat in 'n baie spesifieke vriendekring. Die respondent voel veilig en op hul gemak binne 'n bepaalde groep. Die spreker kry ook heel waarskynlik die gewenste, positiewe reaksie van die spreker en kry heel waarskynlik een van twee, of beide uitkomst: óf die groep lag wanneer een lid van die groep dié variëteit gebruik óf die groep begroet die napraat van SwA deur een lid met 'n soortgelyke reaksie deurdát hulle ook SwA napraat. Die AM praat SwA na in omstandighede waar hy/sy 'n relatiewe waarborg het dat hierdie manier van praat deur alle lede teenwoordig in 'n positiewe lig gesien sal word. (vgl. 2.7.5)

Kode 30: Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word {42-2}

Juis aangesien SwA meestal in meer geslote, sosiale kringe en kontekste gebruik word, het hierdie inklusiewe funksie van die variëteit ook eksklusiwiteit tot gevolg (Burke & Porter, 1993:14,15; Hudson, 2000:418; vgl.2.7.5). Die sosiale groep is eksklusief, aangesien daar duidelik onderskeid getref word tussen lede van die groep en mense wat nie deel van hierdie groep uitmaak nie. Een van die middele waarmee hierdie eksklusiwiteit bewerkstellig word, kan die napraat van SwA wees. Eerstens kan die napraat van SwA die primêre saambindende funksie van 'n bepaalde groep, bestaande uit twee of meer lede, vervul. Tweedens kan die napraat van SwA as “eie” aan 'n bepaalde groep, as 'n inklusiwiteitsfunksie, maar sekondêre rol vervul, teenoor die primêre saambindende funksie. Derdens kan 'n individu vir hom/haar ook die napraat van SwA as 'n unieke, eksklusiewe eienskap toeëien (vgl. Olsson, 2008:28-29; vgl. 2.9.4.3).

Ek gebruik dit soms wanneer ek met my gesin praat [5:23]

Soms in 'n vriendekring as ons gesels en stories vertel [5:71]

In 'n spottende wyse rondom my naby vriende en vriendinne [5:80]

Wanneer ek om sekere vriende is en grapperig voel [5:39]

As ek by 'n sekere groep praat [5:89]

Ons het nie regtig soos aan die buitekant gebruik nie, ons sal dit soos as ons in 'n vertrek is, alleen is. As dit net ons kleurlinge is. Ons verstaan mekaar, ons weet waaroor gaan dit, dan sal ons dit gebruik, ja. [9:15]

Elkeen van bostaande aanhalings dui op 'n spesifieke element van inklusiwiteit. Na aanleiding van hierdie aanhalings wil dit voorkom of AM's SwA in 'n geborge kring, bv. 'n gesin of vriendekring [5:23], [5:71], gebruik. AM's is ook spesifiek oor die vriendekring by wie hulle SwA sal napraat [5:80], [5:39]. Dit is moontlik dat AM's SwA ook by 'n groep sal gebruik wat nie noodwendig vriende is nie, maar reeds 'n mate van geborgenheid bied of waar 'n individu by só 'n nuwe geselskap die napraat van SwA as 'n soort "ysbreker" kan aanwend. Hierteenoor dui die respondēt in [9:15] meer spesifiek aan dat hulle SwA slegs in 'n geslote vriende- en/of etniese kring gebruik aangesien daar 'n verstandhouding tussen die verskillende lede hieroor bestaan. SwA kan daarom gebruik word om inklusiwiteit te bewerkstellig, te onderhou of te versterk met die gevolg dat eksklusiwiteit plaasvind. Inklusiwiteit is een van die funksies van jargon wat in kode 33 bespreek word.

Kode 31: Om te affronteer {7-2}

Jy spot met mense wat gebroke Afrikaans praat (dit beteken nie hulle is dom nie, dit beteken hul is nie jou taal magtig soos jy nie) [3:12]

Toepaslike vraag op aanhalings [10:5] en [10:6] Dink julle daar is mense wat SwA met opset sal gebruik om sodoende iemand te affronteer?

D	Definitief. Wat dit kliphard doen. Al is hulle in watter situasie. Die vakansie toe het ons van die kuierplek af gery en my vriende agterin die kar was dronk... ek en my vriend sit nou hiervoor. Toe trek polisie-mense ons af. Joh, en toe's dit toevallig swart mense en hulle begin praat sommer so dronk in SwA, aspris. En ek is laaik dis nou nie 'n situasie waar jy daai moet gebruik nie. Ek weet jy's nou kwaad want... omdat jy afgetrek word, maar dis nie jy wat afgetrek word op die agterste sitplek nie; dis die persoon hier voor wat die moeilikheid kry. Jis, ek het só groot geskrik. Hulle was sommer net, "[in SwA aksent] nee, ma dis mos nou die swart mense..."
---	--

[10:5]

[5:70 en 5:107] as kommentaar op die volgende vraag en antwoord:

Vraag: *"Indien jy en 'n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos 'n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat?"*

Keuse-antwoord: *Geaffronteerd – persoon voel jy spot met die manier hoe hy/sy Afrikaans praat; Ek gebruik dit nie wanneer iemand wat self SwA sou praat, of iemand ken wat SwA praat, in die omgewing is nie*

Dit gaan gewoonlik gepaard met 'n neerhalende opmerking oor hulle kultuur of intelligensie. [5:70]

Mens wat die Afrikataal praat kan dit verkeerd opvat, minderwaardig & in die gesig gevat voel. [5:107]

Nie een van die respondente het aangedui dat hulle SwA napraat juis om 'n ATM te affronteer nie. In aanhaling [5:107] dui die respondent wél aan dat ATM's die napraat van SwA deur AM's kan ervaar as dat die spreker bedoel om hulle te affronteer. Hierdie funksie sluit direk aan by 'n taalhandeling soos dit in die pragmatiek voorkom (vgl. 2.3.2). Binne 'n taalhandeling dui perlokusie op die gevolg van 'n taaluitlating, hetsy die spreker die spesifieke reaksie in gedagte gehad het, of iets heeltemal anders (vgl. 2.3.2). 'n AM kan geaffronteerd voel wanneer ATM's SwA napraat, ongeag of die ATM die AM wou affronteer, of nie.

Taalhandeling (vgl. 2.3.2) sluit weer aan by die bedoelde en waargenome funksie van SwA: Indien die funksie waarvoor die AM SwA napraat, ooreenstem met hoe die AM die funksie waarneem en interpreteer, is die funksie geslaagd. Dit kan wel wees dat die bedoelde en waargenome funksie verskil, wat sal meebring dat die funksie nie geslaagd sal wees nie (vgl. 2.5.6). Die respondente dui in [3:12], [10:5] en [5:70] aan dat AM's wél soms SwA napraat om ATM's te affronteer. In [3:12] en [5:70] toon die respondente die aspek aan waarop AM's ATM's sou kon probeer affronteer deur SwA na te praat. Dit gaan oor SwA, as aanleerdersvariëteit, dikwels as minderwaardig teenoor StA beskou word, en om hierdie rede kom die ATM vir die AM as "minder intelligent" oor (vgl. 2.9.4, 2.7.3).

Kode 32: Sarkasme {5-1}

Wil nie die persoon seermaak nie, maar weet party mense hou daarvan om so 'n persoon "uit te haal" oor hoe hulle praat. [5:81]

Dit kan beslis. As ek 'n Afrikaansprekende na maak wat swak Engels praat, bv. Is you hungry? I are very hungry. I where watching tv...ens. Ek lewer so kommentaar op dié mense se vermoëns om 'n ander taal te praat. Ek spot hulle. Net omdat iemand nie 'n taal kan praat nie beteken dit nie hulle is dom nie. [3:19]

Sarkasme kan moontlik deel uitmaak van 'n manier waarop AM's SwA kan aanwend om sodoende 'n ATM te affronteer soos in [5:81] aangedui word. In [3:19] dui die respondent weer aan dat sarkasme as 'n manier van "kommentaar" lewer kan dien. Die respondent swaai die sarkastiese manier waarop AM's SwA kan gebruik, om deur AM's weer te spot oor byvoorbeeld die "swak" manier waarop hulle Engels praat. Sodoende probeer hierdie respondent die punt maak dat intelligensie en die gebruik van 'n aanleerdersvariëteit niks met mekaar te make het nie. Die respondent maak dus 'n doelbewuste taalbesluit en om hierdie rede kan die respondent se reaksie met *mock ebonics* en Marokkaans-Nederlands vergelyk word (vgl. 2.5.7.5, 2.5.7.6).

Met die doelbewuste besluit wat 'n spreker kan neem om spesifieke taal te gebruik in gedagte, kan AM's, SwA as jargon gebruik om bepaalde funksies te bereik.

Kode 33: Jargon {16-6}

"Wanneer ons grappies maak tussen vriende in informele situasies"; "Om grappies te maak. [5:33]

Wanneer ek om sekere vriende is [5:41]

Omdat dit 'n "ding" is wat ons het, dus is dit soos ons geheime taal [5:68]

"Om vriende"; "dit is ons tiener taal" [5:103]

In hierdie studie word aangedui dat die funksies van SwA gelykstaande aan sommige van die funksies van 'n pidgin kan wees, soos Mühlhäusler (1986:81-82) aandui, maar in sekere situasies van dié van 'n pidgin na dié van 'n jargon verskuif wanneer AM's SwA napraat. Die funksies van 'n jargon wat volgens Mühlhäusler (1986:5) afgelei kan word, tree hier op die voorgrond. Hierdie funksies behels inklusiwiteit en eksklusiwiteit (vgl. kodes 29 en 30), idiolek en identiteitsvorming. (Vgl. 2.8.2 en 2.8.3).

Soos bespreek in kodes 29 en 30, kan die napraat van SwA deur AM's tot inklusiwiteit bydra soos bevestig word in aanhalings [5:33], [5:41], [5:68] en [5:103]. Jargon het dus *esprit de corps* of 'n saambindingsfaktor binne 'n groep tot gevolg (Burke & Porter, 1993:14). Hierdie inklusiwiteit het ook groepsidentiteit tot gevolg soos in [5:68] en [5:103] en jargon as meertalige idiolek dui ook op 'n "unieke" identiteit wat 'n individu aanneem deur SwA na te praat soos moontlik in [5:41] voorkom (vgl. 2.7.5).

Kode 34: Sosiolek {3-1}

Om vriende; dit is ons tiener taal [5:103]

*Hulle het baie kodes vir sekere woorde wat die swart mense byvoorbeeld gebruik. So hulle gebruik- Soos my ma sal 'n woord gebruik en dan's daar 'n anderkleur- swart mens daar, maar hy weet nie wat sy sê nie, maar- Verstaan, die ***¹⁰-gesin byvoorbeeld, verstaan wat daar aangaan [9:39]*

Wanneer AM's SwA napraat, kan dit ooreenstemmende eienskappe van 'n sosiolek toon (vgl. 2.9.4.3). In [5:103] sou 'n tipe sosiolek op grond van ouderdom vasgestel kon word, teenoor [9:39] wat weer volgens 'n gesinstruktuur bepaal word.

¹⁰ Die ***-insetsel dui op die doelbewuste verwydering van die betrokke gesin se van om sodoende anonimiteit te behou.

Kode 35: Babataal {3-1}

met baba's, wanneer daar gegrap word [5:52]

Ek verstaan dat jy jou taal moet aanpas by tweedetaalsprekers, maar pas dit meer gepas aan bv. Sal jy my asb omhels? Jy sal eerder sê: Sal jy my asb 'n drukkies gee? NIE: Gee my die drukkies. Nog voorbeelde kar (motor), garage (motorhuis) ens. [3:23]

Aangesien GpA en SwA so na aan mekaar lê, is dit moontlik dat hierdie respondente eerder na GpA as na die napraat van SwA self verwys (vgl. 2.9.1). Aangesien GpA deur middel van die aanpassingsbeginsel gevorm word, kan dit ook verwar word met *Baby talk* wat as 'n "vereenvoudigde register" beskou kan word (Vgl. Stoltz, 1982:35; vgl. 2.9.1). In [5:52] verwys die respondent moontlik na drie definisies van BT, naamlik na die manier waarop daar met 'n baba gepraat word of na die manier waarop AM's met ATM's sou praat of selfs net BT as 'n tipe taal wat spottenderwys tussen naastes gebruik kan word (Vgl. De Wet, 1996:105, Ferguson, 1981:9-10; Stoltz, 1982:35). In [3:23] dui die respondent aan dat daar verskillende vlakke van aanpassing is om Afrikaans makliker verstaanbaar vir die ATM te maak en dat dit nie nodig is om tot die vlak van BT aan te pas sodat 'n ATM kan verstaan wat die AM bedoel nie. Dit is ook moontlik dat dieselfde vir BSAE geld.

Kode 36: Die napraat van BSAE {2-1}

Ek en my ma byvoorbeeld in die dorp loop, dan, julle ken daai mense wat die pamflette so uitdeel? So, "oh, gorgas! Gorgas (gorgeous)", dan is hulle so en dan sê ons net vir mekaar, "hier kom gorgas"! [9:7]

N	En dink julle, soos, sê nou maar die media het ook 'n invloed? Dit wat mense hoor op TV, sê nou maar president Zuma praat nou? Wel, dis nou in Engels, maar daar's ook 'n Engelse manier van so praat.
D	Ja.
D	Beslis.
D	Engelse swart- Swartengels, ja.

[9:39]

Dit is moontlik dat BSAE ook, soos SwA, deur AM's nagepraat word en dat BSAE in só 'n geval, alternatiewe funksies wat met dié van SwA ooreenstem, kan toon. In [9:7] dui die respondent aan dat sy en haar ma wél BSAE met mekaar napraat om sodoende te spot. Dit is ook moontlik, soos in [9:39] aangedui, dat die variëteite wat nagepraat word as gevolg van mediablootstelling, moontlik in die meerderheid eerder die gebruik van BSAE sal wees, as dié van SwA. In hierdie aanhaling word die moontlikheid van die napraat van BSAE ook bevestig. Verdere studie in hierdie verband is nodig.

Die werklike aard van 'n funksie en die persepsies wat rakende hierdie funksie bestaan, kan óf met mekaar ooreenstem óf dit kan van mekaar verskil. Die persepsies rakende SwA en die napraat van SwA kan 'n invloed hê op die AM wat bepaal waarvoor hy SwA gaan gebruik, asook die ATM wat hoor hoe AM's SwA onder mekaar napraat.

3.6.3 Persepsies rondom die gebruik van die alternatiewe funksies van SwA

Deur in hierdie afdeling verskillende persepsies in oënskou te neem wat respondente oor SwA en ook die napraat van SwA het, kan die alternatiewe funksies van SwA beter belig word. Hierdie persepsies wat AM's oor SwA het, het ook te make met hoe verskillende etniese groepe mekaar beskou.

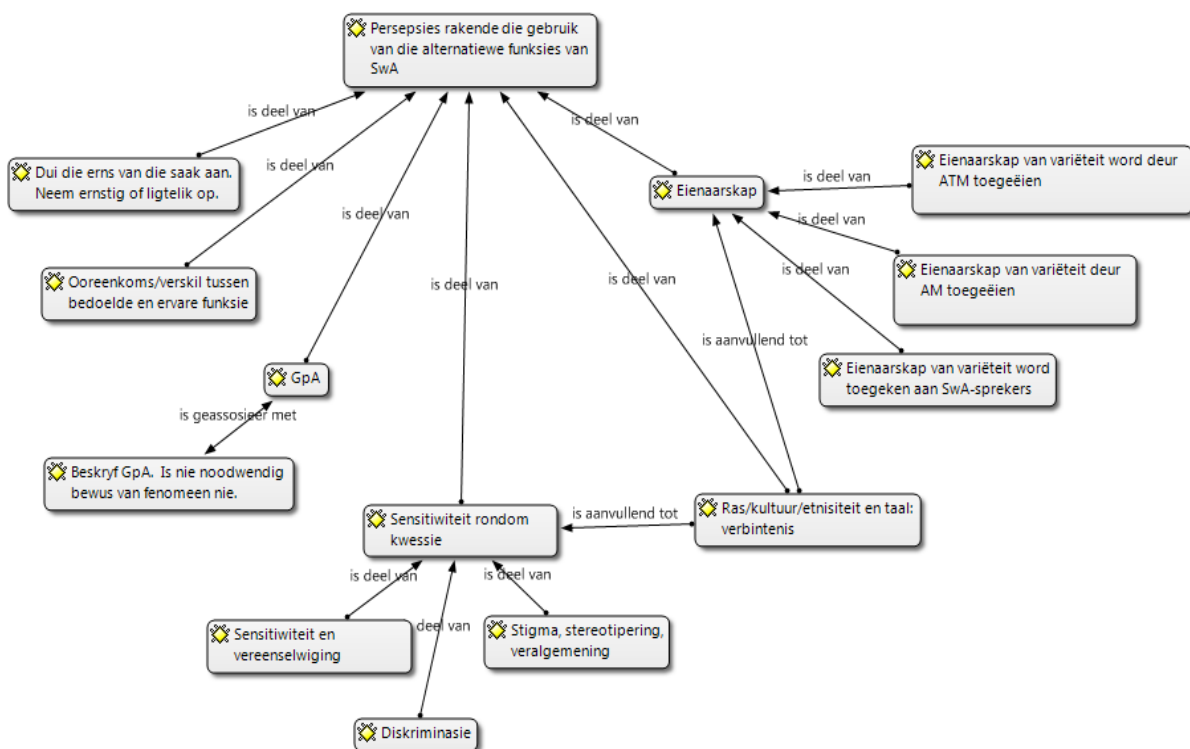

Fig. 3.3: Kodes om die persepsies rondom die alternatiewe funksies van SwA aan te dui

Kode 37: Dui die erns van die saak aan. Neem ernstig of ligtelik op. {1-1}

Toepaslike vraag op aanhaling [9:8] Wanneer gebruik jy SwA?

Ook maar meestal net vir grap maak en rondspeer [9:8]

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie, slegs 'n resultaat van kulture wat kontak maak. [5:55]

Ek weet baie praat dit om te skerts, maar dit is ook neerhalend. Jy spot met mense wat gebroke Afrikaans praat (dit beteken nie hulle is dom nie, dit beteken hul is nie jou taal magtig soos jy nie). Dis nie oulik as mense so praat nie [3:29]

Omdat ek respek wil toon aan daardie persoon en dit sou verwag van sy/haar kant ook. [5:148]

Die graad van erns waarmee AM's die napraat van SwA hanteer en die feit dat dit ATM's kan affronteer, kan van individu tot individu wissel soos aangedui in die verskillende respondente se reaksies: [9:8], [5:55], [5:148] en [3:29]. Bostaande aanhalings wissel van 'n baie "ligte" benadering tot die napraat van SwA byvoorbeeld [9:8] en [5:55] met 'n ernstige verwysing daarna dat die napraat van SwA "neerhalend" is [3:29]. Die respondent in [5:148] dui aan dat die napraat van SwA op 'n beginsel van respek werk, wat ook 'n ernstige oorweging is. Die ernstigheidsgraad waarmee 'n spreker SwA hanteer, kan ook beïnvloed word deur die persoon se assosiasie met 'n bepaalde etniese groep, maar ook met die graad van eienaarskap wat hy/sy van SwA vir hom/haar toeëien (vgl. 2.5.6, 2.7.4, vgl. kodes 49-51).

Kode 38: Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en waargenome funksie {12-1}

Hulle sal kan identifiseer met die konteks beskou en dit dus humoristies vind. [5:56]

Ek probeer nie om 'n SwA sprekende se taal te spot nie, dus praat ek nie voor hulle nie, anders sal hulle dink ek mok hulle taal en ek doen nie. [5:99]

Soms word een funksie deur die AM bedoel, maar die ATM interpreteer nie die funksie dienoooreenkomstig nie. Wanneer AM's SwA napraat, sou die ATM die funksie eerder waarneem aangesien hy/sy nie noodwendig direk deel uitmaak van die gesprek nie. Vandaar die begrip "waargenome funksie". Wanneer die bedoelde en die waargenome funksie nie ooreenstem nie, kan misverstande ontstaan. (vgl. Kode 31).

In aanhaling [5:56] dui die respondent aan dat hy/sy die napraat van SwA in 'n positiewe lig sien en dat hy/sy ook aanneem dat ATM's die napraat van SwA deur AM's dieselfde sal beoordeel. Indien hierdie spreker SwA napraat in die teenwoordigheid van 'n ATM, is dit moontlik dat die ATM dit nie as humoristies sal ervaar nie. Weens die risiko dat die bedoelde en die ervarede funksie van mekaar kan verskil en daarom ook dat misverstande kan ontstaan, vermy die tweede respondent dit om SwA in die teenwoordigheid van ATM's na te praat, soos aangedui in [5:99].

Kode 39: GpA {12-2}

Wanneer wit mense met swart mense praat kom dit baie voor. Veral hul werkers. Dit is 'n meer neerhalende vorm van praat. Die "baas" praat so met sy "werker", omdat dié glo nie mooi verstaan nie. Soos, ek het al baie gehoor hoe 'n wit man so met sy tuinwerker praat. Swartmense praat dit ook, weens hul gebroke Afrikaans. [3:31]

Ek haat SwA as dit deur 'n wit mens gepraat word. [3:27]

Wanneer ek grap of praat met 'n persoon wat so praat. [5:48]

Ja ek het dit al gesien. As 'n wit persoon met 'n swart persoon praat, dan praat die wit persoon met die swart persoon SwA. [8:3]

Soms verwar van die respondente GpA met SwA, heel moontlik aangesien hierdie variëteite so na aan mekaar verwant is (vgl. 2.9.1). Respondente beskou SwA as die variëteit wat 'n AM met 'n ATM sou praat soos aangedui in [3:31], [3:27], [5:48] en [8:3] of hulle kan beide variëteite as een variëteit beskou, soos die respondent in [8:3] aandui. Al weet hierdie respondente nie dat die twee variëteite van mekaar onderskei kan word nie, is hulle wel daarvan bewus dat AM's SwA napraat.

Kode 40: Beskryf GpA. Is nie noodwendig bewus van fenomeen nie. {2-1}

Ek het nie regtig swart vriende nie. As ek met swart mense praat dan praat ek of Ndebele of Engels. Ek praat glad nie met swart mense Afrikaans nie. As ons familie besoek praat ek Ndebele met hulle. Dink nie ek het al ooit iemand daar gehoor Afrikaans praat nie. Hier by die werk dieselfde. Dis 'n baie wit maatskappy waar ek werk. Die swart mense hier praat Sotho en Zulu met mekaar. Die maatskappy is ook Engels so mense praat baie min Afrikaans hier. [8:13]

Teenoor die verduideliking van kode 41, is daar wel 'n moontlikheid dat AM's wat nie van die fenomeen bewus is nie, bloot nie in kontekste beweeg waar SwA nagepraat word nie, soos in aanhaling [8:13] deur een van die swart AM-respondente aangedui word. Dit is wel ook moontlik dat hy/sy nog nie met AM's wat SwA napraat te doen gekry het nie, aangesien AM's versigtig is om SwA in die teenwoordigheid van 'n ATM na te praat, of selfs net by vermoede dat 'n swart persoon, soos hierdie respondent moontlik geaffronteerd kan voel wanneer hulle SwA napraat.

Kode 41: Sensitiwiteit rondom kwessie {49-5}

Dit is 'n meer neerhalende vorm van praat. Die "baas" praat so met sy "werker", omdat dié glo nie mooi verstaan nie. Soos, ek het al baie gehoor hoe 'n wit man so met sy tuinwerker praat. Swartmense praat dit ook, weens hul gebroke Afrikaans. [3:3]

'n Persoon wat met 'n "onderdanige" praat of probeer snaaks wees. Ek haat SwA as dit deur 'n wit mens gepraat word. Ek noem wit mense, omdat hulle dit meer gebruik wanneer hulle met ander praat. Wanneer iemand anders so praat, beteken dit nie JY moet so praat nie. [3:22]

Ek wil nie ander kulture in die gesig vat nie. Ek wil nie onnodige konflik veroorsaak nie. [5:35]

Dit is moontlik dat die persoon aanstoot sal neem [5:64]

Want ek sou kwaad word as dit vir my klink of iemand spot met die manier hoe ek praat. [5:77]

Mens wat die Afrikataal praat kan dit verkeerd opvat, minderwaardig & in die gesig gevat voel. [5:107]

Aanhaling [3:3], [3:22], [5:35], [5:64], [5:77] en [5:107] dien as voorbeelde van die sensitiwiteit wat daar wél oor die napraat van SwA deur AM's bestaan. Dit wil dus voorkom of die meeste AM's SwA met groot versigtigheid sal napraat, juis as gevolg van sensitiwiteit. Die wortel van hierdie sensitiwiteit lê heel waarskynlik by die sensitiewe magsverhoudings wat tydens die

apartheidsera in Suid-Afrika, tussen die verskillende etniese groepe meegebring is (vgl. 2.3.6, 2.9.4.1, 2.9.4.4, 2.9.4.5, kode 14). Die sensitiviteit waarmee sprekers SwA sou napraat, sou sodoende heel moontlik ontwikkel deur middel van die persepsie wat die AM oor die sensitiviteit tussen die verskillende etniese groepe het. Hierdie persepsie kan heel waarskynlik op die verwysingsraamwerk van die spreker geskoei wees (vgl. 2.5.5, 2.9.4.5). Sensitiviteit kan ook, soos reeds genoem, te make hê met magsverhoudings en/of die mate van eienaarskap wat sprekers vir hulle toeëien of aan ander toeskryf (Matsuo, 2009:66; vgl. 2.7.4; kodes 48-51).

Kode 42: Sensitiviteit en vereenselwiging {6-1}

'n Persoon wat met 'n "onderdanige" praat of probeer snaaks wees. Ek haat SwA as dit deur 'n wit mens gepraat word. Ek noem wit mense, omdat hulle dit meer gebruik wanneer hulle met ander praat. Wanneer iemand anders so praat, beteken dit nie JY moet so praat nie. [3:22]

Want ek sou kwaad word as dit vir my klink of iemand spot met die manier hoe ek praat. [5:77]

D	Soos, ek weet hoe ek voel as byvoorbeeld iemand nou kom <i>djy</i> en <i>djou</i> , soos hulle vir my sê nou. Ek sal wees soos, "hey, wat maak jy?"
G	[lag]
D	As ek nou vir 'n swart meisie sê, sy gaan ook wees like, "hoekom?".

[9:28]

Sensitiviteit oor die napraat van SwA's kan ook te make hê met die mate waarin AM's hulle vereenselwig met ATM's wanneer AM's SwA napraat. In hierdie geval sou AM's wat self 'n ander variëteit van Afrikaans gebruik, byvoorbeeld bruin respondente, en ook AM's wat self swart is, moontlik 'n groter empatiese houding hê. Hierteenoor sal die sensitiviteit wat wit AM's toon, moontlik meer simpaties van aard wees. Byvoorbeeld in [3:22] en in [9:28] toon die swart en bruin AM-respondente onderskeidelik 'n baie hoë vlak van vereenselwiging met ATM's wat SwA praat en toon ook om hierdie rede sensitiviteit rakende die napraat van SwA. In aanhaling [5:77] dui die wit AM-respondent aan dat hy/sy wel ook hom/haar met 'n ATM kan vereenselwig, maar eerder in die sin dat die AM hom/haar kan indink hoe dit sou wees in só 'n situasie. Hierteenoor wil dit voorkom of die bruin en swart AM-respondente al self 'n soortgelyke situasie ervaar het. Hierdie onderskeid word wel as relatief beskou en om hierdie rede is verdere studie nodig.

Kode 43: Diskriminasie {1-1}

Almal van ons is mense, ons moet almal maar net eenvoudig uithou met diskriminasie. Almal word teen gediskrimineer [5:144]

In [5:144] kom dit voor of die respondent hom/haar byna van enige sensitiviteit rakende die napraat van SwA distansieer. Hierdie respondent neem 'n byna apatiese houding in teenoor die

fenomeen. Die rede wat die respondent vir sy/haar gevoel aanvoer, is dat almal (heel waarskynlik met verwysing na Suid-Afrikaanse inwoners) 'n mate van diskriminasie ervaar en daarom net daarby moet aanpas. Dit wil voorkom of die respondent die persepsie het dat AM's SwA napraat met die bedoeling om teen ATM's te diskrimineer, en dat dit net nóg 'n manier is waarop diskriminasie kop uitsteek. (Vgl. 2.5.5).

Kode 44: Stigma, stereotipering, veralgemening {29-1}

Jy spot met mense wat gebroke Afrikaans praat (dit beteken nie hulle is dom nie, dit beteken hul is nie jou taal magtig soos jy nie). [3:12]

In [3:12] dui die respondent aan dat AM's moontlik 'n stigma aan ATM's koppel wanneer hulle SwA praat, naamlik dat hulle minder intelligent oorkom en daarom ook minder intelligent is. Volgens die respondent is hierdie stigma 'n rede waarom AM's SwA spottenderwys tussen mekaar gebruik. Indien dit so is, dien die polities-historiese konteks van Suid-Afrika heel waarskynlik as die basis en instandhouer van hierdie stigma, veralgemening en uiteindelik ook stereotipering (vgl. Chick, 1995:238).

Meestal mense wat met hulle werkers so praat, en dan as hulle 'n swart persoon sien dan praat hulle swart Afrikaans met hom, maak nie saak wie hy is nie. [8:9]

Die respondent van aanhaling [8:9], verwys eerder na GpA as na die napraat van SwA, maar verduidelik dat, vanuit sy/haar ervaring, sommige AM's wél geneig is om te veralgemeen, wat weer by bostaande verduideliking van [3:12] aansluit.

N	Maar, so jy sal nogal 'n wit Afrikaans spot nè?
D	Ja, ek sal.
G	[lag]
D	Ek sal- Want julle sal, julle vat dit soos rêrig as 'n grap. Hulle sal dit nie as 'n grap vat nie, hulle sal rêrig-
D	Hulle sal ons attack!

[9:25]

Volgens 'n bruin AM-respondent in [9:25], het hulle (dit wil sê die bruin gemeenskap) 'n groter vrymoedigheid om wit AM's se variëteit na te praat as om SwA in die teenwoordigheid van ATM's na te praat. Die respondent en die ander lede van die fokusgroep het gelag en 'n grap gemaak oor hierdie opmerking, maar daar was 'n definitiewe ernstige ondertoon. Veralgemening, stigma en stereotipering teenoor verskillende etniese groepe, kan ook die oorsaak van hierdie "vrees" vir 'n ander etniese groep wees. (Vgl. Chick, 1995:238-239; vgl. 2.5.5, 2.5.7.5, 2.6.2, 2.9.2, 2.9.4.2).

Kode 45: Ras/kultuur/etnisiteit/taal: verbintenis {33-3}

Ek spot altyd die (wit) mense wat dit gebruik om met ander te kommunikeer. [3:10]

Ek wil nie ander kulture in die gesig vat nie. Ek wil nie onnodige konflik veroorsaak nie. [5:53]

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie, slegs 'n resultaat van kulture wat kontak maak. [5:55]

My taal is Afrikaans en as 'n ander kleurige dit praat en dit leer ken is ek glad nie gepla nie, want ek verstaan wat hulle sê en hul spot nie daarmee nie [5:127]

Die hegte verbintenis (verband) tussen taal, kultuur, etnisiteit en identiteit, word opnuut deur die respondente bevestig, soos aangedui in [3:10], [5:53], [5:55] en [5:127] (vgl. 2.5.1). In [3:10] verwys die respondent na verskillende etniese groepe en taal. In [5:53] verwys die respondent na taal en kultuur en ook na die moontlikheid dat die verkeerde gebruik van SwA moontlik selfs tot konflik kan lei. Hierteenoor dui nog 'n respondent in [5:55] aan dat daar nie nodigheid is om SwA met soveel sensitiviteit te hanteer nie, aangesien die oorsprong van die variëteit nie aanleiding gee tot sensitiviteit nie. Fought (2006:12) dui wel aan dat kontak tussen verskillende etniese groepe etniese verskille beklemtoon. Daarom is dit moontlik dat die betrokkenheid van verskillende etniese groepe eerder sal bydra tot sensitiviteit oor die napraat van SwA. Uit die aanhaling [5:55] wil dit ook voorkom of die respondent die etniese “grense” van taal opsy probeer skuif en om aan te dui dat niemand sogenaamd “alleenreg” op 'n taal of variëteit van 'n taal het nie.

Die respondent in [5:127] dui ook die verbande tussen kultuur, etniese groepe en taal aan, maar dui ook sodoende aan dat grense bestaan. Hierdie grense dui op hoe ver die sprekers of taalgroep van 'n spesifieke variëteit sprekers van 'n ander taal sal “toelaat” om hulle taal te gebruik, afhangend van die manier waarop hierdie “eksterne” sprekers met die taalgroep se taal omgaan. maar dui aan dat hierdie grense nie “vaste” grense is nie, solank iemand net nie die vryheid van oop grense “misbruik” nie. Sodra iemand uit 'n ander etniese groep 'n taal of variëteit gebruik om te spot is dit moontlik dat hierdie etniese groep of taalgroep wie se taal dit is, hierdie oper grense sal inperk vir ander sprekers wat nie oorspronklik van hulle taalgroep deel uitmaak nie. Hierdie doelbewuste afbakening van 'n taal se gebruiksbeskikbaarheid aan ander sprekers het direk te make met taaleienaarskap (vgl. kodes 48-51). 'n Groep se reaksie op iemand se gebruik van “hulle” taal, of wat volgens hulle dit misbruik, kan hewiger of minder erg wees, afhangend van die graad van eienaarskap wat hierdie groep “hulle” taal vir hulle toeëien.

Soos aangedui, is die toeëiening en/of toeskrywing van taaleienaarskap minder duidelik by byvoorbeeld 'n niestandaard-variëteit soos SwA, waar die oorsprongtaal Afrikaans is, maar die taalgroep wat as die “sprekers” van hierdie variëteit beskou kan word, 'n groep is met 'n heel

ander moedertaal, naamlik 'n Afrikataal (vgl. kodes 39, 41). Dit wil sê dat sprekers se lojaliteit moontlik eerder by hul moedertaal self sal lê, as by 'n variëteit van hierdie taal, soos SwA. Om hierdie rede is dit moontlik dat mense bewus is van die sensitiwiteit rakende die gebruik en die napraat van SwA, maar aangesien hierdie variëteit oor “gedeelde” eienaarskappe beskik, word die saak nie werklik deur enigiemand onder die loep geneem nie. Verdere studie is nodig in hierdie verband.

Kode 46: Eienaarskap {0-5}

In kodes 49 tot 51 word die verskil tussen hierdie toegekende, toegeëiende en toegeskrewe eienaarskap aangedui (vgl. 2.7.4).

Kode 47: Eienaarskap van variëteit word toegeken aan SwA-sprekers (ATM's) {4-1}

Dit is hoe hy praat en jy gebruik dit om te spot. [5:133]

Ons praat normaal Afrikaans, maar as iemand Afrikaans praat soos 'n Afrikataalsprekende en dit doen omdat hul sukkel om reg te praat, dan het ek geen probleem daarmee nie, maar indien iemand daarmee spot sal ek gaffronteerd voel. [5:145]

Al gebruik mens dit respekteer ek hul manier van praat [5:136]

Die respondente van [5:133], [5:145] en [5:136] ken die eienaarskap van SwA aan ATM's toe. SwA is die manier waarop ATM's Afrikaans praat. Om hierdie rede sal AM's, volgens hierdie respondente, verkeerd optree indien hulle SwA vir die snaaksheid daarvan napraat.

Kode 48: Eienaarskap van variëteit word deur AM toegeëien {7-1}

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie [5:54]

Dit is 'n alledaagse taal [5:105]

In [5:54] en [5:105] dui van die AM-respondente wél aan dat hulle SwA nie as 'n variëteit beskou wat uitsluitlik ATM's kan gebruik nie. Tóg wil dit in die breë voorkom of AM's steeds eerder die eienaarskap van SwA aan ATM's toeskryf as om die eienaarskap van SwA vir hulle (AM's) toe te eien.

Kode 49: Eienaarskap van variëteit word deur ATM toegeëien {4-1}

Ek haat SwA as dit deur 'n wit mens gepraat word. Ek noem wit mense, omdat hulle dit meer gebruik wanneer hulle met ander praat. Wanneer iemand anders so praat, beteken dit nie JY moet so praat nie. [3:22]

Die aard van die studie leen hom nie daartoe om werklik afleidings te maak oor wat ATM's se toeëiening van SwA as variëteit is nie. Een van die swart AM-respondente is ook Zulusprekend. Met die respondent se biografiese inligting wat beskikbaar is in gedagte, kan [3:22]

moontlik as blik dien op hoe sommige ATM's sou voel oor eienaarskap van SwA. Uit [3:22] kan afgelei word dat hierdie respondent wél eienaarskap van SwA namens ATM's toeëien. Die respondent se gevoel teenoor “wit mense” wat SwA napraat, kan aansluit by die grense van taal soos bespreek in kode 45.

3.7 GEVOLGTREKKINGS EN OPSOMMING

Ter ondersteuning van stereotipering en stigmatisering as moontlike rede, word die gebruik van GpA teenoor 'n spreker van 'n ander taal soms as medium gebruik om met opset 'n neerhalende effek op die aangesprokene te bewerkstellig. Die persoon word byna geobjektiveer. Daarom kan hierdie neerhalendheid wat binne 'n geval waar 'n AM pidgintaal op neerhalende wyse teenoor 'n ATM gebruik, moontlik oorspoel na die nabootsing van SwA tussen sprekers van dieselfde taal. Dit is moontlik dat stereotipering 'n rol speel, maar dit is ook moontlik dat 'n ander taal, of die naboots van 'n variëteit ter afwisseling en uiteindelik aanvullend tot die taal van die sprekers gebruik kan word.

Die meerderheid respondente het nie die vrymoedigheid om SwA in die teenwoordigheid van 'n swart persoon na te praat nie. Hulle wil nie die persoon affronteer nie. Hulle is bewus van die sensitiwiteit oor die saak, wend dit as hulpmiddel aan, maar slegs in geborge kringe waar die kans skraal is dat 'n Afrikataal-spreker dit sal hoor.

Humor kan betrekking hê op die napraat van SwA self, die sprekers van hierdie variëteit of net aangesien die “ongewone” in 'n maat of die individu se taal na vore kom. Humor moet daarom in kontekstuele lig gelees word. Binne hierdie bepaalde konteks van die napraat van SwA, sou humor eerder op 'n soort spot kon dui. Die belangrikheid moet wel uitgewys word dat humor nie slegs in hierdie moontlike “negatiewe lig” oorweeg moet word nie, maar dat dit moontlik ook positief gebruik kan word wanneer AM's, SwA napraat byvoorbeeld om groepsdinamiek te bevorder.

Al die moontlike funksies van die napraat van SwA moet ook in die moontlikheid van kombinasie beskou word. Hierdie funksies loop dikwels hand-aan-hand. Bepaalde funksies geniet wel prioriteit bo die volgende, afhangend van die konteks. Gelykheid, medemenslikheid en respek is faktore wat in berekening gebring word wanneer besluit word of die variëteit in die teenwoordigheid van ATM's nagepraat word. Deur nie in die teenwoordigheid van ATM's SwA na te praat nie, word voorgehou as regverdiging daarvoor dat hierdie variëteit wél gebruik word. Daar is 'n moontlikheid dat kontak tussen verskillende variëteite as onderafdeling van taalkontak beskou kan word.

Sprekers gebruik die napraat van SwA om sodoende 'n meer akkurate voorstelling van 'n situasie waarin 'n individu SwA gebruik het, uit te beeld. Dit wil voorkom of politici ook dikwels deurloop, maar in hierdie geval met BSAE. 'n Magsverhouding dui in hierdie geval op die verhouding tussen die spreker van SwA en die spreker van Gepidginiseerde Afrikaans. Dikwels word gepidginiseerde Afrikaans en SwA gebruik waar 'n werkgewer (AM) met 'n werknemer (gewoonlik ATM) praat. Tydens die empiriese ondersoek word voorbeelde gegee van waar die tipiese magsverhouding met hierdie niestandaard-variëteite, omgekeer word. Die eerste voorbeeld is dié waar die werkgewer se dogter en hul huishulp, beide Afrikaans moedertaalsprekers, met mekaar SwA napraat. Verder word 'n situasie beskryf waarin die respondent en dié se vriende van 'n kuierplek af kom en swart polisiebeamptes hul van die pad aftrek. Die respondent se vriende wat agter in die motor gesit het, was dronk en het SwA nagepraat met die polisiebeamptes. Die respondent het groot angs beleef aangesien sy besef het dat sulke gedrag negatiewe gevolge kan hê. Die AM was in hierdie geval die verleë een in die betrokke magsverhouding.

Mühlhäusler (1986:5) verwys na *multilinguistiese idiolek* as 'n alternatiewe term vir jargon aangesien jargon, as voorloper van pidgin, van individu tot individu kan verskil. (Vgl. Ook Mühlhäusler 1986:135-137; vgl. 2.7.4). Hierdie benaming kan ook moontlik as oorkoepelende term gebruik word vir die napraat van SwA deur AM's. Die rede hiervoor is dat AM's SwA napraat uit 'n multilinguistiese agtergrond. Hierdie invloed van 'n multilinguistiese agtergrond bring mee dat verskillende tale en variëteite betrek word by die napraat van SwA en kan van individu tot individu verskil. Dit wil sê dat hierdie verskynsel tóg ook eienskappe van die voorloper van 'n pidgin, dus van jargon, bevat. Die samestelling van die napraat van die vaster pidgin-vorm, naamlik SwA, kan meer struktuur en ooreenkoms aan die napraat van SwA bied. Die fenomeen lê dus moontlik êrens tussen 'n jargon en 'n pidgin en toon ook moontlik ooreenkomstige funksies van beide "elemente". By die oorweging van 'n meer spesifieke naam vir die napraat van SwA, sou die term, *multilinguistiese idiolek* tóg van toepassing kon wees op die napraat van SwA.

Dit is ook 'n idiolek wat in 'n multilinguistiese situasie gebruik word. In hierdie geval is daar geen noodigheid om SwA te praat nie aangesien die sprekers dieselfde taal kan praat, naamlik Afrikaans. Die aard van die gebruik van SwA deur AM's is nie multilinguisties in die sin dat die direk betrokke partye verskillende tale gebruik en mekaar sodoende moet probeer verstaan nie. Die multilinguistiese gedeelte van hierdie beskrywingsterm kom eerder in by die gebruik/napraat van verskillende variëteite van Afrikaans, naamlik StA en die napraat van die niestandaard-variëteit van Afrikaans, SwA. Daar moet tog ooreenstemmende faktore in beide se multilinguistiese "idiolek" teenwoordig wees sodat hulle mekaar kan verstaan. Die "pidgin"-gedeelte kom in by 'n baie groter hoeveelheid gestruktureerde elemente wat wél meer vas en

gevestig is, as 'n “gewone” multilinguistiese idiolek wat op die jargon-fase as voorloper tot 'n pidgin geskoei is. Hierdie struktuur word gebied deur SwA se “algemene” struktuur. 'n Mens sou kon redeneer dat SwA dus die fondament lê waarop die AM's, met variasie, voortbou wanneer hulle SwA napraat, aandik of net onseker is oor wat die werklike SwA-alternatief sou wees.

Een van die kodes wat deurlopend na vore kom, is *inklusiwiteit*. Hierdie kode is in hierdie geval tweeledig van aard: inklusiwiteit dui enersyds op die situasie *waarin* SwA deur AM's gebruik word, met ander woorde grotendeels slegs binne sosiale kringe waar die respondent veilig voel, soos byvoorbeeld binne 'n vriendekring of 'n gesin. Andersyds verwys inklusiwiteit na die effek wat bewerkstellig word, naamlik eksklusiwiteit. Lede wat nie deel van hierdie sosiale groep uitmaak nie, word opnuut uitgesluit. Met ander woorde, die napraat van SwA deur AM's word eerstens as 'n *jargon*-taal binne 'n veilige sosiale groep aangewend aangesien inklusiwiteit reeds teenwoordig is. Sodoende word hierdie reeds bestaande inklusiwiteit ook in stand gehou. Die gevolg van hierdie inklusiwiteit, is eksklusiwiteit met betrekking tot mede-AM-sprekers, of ATM's. Daar is nie genoeg bewyse in die data om die doelbewuste uitsluiting van ander AM-sprekers te bevestig nie. Die uitsluiting van ATM's kom wel voor, maar in 'n besonder geringe mate.

In sommige gevalle het die respondente redes verstrek waarom mense versigtig is om hierdie variëteit buite 'n veilige sosiale kring te gebruik, veral in die fokusgroep se geval, waar een van die respondente 'n spesifieke voorval herroep (vgl. kode 10) Hier is 'n interessante verskynsel wat die verandering in *magsverhouding* betref. In die teoretiese bespreking (Vgl. 2.3.4 & 2.9.5) word die klem gelê op apartheid in Suid-Afrika en hoe dit 'n effek het op hoe SwA hanteer is en ook moontlik hanteer kan word wanneer AM's SwA kan napraat. In die situasie wat die respondent skets, word die situasie omgekeer, naamlik dat die AM's versigtig is om SwA te gebruik, aangesien ATM's in die magsposisie staan.

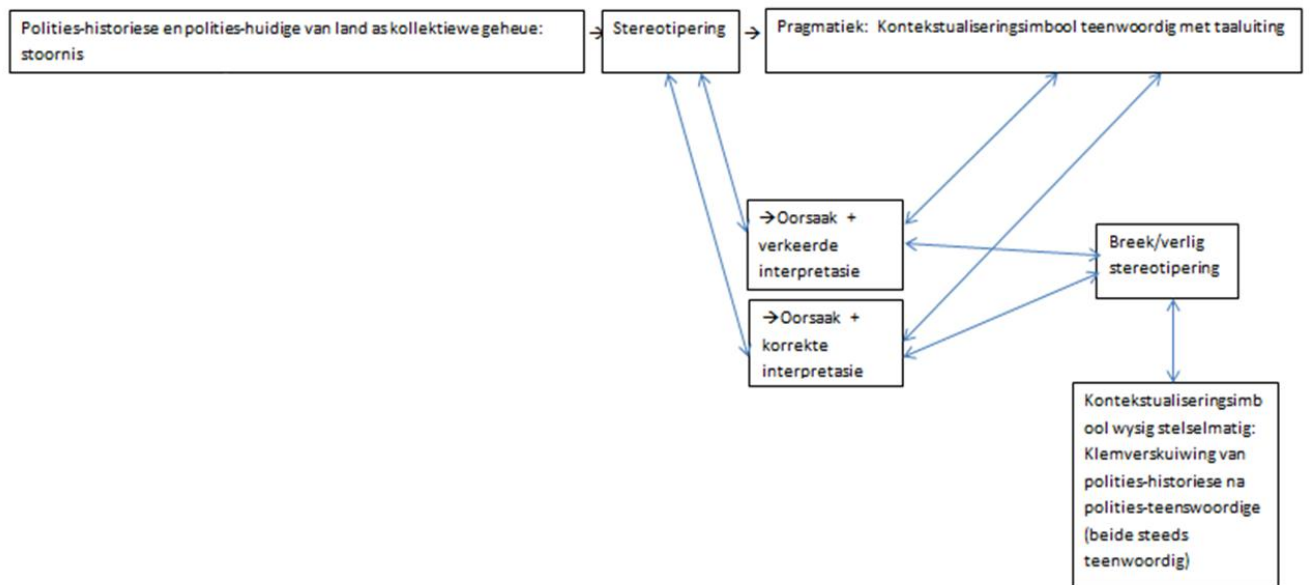

Fig. 3.4: Skema om die instandhouding van stereotipering aan te dui teen die agtergrond van die historiese en politiese agtergrond van Suid-Afrika.

Chick (1995:238) bied 'n skema aan waarin die negatiewe siklus van sosiaalgekonstrueerde diskriminasie aangetoon word. Hiermee saam word in Figuur 3.1 hierbo, 'n skema aangebied wat die instandhouding van stereotipering aandui teen die agtergrond van die historiese en politiese agtergrond van Suid-Afrika. Hierdie skema is belangrik aangesien die polities-historiese konteks van Suid-Afrika 'n groot invloed het op die aard van en die persepsies rakende die alternatiewe funksies van SwA.

In hoofstuk 4 word hierdie studie saamgevat deur te verwys na wat reeds bespreek is: die relevante teorie tot hierdie studie, hoe die empiriese studie behartig is en ook die gevolgtrekking van hierdie studie.

HOOFSTUK 4: SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING

4.1 INLEIDING

Na die teoretiese uiteensetting en die empiriese bespreking wat onderskeidelik in Hoofstukke 2 en 3 gegee is, dien Hoofstuk 4 eerstens as 'n samevatting van die reeds bespreekte hoofstukke. Tweedens word die beperkings van hierdie studie ook uitgelig waarna moontlikhede vir verdere navorsing voorgestel word.

4.2 SAMEVATTING

In die eerste hoofstuk is 'n oorsig van die wyer studiegebied en 'n basiese uiteensetting van die struktuur en werkswyse gegee. Die relevansie van die studie word ook aangedui, naamlik dat die alternatiewe funksies van SwA, soos dit na vore kom wanneer AM's SwA onder mekaar napraat, nog nie in vorige navorsing bestudeer is nie.

Aan die begin van hierdie studie is die volgende navorsingsvrae gestel en word vervolgens beantwoord:

- Waarna verwys die konsep pidgin?
Vgl. afdelings 2.7.
- Waarna verwys taalfunksies, veral met betrekking tot pidgin en jargon?
Vgl. afdelings 2.7 en 2.8.
- Wat is Swartafrikaans en in watter konteks kom dit voor?
Vgl. afdeling 2.9.
- Hoe word alternatiewe funksies van Swartafrikaans onder Afrikaanse moedertaalsprekers gerealiseer?
Vgl. hoofstuk 3 as empiriese studie in geheel en verwys spesifiek na afdelings 3.7 en 4.2.6 tot 4.2.9.

In Hoofstuk 2 is verduidelik dat die alternatiewe funksies van SwA na vore kom wanneer SwA tussen twee AM's nagepraat word en dat SwA om hierdie rede nie meer 'n noodsaaklike rol vervul nie, maar eerder 'n aanvullende rol speel. Die alternatiewe funksies stem ook grootliks ooreen met dié van 'n jargon. Die begrip “moedertaal” is gedefinieer as insluitend van die begrip “eerstetaal” en onderskeid is getref tussen 'n interne of direkte ontvanger en eksterne of indirekte ontvanger van die boodskap tydens 'n gesprek waar AM's betrokke is.

4.2.1 Hoofstuk 2: Teoretiese kontekstualisering

Die teoretiese elemente wat as raamwerk dien by die gebruik en bestudering van taal is verder verduidelik. Spesifieke aandag word geskenk aan die verband tussen taal, konseptualisering en kognisie aangesien hierdie faktore belangrik is wanneer 'n AM of ATM betekenis aan 'n spesifieke taaluiting koppel wanneer AM's SwA napraat. Uit die natuurlike, dinamiese aard van taal kan 'n AM SwA gebruik om verskillende funksies te vervul en sodoende bepaalde doelwitte te bereik (vgl. Hruschka *et al.*, 2009:465; vgl. 2.2.2). Aangesien taal op verskillende maniere gebruik kan word om 'n bepaalde doelwit te bereik, kan SwA beskou word as die variëteit wat die spreker in 'n spesifieke konteks bo ander variëteite verkies om sodoende sy/haar doelwit so effektief as moontlik te bereik (vgl. Hruschka *et al.*, 2009:466). Die belangrikheid van die invloed van sosiale faktore op taal is uitgelig, met spesifieke verwysing na die polities-historiese konteks van Suid-Afrika wat 'n invloed op die alternatiewe funksies van SwA het asook hoe hierdie funksies interpreteer word (vgl. Hruschka *et al.*, 2009:466).

4.2.2 Pragmatiek

Weens die belangrikheid van die invloed wat konteks op taal het, is pragmatiek bespreek. Bewustheid van die bykomstige betekenis wat in 'n uiting opgesluit lê, is noodsaaklik om die ware bedoeling van 'n taaluiting te bepaal en sodoende die alternatiewe funksie van SwA so akkuraat moontlik vas te stel (vgl. Gumperz, 1982:130-132; vgl. 2.3). Kontekstuele leidrade wat as impuls tot interpretasie dien, is bespreek. Voorts is die negatiewe indruk wat waninterpretasies kan skep, bespreek, en klem is daarop gelê dat hierdie verkeerde interpretasies stereotipering kan intensiveer (vgl. Van Jaarsveld & Van Niekerk, 1993:147; vgl. 2.3).

Die **taalhandelingssteorie** is hanteer deur na lokusie, illokusie en perlokusie te verwys. Die relevansie van hierdie teorie hou die effek in wat die AM wil bewerkstellig deurdat hy/sy SwA napraat (vgl. 2.3.2). Die verbintenis tussen die betrokke partye van 'n gesprek, die partye se onderskeie verwysingsraamwerke en 'n taalhandeling is aangedui. Die oorbruggingsrol wat pragmatiek vervul om kommunikasiegapings te vermy is ook beklemtoon (vgl. Horn, 2006:6; vgl. 2.3.3). In hierdie gedeelte is die moontlikheid van verskillende vlakke waarop pragmatiek binne die bestudeerde fenomeen voorkom, oorweeg. Hiermee saam word die hoflikheidsbeginsel as oorweging voorgehou as die rede waarom AM's versigtig is om SwA in die teenwoordigheid van ATM's na te praat (vgl. Meyerhoff, 2006:82; vgl. 2.3.4). Vanweë die onderskeid tussen positiewe en negatiewe hoflikheid, kan AM's, SwA gebruik om solidariteit te bewerkstellig of, soos reeds genoem, sal negatiewe hoflikheid die AM daarvan weerhou om SwA in die teenwoordigheid van die ATM te praat.

Die begrip **aansien** is ook dienooreenkomstig bespreek en sluit direk by **hoflikheid** aan. Die afleiding word gemaak dat positiewe aansien 'n rol kan speel wanneer AM's met mekaar praat. Hierteenoor kan negatiewe aansien waargeneem word wanneer AM's SwA napraat maar nie 'n ATM wil affronteer nie, maar die ATM, ongeag die AM se ingesteldheid, wel geaffronteerd voel. Aangesien dit wat 'n spreker sê en dit wat hy/sy bedoel nie altyd ooreenstem nie, word die invloed van mag en magsverhoudings in ag geneem tydens die napraat van SwA (vgl. Harris, 1984:7-8; Van Niekerk & Olivier, 2014:296; Wilson, 2009:746; vgl. 2.3.5).

Die invloed van **taalideologieë** en **taalhoudings** is ook bespreek, veral met die oog op Afrikaans wat dikwels steeds as magstaal beskou word. Hierdie ideologie sou ook 'n invloed kon gehad het op hoe die napraat van SwA deur sommige ATM's gebruik sou kon word, maar ook op hoe ATM's die napraat van SwA interpreteer. Die konteks waarbinne 'n uiting gemaak word, kan ook 'n sterk invloed hê op die funksie waarvoor AM's SwA sou napraat, maar ook op die manier waarop ATM's afleidings oor hierdie funksies sou maak. In die geval van SwA word dan ook spesifiek verwys na kommunikasie binne 'n multikulturele opset soos Suid-Afrika (vgl. Carstens, 2011:16; vgl. 2.3.6).

4.2.3 Sosiologies-teoretiese agtergrond

Aangesien hierdie studie van sosiale aard is, is melding gemaak van die drie verskillende perspektiewe wat in die sosiologie gebruik word (vgl. 2.4.2). Die klem word in hierdie studie dan ook geplaas op die funksionalistiese perspektief aangesien daar binne hierdie studie aangevoer word dat die napraat van SwA funksioneel is, dit wil sê dat die napraat van SwA met 'n spesifieke doel geskied. Binne hierdie perspektief bestaan verskillende tipes sosiale funksies: manifeste funksies, latente funksies en disfunksie. Toegepas op hierdie studie sou AM's deur SwA na te praat, as manifeste funksie, inklusiwiteit bevorder. Hierteenoor sou die latente funksie van SwA dan eksklusiwiteit wees.

Met organisatoriese solidariteit in gedagte kan die diverse gemeenskap van Suid-Afrika ook solidariteit bewerkstellig aangesien elke individu se bydrae beskou word as dat dit nodig is (vgl. Ritzer, 2010:16; vgl. 2.4.2). Met die aanpassingsbeginsel in gedagte sou 'n mens kon sê dat hierdie beginsel 'n gevoel van solidariteit kan bewerk, maar dit is moontlik dat juis die verskille tussen kulture eerder skeiding tot gevolg kan hê.

4.2.4 Interkulturele kommunikasie

Die noue verband tussen taal, kultuur, etnisiteit en identiteit is bespreek asook die moontlike spanning wat hierdie verband dus tussen verskillende taalgroepe kan meebring (vgl. Pavlenko, 2003:313-331, vgl. 2.5.1, 2.5.5 & 2.5.6). Die bykomstige emosionele geladenheid van interkulturele kommunikasie is aangedui deur na die volgende begrippe te verwys:

Identiteit, wat in verskillende vorme voorkom (vgl. Pavlenko & Blackledge, 2004:21-22, vgl. 2.5.2). Identiteit word aan individue of groepe toegeskryf, self opgeneem of verwerp, en verskillende identiteite kan oor domeine en sosiale kontekste heen onderhandel word (vgl. Ferris *et al.* 2013:372). Die gevolg hiervan is dat die identiteit wat individue aan hulleself en aan ander toeskryf nie noodwendig akkuraat is nie en gevolglik ook kan lei tot aannames en uiteindelik, waninterpretasie van die alternatiewe funksies van SwA. Waninterpretasie sal dan meegebring word wanneer die bedoelde en waargenome funksies nie ooreenstem nie.

Die begrip **vreemdelingetaal** verwys na die taal of register wat dikwels gebruik word om met buitelanders te kommunikeer (vgl. Dashti, 2013:66; Hinnenkamp, 1989:117; Sebba, 1997:293; vgl. 2.5.3.). 'n Soortgelyke variëteit of register van vreemdelingetaal is bespreek, naamlik **babataal**. Vreemdelingetaal (VT) en babataal (BT) word beskou as behorende tot vereenvoudigde registers. Hierdie begrippe en ook “gebroke taal”, kan gebruik word om veral GpA beter te belig, met die gevolg dat GpA 'n groot hoeveelheid ooreenstemmende eienskappe met 'n pidgin deel, maar nie 'n suiwer pidgin is nie (vgl. Stoltz, 1982:50-55). VT, BT en gebroke taal kan ook in verband gebring word met GpA wat dikwels geassosieer word met statusverskille tussen 'n wit spreker en 'n swart aangesprokene (vgl. Stoltz, 1982:54-55). Al word onderskeid getref tussen GpA en SwA, is die interafhanklikheid ook tussen hierdie twee variëteite aangedui.

Gastarbeiderdeutsch is bespreek aangesien die ontstaan en verdere eienskappe van hierdie variëteit ooreenstem met dié van SwA en GpA (vgl. 2.5.4). Wat **taal en konnotasie** betref, bestaan daar 'n noue verband tussen taal en etniese identiteit (vgl. Kotzé, 1996:155; vgl. 2.5.5). Die negatiewe konnotasie wat AM's aan Afrikaans gee deur SwA te gebruik, word verduidelik aan die hand van Chick (1995:238) se *Negatiewe siklus om sosiaal gekonstrueerde diskriminasie uit te beeld* (vgl. Fig. 2.1). Hierdie siklus verduidelik ook die verband tussen verkeerde aannames oor kultuurgroepe, wat lei tot herhaalde miskommunikasie, wat weer stereotipes kan genereer en onderhou. Die gevolg van hierdie siklus is dat ATM's en AM's byna vanuit 'n paradigmatische oogpunt Afrikaans en sy variëteite vanuit 'n historiese benadering beoordeel.

Etnisiteit, wat met oorweging van die invloed wat verskille tussen gespreksdeelnemers op effektiewe kommunikasie kan hê, is bespreek (vgl. 2.5.6). Ras, etnisiteit, kultuur en taal kan moontlike oorsprongsaspekte van ideologieë wees (vgl. Skutnabb-Kangas, 1999:57). Etnisiteit maak ook 'n belangrike deel uit van identiteitsvorming. Aangesien verskillende etniese groepe betrokke is wanneer AM's SwA napraat, kan hierdie fenomeen die verskille tussen etniese groepe beklemtoon. Wanneer AM's SwA napraat, kan die gebruik van hierdie variëteit deel uitmaak van die identiteitsvormingsproses by 'n individu, 'n spesifieke sosiale groep of selfs 'n

etniese groep. Dit is ook moontlik dat AM's reeds bestaande ideologieë rakende SwA en ATM's, gebruik om 'n bepaalde doel te bereik, byvoorbeeld om 'n ATM te affronteer.

Die ooreenkoms tussen **etnolekte** en SwA is aangedui, naamlik dat SwA direk met 'n bepaalde etniese groep geassosieer word. Die begrip "language disinvention" word deur Makoni (2003:123, 148) oorweeg as moontlike verduideliking vir niestandaardvariëteite van Afrikatale. Dieselfde proses kan ook oorweeg word vir SwA om sodoende negatiewe konnotasies wat mense aan SwA heg, te verbreek of met positiewe konnotasies te vervang.

Black South African English (BSAE) is bespreek as die moontlike Engelse eweknie van SwA, en daar is ook gewys daarop dat ooreenstemmende funksies tussen dié variëteite vervul kan word (vgl. 2.5.7.2). Bykomende niestandaardvariëteite van Afrikaans en variëteite van Afrikatale met 'n sterk Afrikaanse invloed, is aangedui: Flaaitaal/Tsotsitaal, Iscamtho/Iscamto, Kasi-taal en argot (vgl. 2.5.7.1, 2.5.7.3). Aangesien SwA oorspronklik die funksie soortgelyk aan dié van 'n lingua franca vervul het, is die lingua franca, Fanakalo, handel, en ooreenkomste tussen hierdie variëteite aangedui.

Die artikel *A Moroccan accent in Dutch: A sociocultural style restricted to the Moroccan community?* deur Nortier en Dorleijn (2008:125-142) stem grootliks ooreen met die bestudering van die napraat van SwA deur AM's (vgl. 2.5.7.5). Die uitkomst wat Nortier en Dorleijn in hul artikel oor Marokkaans-Nederlands bepaal, bied ook meer insig in die alternatiewe funksies van SwA. Die gevolgtrekkings wat hierop volg kan ook van toepassing gemaak word op die napraat van SwA deur AM's: Kontekstuele faktore soos 'n in-groep en informele omstandighede is belangrike aspekte tydens die napraat van SwA deur AM's. Funksies soos inklusiwiteit en eksklusiwiteit, wat ooreenstem met dié van jargon, kan 'n rol speel. Sprekers gebruik die bepaalde variëteit met bewustheid van wie in hul direkte omgewing teenwoordig is. Die gebruik van die aangewese variëteit bevestig grense en verskille. Dit is moontlik dat 'n variëteit veelvuldige funksies kan vervul. Die mate van blootstelling wat 'n individu aan die variëteit geniet, het 'n invloed op die spreker se gebruik van hierdie variëteit. Hierdie variëteit kan as aanvulling tot die individu se taalrepertoire dien.

Die moontlikheid dat SwA, as niestandaardvariëteit van Afrikaans én as 'n pidgin ooreenstemmende eienskappe met *Ebonics* deel, 'n konsep soortgelyk aan *Mock Ebonics* kan wees wanneer AM's SwA napraat (vgl. Ronkin & Karn, 1999:360; vgl. 2.5.7.6). Die ontstaan en samestelling van 'n pidgin, soos SwA, kan ook grootliks toegeskryf word aan taalkontak.

4.2.5 Taalkontak

Taalkontak bied insig in die interverhoudinge tussen die gebruikers van 'n taal (vgl. Clyne, 2003:1; vgl. 2.6.1). **Taalideologieë** ontstaan dikwels met betrekking tot die variëteite van 'n standaardtaal aangesien hierdie variëteite en die standaardtaal van mekaar verskil ten opsigte van status (vgl. 2.6.2). Hierdie taalideologieë lei dan tot die stigmatisering van 'n taal, wat 'n effek kan hê op die alternatiewe funksies – en dus ook op die interpretasie van die alternatiewe funksies van SwA. Die intensiteit van stigmatisering kan van konteks tot konteks verskil en kan daarom ook 'n invloed hê op AM's wat SwA in een sekere konteks sal napraat, maar nie in 'n ander nie.

Die verskiltussen SwA en die napraat van SwA deur AM's is verduidelik aan die hand van die skematiese uiteensetting van die variëteite binne 'n taal (vgl. Du Plessis, 1987:18; sien Fig. 2.2; vgl. 2.6.3). Waar SwA eerder as 'n pidgin en daarom 'n vorm van kontakvariasie beskou kan word, toon die napraat van SwA funksies wat met dié van 'n pidgin ooreenstem, maar ook met dié van sosiale variasie en gebruiksvariasie. Kodevermenging en/of -wisseling kan dui op 'n AM se wisseling tussen SwA en StA tydens die napraat van SwA (vgl. 2.6.4). Ook die begrip **transtaling** het tot gevolg dat die napraat van SwA deel kan uitmaak van die AM se taalrepertoire (vgl. Heugh, 2013:351; vgl. 2.6.4).

4.2.6 Pidgin, kreoolse en jargon

Aangesien SwA eienskappe ooreenstemmend met dié van 'n pidgin toon en so 'n noue verband tussen 'n pidgin en 'n kreools bestaan, is hierdie begrippe gedefinieer en bespreek (vgl. 2.7). Die belangrikheid van die konteks waarbinne 'n pidgin ontstaan, en daarom die politiek-historiese konteks en die huidige politieke situasie van Suid-Afrika, is aangedui as faktore wat 'n direkte invloed op die funksies van die napraat van SwA kan hê (vgl. De Wet, 1993:172; vgl. 2.7.2). SwA as pidgin maak deel uit van die taalaanleerproses en is om hierdie rede vanuit die intertaalteorie benader. Spesifieke aandag is ook geskenk aan die begrip, soos **fossilerings** (vgl. De Wet, 1996:53; Matras, 2009:75; vgl. 2.7.3), wat van toepassing is op hierdie teorie.

Die ontwikkelingspad van 'n kreools bied ook insig in die moontlike spanning wat kan ontstaan by die napraat van 'n pidgin (vgl. 2.7.4). Die moontlikheid bestaan dat sprekers se sensitiviteit oor die gebruik van SwA, van geslag tot geslag oorgedra kan word (vgl. Jansen, 2010). In Hewitt (1986) se studie *White talk black talk*, word bevestig dat sprekers 'n kreools en daarom moontlik ook 'n pidgin soos SwA, daagliks kan aanwend sonder om die sprekers van hierdie kreools of pidgin te affronteer. Soortgelyke prosesse dui op sosiale identiteit wat weer met 'n vorm van voorgee en toneelspel geassosieer kan word. Die moontlikheid is ook sterk dat hierdie sprekers ook die stereotipes van kreools tot hul voordeel kan aanwend deur 'n gewenste identiteit uit te beeld.

Volgens Matsuo (2009) se uitbeelding van die basiese verhouding tussen twee tale of dialekte, word veronderstel dat SwA moontlik uit die oorvleuelde gebied tussen Afrikaans en 'n Afrikataal sou kon voortspruit (vgl. Matsuo, 2009:66; Fig. 2.3; vgl.2.7.4). SwA word as 'n niestandaardvariëteit van Afrikaans beskou en lê daarom heel waarskynlik “nader” aan Afrikaans as aan die Afrikataal, alhoewel ATM's die sprekers van SwA is. Taaleienaarskap word om hierdie rede aangedui as 'n moontlike oorsaak van spanning aangesien ATM's en AM's gedeelde eienaarskap oor SwA het.

Jargon dien verder as 'n relevante begrip wat gebruik is om die alternatiewe funksies van SwA te bepaal (vgl. 2.7.5). Jargon word aangedui as die voorloper van 'n pidgin, maar ook as 'n stel woordeskatitems wat eie is aan 'n bepaalde professie of sosiale groep. Jargon, as **meertalige idiolek**, maak vir 'n spreker voorsiening om vanuit hierdie jargonelemente te kies en sodoende 'n taal te formuleer wat eie aan die individu is. Die aard en die funksies van 'n jargon word as moontlikhede vir die funksies van die napraat van SwA oorweeg (vgl. 2.7.6). Onder meer inklusiwiteit en eksklusiwiteit en die idiolekties aard van 'n jargon se funksies word oorweeg. 'n Vergelyking is verder tussen 'n pidgin en 'n jargon getref.

4.2.7 Funksies

'n Vergelyking is tussen 'n pidgin en 'n jargon getref aangesien beide hierdie begrippe gebruik word om iets van die aard van die ondersoekte fenomeen vas te stel en ook sodoende die funksies van die napraat van SwA te ondersoek (vgl. 2.7.7.1; 2.8.1). Die funksies van 'n pidgin sal grotendeels aan SwA toegeken kan word, terwyl die funksies van 'n jargon en van 'n pidgin aan die napraat van SwA toegeken kan word. Die belangrikheid van 'n geslaagde funksie word aangedui en ook die negatiewe effek wat dit sou kon hê indien die bedoelde en die waargenome funksies nie ooreengestem het nie.

Die funksies van 'n pidgin en jargon word uiteengesit vanuit die praktykgerigte benadering tot funksie (vgl. Fries *et al.*, 2002:1-2; Halliday, 1973; Newmeyer, 1998; vgl. 2.8.2). 'n Studie deur Rupp (2013:13-22) oor die studentepidgin wat Ghanese studente gebruik, dui op soortgelyke omstandighede en ook op funksies soortgelyk aan dié van die napraat van SwA (vgl. 2.8.2.1). Die verband tussen die gebruik van 'n variëteit om deur middel van toneelspel te spot en te ondermyn is deur Jaspers (2004) in sy tesis aangedui. Na 'n verdere uiteensetting van die verskillende funksies van pidgin en van jargon is vasgestel dat beide pidgin- en jargonfunksies deur die napraat van SwA vervul kan word. Die volgende alternatiewe funksies van SwA word geantisipeer: uitbreiding van die individu se taalrepertoire, vorming van 'n idiolek, inklusiwiteit en eksklusiwiteit, om te affronteer en om te spot (vgl. 2.8.2; 2.8.3).

4.2.8 SwA en GpA

Aangesien SwA en GpA so na aan mekaar is en die aard van die napraat van SwA nog nie bestudeer is nie, is die literatuur rondom GpA en SwA gebruik om 'n basiese onderskeid tussen hierdie drie variëteite te tref (vgl. 2.9; Tabel 2.1). Hierdie onderskeid word op 'n paar basiese vlakke hanteer: sprekers, die verhouding tussen die sprekers en die konteks van gebruik, die funksie en die samestelling. Die term *subniestandaardintervariëteit* word ook voorgestel as moontlike term om die napraat van SwA en soortgelyke variëteite, as eiesoortig aan te dui (vgl. 2.9.1). In afdeling 2.9.2 word 'n oorsig van werk wat reeds in hiërdie verband gegee is, gebied. Die basiese eienskappe van SwA is weergegee soos saamgestel uit verskillende bronne, waarna die strategieë wat ATM's aanwend tydens die gebruik van SwA, uiteengesit is (vgl. De Wet, 1993:183-185; De Wet, 2009:154).

By die interpretasie van die alternatiewe funksies van SwA is die inagneming van die sosio-historiese konteks van Suid-Afrika onvermydelik (vgl. 2.9.4). Die posisie van Afrikaans as magstaal van ouds is in oorweging gebring asook die verbintenis tussen taal en ras in Suid-Afrika (vgl. 2.9.4.2). Verder is die dinamiese aard van taal en kommunikasie binne die Suid-Afrikaanse gemeenskap aangedui met verwysing na 'n aksent en dialek, sosiolek en idiolek – elkeen faktore wat bydra tot 'n komplekse taalrepertoire waaruit die individu moet kies (vgl. Matras, 2009:4-6; vgl. 2.9.4.3). Die konteks waarbinne die napraat van SwA voorkom, is verduidelik met verwysing na die interspel van faktore tydens kommunikasie in taalkontaksituasies (vgl. Matras, 2009:5; vgl. Fig. 2.5). 'n Algemene perspektief op Suid-Afrika is gebied asook 'n perspektief rakende die mense van Suid-Afrika (vgl. 2.9.4.4; 2.9.4.5). In hierdie afdelings is spesifiek verwys na die invloed wat die napraat van SwA deur AM's moontlik op interkulturele verhoudings kan hê en die vraag ook gestel of die fenomeen iets van hierdie verhoudings se huidige stand kan laat blyk.

As voorlaaste afdeling van Hoofstuk 2, is 'n bespreking gevoer oor algemene elemente wat aandag verg tydens hierdie studie, waarna afgesluit is met 'n samevatting van die hoofstuk (vgl. 2.10 en 2.11).

4.2.9 Hoofstuk 3: Algehele samevatting en gevolgtrekking

Binne hierdie gedeelte van die studie is aandag geskenk aan die navorsingsmetodologie, deelnemers en prosedures van die empiriese proses, waarna die empiriese data volgens kodes uiteengesit en bespreek is.

Die metode wat gevolg is, sluit konsepvraelyste in wat tydens 'n loodsondersoek aan 'n groep studente gegee is. Na afloop van die loodsondersoek is die finale vraelyste aan die ondersoekgroep gegee wat grotendeels uit wit AM's bestaan het. 'n Fokusgroeponderhoud is

met bruin AM's gevoer en terselfdertyd is e-posonderhoude met twee swart AM's gevoer. (vgl. 3.2 en 3.3). Hierdie ondersoek is vanuit die gegronde teorie (*Grounded theory*) benader (vgl. Creswell, 2003:13; Strauss & Corbin, 1990:23; vgl. 3.4). Die data-analise van hierdie kwalitatiewe studie word induktief met behulp van *Atlas.ti* (2013) gekodeer (vgl. 3.4 en 3.4.1).

4.2.9.1 *Die belangrikste bevindings van die empiriese ondersoek behels:*

4.2.9.1.1 Konteks

- Suid-Afrika se sosio-historiese en polities-historiese agtergrond het 'n deurslaggewende invloed op hoe AM's en ATM's die napraat van SwA ervaar en interpreteer, en dit daarvolgens hanteer.
- Die politieke verandering in Suid-Afrika het meegebring dat magsverhoudings omgekeer is en daarom ook 'n invloed het op die ooreenstemmende funksie van SwA.

4.2.9.1.2 Aard van die funksies

- Alhoewel oorspronklik gemeen is dat die funksies van 'n jargon, die funksies van 'n pidgin vervang, is daar tydens die empiriese studie vasgestel dat die alternatiewe funksies van SwA 'n kombinasie kan wees van die funksies van 'n pidgin en ook dié van 'n jargon. Die rede hiervoor is dat die napraat van SwA nie meer as 'n suiwer pidgin beskou kan word nie, veral in die lig daarvan dat sprekers van dieselfde taal hierdie vorm onder mekaar napraat.
- Die funksies waarvoor AM's SwA napraat, is nie van 'n noodsaaklike aard soos die funksie waarvoor SwA ontstaan het nie.
- 'n Term soortgelyk aan “multilinguistiese idiolek” kan moontlik as oorhoofse klassifiseringsterm van die napraat van SwA en soortgelyke variëteite gebruik word.
- Inklusiwiteit word deur die napraat van SwA bewerkstellig en sodoende ook eksklusiwiteit.
- Humor speel 'n geïntegreerde rol in 'n groot hoeveelheid van die funksies.
- SwA word dikwels vir humoristiese doeleindes gebruik, of om deur middel van humor, 'n verduideliking so akkuraat moontlik oor te dra. Hierdie “karakteruitbeelding” word deur middel van toneelspel gedoen, waar die napraat van die variëteit die taalgebruik van die nagebootste karakter voorstel en daarom ook as belangrike hulpmiddel gebruik word om die oorhoofse handeling “uit te beeld”.
- Taaleienaarskap en taalgrense waarvoor 'n taal of 'n variëteit beskik soos die sprekers van die taal of variëteit die taaleienaarskap bestuur, en ook die gebruiksgrense van hierdie taal of variëteit, het 'n invloed op hoe sprekers die funksies, waarvoor ander sprekers hierdie taal of variëteit sou aanwend, interpreteer en ervaar. Indien die sprekers van die taal of variëteit ervaar dat 'n eksterne spreker nie hul taal of variëteit

uitbuit of spot nie, sal die gebruiksgrense moontlik positief verskuif en sal die sensitiwiteit rakende die napraat van 'n variëteit soos SwA afneem. Die teendeel is ook moontlik.

- SwA word slegs as aanvullend tot die individu se taalrepertoire gebruik.
- AM's kan SwA gebruik om 'n bepaalde identiteit te skep en ook elemente van SwA gebruik om deel van sy/haar idiolek uit te maak.
- Die mate van blootstelling wat 'n AM aan SwA geniet, gaan bepaal in watter mate hy/sy bewus is van SwA en in watter mate hy/sy hierdie variëteit sal napraat.
- Dit is moontlik dat die napraat van SwA op een gegewe oomblik 'n kombinasie van funksies kan vervul.

4.2.8.1.3 Persepsies

- Elke individu se verwysingsraamwerk dra by tot hoe sy/hy die gebruik van die bestudeerde fenomeen beskou.
- AM's dui ook aan dat hulle wel soms SwA napraat om te spot. Sommige respondente dui aan dat die spottende gebruik van SwA nie noodwendig geskied om AM's self te spot nie, maar dat SwA bloot vir vermaaklikheidsdoeleindes gebruik word. Dit is wel moontlik dat hierdie funksies, naamlik om algemene humor te bewerkstellig en te spot, interafhanklik van mekaar is, maar dat die AM wat SwA napraat, dit nie besef nie en om hierdie rede slegs een funksie aanwys as die rede waarom hy/sy SwA sou napraat.
- AM's verkies om nie SwA in die teenwoordigheid van ATM's te gebruik nie om sodoende te verhoed dat ATM's geaffronteerd voel en om sodoende ook konflik te vermy.

4.2.9.1.4 Verkorte lys van die alternatiewe funksies van SwA

- Humor
 - vermaaklikheidsdoeleindes
 - spottendergewys (vergelyk bostaande kommentaar)
- Aanduiding van taaleienaarskap
- Uitbreiding van die individu se taalrepertoire
- Identiteitskepping
 - vermaaklikheidsdoeleindes
 - sosiale doeleindes
- Om inklusiwiteit en/of eksklusiwiteit
 - mee aan te dui,
 - bewerkstellig,
 - in stand te hou of
 - te versterk.

Die alternatiewe funksies van SwA kan nie as losstaande van mekaar, die konteks en persepsies rondom die variëteit hanteer word nie. Hierdie drie komponente naamlik die konteks, die aard van - en die persepsies rondom die alternatiewe funksies van SwA, bied eerder 'n geïntegreerde blik op die alternatiewe funksies van SwA.

4.3 BEPERKINGS VAN DIE STUDIE

Die napraat van SwA deur AM's, is tot op hede nog nie as variëteit beskryf nie. Dit bring mee dat 'n basiese raamwerk eers vasgestel moet word waaruit die alternatiewe funksies van SwA afgelei moet word. Die betroubaarheid van hierdie studie sou verhoog indien meer inligting oor hierdie variëteit tot die navorser se beskikking was. 'n Gesproke korpus hiervan is dus noodsaaklik.

Aangesien daar tydens die studie bevestig is dat elke individu se unieke verwysingsraamwerk 'n groot rol speel in hoe hy/sy die bestudeerde fenomeen beskou, is dit nie altyd so eenvoudig om algemene gevolgtrekkings te maak nie. Daar is dus 'n groep beperkte subjektiewe ervarings en interpretasies en die navorser moet individuele ervarings saamtrek en klassifiseer in algemene ervarings en gevolgtrekkings (vgl. Croker, 2009:11).

Gesproke en geskrewe data kan verskillende interpretasies tot gevolg hê. 'n Groter hoeveelheid pragmatiese elemente is teenwoordig by 'n navorsingsmetode soos 'n fokusgroep, wat 'n akkurate beeld aan die navorser sal gee van wat die respondent werklik bedoel. Hierteenoor is die geskrewe data meer geïsoleerd en minder van die konteks is tot die navorser se beskikking. Dus sou observasies van SwA in gebruik sinvol kon wees.

Meer biografiese inligting sou ook moontlik kon help om meer akkurate afleidings te maak, veral wat betref die inligting oor die respondente van die vraelyste. Aan die ander kant help dit die navorser om meer objektiewe afleidings te maak.

'n Kwantitatiewe studie sou ander kenmerke van die alternatiewe funksies van SwA kon bied as 'n kwalitatiewe studie. Die kwalitatiewe studie moet aangevul word met 'n kwantitatiewe studie om 'n optimaal akkurate bepaling van die alternatiewe funksies van SwA te kan maak.

Respondente kan moontlik met vraelyste, onderhoude en fokusgroepe antwoord volgens wat hulle vermoed die navorser wil hoor.

4.4 MOONTLIKE VERDERE NAVORSING

Tydens hierdie studie is 'n groot aantal verskillende terreine aangeraak wat, weens die beperking van die studie, nie verder bespreek kan word nie. Onder meer die volgende kan as studiegeleenthede beskou word:

- Is dit moontlik dat die aanpassingsbeginsel solidariteit tussen sprekers kan bewerkstellig?
- Die invloed wat streeksverbintenis sou hê op die manier waarop 'n AM SwA napraat.
- Die invloed van eienaarskap op sprekers se hantering van 'n taal of 'n variëteit.
- 'n Soortgelyke studie sou oor BSAE gedoen kon word en selfs in vergelyking met hierdie studie. Dit is ook nodig om te bepaal of BSAE 'n invloed uitoefen op hoe AM's SwA sou napraat.
- Wat is die aard van die Swartafrikaans wat deur AM's nagepraat word en is daar 'n tipe "generiese Swartafrikaans" wat ontstaan? Indien wel, wat is die taalelemente wat deel uitmaak van die samestelling van hierdie "generiese Swartafrikaans"?
- Die napraat van SwA is nog nie behoorlik beskryf nie en dien op sigself as 'n gebied vir verdere studie.
- Kan die napraat van SwA en soortgelyke variëteite as 'n eiesoortige groep variëteite geklassifiseer word?
- Verdere studie is wel nodig wat betref hoe 'n ATM die napraat van SwA deur AM's ervaar indien die ATM, Afrikaans nog nie met gemak kan handhaaf nie.
- 'n Studie soortgelyk aan die onderhawige kan onderneem word, maar in kwantitatiewe formaat.
- In watter mate vereenselwig sprekers hulle werklik met mekaar se taalsituasies?
- Die verhouding tussen die taalelemente van SwA en GpA, asook ander variëteite of tale, byvoorbeeld StA en BSAE tydens die napraat van SwA.

4.5 GEVOLGTREKKING

'n Saak kan uitgemaak word as die een of die ander, maar dit is nie so eenvoudig nie. Die alternatiewe funksies van SwA kan 'n positiewe en/of negatiewe toepassing hê. Vanweë die aard van SwA word die interpretasie van die napraat van SwA vanuit 'n politiek-historiese perspektief benader. Hierdie perspektief wissel met die jare namate die politieke situasie in Suid-Afrika verander. Respondente kan SwA wel steeds vanuit 'n "oorgelewerde" verwysingsraamwerk beskou, of die napraat daarvan interpreteer. Die funksie waarmee die AM SwA napraat en die waargenome funksie stem nie altyd ooreen nie.

Dit wil voorkom of die goedkeur of afkeur van die manier waarop mense 'n taal of variëteit gebruik, afhang van hoe graag die gebruikers van 'n taal iets omtrent die saak wil doen. Hierdie gevoel van sensitiviteit rakende 'n taal kan direk gekoppel word aan taaleienaarskap.

'n Moontlike oorsaak van die probleem dat wanpersepsies oor die napraat van SwA ontstaan, is dat kommunikasie nie tussen die verskillende betrokke partye plaasvind nie en die funksies dus nie akkuraat interpreteer word nie, of met sensitiviteit van die kant van die gebruiker, hanteer word nie.

Een van die oorhoofse, alternatiewe funksies van SwA kan deel uitmaak van 'n spreker se alledaagse taal. 'n Individu kan verskillende elemente gebruik om sy/haar taal mee uit te brei, waarvan die napraat van SwA een sodanige element is.

AM's en ATM's se persepsies rakende die napraat van SwA kan moontlik verander namate die politieke situasie in die land steeds verander en aanpas. Indien die grense oper raak en mense bereid is om SwA in mekaar se teenwoordigheid te gebruik is dit moontlik dat die angel uit die saak gehaal kan word. Die vraag is: Hoe diep lê hierdie wortel werklik? As gevolg van die sterk invloed wat die politiek-historiese konteks van Suid-Afrika het op die spreker en ontvanger se verwysingsraamwerk en daarom ook op die persepsies rakende die napraat van SwA, is rassisme 'n definitiewe oorweging by ATM's en AM's.

Die tipe funksie en ook hoe AM's en ATM's die napraat van SwA ervaar, hang ook af van die manier waarop die ondersoekte funksies benader word. Vanuit 'n sosiale perspektief maak dit sin dat die napraat van SwA 'n ideale rol kan vervul deurdat hierdie variëteit 'n groter taalrepertoire aan AM's bied om van te kies. 'n Sosiale funksie van die napraat van SwA, byvoorbeeld om inklusiviteit binne 'n groep te bewerkstellig, kan ook as positief vir hierdie groep beskou word. Vanweë die omvangrykheid van die elemente wat 'n rol speel wanneer AM's SwA napraat, moet elke gesprek en elke individu eintlik afsonderlik hanteer word.

Met dié dat 'n niestandaardvariëteit soos SwA meer as die ooglopende funksie vervul, moet die dinamiese aard van pidgins weer in oënskou geneem word. Hierdie bepaling kan onder meer gedoen word deur die funksie wat 'n pidgin buite sy ontstaansveld vervul, uitvoeriger te ondersoek. Met die aanpassingsbeginsel in gedagte, sou 'n mens kon sê dat hierdie beginsel 'n gevoel van solidariteit kan bewerkstellig, maar dit is moontlik dat juis die verskille tussen kulture eerder skeiding tot gevolg kan hê. Hierdie twee moontlikhede kan as die "hoofstroom" alternatiewe funksies beskou word waarvan die ander funksies dan sou voortspruit. Só 'n verdeling kan ook die twee aspekte vorm waarvandaan AM's en ATM's "stereotipiese" afleidings sou kon maak oor die napraat van SwA tussen AM's onderling. Die laaste punt van

“instemming” oor die hoeveelheid invloed wat kontekstuele faktore op ’n bepaalde gespreksituasie het, lê by die gesprekdeelnemers self.

Ideaal gesproke sou die uitkoms van ’n studie soos hierdie op ’n meer openbaar verteerbare wyse verwerk en beskikbaar gestel kon word. Sodoende sou dit gebruik kon word om AM's en ATM's bewus te maak van die verskillende funksies waarvoor SwA aangewend kan word. Sprekers se sensitiwiteit moet opgeskerp en tegelykertyd afgestomp word. ’n Moontlike “hulpmiddel” sou kon wees dat hierdie kennis vanuit ’n vereenselwigingsoogpunt oorgedra word. ’n Mens sou ook kon redeneer, veral in ’n situasie, soos in hierdie studie uiteengesit is, waar taaleienaarskap nie uitsluitlik deur die een of die ander groep toegeëien kan word nie. Wat opgeskerpte sensitiwiteit betref, moet sprekers bewus gemaak word en ook aan hulle verduidelik word juis waarom ’n ATM die napraat van SwA moontlik as affronterend kan ervaar. Algemene sensitiwiteit rakende die gebruik van ’n taal is nodig, veral waar verskillende etniese groepe betrokke is. Hiermee saam is dit wel belangrik dat oorsensitiwiteit nie ’n probleem moet raak nie, en om hierdie rede is dit ook nodig dat sensitiwiteit by sekere sprekers afgestomp moet raak. ’n Fyn balans by sprekers is nodig

Een van die groot probleme kan wees dat sprekers bloot nie ingelig genoeg is oor die moontlikheid dat die manier waarop hulle taal gebruik, ander kan affronteer nie. Dit is ook moontlik dat hierdie sprekers eerder kies om nie daaroor na te dink nie. Weereens is bewusmaking om hierdie rede belangrik. Soos een van die respondente tereg uitwys, wanneer oningeligtheid in ingeligtheid verander, moet mense se gedrag en daarom ook taalgebruik, dienoooreenkomstig verander (vgl. kode 23; aanhaling [3:26]).

Dit is ook belangrik om te besef dat dit nie help om slegs die simptome van ’n probleem te ondervang nie, maar nie die oorsaak in oorweging te bring nie. Hiermee saam is dit nodig om stigmas en stereotiperings rakende bepaalde tale en taalgroepe in die kiem te smoor. Hierdie studie kan dus bydra daartoe om ’n rol te speel binne ’n groot taalstryd om verskillende tale en variëteite op gelyke vlak te hanteer.

Die vraag ontstaan ook of dit nodig is dat die napraat van SwA op grond van unieke funksies wat deur hierdie variëteit vervul word en ook die unieke manier waarop dit aangewend word, ’n nuwe naam moet ontvang aangesien onderskeid reeds getref word tussen GpA en SwA. Tydens die napraat van SwA deur AM's dien die kontakvariasie as voermiddel om sosiale faktore, byvoorbeeld inklusiwiteit, aanvaarding en humor, tot hul funksionele reg te laat kom. Die rede hiervoor is moontlik dat die sprekers wat SwA napraat, beide (of almal in die groep) AM's is. Die funksie van ’n kontakvariëteit vervaag en plek word ingeruim vir ’n meer sosiaal gesentreerde funksie. (Vgl. 2.6.3.)

Die einddoel van hierdie studie sou soos volg saamgevat kon word: *“The perspective that languages are socially and politically constructed is necessary not only for an understanding of languages, but also for situations in which there are reasons either to change them or to change the way we think about them.”* (Makoni & Pennycook, 2007:27) Deur die aard van die alternatiewe funksies van SwA as beginpunt te neem, kan meer duidelikheid verkry word oor die napraat van SwA as variëteit. Sodoende kan sprekers se persepsie oor hierdie en soortgelyke variëteite op ’n positiewe manier gewysig word.

BRONNELYS

Adendorff, R. 1995. Fanakalo in South Africa. (*In Mesthrie, R., ed. Language and social history: studies in South African sociolinguistics. Claremont: David Philip. p. 176-192.*)

Akmajian, A., Demers, R.A., Farmer, A.K., Harnish, R.M. 2010. Linguistics: an introduction to language and communication. 6th ed. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Alves, L. 2009. Racism and language. (*In University of Massachusetts Amherst. The student writing anthology. New York, NY: Pearson. p. 25-27.*)

ATLAS.ti. 2014. Atlas.ti Version 7.5.2. <http://atlasti.com/>

Barkhuizen, G. & De Klerk, V. 2006. Imagined identities: preimmigrants' narratives on language and identity. *International journal of bilingualism*, 10(3):277-299.

Bickerton, D. 1981. Roots of language. Ann Arbor, Mich.: Karoma Publishers.

Blumer, H. 1962. Society as symbolic interaction. (*In Rose, A., ed. Human behavior and social processes. Boston, Mass.: Houghton Mifflin. p. 179-192.*)

Bock, Z. & Mheta, G. 2013. Preface. (*In Bock, Z. & Mheta, G., eds. Language, society and communication. Pretoria: Van Schaik. p. x-xi.*)

Bonjean, C.M., Broom, D.H. & Broom, L. 1990. Sociology: a core text with adapted readings. Belmont, Calif.: Wadsworth.

Brink, A.P. 1988. Afrikaans en bevryding. (*In Van den Heever, R., red. Afrikaans en bevryding. Kasselsvlei: Kaaplandse Professionele Onderwysersunie. p. 23-41.*)

Burke, P. & Porter, R. 1995. Languages and jargons: contributions to a social history of language. Oxford: Blackwell Publishers.

Buthelezi, Q. 1995. South African Black English: lexical and syntactic characteristics. (*In Mesthrie, R., ed. Language and social history: studies in South African sociolinguistics. Claremont: David Philip. p. 242-250.*)

Carstens, W.A.M. 1992. Inleiding tot die sosiolinguistiek II: die konteks as bepalende faktor in die sosiolinguistiek. *Tydskrif vir taalonderrig*, 26(1):46-54.

Carstens, W.A.M. 2011. Norme vir Afrikaans. 5e uitg. Pretoria: Van Schaik.

Chaudenson, R. 1992. Des îles, des hommes, des langues. Paris: L'Harmattan.

Chick, J.K. 1995. Interactional sociolinguistics and intercultural communication in South Africa. (*In Mesthrie, R., ed. Language and social history: studies in South African sociolinguistics. Claremont: David Philip. p. 230-241.*)

Clyne, M. 2000. Lingua franca and ethnolects in Europe and beyond. *Sociolinguistica*, 14:83-89.

Clyne, M. 2003. Dynamics of language contact: English and immigrant languages. Cambridge: Cambridge University Press.

Coetzee-Van Rooy, S. & Van Rooy, B. 2005. South African English: labels, comprehensibility and status. *World Englishes*, 24(1):1-19.

- Concise Oxford Companion to the English Language. 2013. Standard.
<http://www.oxfordreference.com.nwulib.nwu.ac.za/view/10.1093/acref/9780192800619.001.0001/acref-9780192800619-e-1150#> Datum van gebruik: 3 Mei 2014.
- Cook, G. 1997. Language play, language learning. *ELT journal*, 51(3):224-231.
- Coulthard, M. 2004. Author, identification, idiolect and linguistic uniqueness. *Applied linguistics*, 25(4):431-447.
- Creswell, J. 2003. Research design: qualitative, quantitative, mixed methods approaches. Belmont, Calif.: Sage.
- Croker, R.A. 2009. An introduction to qualitative research. (In Heigham, J. & Croker, R.A., eds. Qualitative research in applied linguistics. New York: Palgrave Macmillan. p. 3-24.)
- Crystal, D. 2008. A dictionary of linguistics and phonetics. 6th ed. Malden, Mass.: Blackwell.
- Da Costa, F., Dyers, C. & Mheta, G. 2013. Managing linguistic diversity through standardisation. (In Bock, Z. & Mheta, G., eds. Language, society and communication. Pretoria: Van Schaik. p. 311-333.)
- De Klerk, V. 1999. Black South African English: where to from here? *World Englishes*, 18(3):311-324.
- De Wet, A.S. 1993. Swart Afrikaans as niestandaard variëteit van Afrikaans. *Suid-Afrikaanse tydskrif vir taalkunde*, Suppl. 18:170-188.
- De Wet, A.S. 1996. Swart Afrikaans as 'n aanleerdersvariëteit in die Vrystaat: 'n studie aan die hand van intertaalteorie. Bloemfontein: Universiteit van die Vrystaat. (Proefskrif - PhD.)
- De Wet, A.S. 2009. Swartafrikaans. (In Hugo, D. red., Halala Afrikaans. Pretoria: Protea Boekhuis. p. 153-161.)
- Du Plessis, H. 1983. Taalvariasie in die Afrikaans van Johannesburgers. (In Claassen, G.N. & Van Rensburg, M.C.J., eds. Taalverskeidenheid. Kaapstad: Nasionale Boekdrukkery. p. 43-62.)
- Du Plessis, H. 1987. Variasietaalkunde. Pretoria: Serva-Uitgewers.
- Du Plessis, H. & Du Plessis, T. 1987. Inleiding. (In Du Plessis, H. & Du Plessis, T., eds. Afrikaans en taalpolitiek: 15 opstelle. Pretoria: HAUM. p. ix-xv.)
- Du Preez, H. 1997. Meet the rainbow nation. Pretoria: Sigma Press.
- Dyers, C. 2010. 'n Nuwe status vir Swartafrikaans? http://www.litnet.co.za/cgi-bin/giga.cgi?cmd=cause_dir_news_item&cause_id=1270&news_id=85861 Datum van gebruik: 28 Des. 2014.
- Eckert, P. 2008. Where do ethnolects stop? *International journal of bilingualism*, 12:25-42.
- English Thesaurus. 2014. Talk down to someone. <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus/talk-down-to-someone> Datum van gebruik: 22 Oktober 2014.
- Ferguson, C.A. 1981. 'Foreigner Talk' as the name of a simplified register. *International Journal of the Sociology of Language*, 28:9-18.
- Ferris, F.S., Peck, A. & Banda, F. 2013. Identity. (In Bock, Z. & Mheta, G., eds. Language, society and communication. Pretoria: Van Schaik. p. 371-394.)

- Fries, P.H., Cummings, M., Lockwood, D. & Spruiell, W., eds. 2002. Relations and functions within and around language. Cornwall: MPG Books.
- Galotti, K.M. 2008. Cognitive psychology: in and out of the laboratory. 4th ed. Belmont, Calif.: Thomson Wadsworth.
- Gass, S.M. & Selinker, L. 2008. Second language acquisition: an introductory course. Hillside, N.J.: Erlbaum.
- Giliomee, H. 2001. Die waagstuk van Afrikaans. *Historia*, 46(2):466-502.
- Gilmore, P. 2011. We call it "Our Language": a children's Swahili pidgin transforms social and symbolic order on a remote hillside in up-country Kenya. *Anthropology & education quarterly*, 42(4):370-392.
- Gough, D.H. 1996. English in South Africa. (In Silva, P., Dore, W., Mantzel, D., Muller, C., Muller, M. & Wright, M., eds. A dictionary of South African English on historical principles. Oxford: Oxford University Press. p. xvii-xix.)
- Gumperz, J.J. 1982. Discourse strategies. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gumperz, J.J. 2006. Interactional sociolinguistics. (In Mey, J.L., ed. Concise encyclopedia of pragmatics. 2nd ed. Amsterdam: Elsevier. p. 386-391.)
- Halliday, M.A.K. 1973. Explorations in the functions of language. London: Edward Arnold.
- Harris, S. 1984. Questions as a mode of control in a magistrate's court. *International journal of the sociology of language*, 49:5-27.
- Hendricks, F. 2012. Die potensiële nut van 'n gelykevlakperspektief op die variëteite van Afrikaans. (In Prah, K.K. red. Veeltantiger Afrikaans: Streeksvariëteite in die standaardvorming. Kaapstad: Centre for advanced studies of African society. p. 44-63.)
- Heugh, K. 2013. Language contact and languaging. (In Bock, Z. & Mheta, G., eds. Language, society and communication: an introduction. Pretoria: Van Schaik. p. 337-368.)
- Hewitt, R. 1986. White talk black talk: inter-racial friendship and communication amongst adolescents. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holm, J.A. 1989. Pidgins and creoles, v. 2: Reference survey. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holm, J.A. 2000. An introduction to pidgins and creoles. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holmes, J. 2011. Politeness, power and provocation: how humour functions in the workplace. *Discourse studies*, 2(2):159-185.
- Horn, L.R. 2004. Implicature. (In Horn, L.R. & Ward, G., eds. The handbook of pragmatics. Oxford: Blackwell. p. 3-28.)
- Hruschka, D.J., Christiansen, M.H., Blythe, R.A., Croft, W., Heggarty, P., Mufwene, S.S., Pierrehumbert, J.B. & Poplack, S. 2009. Building social cognitive models of language change. *Trends in cognitive sciences*, 13(11):464-469.
- Hudson, G. 2000. Essential introductory linguistics. Oxford: Blackwell.

Ivić, P. 2014. Varieties of dialects: standard languages. (*In Encyclopedia Britannica.*)
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/161156/dialect/27146/Standardlanguages#ref39373>
2 Datum van gebruik: 3 Mei 2014.

Jacob, L.M. 2001. *Pragmatics: an introduction*. 2nd ed. Oxford: Blackwell.

Jansen, J. 2009. *Knowledge in the blood: confronting race and the apartheid past*. Cape Town: Juta.

Jansen, J. 2010. Tribal lines still firmly drawn. *Times live*, 17 November 2010.

Jaspers, J. 2004. Tegenwerken, belachelijk doen: talige sabotage van Marokkaanse jongens op een Antwerpse middelbare school. Een sociolinguïstiese etnografie. Antwerpen: Universiteit van Antwerpen. (Proefskrif - PhD.)

Joseph, H. 1996. *Language history, language change and language relationship*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Kamwangamalu, N.M. 2001. Ethnicity and language crossing in post-apartheid South Africa. *International journal of the sociology of language*, 152:75-95.

Kilian, Y. 2002. The variability of interlanguage use. *Stellenbosch papers in linguistics plus*, 31:1-13.

Klopper, A.H. 1981. Stand van Afrikaans onder die Suid-Sotho in die R.S.A.: 'n sosiolinguistiese ondersoek. Bloemfontein: Universteit van die Vrystaat. (Proefskrif - PhD.)

Kothari, C.R. 1985. *Research methodology: methods and techniques*. 2nd ed. New Delhi: New Age International.

Kotzé, E.F. 1977. 'n Sosiolinguistiese ondersoek na sintaktiese, morfologiese en leksikale afwykings in die Afrikaans van die Xhosas. Universiteit van die Witwatersrand. (Johannesburg: Verhandeling – MA.)

Kotzé, E. 1996. Taal en etnisiteit in wisselwerking: Suid-Afrika as proefplaas. *South African journal of linguistics*, 14(4):153-157.

Kouwenberg, S. & Singler, J.V. 2009. *The handbook of pidgin and creole studies*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Kroes, H. 1979. Het Afrikaans praktiese waarde vir ons swart gemeenskap? Referaat soos gelewer tydens die FAK-Konferensie aan die RAU. Oorgeneem uit die RAU-publikasie *Dienslewering in Afrikaans*. 16 Oktober.

Landis, J.R. 2000. *Sociology concepts and characteristics*. 11th ed. Belmont, Calif.: Wadsworth.

Landis, J.R. & Koch, G.G. 1977. The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1):159-174.

Lawrence, D. 1998. Kodewisseling: Engels in Afrikaans – 'n instrument tot effektiewe kommunikasie. *Journal for language teaching*, 33(3):265-274.

Le Cordeur, M. 2011. Die variëteite van Afrikaans as draers van identiteit: 'n sosiokulturele perspektief. *Tydskrif vir geesteswetenskappe*, 51(4):758-777.

- Louw, P. & De Wet, F. 2007. The perception and identification of accent in spoken Black South African English. *Southern African linguistics and applied language studies*, 25(1):91-105.
- Makalela, L. 2013. Translanguaging in *kasi-taal*: rethinking old language boundaries for new language planning. *Linguistics plus*, 42:111-125.
- Makhudu, K.D.P. 1995. An introduction to Flaaitaal (or Tsotsitaal). (In Mesthrie, R., ed. *Language and social history: studies in South African sociolinguistics*. Claremont: David Philip. p. 230-241.)
- Makoni, S. 2003. From misinvention to disinvention of language: multilingualism and the South African constitution. (In Makoni, S., Smitherman, G., Ball, A.F. & Spears, A.K., eds. *Black linguistics: language, society, and politics in Africa and the Americas*. London: Routledge. p. 132-152.)
- Makoni, S. & Pennycook, A. 2007. Disinventing and reconstituting languages. (In Makoni, S. & Pennycook, A., eds. *Disinventing and reconstituting languages*. Clevedon, UK: Multilanguage Natters. p. 1-41.)
- Mannikam, E. 1991. A perspective from South Africa. (In Intstituut vir Reformatoriese Studie. *Kultuurverskeidenheid in Afrika: verleentheid of geleentheid?* Potchefstroom: Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys. p. 63-68.)
- Maree, K. & Pietersen, J. 2007. Surveys and the use of questionnaires. (In Maree, K., ed. *First steps in research*. Pretoria: Van Schaik. p. 154-170.)
- Maree, K. & Van der Westhuizen, C. 2007. Planning a research proposal. (In Maree, K., ed. *First steps in research*. Pretoria: Van Schaik. p. 23-45.)
- Matras, Y. 2009. *Language contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Matsuo, M. 2009. Language and ethnicity: an iridescent relation. *IPSHU Research Report No.23* by the Institute for Peace Science and in Spanish as *Revista CS No.3* by the Faculty of Law and Social Sciences.
- McWhorter, J.H. 2005. *Defining creole*. Oxford: Oxford University Press.
- Meeuwis, M. 1994. Leniency and testiness in intercultural communication: remarks on ideology and context in interactional sociolinguistics. *Pragmatics*, 4(3):391-408.
- Merriam, S.B. 2002. Introduction to qualitative research. (In Merriam, S.B., ed. *Qualitative research in practice*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass. p. 1-16.)
- Mesthrie, R. 2002. *Language in South Africa*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mesthrie, R. 2007. Differentiating pidgin from early interlanguage: a comparison of Pidgin Nguni (Fanakalo) and interlanguage varieties of Xhosa and Zulu. *Southern African linguistics and applied language studies*, 25(1):75-89.
- Mesthrie, R. & Hurst, E. 2013. Slang registers, code-switching and restructured urban varieties in South Africa: an analytic overview of tsotitaals with special reference to the Cape Town variety. *Journal of Pidgin and Creole languages*, 28(1):103-130.
- Mey, J.L. 2006. Pragmatics: overview. (In Mey, J.L. *Concise encyclopedia of pragmatics*, v. 2. New York: Elsevier. p. 786.)
- Meyerhoff, M. 2011. *Introducing sociolinguistics*. 2nd ed. New York: Routledge.

- Mheta, G. 2013. Linguistic diversity. (*In* Bock, Z. & Mheta, G., eds. Language, society and communication. Pretoria: Van Schaik. p. 289-310.)
- Mooney, L.A., Knox, D. & Schacht, C. 2012. Understanding social problems. 8th ed. Belmont, Calif.: Wadsworth.
- Morris, C.W. 1938. Foundations of the theory of signs. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Mouton, J. 1996. Understanding social research. Pretoria: Van Schaik.
- Mühlhäusler, P. 1986. Pidgin and Creole linguistics. Oxford: Blackwell.
- Myers-Scotton, C. 2001. The matrix language frame model: Development and responses. (*In* Winter, W., ed. Trends in Linguistics: Studies and Monographs 126. Berlin: Mouton de Gruyter. p.23-58.)
- Nash, W. 1993. Jargon: its uses and abuses. Oxford: Blackwell.
- Nash, W. 2013. The language of humour. New York: Routledge.
- Newmeyer, F.J. 1998. Language form and language function language, speech, and communication. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Nieuwenhuis, J. 2007a. Analysing qualitative data. (*In* Maree, K., ed. First steps in research. Pretoria: Van Schaik. p. 99-122.)
- Nieuwenhuis, J. 2007b. Introducing qualitative research designs. (*In* Maree, K., ed. First steps in research. Pretoria: Van Schaik. p. 46-68.)
- Nieuwenhuis, J. 2007c. Qualitative research designs and data gathering techniques. (*In* Maree, K., ed. First steps in research. Pretoria: Van Schaik. p. 70-97.)
- Nortier, J. 2008. Ethnolects? The emergence of new varieties among adolescents. *International journal of bilingualism*, 12(1/2):1-5.
- Nortier, J. & Dorleijn, M. 2008. A Moroccan accent in Dutch: a sociocultural style restricted to the Moroccan community? *International journal of bilingualism*, 12(1/2):125-142.
- Ntshangase, D.K. 2002. Language and language practices in Soweto. (*In* Mesthrie, R., ed. Language in South Africa. Cambridge: Cambridge University Press. p. 407-415.)
- Oakes, L. 2001. Language and national identity: comparing France and Sweden. Amsterdam: Benjamins.
- Ochs, E. 1993. Constructing social identity: a language socialization perspective. *Research on language and social interaction*, 26(3):287-306.
- Oliver, C. 2012. The relationship between symbolic interactionism and interpretive description. *Qualitative health research*, 22(3):409-415.
- Olsson, J. 2008. Forensic linguistics. New York: Continuum International Publishing.
- Otto, A. 2014. Sosiolinguistiek. (*In* Carstens, W.A.M. & Bosman, N., eds. Kontemporêre Afrikaanse taalkunde. Pretoria: Van Schaik. p. 311-346.)

- Oudenhoven, J.P., Prins, K.S. & Buunk, B.P. 1998. Attitudes of minority and majority members towards adaptation of immigrants. *European journal of social psychology*, 28:995-1013.
- Oxford Dictionaries. 2014a. Argot.
<http://www.oxfordreference.com.nwulib.nwu.ac.za/search?siteToSearch=aup&q=argot&searchBn=Search&isQuickSearch=true&specialSearchOption=true> Datum van gebruik: 6 Junie 2014.
- Oxford Dictionaries. 2014b. Creole.
<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/Creole> Datum van gebruik: 2 Mei 2014.
- Pavlenko, A. 2003. 'Language of the enemy': foreign language education and national identity. *International journal of bilingual education and bilingualism*, 6(5):313-331.
- Pavlenko, A. & Blackledge, A. 2004. Negotiation of identities in multilingual contexts. *Multilingual matters*, no.45.
- Pickens, J. 2005. Attitudes and perceptions. (In Borkowski, N., ed. *Organizational behavior in health care*. Sudbury, Mass.: Jones & Bartlett. p. 43-76.)
- Prins, K.S. 1996. Van "gastarbeider" tot "Nederlander": adaptatie van Marokkanen en Turken in Nederland. Ghent, Belgium: Rijksuniversiteit. (Proefskrif - PhD.)
- Puja, S. 1957. Knowledge in the blood: confronting race and the apartheid past. Press release. http://www.sup.org/html/book_pages/0804761957/Press%20Release.pdf Datum van gebruik: 1 Junie 2014.
- Quist, P. 2008. Sociolinguistic approaches to multiethnolect: language variety and stylistic practice. *International journal of bilingualism*, 12:43-61.
- Raidt, E.H. 1991. Afrikaans en sy Europese verlede. 3de uitg. Kaapstad: Nasionale Opvoedkundige Uitgewery Beperk.
- Rampton, B. 1995a. Crossing: language and ethnicity among adolescents. London: Longman.
- Rampton, B. 1995b. Language crossing and the problematisation of ethnicity and socialisation. *Pragmatics*, 5(4):1-20.
- Rampton, B. 1997. Cross-talk and language crossing: Indian English, interactional sociolinguistics and late modernity. *Southern African journal of applied language studies*, 5(2):1-20.
- Rampton, B. 2011. From 'multi-ethnic adolescent heteroglossia' to 'Contemporary urban vernaculars'. *Language & communication*, 31(4):276-294.
- Ramsay-Brijball, M. 2004. Exploring identity through code-switching: a poststructuralist approach. *Alternation*, 11(2):144-164.
- Ravyse, N.E. 2013. Against all odds: The status of Fanagalo in South Africa today. Vanderbijlpark: Noordwes-Universiteit. (Verhandeling – MA.)
- Ritzer, G. 2010. Contemporary sociological theory and its classical roots: the basics. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Ross, A. 1998. The language of humour. London: Routledge.
- Rule, P. 2004. Dialogic spaces: adult education projects and social engagement. *International journal of lifelong education*, 23(4):319-334.

- Rupp, L. 2013. The function of student pidgin in Ghana. *English today*, 29:13-22.
- Sadock, J. 2004. Speech acts. (In Horn, L.R. & Ward, G., eds. The handbook of pragmatics. Oxford: Blackwell. p. 53-73.)
- Saldaña, J. 2009. The coding manual for qualitative researchers. London: Sage.
- Schaeffer, R.T. & Lamm, R.P. 1992. Sociology. 4th ed. New York: McGraw-Hill.
- Schaeffer, R.T. & Lamm, R.P. 1995. Sociology. 5th ed. New York: McGraw-Hill.
- Scher, D.M. 2012. Die vestiging van die apartheidsstaat, 1948-1966. (In Pretorius, F., red. Geskiedenis van Suid-Afrika. Kaapstad: Tafelberg. p. 325-342.)
- Schuring, G.K. 1983. Flaaitaal. (In Claassen, G.N. & Van Rensburg, M.C.J., eds. Taalverskeidenheid: 'n blik op die spektrum van taalvariasie in Afrikaans. Pretoria: Academica. p. 116-133.)
- Sebba, M. 1997. Contact languages: pidgins and creoles. New York: Pulgrave Macmillan.
- Selinker, L. 1972. Interlanguage. *International review of applied linguistics in language teaching*, 10(3):209-231.
- Setshedi, C.M. 1987. Versteurings in die Afrikaans van die Tswanasprekende. Potchefstroom: PU vir CHO. (Verhandeling – MA.)
- Silverstein, M. 1979. Language structure and linguistic ideology. (In Clyne, R., Hanks, W. & Hofbauer, C., eds. The elements: a parasession on linguistic units and levels. Chicago, Ill.: Chicago Linguistic Society. p. 193-247.)
- Silvia, A. 2014. Politeness and indirect speech. http://www.academia.edu/2344547/Politeness_and_Indirect_Speech_Act Datum van gebruik: 2 Oktober 2014.
- Singh, I. 2000. Pidgins and creoles: an introduction. London: Arnold.
- Skutnabb-Kangas, T. & McCarty, T.L. 2006. Key concepts in bilingual education: ideological, historical, epistemological, and empirical foundations. (In Cummins, J. & Hornberger, N., eds. Encyclopedia of language and education. New York: Springer Science. p. 3-17.)
- Snape, D. & Spencer, L. 2003. The foundations of qualitative research. (In Ritchie, J. & Lewis, J., eds. Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers. London: Routledge. p. 2-10.)
- SPSS Inc. 2014. IBM SPSS statistics, version 22, Release 22.0.0, Copyright© IBM Corporation and its licensors. <http://www-01.ibm.com/software/analytics/spss/>
- Statline. Statistics Netherlands. 2014. Population. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLEN&PA=37325eng&D1=0-2&D2=0&D3=0&D4=0&D5=0-1,3-4,139,145,210,225&D6=4,9,%28I-1%29-I&HD=090611-0858&LA=EN&HDR=G3,T&STB=G5,G1,G2,G4> Datum van gebruik: 21 Oktober 2014.
- Steyn, J.C. 1980. Tuiste in eie taal: die behoud en bestaan van Afrikaans. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers.
- Steyn, J.C. 2014. Ons gaan 'n taal maak: Afrikaans sedert die Patriot-jare. Pretoria: Kraal.

- Stoltz, E. 1982. Gepignidiseerde Afrikaans in wit-swart-interaksie. Johannesburg: Randse Afrikaanse Universiteit. (Verhandeling - MA.)
- Strauss, A. & Corbin, J. 1990. Basics of qualitative research. Belmont, Calif.: Sage.
- Swanepoel, L.M. & Van Jaarsveld, G.J. 1993. Wat is oorreding? 'n Pragmatiese perspektief. *South African journal of linguistics*, 11(4):129-135.
- Taalunieversum. 2014. Standaardtaal. <http://taaladvies.net/taal/advies/tekst/85/> Datum van gebruik: 3 Mei 2014.
- Van der Sijs, N. & Willemyns, R. 2009. Het verhaal van het Nederlands. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Van Jaarsveld, G.J. 1987. Inleiding: wat doen jy met woorde? (In Van Jaarsveld, G.J., red. Wat bedoel jy? Pretoria: Serva Uitgewers. p. 1-13.)
- Van Jaarsveld, G.J., Jenkinson, A.G. & De Wet, A.S. 2001. Die intertaalteorie en taalverskeidenheid. (In Carstens, A. & Grebe, H. reds. Taallandskap: huldigingsbundel vir Christo van Rensburg. Pretoria: Van Schaik. p. 148-155.)
- Van Jaarsveld, G.J. & Van Niekerk, A. 2012. 'n Klassifikasie van openings- en afsluitingsmerkers as universele kenmerke van gesprekke. *South African journal of linguistics*, 11(18):143-169.
- Van Niekerk, A. & Olivier, J. 2014. Pragmatiek. (In Carstens, W.A.M. & Bosman, N., reds. Kontemporêre Afrikaanse taalkunde. Pretoria: Van Schaik. p. 275-309.)
- Van Rensburg, M.C.J. 1983. Inleiding: die bestudering van taalvariante. (In Claassen, G.N. & Van Rensburg, M.C.J., reds. Taalverskeidenheid. Kaapstad: Nasionale Boekdrukkery. p. 7-25.)
- Van Rensburg, M.C.J. 1988. Die demokratisering van Afrikaans. (In Webb, V.N., red. Afrikaans ná apartheid. Pretoria: Van Schaik. p. 181-200.)
- Van Rensburg, M.C.J. 1989. Soorte Afrikaans. (In Botha, T.J.R., red. Inleiding tot die Afrikaanse taalkunde. Pretoria: Academica. p. 436-467.)
- Van Teijlingen, E.R. & Hundley, V. 2001. The importance of pilot studies. *Social Research Update*, 35. <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU35.pdf> Date of access: 8 Dec. 2014.
- Van Wyk, E.B. 1983. GpA. (In Claassen, G.N. & Van Rensburg, M.C.J., reds. Taalverskeidenheid. Kaapstad: Nasionale Boekdrukkery. p. 162-170.)
- Von Wissel, D. 1991. A perspective from Swaziland. (In Intstituut vir Reformatoriese Studie. Kultuurverskeidenheid in Afrika: verleentheid of geleentheid? Potchefstroom: Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys. p. 63-68.)
- Wardhaugh, R. 2006. Introduction to sociolinguistics. 5th ed. Oxford: Blackwell Publishing.
- Webb, V. 1992. Afrikaans as probleem. (In Webb, V. red. Afrikaans ná Apartheid. Pretoria: Van Schaik. p. 3-24.)
- Wela, V.P. 1995. Die rol van moedertaalversteuring in die Afrikaans van Zoeloesprekende leerlinge. Zoeloeland: Universiteit van Zoeloeland. (Verhandeling – MA.)
- Wilson, J. 2009. Power and pragmatics. (In Concise encyclopedia of pragmatics. Oxford: Elsevier. p. 744-746.)

Winford, D. 2003. An introduction to contact linguistics. Oxford: Blackwell Publishing.

Woordeboek van die Afrikaanse Taal. 2000a. Pidgin. Pretoria: Staats

NAVORSINGSVRAELYS (NWU-00066-14-S7)

Baie dankie dat u die tyd neem om hierdie vraelys in te vul vir navorsingsdoeleindes vir 'n MA-studie in Afrikaans-Nederlands. U terugvoer is van onskatbare waarde. Wees verseker dat u response anoniem hanteer sal word en dat alle vrae slegs vir ontledingsdoeleindes is. Die resultate is per versoek, na afloop van die studie beskikbaar. U kan dit per e-pos aanvra by 21578338@nwu.ac.za. Vul die vrae asseblief eerlik in.

Hiermee gee ek toestemming dat die inligting wat uit hierdie vraelys spruit vir navorsingsdoeleindes gebruik mag word.

Handtekening _____

Die taal wat 'n Afrikataalsprekende dikwels met 'n Afrikaanssprekende praat, word Swartafrikaans genoem. Soms gebeur dit dat twee of meer Afrikaanssprekendes ook só met mekaar praat.

1. Naam en van		3. Studierigting (Dui asb. ook u hoofvakke aan)	
2. Ouderdom		4. Huistaal	
5. Geslag			
6. Watter ander tale, behalwe jou huistaal, gebruik jy gereeld?			
7. Gebruik jy soms 'n ander tipe of vorm van Afrikaans, anders as dit wat jy gewoonlik sou praat?			
8. Gebruik jy soms Afrikaans soos 'n persoon wat eintlik 'n Afrikataal praat, dit sou praat? Trek 'n kruisie oor die gepaste blokkie. Bv.			
- Die meisie, hy skop die bal. - Oe, die politiek in die land, hy is nie lekker nie. - As my huis brand, ek gooi water op die vuur. (De Wet, 1996:8) - Daardie ding ek laik hom nie. (Van Wyk, 1983:165)			Ja Nee
9. Indien "ja" by vraag 8, wanneer gebruik jy hierdie soort Afrikaans?			
10. Indien "ja" by vraag 8, waarom gebruik jy hierdie soort Afrikaans?			
11. Indien jy en 'n vriend Afrikaans onder mekaar gebruik soos 'n Afrikataalsprekende dit praat, hoe dink jy sou die Afrikataalspreker voel wat hoor hoe julle so met mekaar praat? Merk met 'n regmerk in die kolom.			
A Geaffronteerd – persoon voel jy spot met die manier hoe hy/sy Afrikaans praat			
B Ek gebruik dit nie wanneer iemand wat self Swartafrikaans sou praat, of iemand ken wat Swartafrikaans praat, omgewing is nie			
C Neutraal – geen gevoel			
D Ander gevoel, spesifiseer:			
Gee asb. 'n rede vir u antwoord by vraag 11:			
12. Indien u vir verdere navrae en/of 'n fokusgroeponderhoud na afloop van die vraelys beskikbaar is, skryf asb. u e-posadres. E-posadres: _____			

9 November 2014

Hiermee verklaar ek, me Cecilia van der Walt, dat ek die taalversorging van die skripsie van me Ansie Kriel, onder die opskrif *Alternatiewe funksies van Swartafrikaans* behartig het.

ME CECILIA VAN DER WALT

BA (*Cum Laude*)

HOD (*Cum Laude*),

Plus Taalversorging en vertaling op Hons-vlak (*Cum Laude*),

Plus Akkreditering by SAVI vir Afrikaans en Vertaling

Registrasienommer by SAVI: 1000228

E-pos-adres: ceciliavdw@lantic.net

Selnommer: 072-616 4943 (S)

Faksnommer: 086 578 1425

BYLAE C: DATA

Die data soos onttrek uit Atlas.ti volg hierna:

- Vraelyste
- Fokusgroeponderhoud
- E-posonderhoude
- Etiekkларingsertifikaat

All current quotations (236). Quotation-Filter: All

HU: KODERING - 31 Augustus 2014

File: [C:\Users\User\Desktop\D&M\Hoofstukindeling\Hoofstuk 2 [T...\KODERING - 31 Augustus 2014.hpr7]

Edited by: Super

Date/Time: 2015-02-27 09:59:01

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:1 [In die kinderhuis het 'n huist..] (26:26) (Super)

Codes: [Baby talk] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

In die kinderhuis het 'n huistannie eens die taal op my gebruik, ek het gedog sy is mal, want ek kon Afrikaans mooi verstaan

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:2 [Wanneer wit mense met swart me..] (28:28) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Wanneer wit mense met swart mense praat kom dit baie voor. Veral hul werkers.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:3 [Dit is 'n meer neerhalende vor..] (28:28) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Kontekstuele gebruik] [Magsverhouding] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Dit is 'n meer neerhalende vorm van praat. Die "baas" praat so met sy "werker", omdat dié glo nie mooi verstaan nie. Soos, ek het al baie gehoor hoe 'n wit man so met sy tuinwerker praat. Swartmense praat dit ook, weens hul gebroke Afrikaans.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:4 [Wanneer wit mense met swart me..] (28:28) (Super)

Codes: [GpA] [Magsverhouding] [SwA]

No memos

Wanneer wit mense met swart mense praat kom dit baie voor. Veral hul werkers. Dit is 'n meer neerhalende vorm van praat. Die "baas" praat so met sy "werker", omdat dié glo nie mooi verstaan nie. Soos, ek het al baie gehoor hoe 'n wit man so met sy tuinwerker praat.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:5 [Swartmense praat dit ook, ween..] (28:28) (Super)

Codes: [Aanleedersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilering)] [GpA] [SwA]

No memos

Swartmense praat dit ook, weens hul gebroke Afrikaans.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:6 [Die "baas" praat so met sy "we..] (28:28) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel]

No memos

Die "baas" praat so met sy "werker", omdat dié glo nie mooi verstaan nie.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:7 [Dit kom meer voor onder die ou..] (28:28) (Super)

Codes: [Vitaliteit van SwA as variëteit]

No memos

Dit kom meer voor onder die ouer swart mense.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:8 [Ek spot altyd die (wit) mense ..] (30:30) (Super)

Codes: [Spottenderwys gebruik]

No memos

Ek spot altyd die (wit) mense wat dit gebruik om met ander te kommunikeer. Dit is neerhalend om so met iemand anders te praat.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:9 [In die kinderhuis het 'n huist..] (26:26) (Super)

Codes: [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

In die kinderhuis het 'n huistannie eens die taal op my gebruik, ek het gedog sy is mal, want ek kon Afrikaans mooi verstaan.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:10 [Ek spot altyd die (wit) mense ..] (30:30) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]

No memos

Ek spot altyd die (wit) mense wat dit gebruik om met ander te kommunikeer.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:11 [Ek gebruik dit nie. Ek spot al..] (30:30) (Super)

Codes: [Spottenderwys gebruik]

No memos

Ek gebruik dit nie. Ek spot altyd die (wit) mense wat dit gebruik om met ander te kommunikeer. Dit is neerhalend om so met iemand anders te praat.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:12 [Jy spot met mense wat gebroke ..] (30:30) (Super)

Codes: [Aanleerdersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilering)] [Eienaarskap van variëteit word deur Afrika-taal moedertaalspreker opneem] [Om te affronteer] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening] [Vereenselwing en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]

No memos

Jy spot met mense wat gebroke Afrikaans praat (dit beteken nie hulle is dom nie, dit beteken hul is nie jou taal magtig soos jy nie).

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:13 [Dis nie oulik as mense so praa..] (30:30) (Super)

Codes: [Humor] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Dis nie oulik as mense so praat nie

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:14 [Dit is vir humor, veral onder ..] (32:32) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Dit is vir humor, veral onder vriende.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:15 [Vir party word dit 'n ideolek...] (32:32) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolekties van aard] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Vir party word dit 'n ideolek.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:16 [Soos, ek hou daarvan om vroue ..] (32:32) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Soos, ek hou daarvan om vroue wat my vriende is as suster aan te spreek. Dit is nie my regte susters nie, maar beteken eintlik "vriendin". Dis my eie taal.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:17 [Dit kan beslis. As ek 'n Afrik...] (34:34) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit word deur Afrika-taal moedertaalspreker opgeneem] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Dit kan beslis. As ek 'n Afrikaanssprekende na maak wat swak Engels praat, bv. *Is you hungry? I are very hungry . I where watching tv...*ens. Ek lewer so kommentaar op dié mense se vermoëns om 'n ander taal te praat.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:18 [Ek spot hulle. Net omdat ieman...] (34:34) (Super)

Codes: [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Ek spot hulle. Net omdat iemand nie 'n taal kan praat nie beteken dit nie hulle is dom nie.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:19 [Dit kan beslis. As ek 'n Afrik...] (34:34) (Super)

Codes: [Sarkasme] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Dit kan beslis. As ek 'n Afrikaanssprekende na maak wat swak Engels praat, bv. *Is you hungry? I are very hungry . I where watching tv...*ens. Ek lewer so kommentaar op dié mense se vermoëns om 'n ander taal te praat. Ek spot hulle. Net omdat iemand nie 'n taal kan praat nie beteken dit nie hulle is dom nie.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:20 [As Afrikaansprekendes normaal ..] (34:34) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Magsverhouding] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

As Afrikaansprekendes normaal gaan praat bv. *Anna sal jy asb die vloer vir my was?* inplaas van; *Anna die vloer jy moet hom mooi skoon maak neh*, gaan die boodskap dieselfde deurkom. Die ouer swart mense verstaan Afrikaans goed.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:21 ['n Persoon wat met 'n "onderda.." (36:36) (Super)

Codes: [Downtalk] [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Magsverhouding] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

'n Persoon wat met 'n "onderdanige" praat of probeer snaaks wees.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:22 [Ek haat Swartafrikaans as dit ..] (36:36) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit word deur Afrika-taal moedertaalspreker opneem] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening] [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]
No memos

Ek haat Swartafrikaans as dit deur 'n wit mens gepraat word. Ek noem wit mense, omdat hulle dit meer gebruik wanneer hulle met ander praat. Wanneer iemand anders so praat, beteken dit nie JY moet so praat nie.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:23 [Ek verstaan dat jy jou taal mo..] (36:36) (Super)

Codes: [Aanleerdersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilerings)] [Aanpassingsbeginsel] [Baby talk]
No memos

Ek verstaan dat jy jou taal moet aanpas by tweedetaalsprekers, maar pas dit meer gepas aan bv. *Sal jy my asb omhels?* Jy sal eerder sê: *Sal jy my asb 'n drukkies gee?* NIE: Gee my die drukkies. Nog voorbeelde kar (motor), garage (motorhuis) ens.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:24 [Dit is neerhalend aangesien me..] (42:42) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

Dit is neerhalend aangesien met Swartafrikaans gespot of geskerts word.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:25 [Die rede hiervoor is as gevolg..] (42:42) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]
No memos

Die rede hiervoor is as gevolg van die ontstaan en manier waarop Swartafrikaans oorspronklik gebruik is en steeds dikwels aangewend word.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:26 [Mense moet verder begin dink w..] (42:42) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid

van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.] [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

Mense moet verder begin dink wanneer hulle iets doen of gebruik – wanneer oningeligtheid, ingeligtheid word, moet mense anders begin optree.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:27 [Ek haat Swartafrikaans as dit ..] (36:36) (Super)

Codes: [GpA]
No memos

Ek haat Swartafrikaans as dit deur 'n wit mens gepraat word.

P 3: E-posonderhoud 1 - 3:28 [My eerstetaal is Afrikaans en ..] (22:23) (Super)

Codes: [Moedertaal - sien definisies deur Skutnabb-kangas soos in teorie vervat.]
No memos

My eerstetaal is Afrikaans en my moedertaal is Zoeloe. Ek het Afrikaans geleer toe ek 8 jaar oud was in 'n kinderhuis waar die meeste wit mense was. Ek was in 'n dubbelmedium laerskool, maar het in Afrikaans klas gekry. My Hoërskool, Waterkloof, was suiwer Afrikaans. Ek het op die NWU se Potchefstroomkampus gestudeer, ook in Afrikaans.

Ek dink en droom (wanneer ek slaap) ook in Afrikaans.

P 5: Vraelyste - 5:1 [Vir komediese doeleindes] (46:46) (Super)

Codes: [Humor]
No memos

Vir komediese doeleindes

P 5: Vraelyste - 5:2 [Om humor of gevoel te skep in ..] (60:60) (Super)

Codes: [Humor] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]
No memos

Om humor of gevoel te skep in gesprek.

P 5: Vraelyste - 5:3 [In informele situasies] (60:60) (Super)

Codes: [Informeel]
No memos

In informele situasies

P 5: Vraelyste - 5:4 [Ek gebruik dit soms as ek met ..] (102:102) (Super)

Codes: [GpA] [Spottenderwys gebruik]
No memos

Ek gebruik dit soms as ek met 'n saak wil spot of as ek met 'n persoon praat wat 'n Afrikataal praat

P 5: Vraelyste - 5:5 [Ek sal slegs hierdie vorm van ..] (130:130) (Super)

Codes: [Humor] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Ek sal slegs hierdie vorm van Afrikaans gebruik om 'n situasie beter te verduidelik of in 'n graperige bedoeling

P 5: Vraelyste - 5:6 [Slegs as ek iets aan iemand ve..] (158:158) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Taal-repertoire van die individu] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Slegs as ek iets aan iemand verduidelik (Namaak - vermaaklik)

P 5: Vraelyste - 5:7 [As ek saam my vriende grappe m..] (214:214) (Super)

Codes: [Humor] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]

No memos

As ek saam my vriende grappe maak

P 5: Vraelyste - 5:8 [Wanneer ek net bietjie snaaks ..] (214:214) (Super)

Codes: [Humor] [Idiolekties van aard] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Wanneer ek net bietjie snaaks wil wees om mense op te kikker

P 5: Vraelyste - 5:9 [As ek 'n grap maak] (228:228) (Super)

Codes: [Humor]

No memos

As ek 'n grap maak

P 5: Vraelyste - 5:10 [Grap te vertel] (242:242) (Super)

Codes: [Humor]

No memos

Grap te vertel

P 5: Vraelyste - 5:11 [Om te spot oor 'n sekere voorw..] (243:243) (Super)

Codes: [Humor] [Idiolekties van aard] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Om te spot oor 'n sekere voorwerp of om net 'n grap te vertel

P 5: Vraelyste - 5:12 [Om 'n grappie te maak as 'n ge..] (298:298) (Super)

Codes: [Humor]

No memos

Om 'n grappie te maak as 'n gesprek te ernstig word.

P 5: Vraelyste - 5:13 [Dit laat mense lag en so ook o..] (298:298) (Super)

No codes

No memos

Dit laat mense lag en so ook ontspan.

P 5: Vraelyste - 5:14 ["net 'n manier van praat] (303:303) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolekties van aard]

No memos

"net 'n manier van praat

P 5: Vraelyste - 5:15 ["Ek gebruik die taal as ek saa..] (327:327) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Konteksgedrewe (politiek en media)]
[Spottenderwys gebruik]

No memos

"Ek gebruik die taal as ek saam met my virende praat en ons grappe maak oor die politiek

P 5: Vraelyste - 5:16 [Wanneer ek snaaks wil wees...] (354:354) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping]

No memos

Wanneer ek snaaks wil wees...

P 5: Vraelyste - 5:17 [Grappe maak saam met vriende (..) (396:396) (Super)

Codes: [Humor] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Grappe maak saam met vriende (Nie baie gereeld)

P 5: Vraelyste - 5:18 [Wanneer ek en my vriende mekaar..] (467:467) (Super)

Codes: [Humor] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Wanneer ek en my vriende mekaar afkraak

P 5: Vraelyste - 5:19 [Pas by wat ons sê] (467:467) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Pas by wat ons sê

P 5: Vraelyste - 5:20 [In enige humoristiese situasie..] (494:494) (Super)

Codes: [Humor] [Informeel]

No memos

In enige humoristiese situasies

P 5: Vraelyste - 5:21 [Om snaaks te wees] (494:494) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Om snaaks te wees

P 5: Vraelyste - 5:22 [As ek met vriende praat om 'n ..] (524:524) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

As ek met vriende praat om 'n storie meer interessant te maak

P 5: Vraelyste - 5:23 [Ek gebruik dit soms wanneer ek..] (539:539) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Ek gebruik dit soms wanneer ek met my gesin praa

P 5: Vraelyste - 5:24 ["Ek gebruik dit soms wanneer e..] (539:539) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

"Ek gebruik dit soms wanneer ek met my gesin praat.

P 5: Vraelyste - 5:25 [Wanneer ek wil snaaks klink";"..] (550:550) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Wanneer ek wil snaaks klink";"Dit klink snaaks

P 5: Vraelyste - 5:26 [Soms as ek en my gesels en in ..] (564:564) (Super)

Codes: [Emosie en gebruik] [Humor] [Idiolekties van aard] [Informeel] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Soms as ek en my gesels en in 'n goeie bui is

P 5: Vraelyste - 5:27 [om die regte gevoel oor iets d..] (566:566) (Super)

Codes: [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van

toneelspel in.]
No memos

om die regte gevoel oor iets deur te gee

P 5: Vraelyste - 5:28 [As ek so praat met my vriende...] (581:581) (Super)

Codes: [Aksent as "voor-die-handliggendste" namaakfaktor] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie]
[Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

As ek so praat met my vriende, sal die Afrikataalsprekende vir my lag omdat dit vreemd klink

P 5: Vraelyste - 5:29 [Soms by die huis as ons met me..] (592:592) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon] [Spottenderwys gebruik]
No memos

Soms by die huis as ons met mekaar spot."; "As ons grappe maak."

P 5: Vraelyste - 5:30 [Soms by die huis as ons met me..] (595:595) (Super)

No codes
No memos

Soms by die huis as ons met mekaar spot."

P 5: Vraelyste - 5:31 [emosie uit te druk; "dit sê le..] (608:608) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Taal-repertoire van die individu] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]
No memos

emosie uit te druk; "dit sê lekker

P 5: Vraelyste - 5:32 [Sommer as ek laf wil wees en '..] (620:620) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolekties van aard]
No memos

Sommer as ek laf wil wees en 'n grappie wil maak. Ek hou daarvan om snaaks te wees.

P 5: Vraelyste - 5:33 ["Wanneer ons grappies maak tus..] (634:634) (Super)

Codes: [Humor] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]
No memos

"Wanneer ons grappies maak tussen vriende in informele situasies"; "Om grappies te maak."

P 5: Vraelyste - 5:34 [Wanneer ons grappies maak tuss..] (634:634) (Super)

Codes: [Informeel]
No memos

Wanneer ons grappies maak tussen vriende in informele situasies"; "Om grappies te maak."

P 5: Vraelyste - 5:35 [Saam vriende as ons snaaks wil..] (648:648) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Interessant - maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taal-repertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie.] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Saam vriende as ons snaaks wil praat"

P 5: Vraelyste - 5:36 [Maak grappe so] (648:648) (Super)

Codes: [Humor] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Maak grappe so

P 5: Vraelyste - 5:37 [As ek tussen my vriende is"; "...] (662:662) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

As ek tussen my vriende is"; "Vir die snaaksheid daarvan vir 'n grappie"

P 5: Vraelyste - 5:38 [Tussen vriende as 'n grap"] (676:676) (Super)

Codes: [Humor] [Informeel] [Interessant - maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taal-repertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie.]

No memos

Tussen vriende as 'n grap"

P 5: Vraelyste - 5:39 [Wanneer ek om sekere vriende i..] (704:704) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Wanneer ek om sekere vriende is en grapperig voel.

P 5: Vraelyste - 5:40 [Wanneer ek om sekere vriende i..] (704:704) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping] [Inklusiwiteit: Gemak, geborge kring]

No memos

Wanneer ek om sekere vriende is en grapperig voel.

P 5: Vraelyste - 5:41 [Wanneer ek om sekere vriende i..] (704:704) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]

No memos

Wanneer ek om sekere vriende is

P 5: Vraelyste - 5:42 [Nie baie gereeld nie.] (704:704) (Super)

Codes: [Algemeneiteit van fenomeen]

No memos

Nie baie gereeld nie.

P 5: Vraelyste - 5:43 [wanneer ek gewoonlik redelik g..] (704:704) (Super)

Codes: [Bewustheidsgraad by die implementering van die napraat Swartafrikaans]

No memos

wanneer ek gewoonlik redelik gesteld is op taalgebruik.

P 5: Vraelyste - 5:44 [Dit is snaaks om skielik my te..] (704:704) (Super)

Codes: [Kodevermenging (OF Register - sien teorie) (Meng taal)] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Dit is snaaks om skielik my te hoor tale meng en so vreemd praat, wanneer ek gewoonlik redelik gesteld is op taalgebruik.

P 5: Vraelyste - 5:45 [As ek grap] (718:718) (Super)

Codes: [Humor] [Idiolekties van aard] [Informeel]

No memos

As ek grap

P 5: Vraelyste - 5:46 [As met vriende praat] (735:735) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

As met vriende praat

P 5: Vraelyste - 5:47 [Besef dit nie altyd nie] (735:735) (Super)

Codes: [Bewustheidsgraad by die implementering van die napraat Swartafrikaans]

No memos

Besef dit nie altyd nie

P 5: Vraelyste - 5:48 [Wanneer ek grap of praat met '..] (746:746) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [GpA] [Humor] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Wanneer ek grap of praat met 'n persoon wat so praat.

P 5: Vraelyste - 5:49 [Sodat hulle my beter kan verst..] (746:746) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Humor]

No memos

Sodat hulle my beter kan verstaan, of grapperig te wees

P 5: Vraelyste - 5:50 [Ja, wanneer daar met swart wer..] (52:52) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Ja, wanneer daar met swart werkers

P 5: Vraelyste - 5:51 [Ja, wanneer daar met swart wer..] (52:52) (Super)

Codes: [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Magsverhouding] [Stigma, stereotipering, veralgemening] [Taaloorlewing - tussen geslagte en of die gemeenskap]

No memos

Ja, wanneer daar met swart werkers gepraat word

P 5: Vraelyste - 5:52 [of met baba's, wanneer daar ge..] (52:52) (Super)

Codes: [Baby talk] [Humor] [Informeel]

No memos

of met baba's, wanneer daar gegrap word

P 5: Vraelyste - 5:53 [Ek wil nie ander kulture in di..] (54:54) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.)] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Ek wil nie ander kulture in die gesig vat nie. Ek wil nie onnodige konflik veroorsaak nie.

P 5: Vraelyste - 5:54 [Dit is nie 'n neerhalende gebr..] (68:68) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.)]

No memos

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie

P 5: Vraelyste - 5:55 [Dit is nie 'n neerhalende gebr..] (68:68) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Taalblootstelling en vreemdheid van taal of variëteit] [Taalkontak]

No memos

Dit is nie 'n neerhalende gebruik om só Afrikaans te praat nie, slegs 'n resultaat van kulture wat kontak maak.

P 5: Vraelyste - 5:56 [Hulle sal kan identifiseer met..] (68:68) (Super)

Codes: [Aanleerdersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilerings)] [Humor] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Hulle sal kan identifiseer met die konteks beskou en dit dus humoristies vind.

P 5: Vraelyste - 5:57 [Om ironie in 'n ernstige sitsu..] (74:74) (Super)

Codes: [Humor] [Sarkasme] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Om ironie in 'n ernstige situasie in te bring.

P 5: Vraelyste - 5:58 [As en saam vriende is] (77:77) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]

No memos

As en saam vriende is

P 5: Vraelyste - 5:59 [Hulle mag dalk dink jy 'spot' ..] (82:82) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Om te affronteer] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Hulle mag dalk dink jy 'spot' half met hulle

P 5: Vraelyste - 5:60 [Gedurende geselstye saam my vr..] (91:91) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]

No memos

Gedurende geselstye saam my vriendinne

P 5: Vraelyste - 5:61 [Hulle voel selfbewus wanneer s..] (96:96) (Super)

Codes: [Om te affronteer] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Hulle voel selfbewus wanneer so iets gebeur.

P 5: Vraelyste - 5:62 [Ek gebruik dit satiries] (103:103) (Super)

Codes: [Humor] [Sarkasme] [Spottenderwys gebruik] [SwA]

No memos

Ek gebruik dit satiries

P 5: Vraelyste - 5:63 [of om effektief te kommunikeer..] (103:103) (Super)

Codes: [Aanleedersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilerings)] [Aanpassingsbeginsels] [GpA]
[Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

of om effektief te kommunikeer met iemand wat nie bedrewe is in Standaardafrikaans nie

P 5: Vraelyste - 5:64 [Dit is moontlik dat die persoo..] (110:110) (Super)

Codes: [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

Dit is moontlik dat die persoon aanstoot sal neem

P 5: Vraelyste - 5:65 [Om myself beter uit te druk,] (132:132) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]
No memos

Om myself beter uit te druk,

P 5: Vraelyste - 5:66 [Om myself beter uit te druk, e..] (132:132) (Super)

Codes: [Interessant - maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taal-repertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie.] [Spottenderwys gebruik]
No memos

Om myself beter uit te druk, en iets is altyd snaakse as dit op daardie manier gesê word

P 5: Vraelyste - 5:67 [Daar is niks vout met die mani..] (138:138) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie]
[Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]
No memos

Daar is niks vout met die manier waarop Afrikataalsprekendes praat nie so niemand hoef geaffronteerd ens. te voel nie.

P 5: Vraelyste - 5:68 [Omdat dit 'n "ding" is wat ons..] (147:147) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]
Memos: [Wanneer moet die kode "kodevermenging" gebruik word - in 'n geval soos hierdie ook? Of slegs wanneer blatant na vore kom?]

Omdat dit 'n "ding" is wat ons het, dus is dit soos ons geheime taal

P 5: Vraelyste - 5:69 [Omdat ek respek wil toon aan d..] (152:152) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

Omdat ek respek wil toon aan daardie persoon en dit sou verwag van sy/haar kant ook

P 5: Vraelyste - 5:70 [Dit gaan gewoonlik gepaard met..] (166:166) (Super)

Codes: [Om te affronteer] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

Dit gaan gewoonlik gepaard met 'n neerhalende opmerking oor hulle kultuur of intelligensie.

P 5: Vraelyste - 5:71 [Soms in 'n vriendekring as ons..] (189:189) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Soms in 'n vriendekring as ons gesels en stories vertel.

P 5: Vraelyste - 5:72 [Hulle sal daarvan hou om te si..] (194:194) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Hulle sal daarvan hou om te sien Afrikaanssprekendes praat ook soms so.

P 5: Vraelyste - 5:73 [Ek praat glad nie in 'n neerha..] (194:194) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Ek praat glad nie in 'n neerhalende manier so nie.

P 5: Vraelyste - 5:74 [Wanneer ek so wil praat] (205:205) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolekies van aard]

No memos

Wanneer ek so wil praat

P 5: Vraelyste - 5:75 [Want dit pas by die oomblik] (206:206) (Super)

Codes: [Algemeneiteit van fenomeen] [Kontekstuele gebruik] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Want dit pas by die oomblik

P 5: Vraelyste - 5:76 [Want dit is 'n manier van praa..] (208:208) (Super)

Codes: [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Want dit is 'n manier van praat

P 5: Vraelyste - 5:77 [Want ek sou kwaad word as dit ..] (222:222) (Super)

Codes: [Moedertaal - sien definisies deur Skutnabb-kangas soos in teorie vervat.] [Sensitiwiteit en vereenselwiging] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening] [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]

No memos

Want ek sou kwaad word as dit vir my klink of iemand spot met die manier hoe ek praat.

P 5: Vraelyste - 5:78 [Om 'n gemaklike atmosfeer te s..] (234:234) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Kontekstuele gebruik]

No memos

Om 'n gemaklike atmosfeer te skep

P 5: Vraelyste - 5:79 [Dit kan hulle gevoelens seerma..] (236:236) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Dit kan hulle gevoelens seermaak

P 5: Vraelyste - 5:80 [In 'n spottende wyse rondom my..] (245:245) (Super)

Codes: [Humor] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Spottenderwys gebruik]

No memos

In 'n spottende wyse rondom my naby vriende en vriendinne

P 5: Vraelyste - 5:81 [Wil nie die persoon seermaak n..] (250:250) (Super)

Codes: [Downtalk] [Om te affronteer] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sarkasme]

No memos

Wil nie die persoon seermaak nie, maar weet party mense hou daarvan om so 'n persoon "uit te haal" oor hoe hulle praat.

P 5: Vraelyste - 5:82 [Wil nie die persoon seermaak n..] (250:250) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.)]

No memos

Wil nie die persoon seermaak nie

P 5: Vraelyste - 5:83 [Algemeen: Die wat "nee" antwoo..] (251:251) (Super)

Codes: [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Magsverhouding]

No memos

Algemeen: Die wat "nee" antwoord, verwys deurlopend na "hulle". Bevestig koloniale tema: "ek" en "ander"

P 5: Vraelyste - 5:84 [Vir ekstra effek as ek met my ..] (258:258) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Interessant - maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taal-repertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie.] [Jargon]

[Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Vir ekstra effek as ek met my vriende of familie praat"

P 5: Vraelyste - 5:85 [Dit is 'n teer punt, want alma..] (260:260) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Dit is 'n teer punt, want almal wil slim voel en as jy so praat sal hulle voel jy sê hulle is dom.

P 5: Vraelyste - 5:86 [Dit word na 'n tydperk 'n gewo..] (261:261) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolekties van aard] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Dit word na 'n tydperk 'n gewoonte om hierdie woorde te gebruik.

P 5: Vraelyste - 5:87 [Wanneer ek met my vriende gese..] (273:273) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Wanneer ek met my vriende gesels

P 5: Vraelyste - 5:88 [Uit gewoonte] (275:275) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Uit gewoonte

P 5: Vraelyste - 5:89 [As ek by 'n sekere groep praat..] (287:287) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

As ek by 'n sekere groep praat."

P 5: Vraelyste - 5:90 [Dit is 'n tipe vorm wat meer g..] (290:290) (Super)

Codes: [Konteksgedrewe (politiek en media)]

No memos

Dit is 'n tipe vorm wat meer gebruik word in samelewing en op televisie en radio

P 5: Vraelyste - 5:91 [Sodat persoon met wie ek praat..] (292:292) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel]

No memos

Sodat persoon met wie ek praat my kon verstaan

P 5: Vraelyste - 5:92 [Dit is net 'n manier van praat..] (306:306) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaansspreekende te gebruik nie.) [Idiolekties van aard]

No memos

Dit is net 'n manier van praat en ek doen dit nie om die persoon te beledig nie

P 5: Vraelyste - 5:93 [In vriende kring] (315:315) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

In vriende kring

P 5: Vraelyste - 5:94 ["Dit praat "gemaklik" (317:317) (Super)

Codes: [Taal-repertoire van die individu]

No memos

"Dit praat "gemaklik

P 5: Vraelyste - 5:95 [Praat dit slegs vir gemak"] (320:320) (Super)

Codes: [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Praat dit slegs vir gemak"

P 5: Vraelyste - 5:96 [Dit is net 'n manier van praat..] (306:306) (Super)

Codes: [Bewustheidsgraad by die implementering van die napraat Swartafrikaans] [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Idiolekties van aard] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Dit is net 'n manier van praat en ek doen dit nie om die persoon te beledig nie.

P 5: Vraelyste - 5:97 [Ek gebruik die taal as ek saam..] (327:327) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Ek gebruik die taal as ek saam met my virende praat

P 5: Vraelyste - 5:98 [Ek gebruik die taal as ek saam..] (327:327) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Humor]

[Konteksgedrewe (politiek en media)] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Ek gebruik die taal as ek saam met my virende praat en ons grappe maak oor die politiek

P 5: Vraelyste - 5:99 [Ek probeer nie om 'n Swartafri..] (334:334) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

[Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

[Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Ek probeer nie om 'n Swartafrikaans sprekende se taal te spot nie, dus praat ek nie voor hulle nie, anders sal hulle dink ek mok hulle taal en ek doen nie."

P 5: Vraelyste - 5:100 [Want hulle dink jy spot hulle"..] (362:362) (Super)

Codes: [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Want hulle dink jy spot hulle"

P 5: Vraelyste - 5:101 [Dit is maklik om te verstaan] (373:373) (Super)

Codes: [Aanleedersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilerings)] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Dit is maklik om te verstaan

P 5: Vraelyste - 5:102 [Hulle het nie 'n rede om my te..] (376:376) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaansspreekende te gebruik nie.) [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]

No memos

Hulle het nie 'n rede om my te diskrimineer nie"

P 5: Vraelyste - 5:103 [Om vriende"; "dit is ons tiene..] (385:385) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolektes van aard] [Jargon] [Sosiolek]

No memos

Om vriende"; "dit is ons tiener taal

P 5: Vraelyste - 5:104 [Grappe maak saam met vriende (..) (396:396) (Super)

Codes: [Informeel]

No memos

Grappe maak saam met vriende (Nie baie gereeld)"

P 5: Vraelyste - 5:105 [Dit is 'n alledaagse taal] (390:390) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Dit is 'n alledaagse taal

P 5: Vraelyste - 5:106 [Maak iemand na, maak grappe en..] (402:402) (Super)

Codes: [Humor] [Spottenderwys gebruik] [Stigma, stereotipering, veralgemening] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Maak iemand na, maak grappe ens.

P 5: Vraelyste - 5:107 [Mens wat die Afrikataal praat ..] (404:404) (Super)

Codes: [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA] [Om te affronteer] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Mens wat die Afrikataal praat kan dit verkeerd iovat, minderwaardig & in die gesig gevat voel."

P 5: Vraelyste - 5:108 [Wanneer ek saam sekere vriende..] (413:413) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon] [Kontekstuele gebruik]

No memos

Wanneer ek saam sekere vriende is."

P 5: Vraelyste - 5:109 [Ek het dit aangeleer by ander ..] (415:415) (Super)

Codes: [Sosiologies - individu deel van gemeenskap] [Taal-repertoire van die individu] [Taaloorlewing - tussen geslagte en of die gemeenskap]

No memos

Ek het dit aangeleer by ander mense

P 5: Vraelyste - 5:110 [Want gewoonlik is dit meer men..] (418:418) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [GpA]

No memos

Want gewoonlik is dit meer mens pas aan by hoe iemand anders praat en nie omdat ek hulle spot nie.

P 5: Vraelyste - 5:111 [as ek met my vriende soms is e..] (427:427) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

as ek met my vriende soms is en dus ook wanneer ek dit gebruik." "Soms vergeert ek net om beskaaf te wees, saam met hulle en anders bly ek in 'n omgewing waar hierdie taal gepraat word.

P 5: Vraelyste - 5:112 [Ek respek iemand anders se taal..] (432:432) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Sensitiwiteit en vereenselwiging]

No memos

Ek respek iemand anders se taal en sal nie somer van dit spot voor hulle nie.

P 5: Vraelyste - 5:113 [Pas by wat ons sê"] (471:471) (Super)

Codes: [Kontekstuele gebruik] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Pas by wat ons sê"

P 5: Vraelyste - 5:114 [Wil nie disrespekvol wees teen..] (474:474) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Gelykheid (respek)] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Wil nie disrespekvol wees teenoor ander mense

P 5: Vraelyste - 5:115 [Dalk deurmekaar maar ek sal ge..] (502:502) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [GpA]

No memos

Dalk deurmekaar maar ek sal gewoonlik na 'n taal toe verander wat almal kan verstaan

P 5: Vraelyste - 5:116 [Om nie as ongeskik af te kom n..] (502:502) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Gelykheid (respek)]

No memos

Om nie as ongeskik af te kom nie"

P 5: Vraelyste - 5:117 [Dit kan miskien net 'n grap we..] (516:516) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Humor] [Informeel] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Dit kan miskien net 'n grap wees wat vertel word en glad nie gemik wees op hulle nie"

P 5: Vraelyste - 5:118 [Ek spot nie 'n Afrikataalsprek..] (530:530) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.)

[Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Ek spot nie 'n Afrikataalsprekende nie"

P 5: Vraelyste - 5:119 [Ek gebruik dit soms wanneer ek..] (539:539) (Super)

Codes: [Informeel] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

Ek gebruik dit soms wanneer ek met my gesin praat.

P 5: Vraelyste - 5:120 [Ek gebruik dit om 'n persoon w..] (541:541) (Super)

Codes: [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

Ek gebruik dit om 'n persoon wat 'n Afrikataal praat se direkte woorde oor te dra

P 5: Vraelyste - 5:121 [Ek vrees dat 'n Swartafrikaans..] (558:558) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Ek vrees dat 'n Swartafrikaanssprekende geaffronteerd sal voel."

P 5: Vraelyste - 5:122 [Omdat dit anders is as wat ons..] (572:572) (Super)

Codes: [Aanleedersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilerings)] [Aksent as "voor-die-handliggendste" namaakfaktor] [Interessant - maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taal-repertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie.] [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

Omdat dit anders is as wat ons Afrikaanssprekendes praat en hul dit aangeleer het en ons dus hul namaak met hul aksent ens.

P 5: Vraelyste - 5:123 [Hulle sal dink dit klink snaak..] (586:586) (Super)

Codes: [Algemeiniteit van fenomeen] [Humor: Introversie]
No memos

Hulle sal dink dit klink snaaks omdat ek dit nie oor die algemeen doen nie."

P 5: Vraelyste - 5:124 [Hulle weet hoe hulle die taal..] (600:600) (Super)

Codes: [Bewustheid - SwA-spreker]
No memos

Hulle weet hoe hulle die taal praat"

P 5: Vraelyste - 5:125 [Hulle sal voel dat jy met hulle..] (614:614) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit word toegeken aan SwA-sprekers] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

Hulle sal voel dat jy met hulle spot en dit persoonlik op vat

P 5: Vraelyste - 5:126 [Want ek geniet dit om snaaks t..] (625:625) (Super)

Codes: [Humor] [Identiteit en identiteitskepping] [Sosiale aanvaarding] [Taal-repertoire van die individu]
No memos

Want ek geniet dit om snaaks te wees en so bietjie te speel met woorde en om mense te laat lag"

P 5: Vraelyste - 5:127 [My taal is Afrikaans en as 'n ..] (628:628) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit en vereenselwiging] [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]
No memos

My taal is Afrikaans en as 'n ander kleurige dit praat en dit leer ken is ek glad nie gepla nie, want ek verstaan wat hulle sê en hul spot nie daarmee nie,

P 5: Vraelyste - 5:128 [hulle moet dit net nie spot en..] (628:628) (Super)

Codes: [Magsverhouding] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]
No memos

hulle moet dit net nie spot en vir die snaaksigheid Afrikaans probeer praat nie. Hulle praat darm Afrikaans en ons

verstaan hulle."

P 5: Vraelyste - 5:129 [Ons praat normaal Afrikaans.] (628:628) (Super)

Codes: [Standaardafrikaans]

No memos

Ons praat normaal Afrikaans,

P 5: Vraelyste - 5:130 [maar as iemand Afrikaans praat..] (628:628) (Super)

Codes: [Aanleedersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilering)] [SwA]

No memos

maar as iemand Afrikaans praat soos 'n Afrikataalsprekende en ditdoen omdat hul sukkel om reg te praat, dan het ek geen probleem daarmee nie,

P 5: Vraelyste - 5:131 [maar indien iemand daarmee spo..] (628:628) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit deur Afrikaanse moedertaalspreker] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]

No memos

maar indien iemand daarmee spot sal ek gaffronteerd voel."

P 5: Vraelyste - 5:132 [Ek sou dit nie doen as 'n Afri..] (642:642) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Ek sou dit nie doen as 'n Afrikataalsprekende naby is nie

P 5: Vraelyste - 5:133 [Dit is hoe hy praat en jy gebr..] (656:656) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit word toegeken aan SwA-sprekers] [Identiteit en identiteitskepping] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Dit is hoe hy praat en jy gebruik dit om te spot."

P 5: Vraelyste - 5:134 ['n ander kleurige] (628:628) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]

No memos

'n ander kleurige

P 5: Vraelyste - 5:135 [Ek sal dit nie voor soo persoo..] (670:670) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit word toegeken aan SwA-sprekers] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Ek sal dit nie voor soo persoon gebruik nie anders sal hulle dink ons spot met hulle"

P 5: Vraelyste - 5:136 [Al gebruik mens dit respekteer..] (684:684) (Super)

Codes: [Eienaarskap van variëteit word toegeken aan SwA-sprekers] [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.)

No memos

Al gebruik mens dit respekteer ek hul manier van praat

P 5: Vraelyste - 5:137 [as die oomblik voorkom] (695:695) (Super)

Codes: [Kontekstuele gebruik]

No memos

as die oomblik voorkom

P 5: Vraelyste - 5:138 [net vir lekkerte] (695:695) (Super)

Codes: [Taal-repertoire van die individu]

No memos

net vir lekkerte

P 5: Vraelyste - 5:139 [Die persoon gaan selfbewus voe..] (698:698) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Die persoon gaan selfbewus voel en my rede in vraag 11 beantw"

P 5: Vraelyste - 5:140 [Ek verstaan dit kan ander mens..] (712:712) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Ek verstaan dit kan ander mense pla en ek wil nie iemand te na kom nie."

P 5: Vraelyste - 5:141 ["Om 'n rustige atmosfeer te sk..] (724:724) (Super)

Codes: [Humor] [Kontekstuele gebruik]

No memos

"Om 'n rustige atmosfeer te skep"

P 5: Vraelyste - 5:142 [Dit word nie in 'n spottende m..] (726:726) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Taal-repertoire van die individu]

No memos

Dit word nie in 'n spottende manier gebruik nie

P 5: Vraelyste - 5:143 [Wil hul nie 'ofend' nie."] (740:740) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Wil hul nie 'ofend' nie."

P 5: Vraelyste - 5:144 [Almal van ons is mense, ons mo..] (754:754) (Super)

Codes: [Diskriminasie] [Gelykheid (respek)] [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

Almal van ons is mense, ons moet almal maar net eenvoudig uithou met diskriminasie. Almal word teen gediskrimineer."

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:1 [Ek het van klein af saam met w..] (22:22) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]

No memos

Ek het van klein af saam met wit kinders groot geword.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:2 [Ek het van klein af saam met w..] (22:22) (Super)

Codes: [Eerstetaal] [Moedertaal - sien definisies deur Skutnabb-kangas soos in teorie vervat.]

No memos

Ek het van klein af saam met wit kinders groot geword. Ek was in n afrikaanse kleuterskool, Laerskool skool, Hoërskool skool en Universiteit. Ek het met afrikaans groot geword.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:3 [Ja ek het dit al gesien. As n ..] (25:25) (Super)

Codes: [GpA] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]

No memos

Ja ek het dit al gesien. As n wit persoon met n swart persoon praat, dan praat die wit persoon met die swart persoon swartafrikaans.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:4 [n Mens sien dit gewoonlik as n..] (29:29) (Super)

Codes: [Magsverhouding] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]

No memos

n Mens sien dit gewoonlik as n wit persoon met n swart persoon praat, dan praat hulle swartafrikaans.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:5 [Want mense is gewoont daaraan...] (37:37) (Super)

Codes: [Aanleerdersvariëteit: lê op kontinuum vir aanleer van tweedetaal (Ook fossilering)] [Taaloorlewering - tussen geslagte en of die gemeenskap]

No memos

Want mense is gewoont daaraan. Kinders sien dalk hulle ouers praat so, dan doen hulle dieselfe en dit word n gewoonte.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:6 [Ja, want dit lyk dan of die an..] (40:40) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Downtalk] [Eienaarskap van variëteit word deur Afrika-taal moedertaalspreker opneem]
[Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
[Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]
No memos

Ja, want dit lyk dan of die ander persoon dom is. Dit kan jou as mens ook dom laat voel as mense met jou praat asof jy n idioot is.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:7 [Ja ek dink so. Meestal mense w..] (44:44) (Super)

Codes: [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis]
No memos

Ja ek dink so. Meestal mense wat met hulle werkers so praat, en dan as hulle n swart persoon sien dan praat hulle swart afrikaans met hom, maak nie saak wie hy is nie.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:8 [Meestal mense wat met hulle we..] (44:44) (Super)

Codes: [Aanpassingsbeginsel] [Magsverhouding]
No memos

Meestal mense wat met hulle werkers so praat,

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:9 [Meestal mense wat met hulle we..] (44:44) (Super)

Codes: [Magsverhouding] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

Meestal mense wat met hulle werkers so praat, en dan as hulle n swart persoon sien dan praat hulle swart afrikaans met hom, maak nie saak wie hy is nie.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:10 [Nee, maar dis asof die verskyn..] (48:48) (Super)

Codes: [Vitaliteit van SwA as variëteit]
No memos

Nee, maar dis asof die verskynsel van swartafrikaans minder word.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:11 [Dis n baie wit maatskappy waar..] (53:53) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

Dis n baie wit maatskappy waar ek werk.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:12 [Nee ek gebruik dit nie.] (33:33) (Super)

Codes: [Beskryf GpA. Is nie noodwendig bewus van fenomeen nie.]
No memos

Nee ek gebruik dit nie.

P 8: E-posonderhoud 2 - 8:13 [Ek het nie regtig swart vriend..] (51:53) (Super)

Codes: [Beskryf GpA. Is nie noodwendig bewus van fenomeen nie.]

No memos

Ek het nie regtig swart vriende nie. As ek met swart mense praat dan praat ek of Ndebele of Engels. Ek praat glad nie met swart mense Afrikaans nie.

As ons familie besoek praat ek Ndebele met hulle. Dink nie ek het al ooit iemand daar gehoor Afrikaans praat nie.

Hier by die werk dieselfde. Dis n baie wit maatskappy waar ek werk. Die swart mense hier praat Sotho en Zulu met mekaar. Die maatskappy is ook engels so mense praat baie min Afrikaans hier

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:1 [saamstem]] (27:27) (Super)

Codes: [Herken fenomeen: Napraat van Swartafrikaans deur Afrikaans moedertaalsprekers]

No memos

saamstem]

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:2 [Can I speak English?] (51:51) (Super)

Codes: [Respondent 5: Engels, maar kan Afrikaans verstaan]

No memos

Can I speak English?

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:3 [come across people using it.] (75:75) (Super)

Codes: [Herken fenomeen: Napraat van Swartafrikaans deur Afrikaans moedertaalsprekers]

No memos

come across people using it.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:4 [“hey, Sarah, jy moet daar ande..] (83:83) (Super)

Codes: [GpA] [SwA]

No memos

“hey, Sarah, jy moet daar anderkant gaan skoonmaak”,

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:5 [ons sal vir die grap] (83:83) (Super)

Codes: [Humor] [Spottenderwys gebruik]

No memos

ons sal vir die grap

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:6 [Ons het so 'n huishulp en alle..] (83:83) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Humor] [Kontekstuele gebruik] [Spottenderwys gebruik]

No memos

Ons het so 'n huishulp en alles, maar sy praat rêrig soos wat ons praat, maar ons sal vir die grap, ons sal vir die grap soos like, “hey, Sarah, jy moet daar anderkant gaan skoonmaak”, sulke goed maar dan antwoord sy my ook so maar nou net soos grappenderwys.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:7 [ek en my ma byvoorbeeld in die..] (91:91) (Super)

Codes: [BSAE - napraat van] [Humor] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Kontekstuele gebruik]

No memos

ek en my ma byvoorbeeld in die dorp loop, dan, julle ken daai mense wat die pamflette so uitdeel? So, “oh, *gorgas!* *Gorgas* (gorgeous)”, dan is hulle so en dan sê ons net vir mekaar, “hier kom *gorgas*”! [lag]

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:8 [meestal net vir grap maak en r..] (99:99) (Super)

Codes: [Dui die erns van die saak aan. Neem ernstig of ligtelik op.] [Humor] [Informeel] [Interessant - maak taal interessant en sluit weer by idiolek, taal-repertoire en identiteitskepping aan. Verwys ook na behoefte aan variasie.] [Spottenderwys gebruik]

No memos

meestal net vir grap maak en rondspeel.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:9 [formele situasie nou gebruik n..] (103:107) (Super)

Codes: [Informeel]

No memos

N	Is dit? Oukei. So jy sal dit nie in 'n formele situasie nou gebruik nie?
G	Nee.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:10 [swart persoon in die omgewing...] (111:115) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

N	En sal jy dit gebruik, soos sê nou maar daar is nou 'n swart persoon in die omgewing. Sal jy dit dan gebruik? Of sal jy bietjie meer, soos, dink, soos dalk voel hulle nou...
G	Ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:11 [Persoonlik doen ek nie dit nie..] (119:119) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit en vereenselwiging] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

Persoonlik doen ek nie dit nie, want ek het al 'n geval gehad hier in die koshuis waar 'n meisie soos, “hey, djy, Sue kom hie” en dan praat hulle so Kaaps met my en dan's ek soos, “ek praat reg Afrikaans, jy hoef nie so met my te praat nie, ek verstaan wat jy vir

my sê”.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:12 [So ek sal nie met Marta byvoor..] (119:119) (Super)

Codes: [GpA] [Magsverhouding] [Sensitiwiteit en vereenselwiging]

No memos

So ek sal nie met Marta byvoorbeeld sê, “hey, Marta, die badkamer hy is bietjie vuil, kom maak daar skoon”. Nee, ek sal net sê, “Marta, die badkamer is vuil, jy moet net daar skoonmaak vir my”. Want hulle verstaan.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:13 [En ek het al gesien hoe verand..] (119:119) (Super)

Codes: [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]

No memos

En ek het al gesien hoe verander mense se gesigte as jy dit doen, want ek weet self hoe ek voel as mense dit met my doen.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:14 [Ja.] (123:123) (Super)

Codes: [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]

No memos

Ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:15 [Versigtig wees. D Ons het nie ..] (131:135) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

G	Versigtig wees.
D	Ons het nie regtig soos aan die buitekant gebruik nie, ons sal dit soos as ons in 'n vertrek is, alleen is. As dit net ons kleurlinge is. Ons verstaan mekaar, ons weet waaroor gaan dit, dan sal ons dit gebruik, ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:16 [ons weet waaroor gaan dit,] (135:135) (Super)

Codes: [Funksie: verskil ook van vriendekring tot vriendekring. Unieke funksies moontlik, maar intern en eksklusief.]

No memos

ons weet waaroor gaan dit,

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:17 [In 'n vriendekring...] (143:143) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

No memos

In 'n vriendekring...

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:18 ['n Noue vriendekring.] (147:147) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]
No memos

'n Noue vriendekring.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:19 ['n Noue vriendekring. Soos ons..] (147:147) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Gemak, geborge kring]
No memos

'n Noue vriendekring. Soos ons verstaan mekaar hoe dit gaan. Dis nie almal wat dit altyd verstaan nie.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:20 [snaaks om dit te gebruik? Soos..] (155:159) (Super)

Codes: [Humor] [Humor: ongewone taalgebruik deur individu of maat] [Taal-repertoire van die individu]
No memos

N	Oukei, dit maak vir my sin! En dink julle, soos, sê nou maar – want ek het ook al gewonder – hoekom dink julle is dit snaaks om dit te gebruik? Soos, hoekom gebruik mense dit?
D	Ek dink omdat ons nie gewoonlik so praat nie en nou is dit iets anders. Dan's dit nou meer in terme van grap maak en so.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:21 [Ja, soos ons kom straight van ..] (163:163) (Super)

Codes: [Humor: ongewone taalgebruik deur individu of maat]
No memos

Ja, soos ons kom straight van 'n kleurling-gebied af. Daar's nie regtig swart mense daar nie, so as 'n mens dit hoor da is dit 'n bietjie snaaks, of vreemd.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:22 [Ja, dis rêrig- Soos ek kom nou..] (171:171) (Super)

Codes: ["Snaaks" teenoor "anders"] [Taalblootstelling en vreemdheid van taal of variëteit]
No memos

Ja, dis rêrig- Soos ek kom nou van... ek het ook kleurling-gebied en alles, maar ek was kleuterskool Engels. So as ek met swart mense te doen gehad het, het hulle Engels gepraat. En toe kom ek op die laerskool, by my ma-hulle se skool, hulle het ook swart kinders in hulle skool. Maar toe is dit nog vir my soos, "Huh? Wat sê jy? Rêrig?" Hulle praat rêrig baie snaaks.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:23 [En toe kom ek Puk toe en nou i..] (171:175) (Super)

Codes: [Aksent as "voor-die-handliggendste" namaakfaktor] [Humor: Introversie] [Humor: ongewone taalgebruik deur individu of maat]
No memos

D	Ja, dis rêrig- Soos ek kom nou van... ek het ook kleurling-gebied en alles, maar ek was kleuterskool Engels. So as ek met swart mense te doen
---	---

	gehad het, het hulle Engels gepraat. En toe kom ek op die laerskool, by my ma-hulle se skool, hulle het ook swart kinders in hulle skool. Maar toe is dit nog vir my soos, “Huh? Wat sê jy? Rêrig?” Hulle praat rêrig baie snaaks. En toe kom ek Puk toe en nou is almal soos, “[in Transvaalse aksent] hi daar, hoe gaan dit. Ja.”
G	[lag]

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:24 [“Daaaar”. So ja, ek sal nou ni..] (179:179) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.) [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

“Daaaar”. So ja, ek sal nou nie iemand spot somer so nie. Ek sal- Nee, rêrig, ek is te bang.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:25 [Maar, so jy sal nogal 'n wit A..] (183:195) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

N	Maar, so jy sal nogal 'n wit Afrikaans spot nè?
D	Ja, ek sal.
G	[lag]
D	Ek sal- Want julle sal, julle vat dit soos rêrig as 'n grap. Hulle sal dit nie as 'n grap vat nie, hulle sal rêrig-

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:26 [e sal ons attack! G [lag] Ja!] (199:203) (Super)

Codes: [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

D	Hulle sal ons attack!
G	[lag] Ja!

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:27 [Soos, ek weet hoe ek voel as b..] (207:207) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Vereenselwiging en of beskerming van eie etniese-, kultuur- of taalgroep]

No memos

Soos, ek weet hoe ek voel as byvoorbeeld iemand nou kom *djy* en *djou*, soos hulle vir my sê nou. Ek sal wees soos, “hey, wat maak jy?”

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:28 [As ek nou vir 'n swart meisie ..] (215:215) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]

No memos

As ek nou vir 'n swart meisie sê, sy gaan ook wees like, “hoekom?”.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:29 [I just- I don't know how but I..] (231:235) (Super)

Codes: [Aksent as "voor-die-handliggendste" namaakfaktor] [Gelykheid (respek)] [Taalblootstelling en vreemdheid van taal of variëteit]

No memos

D	I just- I don't know how but like when they speak Afrikaans and I'm like “oh, okay”. I always speak Afrikaans to them, but they would use that <i>Afrikaans</i> and then they would go back to English and then back to Afrikaans. So it's like that. And I'm so used to hearing it like when I hear a black person speak Afrikaans then it's weird for me, because I know people find it weird when I speak Afrikaans and I have that English accent to it when I speak Afrikaans. So then that's also something different. But when I came here, it's just like, “[in Transvaalse aksent] Jaaa, daaar” now everyone is all buddies, I was just like, “oh, okay, really. Cool”. [lag]
G	[lag]

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:30 [Ek dink rêrig die geskiedenis ..] (251:251) (Super)

Codes: [Konteksgedrewe (politiek en media)]

No memos

Ek dink rêrig die geskiedenis het rêrig 'n groot deel daarmee te doen.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:31 [Onthou daar's soos naamskending..] (251:251) (Super)

Codes: [Gelykheid (respek)] [Menseregte]

No memos

Onthou daar's soos naamskending en menseregte en alles. So dan sê praat jy nou so en dan is dit nou soos, jy probeer eintlik help maar dan's dit soos, “maar sy het neergekyk op my” of wat ook al. So, dis nie- Oukei, Apartheid het nou niks meer te doene met ons nie, maar ek dink dit is, jy't meer respek vir die persoon in terme van ek gaan nou nie vir jou so undermine nie, as ek daai woord kan gebruik. So hulle gaan jou nie undermine nie. So dis nie rêrig te doen met Apartheid nie. Dis maar net respek, dink ek.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:32 [Respek, ja. G [stem saam] D Re..] (255:275) (Super)

Codes: [Gelykheid (respek)] [Sensitiwiteit en vereenselwiging]

No memos

D	Respek, ja.
G	[stem saam]
D	Respek, dat ek sal dit nou nie in jou gesig doen nie. Nee, ek sal dit nie voor jou doen nie.
N	En julle, dink julle ook.

G	[stem saam]
D	Dis maar net soos, ek gaan nie laat daai persoon wil hê hy moet spot maak van hoe ek praat nie; ons almal praat mos nou ma net verskillend so ek sal ook nie in die persoon se gesig so praat nie, dis net verkeerd. Dis net verkeerd. Mense moet mekaar respekteer.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:33 [sensitief ingestel op so iets?..] (287:291) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie]

No memos

N	[lag] Ek kan nie dit lekker- Maar dis nou- Soos dis nou- Ek vat nou die voorbeeld wat Sue nou-nou gebruik het. So julle is ook definitief sensitief ingestel op so iets?
G	Ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:34 [hulle het baie kodes vir seker..] (335:335) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon] [Sosiolek]

No memos

hulle het baie kodes vir sekere woorde wat die swart mense byvoorbeeld gebruik. So hulle gebruik- Soos my ma sal 'n woord gebruik en dan's daar 'n anderkleu- swart mens daar, maar hy weet nie wat sy sê nie, maar- Verstaan, die Okhuis-gesin byvoorbeeld, verstaan wat daar aangaan.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:35 [Dat omdat jy sê soos, ja, my m..] (335:335) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Gemak, geborge kring] [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word]

[Stigma, stereotipering, veralgemening] [Taaloorlewering - tussen geslagte en of die gemeenskap]

No memos

Dat omdat jy sê soos, ja, my ma, die een kind, die een kleintjie het eenkeer gehoor sy oupa sê die *k-woord*. En toe's jy soos klein en hy kan nie "F" sê nie toe sê hy "*kabor*". So nou sê hulle- As iemand soos in swart mense by met mekaar praat en dan's dit soos, "*kabors*", en dan weet hulle nie wat hulle sê nie.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:36 [So dis intern. D Ja, soos hull..] (339:343) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]

No memos

N	So dis intern.
D	Ja, soos hulle het kodes, hulle sê- Dis rêrig sensitief want, jô, mense- Dis net mense is rof [lag].

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:37 [Demokrasie? G [lag] N [lag] Ne..] (351:375) (Super)

Codes: [Gelykheid (respek)] [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA]
 [Oefening en dus ook tipe prestasie by sukses] [Taal-repertoire van die individu] [Taalkontak]
 No memos

D	Demokrasie?
G	[lag]
N	[lag] Nee, maar ek bedoel nou – skies – soos, sê nou maar, hoekom weet ek hulle gaan sê nou maar sê, “die dogtertjie <i>hy</i> ” in plaas van “die dogtertjie <i>sy</i> ”? Soos ons kan- Ons praat dit soos- Ons praat soos wat hulle Swartafrikaans praat; ons praat dit nie soos wat hulle dit praat nie – ons din ons doen, ons praat dit wel na. Maar ons kan dit nogal in ’n mate goed namaak. Hoekom?
D	Soos ’n mens loop en luister, jy kom met aanraking met swart mense en dan praat hulle miskien Afrikaans met jou; mens tel dit op en dan- so mens oefen aan die namaak. Kry dit min of meer reg-
G	[lag]
N	Oukei, so dis amper met oefening.
G	Ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:38 [dan praat hulle miskien Afrika..] (363:387) (Super)

Codes: [Gelykheid (respek)] [Geskiedenis: Die invloed van die historiese en politiese konteks van die ontwikkeling van SwA]
 [Taal-repertoire van die individu] [Taalblootstelling en vreemdheid van taal of variëteit]
 No memos

D	Soos ’n mens loop en luister, jy kom met aanraking met swart mense en dan praat hulle miskien Afrikaans met jou; mens tel dit op en dan- so mens oefen aan die namaak. Kry dit min of meer reg-
G	[lag]
N	Oukei, so dis amper met oefening.
G	Ja.
D	En soos, sê- Ek dink in vroeër jare het die mense mos nou nie mekaar so baie verskillende rasse na gekom as gevolg van die wette en what-what. Maar nou is dit, soos, ek het met die mense klas. Ek gaan met die mense SS toe, ek stap met die mense in ’n koshuis.
D	In groepwerk-
D	In ’n groeptaak. Al daai goeters gaan jy met die mense moet werk eendag en die mense gaan vir my werk eendag. So jy pas jouself net ook maar aan.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:39 [En dink julle, soos, sê nou ma..] (391:403) (Super)

Codes: [BSAE - napraat van] [Konteksgedrewe (politiek en media)]
 No memos

N	En dink julle, soos, sê nou maar die media het ook ’n invloed? Dit wat mense hoor op TV, sê nou maar president Zuma praat nou? Wel, dis nou
---	---

	in Engels, maar daar's ook 'n Engelse manier van so praat.
D	Ja.
D	Beslis.
D	Engelse swart- Swartengels, ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:40 [I think also when it comes to ..] (411:411) (Super)

Codes: [Identiteit en identiteitskepping] [Idiolekties van aard] [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Slang] [Taal-repertoire van die individu]

No memos

I think also when it comes to the Afrikaans people, they have different slang, and then you just pick up on everyone. Like, say this person. Has a type of slang that they use when they speak Afrikaans, then you like, "oh, okay", and then you have another person. And then you have like a third person. And they use their slang, and you like, "oh, okay". Then you sort of mix those slang together. So ja.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:41 [Soos jou eie taal amper wat jy..] (415:431) (Super)

Codes: [Idiolekties van aard] [Jargon] [Sosiolek]

No memos

N	Soos jou eie taal amper wat jy maak.
D	Ja.
D	Soos, my broer-hulle. Hulle sal nie sê, "ek het met-" Wag, hy sal nie sê "hy" of "sy" nie, hy sal sê "hom". Nê, "waar is homne". Ek haat dit as hulle so praat!
G	[lag]
D	"Nee, waar's hom ding?" Dis <i>hom ding</i> . Is <i>hom kêp</i> of <i>hom foon</i> . Ek haat dit rêrig nè, maar Kuruman se mense praat so! Ek is soos, hoe skryf- Dis hoekom my broer nie in matriek 'n opstel kan skryf nie. Want hy <i>homne</i> . Dis vir my rêrig.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:42 [[lag] Ag, julle. So dit is bie..] (438:443) (Super)

Codes: [Inklusiwiteit: Met inklusiwiteit moet eksklusiwiteit in gedagte gehou word] [Jargon]

No memos

N	[lag] Ag, julle. So dit is bietjie uniek aan hom.
D	Ja. Aan sy vriendekring ook. Dis verskriklik, maar dis net hoe hulle- Ek is partykeer soos, hulle praat Afrikaans maar jy verstaan nie 'n woord wat hulle sê nie.

P 9: Fokusgroeponderhoud 1 - 9:43 [Ons kom van die Weskaap af. En..] (455:507) (Super)

Codes: [Standaardvariëteite van Afrikaans: Tref vergelyking met eie variëteite van Afrikaans en Swartafrikaans]

No memos

D	Ons kom van die Weskaap af. En toe kom ons nou hier en dan praat die Noordkaap se mense en die Noordwes se mense, dan's dit soos, "wat sê jy"?
G	[lag]
D	Dis net soos, ek verstaan nie. Soos, ons moes nou sê "dis <i>haarne</i> " dan sou sy nou gesê het, of "dis 'n sy" dan sal hulle sê "dis 'n hy". Ek dag hulle praat van 'n seunskind maar dan praat hulle actually van 'n meisiekind.
G	[stem saam, lag en gesels onder mekaar]
D	Ons het een keer, ek en Lauren was by 'n [onhoorbaar 00:15:12:32] maar sy was Engels. Toe stuur sy vir ons kiosk toe en sy's like, "koop vir my 'n <i>kransie</i> ". Ek is soos, "'n wat"? "'n <i>Kransie</i> " Ons is like, "wat is 'n <i>kransie</i> dan"? Sy's like "Nee, 'n <i>kransie</i> ". Ons is net, "kom saam en kom wys ons die <i>kransie</i> , want ons was al by die kiosk en daar's nie 'n <i>kransie</i> nie". En so kom ons daar en sy sê, "kan ek gou 'n <i>kransie</i> kry" en die vrou verstaan haar. En dis toe 'n Crunchie! 'n Crunchie chocolate.
G	[lag]
D	En soos, word Lauren is soos onmiddellik kwaad. Sy's like, "Natania, dis nie <i>kransie</i> nie, dis Crunchie"!
G	[lag]
D	En Natania is soos, "nee, maar dit kink nie lekker nie". En Lauren is soos, "maar dis nie omdat dit lekker klink nie, dis omdat dit 'n <i>c-h</i> is".
G	[lag en gesels onder mekaar]
N	[lag] Ag, julle!
D	En hulle sê nou nie "chips", hulle sê " <i>crisps</i> ".
D	Ons sê " <i>crisps</i> "!
G	[lag]

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:1 [Oukei, met ander woorde, dink ..] (3:27) (Super)

Codes: [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]

No memos

N	Oukei, met ander woorde, dink julle die feit dat dat mens sou voel hierdie persoon praat nie eintlik waarheid of so nie, soos, "ja hulle maak nou net weer beloftes" of iets in daai lyn. Dink julle daar ook sou mens half dit bietjie napraat tussen mekaar of so iets?
D	Ja, soos as ek 'n voorbeeld dan noem... kyk nou vir Malema miskien op nuus...
D	Malema is 'n goeie voorbeeld!
G	[lag]
D	Hy kom mos nou baie op die nuus en almal spot mos, as ek so kan sê, met hom. So sê dan nou miskien dan na-aap, as ek nou daai woord kan gebruik, wat hy gesê het. Jy moet dit mos nou kind of oorbring wat hy gesê het dan moet mens nou... amper praat soos hy gepraat het. Soos, as ek miskien die

	nuus gekyk het en hulle het nie die nuus gekyk nie en Malema was nou-
G	[lag]
D	En hy het nou iets gesê en hulle moet dit nou hoor, gaan ek dit nou sê soos hy dit gesê het, want my Afrikaans gaan nie pas nie.

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:2 [So, voel jy ook dis net om die..] (43:71) (Super)

Codes: [Humor: ongewone taalgebruik deur individu of maat] [Konteksgedrewe (politiek en media)] [Spottenderwys gebruik]
 [Versterking - definiëring - bied akkuraatheid aan 'n beskrywing van 'n situasie. Sluit ook die moontlikheid van toneelspel in.]
 No memos

N	So, voel jy ook dis net om die boodskap half sterker te maak?
G	Ja.
N	As 'n mens dit nou sou oordra.
G	Ja.
D	Partykeer weet hulle dan self nie wat hulle sê nie.
G	[lag, stem saam]
D	Ek móét jou sê hoe hy dit gesê het! Ek moet net, dis belangrik! [lag]
G	[lag]

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:3 [N Ja. D So, ja.] (79:87) (Super)

Codes: [Humor] [Spottenderwys gebruik]
 No memos

D	Die hele, maar die doel is maar humor; die hele humor lê daarin.
N	Ja.
D	So, ja.

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:4 [sê nou maar jy wil 'n swart pe..] (91:99) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaansspreekende te gebruik nie.)]
 No memos

N	Oukei, laaste vraag dan nou. Sou- Sê nou maar jy wil iemand te na kom – nie dat een van julle nou so iemand hier is die, maar – sê nou maar jy wil 'n swart persoon bietjie te na kom, sal jy aspris – dink julle, as jy nou daaraan dink – sal mens dalk aspris so iets gebruik voor iemand anders? Soos, ek en jy sal nou so praat aspris sodat ons nou daai persoon kan affronteer? Of sal mens nie rêrig nie?
G	Nee.
D	Ek het nog nooit nie.

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:5 [D Daar is mense wat dit doen. ..] (102:115) (Super)

Codes: [Magsverhouding] [Om te affronteer] [Ooreenkoms/verskil tussen bedoelde en ervare funksie] [Ras/kultuur/etnisiteit en taal: verbintenis] [Sarkasme] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Spottenderwys gebruik]
No memos

D	Daar is mense wat dit doen.
G	Ja.
N	Dink julle daar is?
D	Definitief. Wat dit kliphard doen. Al is hulle in watter situasie. Die vakansie toe het ons van die kuierplek af gery en my vriende agterin die kar was dronk... ek en my vriend sit nou hiervoor. Toe trek polisie-mense ons af. Joh, en toe's dit toevallig swart mense en hulle begin praat somer so dronk in Swartafrikaans, aspris. En ek is laaik dis nou nie 'n situasie waar jy daai moet gebruik nie. Ek weet jy's nou kwaad want... omdat jy afgetrek word, maar dis nie jy wat afgetrek word op die agterste sitplek nie; dis die persoon hier voor wat die moeilikheid kry. Jis, ek het só groot geskrik. Hulle was somer net, "[in Swartafrikaansaksent] nee, ma dis mos nou die swart mense..."

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:6 [Joooooh! Het groot geskrik nè! ..] (123:151) (Super)

Codes: [Magsverhouding] [Sensitiwiteit rondom kwessie] [Stigma, stereotipering, veralgemening]
No memos

D	Joooooh! Het groot geskrik nè!
N	Ja. Haai, julle.
D	"[In aksent] Nee, ma hulle ken ook niks!"
G	[lag]
D	Net so! "[In aksent] Julle moet nie vir my sê ek moet stilbly nie, ek is... [onhoorbaar 00:03:27:13]". Wag dat ons wegry, dan praat jy so.
G	[lag en gesels deurmekaar]
N	[lag] So met ander woorde mense doen dit maar om mense half te-
D	Ja, hulle is nie ge-worry nie.

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:7 [Wag dat ons wegry, dan praat j..] (139:139) (Super)

Codes: [Gebruik, maar wil nie affronteer nie. (Behels ook die meeste van die tyd om Swartafrikaans nie in die teenwoordigheid van 'n Swartafrikaanssprekende te gebruik nie.)]
No memos

Wag dat ons wegry, dan praat jy so.

P10: Fokusgroeponderhoud 2 - 10:8 [D Ja, hulle is nie ge-worry ni..] (150:151) (Super)

Codes: [Sensitiwiteit rondom kwessie]
No memos

D